

TAMPEREEN KAUPUNKI

TALOUSARVIO 2020

taloussuunnitelma 2020-2023

**KAUPUNGINVALTUUSTON HYVÄKSYMÄ
18.11.2019**

Tampereen kaupunki
Talousarvio 2020 ja taloussuunnitelma 2020-2023

Julkaisija:
Tampereen kaupunki, Konsernihallinto
PL 487, 33101 Tampere
www.tampere.fi/talousarvio

Kannen suunnittelu: Tampereen kaupunki, Veli-Matti Lahdenniemi

Paino: PunaMusta Oy

INHIMILLINEN KAUPUNKI KATSOO ROHKEASTI TULEVAISUUTEEN

Kaupungin talouden tasapainottaminen on ollut yksi keskeisimmistä tavoitteista tällä valtuustokaudella. Vain tasapainoinen talous turvaa palvelujen saatavuuden ja mahdollistaa kaupungin uudistumisen, kasvun ja välttämättömät investoinnit, kuten päiväkotien ja koulujen korjausvelan pienentämisen.

Arvioimme keväällä 2017 pormestariohjelmaa laadittaessa, että pitkään jatkunut synkkä työllisyyskehitys olisi kääntymässä positiiviseksi. Sen ennakointiin parantavan myös kaupungin taloustilannetta. Nyt valtiovarainministeriö ennustaa talouden kasvavan vuoden 2019 aikana 1,5 prosenttia ja kasvun hidastuvan yhden prosentin tuntumaan lähivuosina.

Tampereen työttömyysaste (8/2019) oli 11,3 prosenttia, joka on 4 prosenttiyksikköä pienempi kuin valtuustokauden alussa. Tästä huolimatta tamperelaisia työttömiä on yli 13 000. Tilanne on edelleen haastava. Työllisyyden kuntakokeilun paluu on merkittävä keino parantaa työllisyystilannetta. Samalla meidän pitää panostaa siihen, että Tampereen korkeakouluista ja toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat pysyvät Tampereella ja työllistyvät tänne.

Vahva oletus on ollut, että viime vuosien myönteiset talousnäkymät heijastuisivat kaupungin talouteen. Näin kunnallisvero- ja yhteisöverotulojen kasvulle olisi ollut selkeät perusteet. Arvio osoittautui liian optimistiseksi työllisyyden hyvästä kehityksestä huolimatta. Kokonaistalouden hyvä vire ja työllisyyden parantuminen eivät ole näkyneet Tampereen tai muidenkaan kuntien tulopohjassa.

Kaupungin kahdeksan vuotta alijäämäinen talous on tasapainotettava tämän valtuustokauden loppuun mennessä. Kaupunginvaltuusto päätti

vuonna 2018 laajasta valtuustokauden kattavasta talouden tasapainottamisohjelmasta. Ohjelmaa on täydennetty lisätoimenpiteillä, muun muassa lisäsäästöillä, kiinteistöveron nostolla ja digitalisaatio-ohjelmalla. Tavoitteena on ollut saavuttaa noin 60 miljoonan euron kokonaisuus, jolla talous tasapainottuisi. Viimeisimmän arvion mukaan ohjelman toimenpiteet toteutuvat suunnitellusti. Tästä huolimatta talous on edelleen alijäämäinen.

Tasapainottamisohjelma on ollut osoitus valtuustoryhmien sitoutumisesta taloudellisesti kestäväan kasvuun. Talousohjelman ja pormestariohjelman mukaisesti talous tasapainotetaan ensisijaisesti säästötoimenpiteillä, toiminnanmuutoksilla ja tuloja lisäämällä. Vasta niiden jälkeen on mahdollista tehdä verontarkistus vuonna 2020.

Talouden tasapainottamista on lisäksi vaikeuttanut se, että kaupungin verorahoituksen vuotuinen kasvu (2015–2018) on ollut keskimäärin 1,3 %-yksikköä pienempi kuin väestönkasvun ja palvelutarpeen myötä kasvaneet nettomenot. Tällä ajanjaksolla nettomenot ovat kasvaneet 55 miljoonaa euroa enemmän kuin verorahoitus. Tampereen väestökasvu on viime vuosina ollut historiallisen suurta. Viimeisen kolmen vuoden aikana olemme saaneet vuosittain keskimäärin noin 3 500 uutta tamperelaista.

Kuntatalouden ennustetaan olevan kuluvana vuonna ennätyksellisen alijäämäinen koko maassa, ja myös pääosassa suuria kaupunkeja. Vuoden 2020 kuntien talousarvioita on valmisteltu hyvin matalan talouskasvun kynnyksellä.

Olemme tilanteessa, jossa kunnallisen veron tuloveroprosenttia on tasapainon saavuttamiseksi ja vastuullisen taloudenpidon varmistamiseksi korotettava 19,75 prosentista 20,25 prosenttiin. Ve-

roprosentin 0,50 prosenttiyksikön korotuksen vaikutus kaupungin verotuloihin on noin 20 miljoonaa euroa.

Korotuksen vaikutukset keskituloiselle veronmaksajalle (kk-ansio 2900 e/kk) ovat noin 12 euroa kuukaudessa.

Verojen korotus ei ole missään olosuhteissa ainoa riittävä ratkaisu. Samanaikaisesti asetamme tavoitteeksi, että nettomenojen kasvu hidastuu tulojen mahdollistamalle tasolle. Tämä tarkoittaa enintään noin 3 prosentin nettomenojen vuosikasvua vuosina 2021–2023.

Pysyvemmän talouden tasapainon saavuttamiseksi meidän on keskityttävä palvelujen määrän ja laadun arviointiin kaikissa kaupungin palveluissa. Talous-, tuottavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa jatketaan ja syvennetään niin, että palvelualueittain voidaan seurata tuottavuuden kehitystä ja tunnistaa tuottavuuden kehittymisen kannalta olennaiset tekijät. Tavoitteena on varmistaa, että menojen kasvua saadaan hidastetuksi monilla eri toimenpiteillä. Näitä ovat muun muassa erikoissairaanhoidon menojen hillitseminen, hankintojen ja tilojenkäytön tehostaminen sekä kaikilla organisaation tasoilla tulokselliseen johtamiseen keskittyminen.

Työelämän ja yhteiskunnan muutokset haastavat myös meitä kaupunkina muuttumaan ja säilyttämään asemamme edelläkävijänä. Vahvuuksiamme ovat osaavat ihmiset, laadukkaat palvelut, monipuolinen koulutus- ja kulttuuritarjonta, monipuolinen ja kohtuuhintainen asuminen sekä kehittyvä ja viihtyisä kaupunkiympäristö. Haluamme kehittää tulevaisuuden Tamperetta yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Ensi vuonna otamme käyttöön osallistuvan budjetoinnin, jossa 500 000 euroa käytetään tamperelaisten suunnittelemien ja päättämien ideoiden toteuttamiseen.

Tulevana vuonna myös kuntien välinen yhteistyö näyttää voimansa. Pirkanmaan kuntavetoinen sote-uudistus ottaa merkittäviä askelia eteenpäin. Yhteinen hakemuksemme Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026 esitetään asiantuntijaraadille toukokuussa 2020. Päätökset tulevaisuuden raitiotielinjojen varausten sijainnista tehdään Tampereen, Kangasalan, Pirkkalan ja Ylöjärven valtuustoissa syksyllä 2020. Lisäksi kaupunki itse päättää raitiotien toisen vaiheen jatkorakentamisesta syksyllä 2020.

Tampereen investoinnit ovat viime vuosina olleet mittavia. Kaupunkikonsernin investoinnit ovat kuluvana vuonna lähes 440 miljoonaa euroa, josta peruskaupungin osuus on hieman alle puolet. Investoinnit eivät ole pois palvelujen rahoittamisesta. Investoinnit ovat myös olennainen edellytys kaupungin tulopohjan varmistamisessa ja laajentamisessa. Kaupungistumiskehitykseen vastaaminen, globaali kilpailu yksityisistä investoinneista ja osaajista edellyttävät rohkeutta ja ennakkoivia päätöksiä investointiemme toteuttamisessa.

Vuosien 2020–2023 investointisuunnitelma nousee yhteensä noin 840 miljoonaan euroon, josta talonrakennushankkeiden osuus on lähes puolet, noin 395 miljoonaa euroa. Peruskaupungin investoinneista suurin osa kohdistuu kuntalaisille tärkeisiin palveluihin, kuten päiväkotij- ja koulupalveluverkkoon tai kaupungin kasvusta aiheutuvan infran rakentamiseen. Taloussuunnitelmakaudella varaudutaan panosta-

maan peruskoulujen ja päiväkotien talonrakennushankkeisiin yhteensä noin 243 miljoonaa euroa. Haluamme rakentaa lapsille turvalliset, terveelliset ja laadukkaat oppimisympäristöt. Kaupunkiympäristön kehittämisen perusinvestoinnit ovat taloussuunnitelmakaudella yhteensä neljässä vuodessa 163 miljoonaa euroa. Investoinnit kohdistuvat pääosin uudisrakentamiseen sekä katujen ja jalankulku- ja pyöräilyolosuhteiden parantamiseen ja raitiotien rinnakkaishankkeiden toteutukseen.

Erityisesti suurten talonrakennushankkeiden toteuttamisen vuoksi investointien tulorahoitustavoite taloussuunnitelmakaudella on noin 60 prosenttia. Tällöin taloussuunnitelmakaudelle suunniteltu vuotuinen noin 210 miljoonan euron keskimääräinen investointitaso edellyttäisi noin 125 miljoonan euron omaa tulorahoitusta eli vuosikatetta.

Tulevien vuosien tavoitteena on supistaa olennaisesti vuosikatteen ja nettoinvestointien välistä eroa. Vuoden 2020 talousarviossa nettoinvestoinnit ovat 200 miljoonaa euroa. Lainamäärä kasvaa 110 miljoonaa euroa. Asukaskohdainen lainamäärä nousee 3 711 euroon, kun se vuonna 2019 on noin 3 305 euroa. Tulevien vuosien investointien aiheuttamaa suurta lisärahoitustarvetta voidaan kattaa osittain myös omistuksien uudelleenjärjestelyillä ja omaisuuden myynneillä sekä vaihtoehtoisilla rahoitusmalleilla.

Tampere tunnetaan ainutlaatuisesta tunnelmastaan, raikkaista ideoista

ja ennen kaikkea yhdessä tekemistä. Olemme vuodesta toiseen Suomen suosituin paikka asua ja halutuin paikka opiskella. Tulevaisuudessa kilpailu osaavasta työvoimasta, yritysten investoinneista ja asukkaista kiristyy eri kaupunkien kesken. Onkin ratkaisevaa, miten hyvin onnistumme huolehtimaan Tampereen seudun pito- ja vetovoimatekijöistä. Työllisyyden ja työllistymisen vahvistamisen rinnalla Tampereen tulee vahvistaa mielikuvaansa yritysmayntöisenä ja perheystävällisenä kaupunkina. Myös kaupungin elinkeinopoliittisia linjauksia tarkennetaan vuoden 2020 aikana.

Valtuustokauden alkaessa Tampereen kehitysohjelmien kokonaisuus painottui kaupunkikehitys- ja elinvoimahankkeisiin. Tulevana vuonna ohjelmakokonaisuutta monipuolistetaan. Siinä huomioidaan tasapainoisemmin sekä hyvinvoinnin että elinvoiman edistäminen.

Aiempien kuuden kehitysohjelman rinnalla aloittaa seitsemäs: Tampere Junior. Tämän kehitysohjelman tavoitteena on kaventaa lasten ja nuorten hyvinvointieroja. Ohjelman visiona on "Suomen paras kaupunki kasvaa". Lisäksi tavoitteena on pormestariohjelman mukaisesti taata jokaiselle lapselle mahdollisuus harrastaa.

Näillä askelmerkeillä voimme luottavaisena ottaa tulevat haasteet vastaan ja jatkaa työtämme entistä inhimillisemmän ja vetovoimaisemman kaupungin rakentamiseksi.

Lauri Lyly
pormestari

SISÄLLYS

ESIPUHE.....	3
YLEISET LÄHTÖKOHDAT	7
Talous- ja strategiaprosessi.....	9
Tampereen kaupungin organisaatio.....	9
Toimintaympäristö.....	11
Väestö.....	11
Työ.....	13
Asuminen.....	15
Taloudelliset lähtökohdat	16
Talouden kehitysnäkymät.....	16
Kuntatalous.....	16
Kaupungin talous	18
Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta.....	19
Talousarvion osat	19
Talousarvion sitovuus.....	20
Tilivelvollisen valvontavastuu	22
Henkilöstö.....	23
Tampereen strategia 2030	25
Strategian rakenne ja keskeiset sisällöt	25
Strateginen johtamisjärjestelmä	25
Vuoden 2020 toiminnan tavoitteet	25
Strategiset painopisteet, valtuustokauden tavoitteet ja vuositavoitteet.....	27
Tuottavuuden tila.....	37
Tampereen kaupungin kehitysohjelmat	39
Viiden tähden keskusta kehitysohjelma.....	40
Hiedanrannan kehitysohjelma	41
Raitiotien kehitysohjelma.....	42
Smart Tampere -kehitysohjelma.....	44
Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelma.....	46
Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelma.....	47
Tampere Junior -kehitysohjelma.....	48
Ilmastobudjetti.....	49
Riskienhallinta ja turvallisuus	50
Hankinnat	51
KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN.....	53
Sivistyspalvelujen palvelualue	54
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	55
Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	57
Perusopetus.....	58
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut.....	59
Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue.....	60
Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta.....	62
Ikäihmisten palvelut	64
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	65
Vastaanottopalvelut	67
Psykososiaalisen tuen palvelut.....	68
Erikoissairaanhoidon palvelut	70

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue.....	71
Elinvoima- ja osaamislautakunta.....	73
Ammatillinen koulutus.....	76
Lukiokoulutus	78
Työllisyys- ja kasvupalvelut	79
Vetovoima ja edunvalvonta.....	81
Elinkeinopalvelut.....	82
Kehitysohjelmat.....	83
Asunto- ja kiinteistölautakunta	84
Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka	86
Talonrakennushankkeet	90
Kaupunkiympäristön palvelualue	103
Yhdyskuntalautakunta	105
Kaupunkiympäristön suunnittelu	107
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito	109
Kestävä kaupunki.....	111
Kehitysohjelmat.....	112
Joukkoliikennelautakunta	113
Joukkoliikenne.....	115
Konsernihallinto	116
Konsernihallinto	116
Yhteiset erät.....	118
Taseyksiköt.....	119
Pirkanmaan pelastuslaitos	119
Vahinkorahasto	122
Liikelaitokset.....	123
Tampereen Vesi Liikelaitos.....	124
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	126
LASKELMAT	129
Tuloslaskelma	130
Verotulot.....	133
Valtionosuudet	135
Korkotulot ja -menot.....	136
Muut rahoitustulot ja -menot.....	137
Investoinnit.....	138
Rahoituslaskelma	141
Antolainauksen muutokset	143
Korollisten velkojen muutokset.....	144
LIITTEET	145
Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja -yhteisöt.....	146
Investoinnit kohteittain 2020-2029	166
Täydentäviä tietoja.....	175
Kaupunginvaltuustossa 18.11.2019 tehdyt muutokset talousarvioon.....	176

YLEISET LÄHTÖKOHDAT

Talous- ja strategiaprosessi

Tampereen kaupungin organisaatio

Toimintaympäristö

Väestö

Työ

Asuminen

Taloudelliset lähtökohdat

Talouden kehitysnäkymät

Kuntatalous

Kaupungin talous

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion osat

Talousarvion sitovuus

Tilivelvollisen valvontavastuu

Henkilöstö

Tampereen strategia 2030

Strategian rakenne ja keskeiset sisällöt

Strateginen johtamisjärjestelmä

Vuoden 2019 toiminnan tavoitteet

Strategiset painopisteet, valtuustokauden tavoitteet ja vuositavoitteet

Tuottavuuden tila

Kehitysohjelmat

Viiden tähden keskusta

Hiedanranta

Raitiotie

Smart Tampere

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssi

Vetovoimainen elämyskaupunki

Tampere Junior

Ilmastobudjetti

Riskienhallinta ja turvallisuus

Hankinnat

TALOUS- JA STRATEGIAPROSESSI

Vuoden 2020 talousarvion valmistelu käynnistyi taloudellisesti haastavassa tilanteessa. Valmisteluprosessin suunnittelua ohjasi tarve kaupungin talouden tasapainottamiseen vuoteen 2020 mennessä. Vuoden 2020 talousarvio ja vuosien 2020–2023 taloussuunnitelma on valmisteltu kaupunginvaltuuston 23.4.2018 hyväksymän tasapainottamisohjelman linjausten mukaan. Kaupunginhallituksen suunnittelukokous hyväksyi 11.2.2019 valmistelun aikataulun ja toteutuksen.

Kaupunginvaltuusto, kaupungin virkamiesjohto ja sidosryhmät keskustelivat kaupungin tulevaisuuden haasteista pito- ja vetovoiman näkökulmasta Tampere kasvaa -strategiaseminaarissa 26.4.2019. Seminaaria seurasi keskustelutilaisuus keskeisille sidosryhmille 16.5.2019.

Kaupunginhallituksen suunnittelukokous käsittelee kokouksessaan 1.4.2019

vuoden 2020 toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohtia, kuten talouden liikkumavaraa ja muutoksia palvelutarpeissa. Samassa yhteydessä hyväksyttiin viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten ja nuorten hyvinvointien rojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Vuoden 2020 tavoitteiden valmistelussa tavoitteita kohdistettiin näille painopisteillä.

Kaupungin toimintayksiköiden kanssa käytiin kehysneuvottelut touokuussa. Kaupunginvaltuusto keskusteli talousarvion laadinnan perusteista 20.5.2019, ja kaupungin laajennettu johtoryhmä jatkoi keskustelua omas-

sa talous- ja strategiaseminaarissaan 4.6.2019. Kaupunginhallitus linjasi talousarvion valmistelun periaatteita 10.6.2019. Talousarviokehys hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 17.6.2019. Investointitaso talousarviovuodelle 2020 ja taloussuunnitelmakaudelle 2021–2023 käsiteltiin kaupunginhallituksessa 9.9.2019.

Toimielimet käsittelevät talousarvioehdotuksensa 13.9.2019 mennessä. Kaupungin laajennettu johtoryhmä käsittelee talousarvion valmistelutilannetta 24.9.2019 ja linjasi pormestarin talousarvioesitykseen tehtävistä muutoksista. Pormestarin talousarvioehdotus esiteltiin valtuustolle ja tiedotusvälineille 21.10.2019.

Strategiaa ja talousarviota toimeenpanevat lautakuntien, johtokuntien ja konsernihallinnon palvelu- ja vuosisuunnitelmat hyväksytään vuoden 2019 loppuun mennessä.

TAMPEREEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO

Hyvinvoinnin palvelualue jaetaan 1.1.2020 alkaen sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualueeksi ja sivistyspalvelujen palvelualueeksi. Kaupunginvaltuusto päätti asiaa koskevasta hallintosäännön muutoksesta 16.9.2019. Hyvinvointipalvelujen uudelleenorganisoinnin tavoitteena on selkeyttää ja vahvistaa johtamisjärjestelmää sekä tukea pirkanmaalaisen sote-uudistuksen toteuttamista.

Keväällä 2019 käynnistynyt kuntavetoinen sote-valmistelu hyödyntää Pirkanmaalla tehdyn aikaisemman maakunta- ja sote-uudistusvalmistelun, etenee vaiheittain ja huomioi uuden hallitusohjelman. Kuntalaisten oikeus tasa-arvoiseen hoitoon ja sote-kustannusten kasvun hillitseminen ovat jatko-työn perusta.

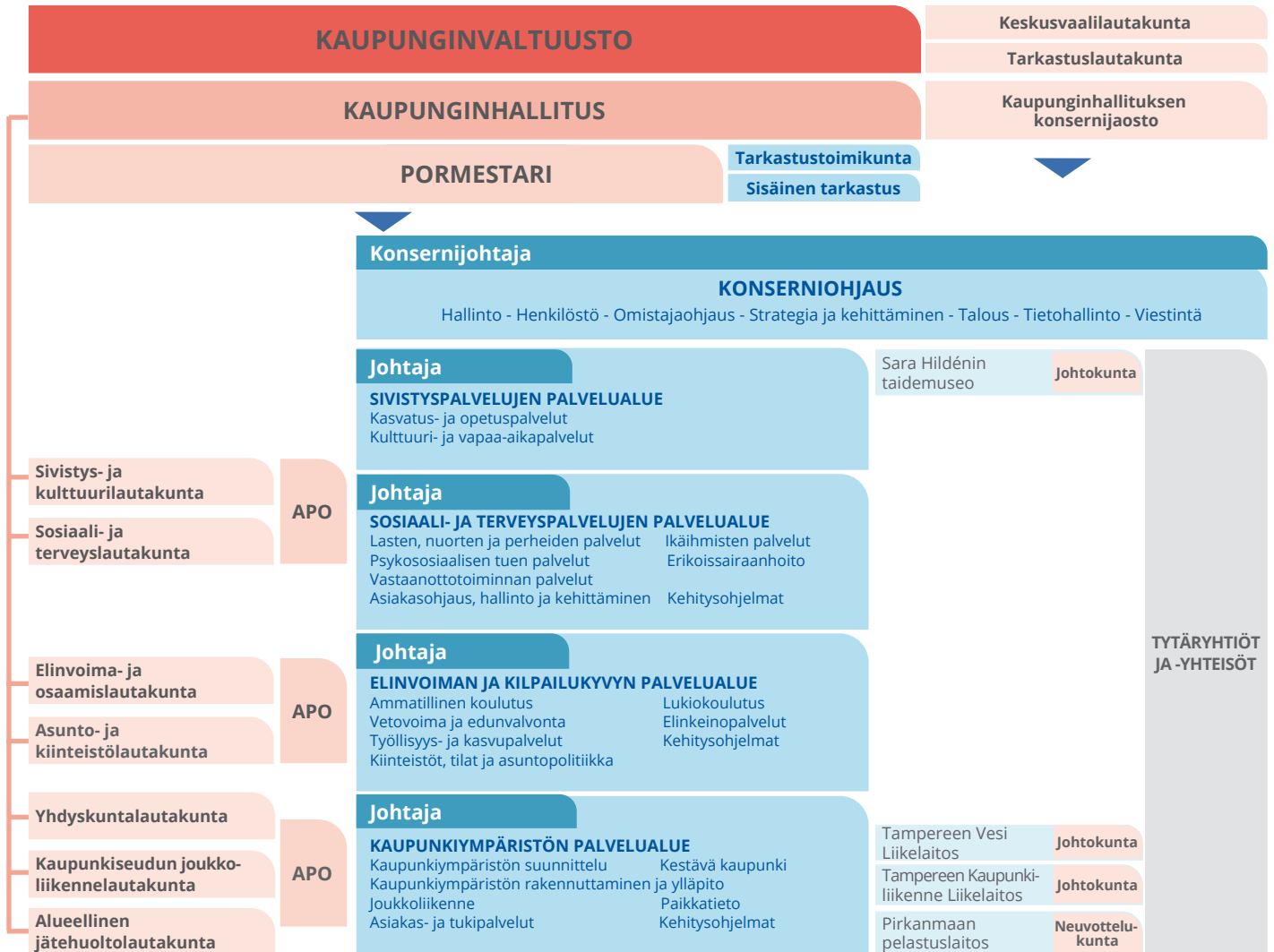
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueella Yrityspalvelut ja edunvalvonta -palveluryhmä on jakautunut toiminnallisesti kahdeksi uudeksi palveluryhmäksi syksyllä 2019. Uudet palveluryhmät ovat Elinkeinopalvelut sekä Vetovoima ja edunvalvonta, joka sisältää Vetovoimainen elämyskaupunki -ohjelman, edunvalvontatoiminnan ja korkeakouluysteistyön. Palveluryhmä vastaa myös Visit Tampere Oy:n ohjauksesta sekä yliopistoyhteistyön kehittämisestä ja yliopistokentälle suuntautuvista tuista ja avustuksista.

Tampere valmistautuu työllisyydenhoidon laajenevaan toimivaltaan Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelman (2019–2020) mukaisesti. Hallitusohjelmaan sisältyvä työllisyyskokeilun uudelleen käynnistäminen ja

laajentaminen toteutuu tämänhetkisen tiedon mukaan keväällä 2020. Kaupunki jatkaa sopimuksellista yhteistyötä työllisyyspalveluissa TE-toimiston kanssa jo ennen mahdollisten muutosten voimaan tuloa. Työllisyydenhoidon toimintamallia valmistellaan niin, että mukaan voivat halutessaan tulla kaikki Pirkanmaan kunnat, mikäli se on valtakunnallisten linjausten mukaan mahdollista.

Tampereen Infra Liikelaitoksen yhtiöittämistä ja Tampereen Infra Oy:n perustamisesta päätettiin kaupunginvaltuustossa 17.6.2019. Tampereen kaupunki myy Tampereen Infra Oy:lle Tampereen Infra Liikelaitoksen liiketoiminnan 1.1.2020.

Tampereen kaupungin organisaatio 1.1.2020

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Väestö

Tampereen väkiluku oli vuoden 2018 lopussa 235 239 asukasta. Viime vuonna väestö kasvoi 3 386 asukkaalla (1,5 %). Viiden edellisen vuoden aikana kaupungin väestö on kasvanut keskimäärin 2 959 asukkaalla vuodessa ja yli 3 000 asukkaan väestönkasvu on ylittynyt kolmena vuonna näiden vuosien aikana. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan väkiluku oli elokuun 2019 lopussa 237 392 asukasta. 3 000 asukkaan väestönkasvu on mahdollista saavuttaa myös vuonna 2019.

Tampereen kaupunkiseudun väkiluku oli joulukuun 2018 lopussa 389 613 asukasta, mikä oli 4 312 asukasta enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Valtaosa väestönkasvusta kohdistuu Tampereelle.

Tampereen kaupunkistrategiassa tavoitellaan yli 3 000 asukkaan vuosittaista kasvua. Väestösuunnite vuosille 2018–2033 on päivitetty vastaamaan strategiassa esitettyä kasvutavoitetta. Mikäli asetettu tavoite toteutuu, vuonna 2033 tamperelaisia on noin 291 000.

Tampereen väestönkasvun rakenne koostuu valtaosin kuntien välisestä

muuttovoitosta. Vuonna 2018 kuntien välinen nettomuutto oli 2 626 asukasta, mikä oli 189 asukasta vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tampereelle muutetaan pääasiassa muiden maakuntien keskuksista sekä lähiseudulta. Muuttotappiota Tampere kärsii kehyskuntiin sekä pääkaupunkiseudulle. Opiskelemaan muuttavien nuorten osuus muutosta on merkittävä. Maahanmuuton osuus väestönkasvusta vuonna 2018 oli 16 prosenttia ja syntyneiden enemmisyys vain noin 7 prosenttia. Strategiaan pohjautuvan kasvutavoitteen saavuttamiseksi nettomaahanmuuton merkitys tulevina vuosia korostuu.

Väestöllinen huoltosuhde edelleen maan toiseksi paras

Syntyvyys on ollut laskussa neljän peräkkäisen vuoden ajan. Vuonna 2018 uusia tamperelaisia syntyi 2 224 eli keskimäärin 185 kuukaudessa. Syntyneiden määrän ennakoita kuitenkin kääntyvän nousuun väestösuunnitekauden aikana ja vuonna 2033 arvioidaan syntyvän noin 1 000 lasta enem-

ENNAKKOVÄKILUKU

242 600

(31.12.2020)

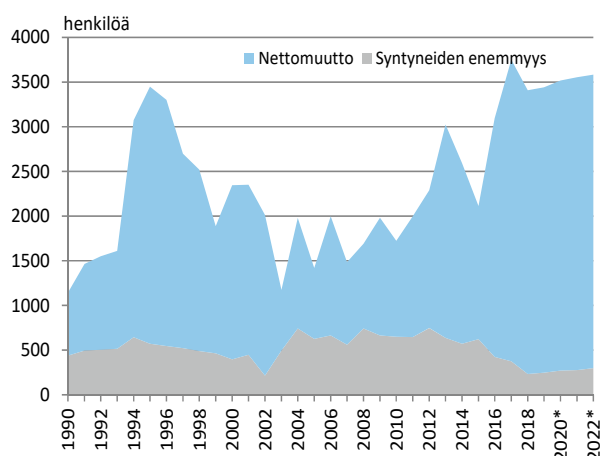
MUUTOS

+ 3 500

män kuin vuonna 2018.

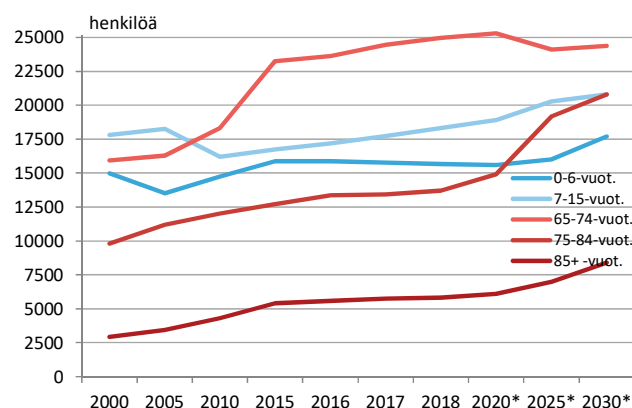
Alle 16-vuotiaita asui Tampereella vuoden 2018 lopussa 33 979 eli 14,4 prosenttia väestöstä. Päivähoitoikäisiä oli 15 657 asukasta eli 6,7 prosenttia koko väestöstä. Lasten määrä on ollut laskusuuntainen, mutta sen odotetaan lähtevän kasvuun väestösuunnitekauden loppua kohden. Kouluikäisten lasten määrä on vastaavasti ollut noususuuntainen vuodesta 2011 lähtien ja määrän odotetaan kasvavan edelleen. Viime vuonna kaupungissa oli kouluikäisiä lapsia 18 322, noin 7,8 prosenttia.

Väestön muutokset

Lähde: Tilastokeskus, *kaupungin oma väestösuunnite

Lasten ja ikäihmisten ikäryhmät 2000–2030

Lähde: Tilastokeskus, *kaupungin oma väestösuunnite

Vuoden 2018 lopussa lähes 19 prosenttia Tampereen väestöstä oli 65 vuotta täyttäneitä. Määrä kasvoi noin 880 asukkaalla vuoden takaisesta. Tampereella oli sataa työikäistä kohti 48,4 alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttäneitä. Huoltosuhde säilyi Helsingin (45,6) jälkeen maan toiseksi parhaana. Koko maan väestöllinen huoltosuhde oli 60,8.

Tampereen kaupungin tavoitteellisen väestösuunnitteen mukaan vuonna 2030 päivähoito- ja kouluikäisiä arvioidaan olevan 38 600, jolloin päivähoito- ja koulupaikkoja tarvitsevien lasten määrässä on selvä kasvu. Vastaavaa palvelutarpeen kasvua ei ole nähtävissä Tilastokeskuksen 30.9. julkaiseman väestöennusteen perusteella. On kuitenkin otettava huomioon, että Tilastokeskuksen trendipohjainen ennuste ei huomioi kunnan omia toimenpiteitä tai toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia.

Vuoteen 2030 mennessä ikäihmisten määrä nousee 53 700 asukkaaseen. Vuoden 2019 jälkeen 65–74-vuotiaiden määrä alkaa laskea. Vuoteen 2030 mennessä on 75 vuotta täyttäneitä yli kaksi kertaa ja 85 vuotta täyttäneitä lähes kolme kertaa enemmän kuin vuosituhannen vaihteessa.

Koulutus ja vieraskieliset

15 vuotta täyttäneistä tamperelaisista noin 78 prosenttia on suorittanut peruskoulun jälkeisen tutkinnon, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin (72 prosenttia). Määrä on ollut kasvusuuntainen koko 2010-luvun ajan. Naisten osuus tutkinnon suorittaneista on hieman, noin 2,6 prosenttiyksikköä, suurempi kuin miesten. Keskiasteen

koulutuksen saaneita on Tampereella 41,5 prosenttia ja korkea-asteen koulutuksen saaneita noin 36 prosenttia.

Ulkomaankansalaisten sekä vieraskielisten määrä kasvaa vuosittain. Vuonna 2018 vieraskielisten osuus väestöstä oli 7,7 prosenttia ja ulkomaan kansalaisten 4,7 prosenttia. Suurin vieraskielisten ikäryhmä on 30–39-vuotiaat ja pienin yli 70-vuotiaat. Eniten kaupungissa asui Viron, Venäjän, Irakin ja Afganistanin kansalaisia. Puhutuimmat kielet olivat venäjä, arabia, persia ja englantia.

Köyhyyden väheneminen lähes pysähtynyt

Tamperelaisten tulonsaajien veronalaiset keskitulot olivat vuonna 2017 noin 28 929 euroa. Tulonsaajista 32,3 prosenttia ansaitsi alle 15 000 euroa vuodessa. Asuntokuntien käytettävissä oli 21 863 euroa kulutusyksikköä kohti, mikä on noin 176 euroa enemmän kuin vuonna 2016. Mediaanitulo oli pienempi kuin Tampereen seutukunnassa, Pirkanmaan maakunnassa tai koko maassa. Tuloja pienentää opiskelijoiden suuri määrä.

Vuonna 2017 tamperelaisista 16,6 prosenttia oli pienituloisia. Pienituloisten määrä on pysynyt hyvin saman suuruisena usean vuoden ajan. Seutukunnassa pienituloisten osuus oli 13,4 prosenttia ja koko maassa 12,8 prosenttia. Pienituloisiksi on määritelty ne asuntokunnat, joiden käytettävissä oleva tulo jää pienemmäksi kuin 60 prosenttia kaikkien asuntokuntien mediaanitulosta. Pienituloisuusraja vaihtelee asuntokunnan koon mukaan. Esimerkiksi yhden aikuisen kotitalous on pienituloinen, jos käytettävissä oleva

ULKOMAAN KANSALAISIA

10 994

(31.12.2018)

VIERASTA KIELTÄ PUHUVIA

18 030

(31.12.2018)

rahatulo on 14 750 euroa vuodessa eli alle 1 229 euroa kuukaudessa.

Lasten pienituloisuusriski laski hieman edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2017 alle 18-vuotiaiden ikäluokasta 14,3 prosenttia asui pienituloisissa asuntokunnissa, kun edellisvuonna osuus oli 14,6 prosenttia. Pitkittyneesti pienituloisia eli henkilöitä, jotka ovat kuuluneet pienituloisiin kotitalouksiin tilastovuoden lisäksi kahtena vuotena kolmen edellisvuoden aikana, oli yhteensä noin 20 790 (9,2 prosenttia). Vaikka pitkittyneesti pienituloisten määrä on ollut lasusuuntainen vuodesta 2011, on heidän määränsä kaksinkertaistunut 2000-luvun alkuun verrattuna.

Tampereella oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 127 639 asuntokuntaa, joista yhden henkilön asuntokuntia oli yli puolet. Asuntokuntien keskikoko oli 1,79 henkilöä. Koko maan osalta keskikoko oli 1,99 henkilöä. Määrä laski ensimmäistä kertaa alle kahteen. Tamperelaisista perheistä yli puolet on lapsettomia.

Työ

Tampereella oli vuoden 2018 vuosikeskiarvon mukaan työikäistä väestöä 151 000 henkilöä, joista työllisiä 104 000 henkilöä. Vuonna 2019 elokuussa työvoimaan kuului 117 556 henkilöä, jossa on kasvua vuoden 2018 elokuusta 1 066 henkilöä. Työllisyysaste, joka kertoo 15–64-vuotiaiden työllisten osuuden vastaavan ikäisestä väestöstä, oli vuonna 2018 vuosikeskiarvon mukaan 69,1 prosenttia. Työllisyysasteen kehitys on ollut Tampereella myönteinen vuosikeskiarvoja tarkasteltaessa vuodesta 2017 alkaen. Vuoden 2019 kahden ensimmäisen kvartaalin osalta työllisyysasteen kehitys on jatkunut edelleen myönteisenä sen ollessa vuoden 2019 toisella kvartaalilla 70,3 prosenttia. Huolimatta työllisyysasteen maltillisen myönteisestä kehityksestä, Tampereen työllisyysaste on kuitenkin kuuden suurimman kaupungin joukossa heikoin viime vuoden vuosikeskiarvoja tarkasteltaessa: Espoon työllisyysaste oli 75,1 prosenttia, Helsingin 74 prosenttia, Vantaan 73,5 prosenttia, Turun 69,2 prosenttia ja Oulun 69,8 prosenttia. Koko maan työllisyysaste oli viime vuonna vuosikeskiarvolla tarkasteltuna 71,7 prosenttia ja elokuussa 2019 koko maan työllisyysaste oli noussut 73,5 prosenttiin.

Myönteisenä voidaan pitää Tampereella uusien avoimien työpaikkojen määrän kehitystä vuoden 2018 elokuun ja 2019 elokuun välillä. Elokuussa 2019 uusia avoimia työpaikkoja oli 4 744, joka on yli 560 työpaikkaa enemmän kuin vastaavana aikana vuosi sitten. Aloitaneiden yritysten määrän osalta tilanne hieman heikkeni, joskin vuoden 2018 ensimmäisellä kvartaalilla perustettiin vain neljä yritystä enemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2019. Yrityksiä on aloittanut Tampereella vuoden 2019 ensimmäisellä kvartaalilla selkeästi enemmän kuin esimerkiksi Oulussa tai Turussa, hieman enemmän kuin Vantaalla, mutta Espoo ja Helsinki ovat aloittaneiden yritysten määrässä vielä paljon Tampereä edellä. Syyskuussa 2019 tehdyssä Ammattibarometrissa esitetyn työ- ja elinkeinohallinnon näkemyksen mukaan seuraavan puolen vuoden aikana Tampereella on pulaa hakijoista 60 ammatin osalta ja paljon pulaa hakijoista kolmen ammatin osalta kokonaisammattimäärän ollessa noin 200. Hakijapulaa aiheuttavat työn luonteeseen liittyvien piirteiden lisäksi osaamis- ja ammattitaitovaatimukset. Liikaa hakijoita Tampereella on 36 ammattinimikkeen osalta ja paljon liikaa hakijoita katsotaan vastaavas-

TYÖTTÖMYYSASTE

11,30 %
(8/2019)

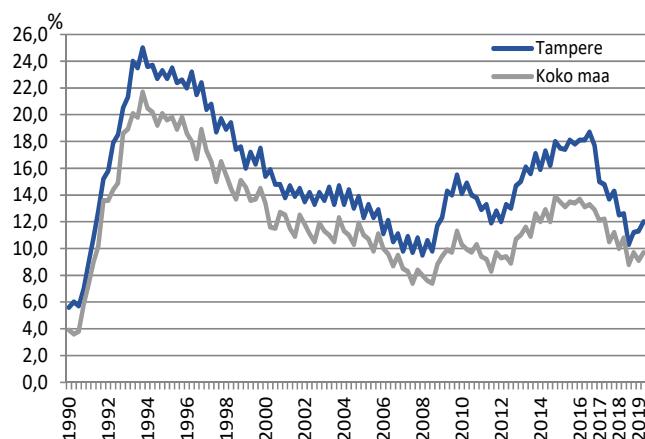
TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ

13 290
(8/2019)

UUDET AVOIMET TYÖPAIKAT

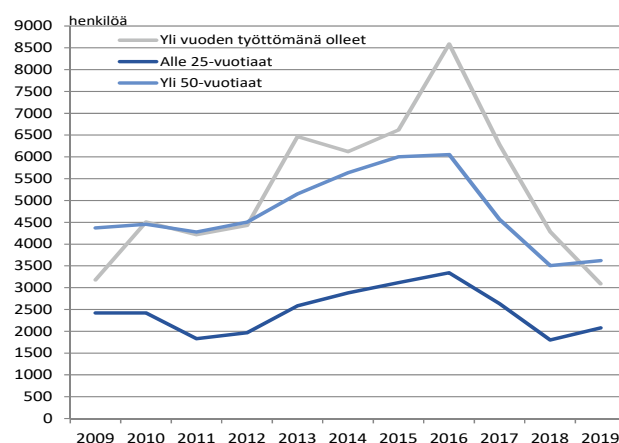
4 744
(8/2019)

Tampereen ja koko maan työttömyysaste 1990–2019, neljännesvuosittain

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö (työvälytystilasto)

Työttömyyden rakenne Tampereella 2009–2019, elokuu

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö (työvälytystilasto)

ti olevan kolmen ammatin osalta, joista yksi on poikkeuksellinen koko Suomen mittakaavassa: elektroniikka- ja automaatiolaitteiden asentajien ja korjaajien ammattiluokassa Tampereella on nähty olevan paljon liikaa hakijoita ko. ammatin rekrytointitarpeisiin nähden seuraavan puolen vuoden aikana. Kokonaaisuudessaan vuoden 2016 lopussa Tampereella oli 116 748 työpaikkaa. Kokonaistyöpaikkamäärä on noussut vuodesta 2015 reilulla tuhannella työpaikalla. Tampereen kokonaistyöpaikkamäärä oli 27 prosenttia suurempi kuin Oulun ja 17 prosenttia suurempi kuin Turun. Työikäisten määrä vuonna 2018 oli vuosikeskiarvon mukaan Oulussa 127 000 henkilöä, Turussa 120 000 henkilöä ja Tampereella 151 000 henkilöä.

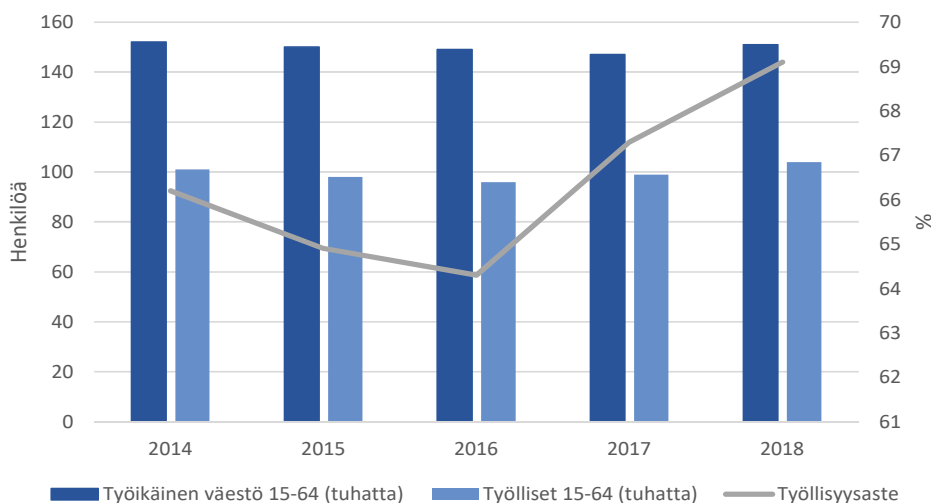
Työmarkkinoiden haasteesta ja kohtaanto-ongelmasta kertoo myös Tampereella se, että vaikka uusien avoimien työpaikkojen määrässä on tapahtunut kasvua eikä esimerkiksi alkuvuonna 2019 ole aloittanut merkittävästi vähemmän yrityksiä kuin vastaavana aikana 2018, niin työttömyyden osalta kehitys on ollut negatiivista.

Avoimista työpaikoista ja rekrytointiongelmia raportoivista työnantajista huolimatta työttömien määrä on suurempi kuin viime vuoden elokuussa työttömien määrän kasvun ollessa noin kolme prosenttia. Työttömien henkilöiden määrä oli elokuussa tänä vuonna 13 290 henkilöä. Vaikka työnhakijoiden määrä oli laskentapäivänä syyskuussa tänä vuonna alhaisempi kuin viime vuonna, niin työttömien osuus työvoimasta on kasvanut: vuosi sitten työttömien osuus Tampereella oli 11,1 prosenttia ja tänä vuonna 11,3 prosenttia.

Työttömistä miesten suhteellinen osuus on noussut viime vuoden elokuusta. Työttömistä oli elokuussa miehiä 7 202 henkilöä, joka on yli 300 miestä enemmän kuin viime vuonna. Naisten tilanne ei ole huonontunut yhtä paljon. Naisia työttömistä oli elokuussa 6 088, joka tarkoittaa 45,8 prosentin osuutta. Vuonna 2018 naisten osuus työttömistä oli 46,6 prosenttia. Suurimman ryhmän työttömistä muodostavat yli 50-vuotiaat. Heidän suhteellinen osuutensa ei ole kuitenkaan kasvanut, vaan pysynyt samana, vaikka lukumääräisesti yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on

lisääntynyt. Huolestuttavaa on nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien määrän kasvu. Joulukuussa 2016 laskuun kääntynyt nuorisotyöttömyys ei ole enää vähentynyt. Tämän vuoden elokuussa alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli 280 nuorta enemmän kuin vuonna 2018. Heidän suhteellinen osuutensa työttömistä on nyt 15,7 prosenttia. Vielä vuosi sitten alle 25-vuotiaiden työttömien osuus oli 13,9 prosenttia. Myönteistä työttömyyden rakennetta tarkasteltaessa on pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen. Pitkäaikaistyöttömien määrän vähenemistä voidaan pitää merkittävänä. Maaliskuussa 2017 laskuun kääntynyt pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen vähentynyt. Elokuussa 2018 yli vuoden työttömänä olleita oli Tampereella 4 285 henkilöä, mikä oli 1 195 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2018. Pitkäaikaistyöttömien suhteellinen osuus on vähentynyt vuoden 2017 38 prosentin osuudesta tämän vuoden elokuun 23 prosenttiin.

Työikäiset, työlliset ja työllisyysaste Tampereella

Lähde: Tilastokeskus (työvoimatutkimus)

Asuminen

Tampereen asuntotuotanto on jatkunut edelleen vilkkaana. Vuonna 2018 asuntoja valmistui ennätysellisen paljon, 3 600, joka on 522 asuntoa enemmän kuin vuotta aiemmin. Valmistuneista asunnoista noin 87 prosenttia sijaitsi kerrostaloissa. Osuus on kasvanut hieman edellisvuodesta.

Tuotannon odotetaan kasvavan vielä vuonna 2019 entisestään, mutta vuonna 2020 sen arvioidaan laskevan noin 3 000 asuntoon. Suuri osa asunnoista, hallintamuodosta riippumatta, valmistuu kerrostaloihin ja valtaosa asunnoista on pieniä.

Asuntokauppojen määrä laski kahteen edellisvuoteen verrattuna. Vuoden 2018 aikana kauppia tehtiin 4 085 eli noin 1,8 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2017.

Vuonna 2018 rivitaloasunnon keskimääräinen neliöhinta Tampereella oli 2 418 €/m², ja kerrostaloasunnon 2 475 €/m². Asuntojen keskimääräiset neliöhinnat ovat nousseet viiden vuoden aikana noin 7,2 prosenttia. Kaupunginosa ja huoneistotyyppi vaikuttavat asuntomarkkinoihin. Keskihinnaltaan kalleimmat asunnot sijaitsivat vuonna 2018 postinumeroalueella 33100 (3 747 €/m²) ja halvimmat postinumeroalueella 34260 (1 241 €/m²).

Vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen neliövuokra oli vuonna 2018 keskimäärin 14,48 euroa kuukaudessa. Vuodessa vuokrat nousivat noin 1,04 prosenttia. Vapaarahoitteisten yksiöiden keski- vuokra oli 17,61 €/m²/kk, kun kolmiöiden ja sitä suurempien asuntojen keskivuokra oli 12,04 €/m²/kk. Tampereella on Helsingin, Espoon ja Vantaan jälkeen seuraavaksi korkein vuokrataso suurissa kaupungeissa.

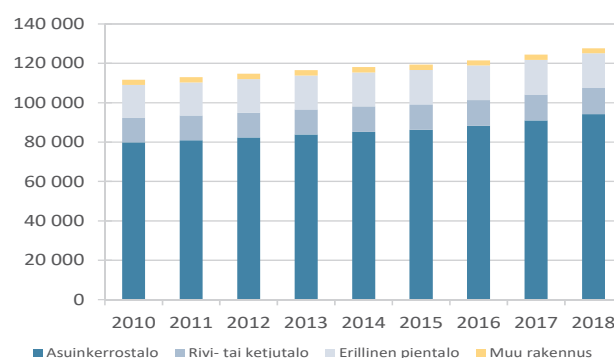
ARVIO VUONNA 2020
VALMISTUVIEN ASUNTOJEN
MÄÄRÄSTÄ

3 000

ASUNTOJEN KESKIVUOKRA
VUONNA 2018

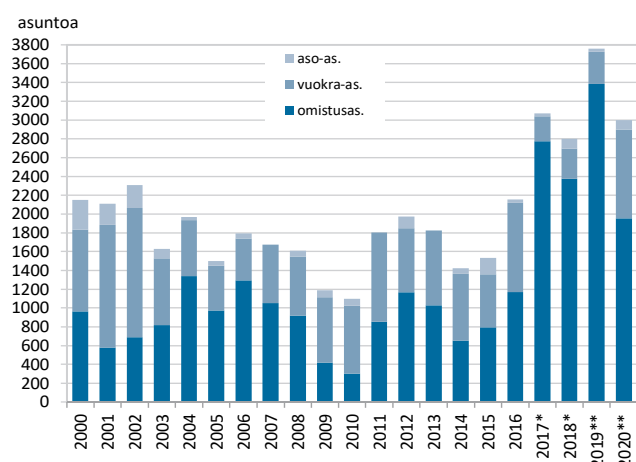
14,48 €/m²

Talotyytit asuntokunnan mukaan

Lähde: Tilastokeskus

Valmistuneet asunnot hallintamuodon mukaan

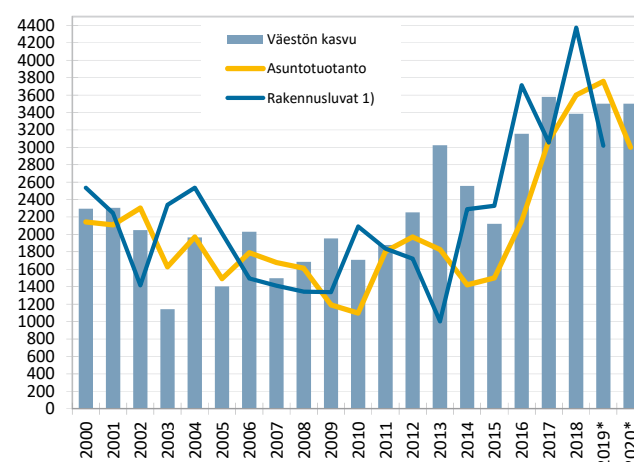

*Vuodesta 2017 alkaen vuokra-asunnot sisältävät vain kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon ja omistusasunnot sisältävät omistusasuntotuotannon sekä muun kuin kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon.

**Arvio

Lähde: Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Väestön kasvu ja asuntotuotanto 2000-luvulla

1) Asuntotuotantoon myönnetty, v. 2019 vain 18.9. asti
*arvio

Lähde: Tilastokeskus, Rakennusvalvonta ja
Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

TALOUELLISET LÄHTÖKOHDAT

Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön syksyn 2019 Taloudellisessa katsauksessa on arvioitu talouden suhdannenäkymiä seuraavasti: "Talouskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä huolimatta kansainvälisen talouden heikoista uutisista. Kotimainen kysyntä ylläpitää talouskasvua tulevina vuosina. Yksityisten investointien ja kulutuksen kasvu hidastuu epävarman ulkoisen ympäristön heijastuessa suomalaisten yritysten ja kuluttajien odotuksiin. Julkisen kulutuksen ja investointien merkitys BKT:n kasvulle korostuu varsinkin ensi vuonna.

Julkisen talouden menot ovat pysyneet koko korkeasuhdanteen ajan tuloja suurempina. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Julkista taloutta heikentävät vaimeneva talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä hallitusohjelman mukaiset menonlisäykset.

Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa 1,5 %. Viennin kasvu on vaisua Euroopan talousnäkemien säilyessä epävarmoina. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat, mutta myös tuotannollisten investointien kasvu hidastuu kansainvälisen talouden suhdanteen heikentyessä. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu ansiotason nousun sekä korkean työllisyyden tukemana. BKT kasvaa 1,0 % v. 2020 ja 0,9 % v. 2021. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu kotitalouksien säästämisasteen noustessa. Investointien osuus BKT:sta laskee. Keskeisten talouksien väliset kauppajännitteet heijastuvat maailmankauppaan ja vaikuttavat välillisesti Suomen vientiin.

Talouskasvun hidastuminen ja nimelispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työllisyyden kasvua. Työllisyysaste nousee 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työttömyysaste laskee hitaasti 6,2 prosenttiin v. 2021."

Kansantalouden kehitys vuosina 2017-2020 Ennuste syyskuu 2019

	2017*	2018*	2019**	2020**
BKT:n arvo, mrd. euroa	225,8	234,5	242,1	249,3
BKT, määrän muutos, %	3,1	1,7	1,5	1,0
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,5	6,3
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,5	73,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	0,7	1,1	1,1	1,4
Pitkä korko, 10 v, %	0,5	0,7	0,0	-0,2

* Ennakkotieto

** Ennuste

Lähde: Valtiovarainministeriö, Budjettikatsaus 2020

Kuntatalous

2018

Kuntatalous heikkeni selvästi vuonna 2018. Toimintakate heikkeni 3,3 prosenttia, ja verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) heikkeni 0,6 prosenttia. Kuntatalouden vuosikate (2,7 mrd. euroa) ei riittänyt kattamaan poistoja ja arvonalentumisia (2,8 mrd. euroa) eikä nettoinvestointeja (3,8 mrd. euroa). Kuntatalouden lainakanta kasvoi 1,0 mrd. euroa yhteensä noin 19,5 mrd. euroon. Lainakannan kasvu selittyy pääosin kuntien kasvaneilla investoinneilla, mutta myös kuntayhtymien korkealla pysyneellä investointitasolla. Tilikauden tulos oli vuonna 2018 negatiivinen yhteensä 200 kunnalla. Vertailussa edellisvuoteen tulee kuitenkin huomioida, että vuosi 2017 oli kuntataloudessa poikkeuksellisen vahva johtuen muun muassa toimintamenojen erittäin maltillisesta kasvusta sekä osittain kerta-luontoisilla tekijöillä selittyvästä verotulojen voimakkaasta kasvusta.

2019

Manner-Suomen kuntien ulkoiset toimintakulut olivat vuoden 2019 tammi-kesäkuussa 4,4 prosenttia suuremmat

kuin edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona ja kuntien toimintakate heikkeni 6,3 prosentilla. Kuntayhtymien ulkoiset toimintakulut kasvoivat Manner-Suomessa vuoden ensimmäisellä puoliskolla 8,2 prosenttia edellisvuodesta. Tampereen toimintakate kasvoi 4,7 prosenttia tammi-elokuussa edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Kunnallisveron ennakonpidätysten kertymät eivät ole koko maassa kasvaneet odotetulla tavalla vuonna 2019. Kuntaliiton arvion mukaan ennakkoita olisi pitänyt kertyä kunnille elokuun loppuun mennessä yli 450 milj. euroa toteutunutta enemmän verokorttiuudistuksen sekä Tulorekisteri-ilmoittamisen ongelmien vuoksi. Vuoden 2019 ennakoverojen kertymävajeeksi on uudistusten johdosta oletettu peräti 600 milj. euroa.

Verokorttiuudistuksella ja verotuksen joustavalla valmistumisella on pyydyä vaikutuksia kuntien verotulojen tilitysrytmiin. Vaikka kertymävaje korjaantuu vuoden 2019 kunnallisverojen osalta pääosin vuoden 2020 aikana, niin verovuoden 2020 ennakoverot kertyvät taas samalla tavalla jättäen vuoden 2020 ennakot vastaavasti alemmalle tasolle.

Koska kuntien menojen kasvu on kiihtynyt palvelutarpeiden ja velvoitteiden kasvun vuoksi, ja samaan aikaan kuntien verotulojen kasvu on jäämässä tänä vuonna vaatimattomaksi, on kuntatalouden vuodesta 2019 tulossa ennätyksellisen huono. Ylijäämäisen tuloksen tekevien kuntien lukumäärä jäänee historiallisen pieneksi.

Ennakkotiedot suurten kaupunkien vuoden 2019 taloudesta ovat hälyttäviä. Yhdestätoista suurimmasta kaupungista vain yksi on tekemässä positiivisen tuloksen. 10 suuren kaupungin yhteenlaskettu tulosennuste on painumassa ennätyksellisen heikkoon noin 400 milj. euron alijäämäiseen tulokseen. Tampereen talouden kehitys on samassa linjassa muiden suurten kaupunkien joukossa ja kaupungin tilinpäätöksestä on tulossa jälleen huomattavan alijäämäinen.

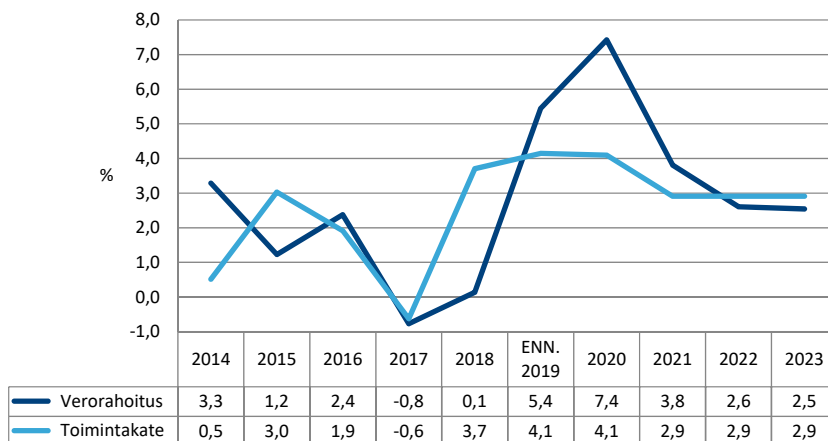
2020-2023

Valtiovarainministeriö on arvioinut kuntatalouden pysyvän selvästi alijäämäisenä vuosina 2020–2023.

Talousnäkymät ja kuntatalouden tilanne ovat heikentyneet suhteessa kevääseen 2020. 7.10.2019 julkaistun valtiovarainministeriön ennusteen mukaan paikallishallinnon alijäämä on 3,1 mrd. euroa eli -1,2 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2023, mikä on 0,5 %-yksikköä kevään ennustetta heikompi. Rahoitusasematavoitteen saavuttaminen edellyttäisi paikallishallinnon sopeutusta noin 1,8 mrd. eurolla vuoden 2023 tasolla. Julkisen talouden suunnitelman mukaan tämä jää katettavaksi kuntien omilla sopeutustoimilla ja valtion tukemilla tuottavuustoimilla sekä työllisyyttä vahvistavilla toimilla, jotka lisäävät talouskasvua ja siten myös verotuloja.

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan väestön ikääntymisen lisää sosiaali- ja terveyspalvelujen

Tampereen kaupungin toimintakatteen ja verorahoituksen muutos

menoja ja syntyvyyden kääntymisen laskuun puolestaan vähentää laskennallisesti varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta. Yhteensä palvelutarpeen kasvun arvioidaan lisäävän paikallishallinnon kulutusmenoja keskimäärin 0,5 % vuodessa.

Palvelutarpeen kasvun lisäksi kuntien menoja kasvattavat hallituksen päätösperäiset toimet. Pääministeri Rinteen hallitus lisää ja laajentaa kuntien tehtäviä ja velvoitteita kohdentamalla merkittäviä lisäpanostuksia sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutukseen. Keskeisiä toimia ovat muun muassa oppivelvollisuuden pidentäminen, vanhustalouden henkilöstömitoituksen kasvattaminen ja peruspalvelujen saatavuuden parantaminen. Hallitusohjelman pysyvät menolisäykset on suunniteltu toteutettavaksi etupainotteisesti, ja niiden arvioidaan kasvattavan paikallishallinnon menoja vuoden 2023 tasossa noin 550 milj. eurolla.

Hallitusohjelman kertaluonteiset menolisäykset lisäävät kuntatalouden menoja vuosittain keskimäärin 200

milj. eurolla vuosina 2020–2022. Kuntatalouden kannalta rahallisesti merkittävimmät kertaluonteiset panostukset on kohdennettu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmiin sekä ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen.

Ennakkotiedot suurten kaupunkien vuoden 2020 talousarviovalmistelusta tukevat valtiovarainministeriön arvioita. Kaupunkien talous on pääosissa suuria kaupunkia pysymässä hyvin kireänä. Tähän tilanteeseen sopii erityisen huonosti hallituksen kaavailemat kunnille annettavat uudet tehtävät ja velvoitteet. Suurten kaupunkien investointitaso pysyy lähivuosina korkeana ja sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutarve jatkaa väestön ikääntymisen vuoksi kasvuaan.

Kuntatalouden kehityksen kannalta olisi välttämätöntä mitoittaa kuntien velvoitteet ja niihin osoitettava rahoitus vastaamaan toisiaan nykyistä paremmin. Valitettavasti näin ei ole käymässä.

Kaupungin talous

2018

Vuonna 2018 kaupungin nettomenot kasvoivat 3,7 prosenttia ja asukaskohdaiset nettomenot 2,2 prosenttia. Koska nettomenot kasvoivat selvästi ja verorahoitus taas ei käytännössä lainkaan (0,1 prosenttia), vuosikate oli 48,0 milj. euroa ja tilikauden tulos painui 58,8 milj. euroa alijäämäiseksi. Verotuloja kertyi 4,5 milj. euroa vähemmän kuin 2017. Kunnallisverojen heikko kehitys aiheutui erityisesti verovuoden 2017 huomattavan isoista veronpalautuksista, suurista veroperustemuutoksista sekä kilpailukykysovimuksen liian optimistisesta vaikutusarviosta kuntien verotuloihin. Nettoinvestoinnit olivat 197,5 milj. euroa. Lainakanta kasvoi 143 milj. euroa ja asukaskohtainen lainamäärä nousi 2 850 euroon.

2019

Vuonna 2019 toimintakate on elokuun toiminnan ja talouden katsauksen mukaan kasvamassa 4,1 prosenttia ja verorahoitus 5,4 prosenttia. Tilikauden tuloksesta on tulossa 46,5 milj. euroa alijäämäinen. Nettoinvestointien määräksi arvioidaan noin 198 milj. euroa. Lainamäärä on vuoden lopussa noin 790 milj. euroa, mikä on asukasta kohti 3 305 euroa.

2020

Talousarviossa kaupungin nettomenot kasvavat vuoden 2019 tilinpäätösnusteeeseen verrattuna 4,1 prosenttia

(noin 50 milj. euroa). Maankäyttösopimuskorvausten ja pysyvien vastaavien myyntivoittojen arvioidaan talousarviossa alenevan noin 8,8 milj. euroa vuoden 2019 tasosta. Ilman edellä mainituja eriä nettomenojen kasvu olisi 3,4 prosenttia eli noin 41 milj. euroa.

Vuoden 2020 talousarvion vuosikate on 112,9 milj. euroa ja tilikausi päättyy 0-tulokseen. Vuoden 2020 talousarvio on tuloksen näkökulmasta tasapainossa. Talousarvio sisältää 0,50 %-yksikön kunnallisveron korotuksen, jonka tuloja lisäävä vaikutus on noin 20 milj. euroa.

Kaupungin ja liikelaitosten yhteenlasketut ulkoiset nettoinvestointimenot ovat 200,2 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta on 85,4 milj. euroa negatiivinen. Investointien tulorahoitusprosentti on talousarviossa 56. Suurimmat investointimenot ovat Asunto- ja kiinteistölautakunnan 70,1 milj. euron talonrakennusinvestoinnit, Yhdyskuntalautakunnan 46,1 milj. euron perusinvestoinnit ja Tampereen Vesi Liikelaitoksen 26,3 milj. euron investoinnit. Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan kehitysohjelmien investoinnit ovat yhteensä 21,6 milj. euroa. Asunto- ja kiinteistölautakunnan investointeihin sisältyy maa- ja vesialueiden investointeja 19,0 milj. euroa.

Talonrakennusinvestoinneissa on uudis- ja lisärakennusten osuus 38,7 milj. euroa ja korjaushankkeiden osuus 31,4 milj. euroa. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen talonrakennusinvestoinnit ovat yhteensä 38,8 milj. euroa.

Lainamäärä kasvaa ensi vuonna 110 milj. eurolla vuodesta 2019. Asukas-

kohtainen lainamäärä nousee noin 3 700 euroon. Taloussuunnitelmakaudella kaupungin lainamäärän kasvua kyetään hidastamaan, mutta korkea investointitaso kasvattaa kaupungin lainamäärää. Vahvistuva vuosikate pienentää tarvetta kasvattaa lainamäärää. Lisäksi lainamäärän kasvua hillitään myös myymällä strategisesti vähemmän tärkeää omaisuutta, toteuttamalla palvelutuotantoon rakenteellisia muutoksia ja pitämällä toimintamenojen kasvu maltillisena.

LAINAMÄÄRÄ/AS.

3 711 €

ENN. 31.12.2020

NETTOINVESTOINNIT

200 milj. €

TA 2020

INVESTOINTIEN
TULORAHJOITUS

56 %

TA 2020

Tuloslaskelma (milj. e)	TP 2018	Alkup. TA 2019	TP 2019 ENNUSTE*	TA 2020	ENN. 2019 / TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot	450,5	441,5	454,9	441,3	-13,6	453,9	466,9	480,3
Toimintamenot	-1 630,3	-1 647,8	-1 683,7	-1 720,4	-36,7	-1 770,3	-1 821,6	-1 874,4
Toimintakate	-1 179,9	-1 206,3	-1 228,8	-1 279,1	-50,3	-1 316,4	-1 354,7	-1 394,1
Verotulot	914,5	981,0	970,5	1 039,5	69,0	1 089,5	1 124,5	1 159,5
Valtionosuudet	291,1	290,4	300,2	326,1	25,9	328,1	330,1	332,1
Rahoitustulot ja -menot	22,3	23,7	25,4	26,4	1,0	24,7	24,7	24,6
Vuosikate	48,0	88,8	67,3	112,9	45,6	126,0	124,6	122,1
Poistot ja arvonalentumiset	-108,3	-117,6	-114,8	-112,9	2,0	-114,0	-115,1	-121,8
Satunnaiset erät	1,5	0,0	1,0	0,0	-1,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	-58,8	-28,8	-46,5	0,0	46,5	12,0	9,5	0,2

* Toiminnan ja talouden katsaus 8/2019

TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA SEURANTA

Talousarvion osat

Kunnan talousarviosta ja -suunnitelmasta, niiden rakenteesta, sisällöstä ja laadinnasta on säännökset kuntalaissa. Tämän lisäksi talousarviosta ja -suunnitelmasta antaa ohjeita ja suosituksia Suomen Kuntaliitto. Kunnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa on säädetty. Tältä osin sitovia ohjeita ja lausuntoja kunnille antaa työ- ja elinkeinoministeriön alainen kirjanpitolaus- takunnan kuntajaosto. Talousarvion sisältö on laadittu ottaen huomioon soveltuvin osin mainitut säännökset ja ohjeet.

Talousarviossa on seuraavat osat: yleiset lähtökohdat, käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin, tuloslaskelma- osa, investointiosa, rahoitusosa sekä liitteet.

Yleiset lähtökohdat

Osassa esitetään talousarvion toimintaympäristö ja taloudelliset lähtökohdat, talousarvion rakenne ja sitovuus, henkilöstö sekä strategian toteuttaminen. Lisäksi osassa esitetään kaupunkiorganisaation sitovat toiminnan tavoitteet, kuvaus riskienhallinnasta ja turvallisuudesta, tietoja hankinnoista ja niiden periaatteista sekä strategiset kehitysohjelmat. Yleisiin lähtökohtiin sisältyy uusina kokonaisuuksina Tuottavuuden tila -osio sekä ilmastobudjetti.

Käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin

Osassa esitetään toimintayksiköiden toiminnan kuvaukset ja toimintaympäristön muutokset sekä sitovat toiminnan tavoitteet. Osaan kuuluvat palvelualueet, konsernihallinto sekä liikelaitokset ja muut taseyksiköt. Yksiköiden talouden kokonaiskuvan saamiseksi esitetään käyttötalouden lisäksi myös yksiköiden investoinnit.

Palvelualueet

Osiassa esitetään sivistyspalvelujen palvelualue, sosiaali- ja terveystalou- den palvelualue, elinvoiman ja kilpailu- kyvyn palvelualue sekä kaupunkiympä- ristön palvelualue.

Sivistyspalvelujen palvelualueella on yksi lautakunta. Sivistys- ja kulttuurilau- takunta koostuu varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, perusopetuksen sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen pal- velukokonaisuuksista.

Sosiaali- ja terveystalouden pal- velualueella on yksi lautakunta. Sosi- aali- ja terveystalouteen kuuluvat palvelukokonaisuudet ovat ikäihmisten palvelut, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, vastaanottopalvelut, psyko- sosiaalisen tuen palvelut sekä erikois- sairaanhoidon palvelut.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palve- lualueella on kaksi lautakuntaa. Elin- voima- ja osaamislautakunta koostuu kuudesta palvelukokonaisuudesta, jotka ovat ammatillinen koulutus, lu- kiokoulutus, työllisyys- ja kasvupal- velut, elinkeinopalvelut, vetovoima ja edunvalvonta sekä kehitysohjelmat. Asunto- ja kiinteistölautakunta koostuu Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -pal- veluryhmästä.

Kaupunkiympäristön palvelualuee- seen kuuluvat yhdyskuntalautakunta ja seudullinen joukkoliikennelautakunta. Yhdyskuntalautakunta koostuu kau- punkiympäristön suunnittelun, kau- punkiympäristön rakennuttamisen ja ylläpidon, kestävän kaupungin ja kehi- tysohjelmien palvelukokonaisuuksis- ta. Alueellisen jätehuoltolautakunnan tulot ja menot sisältyvät yhdyskunta- lautakunnan talousarvioon. Joukkoli- kennelautakunta koostuu yhdestä pal- velukokonaisuudesta.

Konsernihallinto

Osiassa esitetään konsernihallinto ja kaupungin yhteiset erät.

Liikelaitokset ja muut taseyksiköt

Osiassa esitetään liikelaitosten, pe- lastuslaitoksen sekä vahinkorahaston toiminnan tavoitteet, talousarviot, tu- loslaskelmat, rahoituslaskelmat ja in- vestoinnit.

Liikelaitoksia ovat Tampereen Kau- punkiliikenne ja Tampereen Vesi. Muut taseyksiköt ovat Pirkanmaan pelastus- laitos ja Vahinkorahasto.

Tuloslaskelmaosa

Osassa osoitetaan tulo- ja kulu- ra- hoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheu- tuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmalla osoitetaan kuinka kunnan tilikauden tulo- ja kulu- ra- hoitus riittää palvelutoiminnan jaksotettuihin menoihin, rahoitusme- noihin ja omaisuuden kulumista kuva- viin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmaosassa esitetään koko kaupungin yhdistetty tuloslaskelma. Osassa esitetään myös verotulot, val- tionosuudet ja rahoituserät.

Investointiosa

Osassa esitetään investointien kus- tannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosil- le sekä investointiin saatavat rahoitus- osuudet ja muut tulot. Investointilas- kelma sisältää investointisuunnitelmat talousarvio- ja suunnitelmavuosille.

Rahoitusosa

Osassa esitetään toiminnan, investoin- tien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoi- tuslaskelmassa esitetään käyttötalo- usosan sekä investointien tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toimin- nan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoituslaskelmaan merkitään anto- lainauksen, lainakannan ja oman pää-

oman muutokset sekä arvioidaan muut maksuvalmiuden muutokset (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelman lopussa esitetään näiden rahavirtojen yhteenlaskettu muutos, joka kuvaa talousarvion vaikutusta kunnan maksuvalmiuteen vuoden aikana.

Talousarvion liitetiedoissa

asetetaan kaupunkikonsernin tytäryhtiöille ja -yhteisöille tavoitteet, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon. Lisäksi liitetiedoissa esitetään investointihankelista vuosille 2020-2029 sekä tunnuslukuja useammalta vuodelta taulukossa Täydentäviä tietoja.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Organisaatiomuutoksiin liittyviä toimintoja ja niihin liittyviä määrärahoja voidaan siirtää talousarvion hyväksymisen jälkeen konsernijohtajan päätöksellä.

Talousarvion yleiset lähtökohdat

ovat kaupunkitasoisia sitovia toiminnan tavoitteita ja talousarvion sitovuusmäärittelyjä lukuun ottamatta informaatiota, jota ei ole tarkoitettu sitovaksi talousarvion osaksi.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin

osaan sisältyvät kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät on esitetty oheisessa taulukossa. Lisäksi sitovia ovat myös toiminnan tavoitteet.

Asunto- ja kiinteistölautakunnan osalta valtuuston nähden sitovaa on talonrakennushankkeiden talousarvio-

vuoden nettoinvestoinnit. Talonrakennushankkeita koskevat vuotuiset talousarviot ovat sitovia siten, että Asunto- ja kiinteistölautakunta voi perustellusta syystä hyväksyä uudisrakennushankkeissa 5 prosentin ylityksen ja peruskorjaus- ja perusparannushankkeissa 15 prosentin hankkeita koskevan ylityksen talonrakennusinvestointien kokonaissumman rajoissa.

Laskelmaosassa

esitetään talousarviovuoden ja taloussuunnitelmavuosien koko kaupungin tuloslaskelmat, investoinnit ja rahoituslaskelmat.

Valtuustoon nähden sitovia eräitä ovat korkotulojen ja -menojen netto. Rahoituslaitoksista nostettavien pitkäaikaisten lainojen lisäys ei saa olla budjetoitua suurempi.

Konsernijohtajalla tai hänen määräämällään konsernihallinnon viran-

TALOUSARVION SITOVUUSTASOT

KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN (1.000 €)

KÄYTTÖTALOUS

Sivistyspalvelujen palvelualue

Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Sivistys- ja kulttuurilautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-389 629
Hiedanranta	Toimintakate	-75

Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-791 336
Smart Tampere	Toimintakate	-80
Tampere Junior	Toimintakate	-525

Elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelualue

Elinvoima- ja osaamislautakunta

Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-58 382
Ammatillinen koulutus	Tilikauden tulos	0
Viiden tähden keskusta	Toimintakate	-4 004
Hiedanranta	Toimintakate	-1 841
Smart Tampere	Toimintakate	-994
Elinvoima- ja kasvupalveluallianssi	Toimintakate	-19 317
Vetovoimainen elämyskaupunki	Toimintakate	-542

Asunto- ja kiinteistölautakunta

Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	137 835
Hiedanranta	Toimintakate	-1 000

TA 2020

Kaupunkiympäristön palvelualue
Yhdyskuntalautakunta

Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)

Viiden tähden keskusta

Hiedanranta

Raitiotie

Smart Tampere

Joukkoliikennelautakunta
Konsernihallinto

ICT-kehittäminen

Smart Tampere

Konsernihallinto, muut

Yhteiset erät

Taseyksiköt
Pirkanmaan pelastuslaitos
Liikelaitokset

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate+bruttoinvestoinnit

Toimintakate

Toimintakate

Toimintakate

Liikelijäämä

Korvaus peruspääomasta

Liikelijäämä

Liikelijäämä

-25 499

-500

-50

-1 500

-715

-16 165

-8 800

-141

-25 172

-117 623

INVESTOINNIT
TA 2020
Sivistyspalvelujen palvelualue

Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Sosiaali- ja terveystieteiden palvelualue

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta

Elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelualue

Elinvoima- ja osaamislautakunta

Ammatillinen koulutus

Asunto- ja kiinteistöalautakunta

Asunto- ja kiinteistöalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)

Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)

Viiden tähden keskusta

Hiedanranta

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

-6 198

-1 990

-896

-17 970

-67 804

-2 970

-10 140

Kaupunkiympäristön palvelualue
Yhdyskuntalautakunta

Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)

Viiden tähden keskusta

Joukkoliikennelautakunta
Konsernihallinto

Konsernihallinto, muut

Yhteiset erät

Taseyksiköt
Pirkanmaan pelastuslaitos
Liikelaitokset

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

Investointien rahavirta

Nettoinvestoinnit

Nettoinvestoinnit

-46 081

-8 475

-1 000

-150

-2 000

-2 208

-26 303

-3 000

LASKELMAOSA
TA 2020

Korkotuotot ja -kulut

Pitkäaikaisten lainojen lisäys

-8 492

123 447

haltijalla on oikeus ottaa vuoden 2020 talousarvioon ja mahdollisiin muutetuihin talousarvioihin sisältyvä lainamäärä, oikeus ottaa vuoden 2020 aikana lyhytaikaisia lainoja 60 milj. euron määrään saakka maksuvalmiuden tur-

vaamiseksi, myöntää uusia konsernitililuottoja 30 milj. euroon asti sekä oikeus konvertoida ja maksaa ennenaikaisesti takaisin kaupungin taseeseen sisältyviä ottolainoja.

Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

Tilivelvollisen valvontavastuu

Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee kuntalain mukaan päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Valtuuston hyväksymän Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -päättöksen mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee kaikkia Tampereen kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvia toimielimiä ja tilivelvollista johtoa sekä esimiehiä. Kuntalain mukaan kaupunginhallitus on velvollinen huolehtimaan kaupungin toiminnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Konsernijohto vastaa kuntalain mukaisesti konsernivalvonnan järjestämisestä.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä niiden jatkuvasta ylläpidosta ja tuloksellisuudesta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kattavat kaupungin toiminnan, hallinnon ja talouden järjestämisen. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan säännönmukaisesti talousarviovuoden aikana. Kuntalain mukaan kaupungin tilinpäätökseen kuuluvan toimintakertomuksen tulee

sisältää tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä.

Hyvin toimiva hallinto- ja johtamistapa edellyttää, että siihen on sisällytetty asianmukaiset ja tehokkaat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt. Nämä yhdessä tuottavat kohtuullisen varmuuden tuloksellisesta ja tavoitteiden sekä lain- ja hyvän hallintotavan mukaisesta toiminnasta.

Kaupunginhallitus hyväksyy kaupungin toimintakertomukseen tulevan sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan selonteon sekä arvion kaupungin ja kaupunkikonsernin merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä ja niiden hallinnasta. Lauta- ja johtokunnat sekä kaupungin tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät omilta vastuualueiltaan vastaavan selonteon sekä tiedot riskien hallinnasta.

Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava, onko kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle

viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat muun muassa kaupunginhallituksen jäsenet, lautakuntien jäsenet, johtokuntien jäsenet, toimikuntien jäsenet, kunnan muiden toimielinten jäsenet, pormestari, apulaispormestarit, konsernijohtaja, konserniyksiköiden johtajat, palvelualueiden johtajat, palvelujohtajat, liikelaitosten johtajat, sekä johtosäännöissä määrätyt toimielinten esittelijät.

Kuntalain mukaan tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja hänet voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä.

Ylimmällä tilivelvollisella johdolla on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän hallinto- ja johtamistavan sekä eettisten periaatteiden mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin epäkohtiin. Johdolla on aktiivinen selonottovelvollisuus vastuullaan olevasta toiminnasta. Tilivelvollisuusaseman puuttuminen ei vapauta esimiestä alaistensa toiminnan valvontavastuusta.

HENKILÖSTÖ

Vuoden 2020 talousarviossa henkilöstömenot ovat 633,6 milj. euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöksenusteeseen nähden henkilöstömenot kasvavat 3,2 milj. euroa (0,5 %). Kunnalliset virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.3.2020 saakka. Työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvottelut uusista sopimuksista ja palkkaratkaisusta käydään myöhemmin. Koska neuvottelutulosta ei ole, perustuu palkkaratkaisun kustannusvaikutus kaupungin omaan arvioon. Kilpailukykysovimuksessa sovittu lomarahaleikkaus päättyi 31.3.2019. Tulevien palkkaratkaisujen ja lomarahaleikkauksen päättymisen arvioidaan kasvattavan kaupungin henkilöstömenoja noin 11 milj. euroa vuonna 2020.

Tampereen Infra Liikelaitos yhtiöitetään liikkeenluovutuksella 1.1.2020. Yhtiöittäminen vähentää henkilöstövuosia noin 375:llä. Hyvinvoinnin palvelualue jaetaan 1.1.2020 alkaen sosiaali- ja terveystalvelujen palvelualueeksi ja sivistystalvelujen palvelualueeksi. Hyvinvointipalvelujen uudelleenorganisoimisen tavoitteena on selkeyttää ja vahvistaa johtamisjärjestelmää sekä tukea pirkanmaalaisen sote-uudistuksen toteuttamista. Hyvinvoinnin palvelualueen nykyiset tehtävät ja palvelut siirtyvät näille kahdelle palvelualueelle.

Henkilöstövuosien määrä vuonna 2019 on yksiköiden ennusteiden mukaan 12 784 henkilöstövuotta. Vuonna 2020 suunniteltu henkilöstön määrä laskee 12 605 henkilöstövuoteen pääosin organisatoristen muutosten vuoksi. Suunnitelma sisältää vakinaisen ja määräaikaisten henkilöstön. Palkkatuetun henkilöstön osuus on 230 henkilö-

työvuotta. Ilman organisatoristen muutosten vaikutusta henkilöstövuodet kasvavat 196 henkilöstövuotta vuoden 2019 tilinpäätöksenusteeseen nähden. Vertailukelpoinen kasvu kohdistuu pääosin sosiaali- ja terveystalvelujen palvelualueelle (135 henkilöstövuotta) sekä sivistystalvelujen palvelualueelle (56 henkilöstövuotta). Eläkeikänsä saavuttaa vuosittain noin 250 henkilöä, mikä muun vaihtuvuuden lisäksi antaa mahdollisuuksia toiminnan uudelleenarviointiin ja tehtäväjärjestelyihin.

Henkilöstövukulujen arvioidaan nousevan hieman vuodesta 2019. Työttömyysvakuutusmaksu on laskemassa 2,05 prosentista 1,70 prosenttiin. Sitä vastoin sairausvakuutusmaksu on nousemassa 0,77 prosentista 1,34 prosenttiin.

Yhteenlasketun eläkevakuutusmaksun arvioidaan nousevan. Vuodesta 2019 alkaen palkkaperusteinen eläkemaksu sisältää työntekijän eläkemaksun, jonka työnantaja pidättää työntekijältä. Koska työntekijän eläkemaksu vaihtelee, ei tarkkaa vakuutusmaksuprosenttia voida arvioida. Työnantajan osuus palkkaperusteisesta maksusta muodostuu kaikille Kevan jäsenyhteisöille saman suuruudesta työansipohjaisesta eläkemaksusta sekä jäsenyhteisökohtaisesti vaihtelevasta työkyvyttömyyseläkemaksusta. Työkyvyttömyyseläkemaksu on Tampereen kaupungille vuonna 2019 0,91 % ja Kevan arvion mukaan vuonna 2020 maksu nousee 1,42 prosenttiin. Eläkemenooperusteiset eläkemaksut on budjetoitu aiheuttamisperusteisesti eivätkä ne sisälly henkilöstövukuluprosentteihin.

Henkilöstövukuluprosentit talousarviossa:

JuEL-maksu palkkaperusteinen 17,14 %
Sairausvakuutusmaksu 1,34 %
Työttömyysvakuutusmaksu 1,70 %
Tapaturmavakuutusmaksu 0,30 %
Ryhmähenkivakuutusmaksu 0,035 %
Vakuutuskassan kannatusmaksu 0,125 %
Yhteensä 20,64 %

Työntekijöiden hyvinvointi heijastuu organisaation menestymiseen ja tuottavuuteen. Menestymisen edellytyksenä on tavoitteellinen johtaminen, henkilöstön ja työn arvostus sekä yhteinen suunta. Vetovoimainen työnantaja tarjoaa terveellisen työympäristön, mielenkiintoisia työtehtäviä, kilpailukyiset työsuhteen ehdot, kannustavan palkitsemisen sekä oppimisen ja kehittymisen mahdollisuuksia.

Työhön liittyvien kuormitustekijöiden tunnistaminen ja hallinta sekä työn voimavarojen ja työntekijäkokemuksen vahvistaminen lisäävät henkilöstön hyvinvointia. Niiden avulla vähennetään sairaus- ja tapaturmakustannuksia, tehostetaan työajan käyttöä ja työprosesseja, kehitetään organisaation toimintaa ja parannetaan tuottavuutta. Hyvä työntekijäkokemus heijastuu suoraan asiakaskokemukseen ja toiminnan tuottavuuteen, jolloin asiakkaat saavat laadukkaita palveluita kustannustehokkaasti.

Uudistumiskykyinen kaupunki edellyttää kumppanuus- ja kehittämiskulttuuria, uuden oppimista sekä toimintatapojen uudistamista, jossa henkilöstö kehittää, johtaminen on mahdollistavaa ja yhteisöllisyys on vahvaa. Tätä edistään johtamis- ja kehittämisosaamista vahvistamalla. Osaamista tuetaan eri tavoin. Osaamisen kehittämismallin mukaisesti suurin osa oppimisesta tapahtuu työtä tekemällä ja yhdessä toisten kanssa.

Työelämä muuttuu ja osaaminen vaatii jatkuvaa päivitystä ja muuttu-

HENKILÖTYÖVUOSIEN JA HENKILÖSTÖMENOJEN KEHITYS

	TP 2018	Enn 2019	TA 2020
Henkilöstövuodet	13 297	12 784	12 605
Henkilöstömenot, ME	630,9	630,4	633,6

vien osaamistarpeiden ennakointia. Tampereen kaupungilla on tunnistettu ammatillisen osaamisen lisäksi kolme strategista osaamisaluetta, jotka painottuvat osaamisen kehittämisessä. Nämä osaamisalueet ovat uudistuminen ja kehittyminen, johtaminen ja it-

sensä johtaminen sekä vuorovaikutus ja viestintä.

Työelämän laadun positiiviset vaikutukset henkilöstön hyvinvointiin ovat kiistattomat. Tampereen kaupungilla mitataan työntekijäkokemusta säännöllisesti ja se on tuottavuutta selittävä

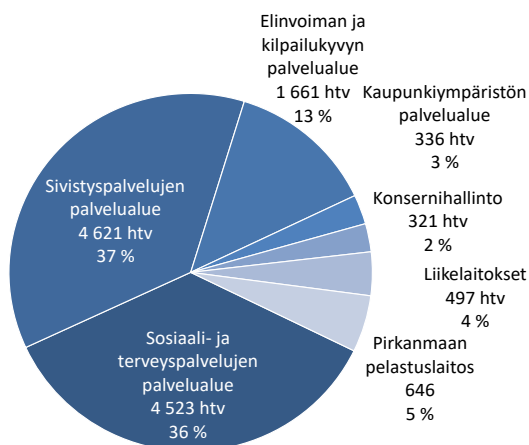
mittari. Kyselyn tuloksia ja toimenpiteitä käsitellään johtoryhmissä. Tavoitteena on kehittää työyhteisöihin malli, jota noudattamalla saadaan työntekijäkokemusta parannettua.

HENKILÖSTÖMENOT JA HENKILÖTYÖVUODET 2019–2020

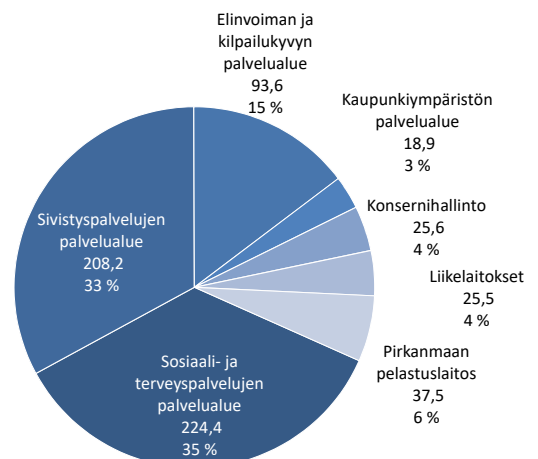
Henkilöstömenot ja palkalliset henkilötövuodet (1 000 euroa ja htv)	Muutettu VS 2019		TA 2020	
	1 000 EUR	HTV	1 000 EUR	HTV
Sosiaali- ja terveystalvelujen palvelualue	213 294	4 387	224 369	4 523
Sivistystalvelujen palvelualue yhteensä	200 076	4 512	208 188	4 621
Kasvatus- ja opetuspalvelut	162 151	3 557	168 968	3 651
Kulttuuri ja vapaa-aikapalvelut	37 925	955	39 220	970
Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualue yhteensä	89 270	1 692	93 582	1 661
josta Ammatillinen koulutus	51 828	920	53 899	927
Lukiokoulutus	18 490	285	19 330	288
Työllisyys- ja kasvupalvelut *)	13 882	421	13 997	365
Kaupunkiympäristön palvelualue	18 655	328	18 901	336
Konsernihallinto	27 314	373	25 559	321
Liikelaikokset yhteensä	43 840	907	25 514	497
Tampereen Infra Liikelaitos	18 201	406	-	-
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	17 996	363	17 736	357
Tampereen Vesi Liikelaitos	7 643	138	7 778	140
Pirkanmaan Pelastuslaitos	36 404	645	37 467	646
Yhteensä	628 853	12 844	633 580	12 605

*) Sisältää palkkatukityöllistettyjä 230 htv vuonna 2020

HENKILÖTYÖVUODET VUONNA 2020

HENKILÖSTÖMENOT VUONNA 2020, MILJ. EUROA

TAMPEREEN STRATEGIA 2030

Tampereen strategia 2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 13.11.2017. Strategia perustuu tunnistettuihin tulevai-

suuden muutostekijöihin ja se sisältää kaupungin kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet. Strategia valmisteltiin Lauri Ly-

lyn pormestariohjelman 2018–2021 pohjalta.

Strategian rakenne ja keskeiset sisällöt

Strategia kertoo kaupungin vision ja tavoiteltavat tulokset, jotka ilmaisevat, millainen Tampere on vuonna 2030, kun strategia on toteutunut. Strategiassa määritellään strategiset painopisteet, valtuustokauden tavoitteet ja mittarit, jotka kertovat, miten strategiaa toteutetaan ja miten strategian toteutumista seurataan. Lisäksi strategiassa määritellään sen toteuttamista tukevat kaupungin toimintatavat.

Tampereen strategian visio on: Tampere – Sinulle paras. Vuonna 2030 Tampere on 300 000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki, joka on maailmal-

la tunnettu, kansainvälinen ja vahvasti verkottunut. Tampereella on tasaisesti jakaantunut hyvinvointi, kaikki käyttävät ensisijaisesti digitaalisia palveluita ja Tampere on suurten kaupunkien ykkönen oppimistuloksissa. Tampere on myös kansainvälisesti houkutteleva osaamisen kaupunki ja tarjoaa kiinnostavan toimintaympäristön yrityksille. Tampere on vuonna 2030 hiilineutraali. Strategian toteutuessa Tampere tunnetaan Pohjoismaiden vetovoimaisimpana elämyskaupunkina sekä älykkään ja kestävä liikenteen ja kaupunkikehityksen edelläkävijänä.

Strategian painopisteet jakaantuvat neljään kokonaisuuteen: yhdessä tekevä ja inhimillinen, koulutuksen ja osaamisen kärjessä, luova ja innovatiivinen sekä urbaani ja kestävästi kasvava. Kaupunkiorganisaation uudistuminen mahdollistaa strategian toteuttamisen. Uudistumiskyky koostuu toimintaympäristön muutosten ja asiakkaiden tarpeiden ymmärtämisestä, osaavasta ja hyvinvoivasta henkilöstöstä, vaikuttavasta verkostokumppanuudesta sekä tasapainoisesta taloudesta ja aktiivisesta omistamisesta. Strategian toteutumista tuetaan toimimalla yhdessä, vastuullisesti sekä avoimesti ja rohkeasti.

Strateginen johtamisjärjestelmä

Strategia on ylin kaupungin toimintaa ohjaava asiakirja ja se luo perustan kaupungin johtamiselle ja kehittämiselle. Vuosittaisessa toiminnan ja talouden suunnittelussa asetetaan strategiaa toteuttavia tavoitteita. Tavoitteita kohdistetaan ensisijaisesti kaupunginhallituksen linjaamille kaupunkitasoisille toiminnan painopisteille. Toiminnan painopisteitä ja tavoitteita konkretisoidaan lautakuntien, johtokuntien ja konsernihallinnon palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

Maankäytön suunnittelun osalta strategiaa konkretisoidaan valtuustokausit-

tain päivitettävässä Tampereen kanta-kaupungin yleiskaavassa. Tampereen kaupungissa on myös strategiaa täydentäviä erillisohjelmia ja -suunnitelmia, joiden sisältämät linjaukset ja tavoitteet sisällytetään muihin strategisen johtamisjärjestelmän asiakirjoihin.

Kaupunginhallituksen ohjauksessa toteutetaan kehitysohjelmia, jotka ovat keskeisiä välineitä merkittävien strategisten muutosten aikaan saamiseen. Kehitysohjelmat ovat laajoja useita toimijoita yhdistäviä kokonaisuuksia, joihin liittyy myös merkittäviä taloudellisia panostuksia.

Strategia sisältää keskeiset omistaja-politiikan ja henkilöstöpolitiikan viestit. Näitä tarkennetaan kaupunginvaltuuston hyväksymällä konserniohjeella ja omistajaohjauksen periaatteilla sekä kaupunginhallituksen hyväksymillä henkilöstöpolitiikan periaatteilla.

Strategian mukaista toimintaa tuetaan johtoryhmätyöskentelyllä, tulos- ja kehityskeskusteluilla, palkitsemisella sekä toiminnan jatkuvalla kehittämisellä.

Vuoden 2020 toiminnan tavoitteet

Talousarviossa asetetaan Kuntalain tarkoittamat, valtuustoon nähden sitovat toiminnan tavoitteet, jotka pohjautuvat Tampereen strategiaan. Tavoitteita asetetaan ensisijaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille. Kaupunginhallituksen hyväksymät kaupunkitasoiset toiminnan painopisteet suuntaavat toiminnan tavoitteiden asettamista.

Terveystieteen mukaan kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia teki-

jöitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain.

Kaupunkiorganisaatiolle kohdistuvat toiminnan tavoitteet esitetään yhtenä kokonaisuutena seuraavassa luvussa. Kunkin tavoitteen kohdalle on merkitty tavoitteen toteuttamisesta ensisijaisesti vastaavat tahot.

Myös liikelaitoksille, Pirkanmaan pelastuslaitokselle sekä kaupungin tytäryhteisöille asetetut toiminnan tavoitteet

toteuttavat kaupungin strategiaa. Liikelaitoksille ja Pirkanmaan pelastuslaitokselle asetetut toiminnan tavoitteet esitetään käyttötalousoosassa. Liiteosassa esitetään toiminnan tavoitteet kaupunkikonsernin tytäryhteisöille ja -yhteisöille.

Toiminnan tavoitteista raportoidaan kaupunginvaltuustolle kolme kertaa vuodessa.

TAMPEREEN STRATEGIA 2030

STRATEGISET PAINOPISTEET, VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Yhdessä tekevä ja inhimillinen

Tavoiteltavat tulokset 2030:

- Tasaisesti jakautunut hyvinvointi
- Paras asiakas- ja asukaskokemus
- Kaikki käyttävät ensisijaisesti digitaalisia palveluita

Näihin panostamalla saavutamme tavoitteemme:

Osallisuus ja aktiivisuus

- Tampereella jokaisella on mahdollisuus osallistua, vaikuttaa, kohdata muita ihmisiä ja toteuttaa itseään. Kaupunki on alusta asukkaiden ja yhteisöjen aktiivisuudelle ja yhdessä tekemiselle.
- Tamperelaisia kannustetaan aktiiviseen, omaa ja yhteisöjen hyvinvointia edistävään toimintaan luomalla olosuhteita ja tarjoamalla omaehtoisuutta tukevaa tietoa ja ratkaisuja. Liikkumiselle ja kulttuurista nauttimiselle luodaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia osana arkea.
- Kaupunki tukee yhteisöjen syntymistä ja toimintaa tarjoamalla niiden käyttöön tilaa, tietoa, neuvontaa ja ohjausta, verkostoja sekä uusia teknologioita ja toimintamalleja. Yhteisöjen aktiivisuutta tukemalla kaupunki mahdollistaa vapaaehtoista hoivaa ja vertaistukea, harrastamista ja matalan kynnyksen kaupunkikulttuuria sekä osaamisen, palvelujen ja tavaroiden jakamista.

Yhdenvertaisuus ja varhainen tuki

- Tampereella hyvinvointi kuuluu kaikille. Eri alueiden ja väestöryhmien välisiä hyvinvointieroja kavennetaan kohdentamalla tukea sitä tarvitseville jo ennen ongelmien syntymistä ja tarttumalla aktiivisesti yli sukupolvien jatkuvaan huono-osaisuuteen. Syrjäytymistä ehkäistään tarjoamalla mahdollisuus laadukkaaseen koulutukseen, mielekkääseen vapaa-aikaan, työhön, toimeentuloon ja asuntoon sekä toimiviin peruspalveluihin. Maahanmuuttajien integroitumista tuetaan elämän eri vaiheissa.
- Painopistettä siirretään edelleen korjaavista palveluista ennaltaehkäisevään toimintaan, varhaiseen tukeen sekä ennakoiviin ja kotiin vietäviin palveluihin. Tavoitteena on muun muassa vähentää lastensuojelun tarvetta. Erityistä huomiota kiinnitetään paljon palveluja käyttävien ryhmien tunnistamiseen ja näiden tarpeisiin vastaamiseen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakennemuutosta jatketaan. Esteettömyyttä edistetään kaikessa toiminnassa.
- Hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden edistäminen on myös turvallisuuden edistämistä. Kaupunkiturvallisuutta ja turvallisuusvalmiutta kehitetään suunnitelmallisesti.

Yksilölliset ja vaikuttavat palvelut

- Palvelujen lähtökohtana on ymmärrys asiakkaan kokonaistilanteesta ja yksilöllisten ratkaisujen löytäminen haluttujen vaikutusten aikaansaamiseksi. Palveluja kehitetään yhdessä käyttäjien, asukkaiden ja kumppanien kanssa kokeilemalla, oppeja jakamalla ja mahdollisuuksista viestimällä.
- Palvelujen sujuvuus ja asiakkaan näkökulmasta yhtenäinen ja vaikuttava palvelukokemus varmistetaan kehittämällä palveluketjuja ja eri palveluntuottajien välisiä yhdyspintoja. Henkilöstön vaihtuessa tai asiakkaan siirtyessä palvelusta toiseen kiinnitetään erityistä huomiota tiedon vaihtoon ja hyvän asiakassuhteen jatkuvuuteen. Sote- ja maakuntauudistus toteutetaan hallitusti tamperelaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus ja laatu turvaten.
- Uutta teknologiaa hyödyntämällä parannetaan palvelujen saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Palvelujen käyttöä ohjataan digitaaliseen kanavaan siten, että vuonna 2025 Tampereella kaikki käyttävät ensisijaisesti digitaalisia palveluita. Digitaalisten palvelujen helppokäyttöisyys, toimintavarmuus ja turvallisuus varmistetaan.
- Palveluverkkoa kehitetään kasvavan kaupungin tarpeisiin yhdessä maakunnan ja muiden toimijoiden kanssa. Palveluverkon kehittäminen perustuu erityisesti digitaalisessa kanavassa olevien palvelujen osuuden kasvattamiseen.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2018 - 2021	Mittarit	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020	Vastuutaho
Alueiden väliset hyvinvointierot ovat kaventuneet	Alueprofiilit (mm. köyhyys, koulutustaso, työttömyys) Lasten hyvinvoinnin alueellinen tarkastelu	1	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointierojen kaventamiseen liittyvät toimenpiteet on määritelty ja pilotit on nimetty	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto ****
Turvallisuus on parantunut ja turvallisuuden tunne on vahvistunut	Katuturvallisuusindeksi Turvallisuuskysely (sis. koettu turvallisuus) Väkivallan tai uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (FinSote) Koulukiusaaminen (kouluterveyskysely) Alkoholiliikaa käyttävien osuus (FinSote)	2	Tampereen kaupungin turvallisuussuunnitelma on laadittu	Konsernihallinto *****
Yhteisöllinen toiminta ja osallistuminen ovat lisääntyneet	Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (FinSote, kouluterveyskysely) Harrastaminen (kouluterveyskysely, LTH*, FinSote) Aktiivinen osallistuminen (FinSote) Äänestysaktiivisuus Alueverkostojen osallistujamäärät ja osallistujien kokemus vaikuttamismahdollisuuksistaan	3	Osallistuvan budjetoinnin pilotointi on käynnissä	Konsernihallinto
Tamperelaisten fyysinen aktiivisuus on lisääntynyt	Aikuisväestön vapaa-ajan liikkuminen (FinSote) Koululaisten vapaa-ajan liikkuminen (kouluterveyskysely) Opetushallituksen MOVE-mittaristo	4	Koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Sivistys- ja kulttuurilautakunta
Maahanmuuttajien integroituminen on vahvistunut	Maahanmuuttajien työllisyysaste Maahanmuuttajien yrittäjyys Maahanmuuttajien negatiiviset keskeytykset toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa Vieraskieliset työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat	5	Maahanmuuttajien työllisyys on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Elinvoima- ja osaa- mislautakunta
Palvelujen painopistettä on siirretty ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä kotiin vietäviin palveluihin	Kotona, tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa asuvien ikäihmisten määrä Erikoissairaanhoidon kustannukset per asukas Kaupungin toiminta kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (TEAvisari)**	6	Ikäihmisistä noin 92 % asuu kotona, vähintään 6,0 % tehostetussa palveluasumisessa ja enintään 2,0 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa	Sosiaali- ja terveys- lautakunta
		7	Kotihoidon asiakkaiden sairaalavuorokausien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna	Sosiaali- ja terveys- lautakunta
	Lastensuojelun asiakkaiden kokonaismäärä	8	Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on enintään 5,7 %	Sosiaali- ja terveys- lautakunta
	Pitkäaikaisasunnottomien määrä	9	Pitkäaikaisasunnottomien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna	Sosiaali- ja terveys- lautakunta
Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut	Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen	10	Tyytyväisyys palveluihin on parantunut valituissa kohteissa (terveysasemat, suun terveydenhuolto, perusopetus, nuorisopalvelut, Tredu, lukiokoulutus, joukkoliikenne, rakennusvalvonta, katujen ja yleisten alueiden kunnossapito)	Elinvoima- ja osaamislautakunta, Kaupunkiseudun joukkoliikennelau- takunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta, Sosiaali- ja terveys- lautakunta, Yhdys- kuntalautakunta
		11	90 % rakennusluvista on käsitelty 2 kuukaudessa Ei vuositavoitetta 2020***	Yhdyskuntalau- takunta
Asiakaskokemus kaupungin palveluissa on parantunut	Asiakaskokemus kaupungin palveluissa			
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	Digitaalisten palvelujen määrä suhteessa palvelujen kokonaismäärään Digitaalisten palvelujen käyttöaste Digitaalisten palvelujen käyttäjien tyytyväisyys	12	Palveluiden digitalisointiasteen mittaustavalla on määritelty ja kokeiltu	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto
		13	Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Kaikki lautakunnat

* LTH = Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut -tutkimus,

** TEAvisari = kuvaa kunnan terveydenedistämisen aktiivisuutta,

*** Valtuustokauden tavoitteen kehittymistä seurataan vuosittain strategiassa määritellyn mittariston kautta mm. Tampereen Pulssissa.

Konkreetiset toimenpiteet asetetaan palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

**** Kaupunginhallituksen ohjauksessa oleville kehitysohjelmille asetettujen tavoitteiden vastuutahona on "Kehitysohjelmat/Konsernihallinto", mikä tarkoittaa, että tavoitteet vastuutetaan tuloskorteissa kunkin kehitysohjelman omistavan palvelualueen johtajalle.

***** Kaupunkitasoisten tavoitteiden vastuutahona on "Konsernihallinto", jolla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaupunginhallituksen alaisessa konsernihallinnossa toimivia konserniohjausyksiköitä sekä palvelualueiden johtajia ja esikuntia. Kaupunkitasoisia tavoitteita toteutetaan yhteisvastuullisesti usean toimijan kesken, ja viranhaltijatasoinen vastuutus tehdään johtajien tuloskorteissa.

Koulutuksen ja osaamisen kärjessä

Tavoiteltavat tulokset 2030:

- Suurten kaupunkien ykkönen oppimistuloksissa
- Joustavimmat mahdollisuudet oppia ja työllistyä
- Kansainvälisesti houkutteleva osaamisen kaupunki

Näihin panostamalla saavutamme tavoitteemme:

Laadukas ja yhteisöllinen oppiminen

- Tampereella on mahdollisuus kouluttautua ja sivistyä monipuolisilla ja erilaisilla opintopoluilla. Jokaisen oppilaan yksilöllistä kehittymistä tuetaan, uteliaisuutta ruokitaan ja taitoja vahvistetaan.
- Jokaisella tamperelaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia paikasta ja ajasta riippumatta. Tampereella kehitetään edelläkävijänä, ennakoluulottomasti ja tutkimustietoa hyödyntäen digitaalisia oppimisympäristöjä kaikilla koulutusasteilla. Digitaalisten taitojen ja niiden käyttämisen kehittymistä jokaisen kansalaistaidoksi edistetään.
- Opintopolkuja sujuvoitetaan ja tuetaan. Oppimiselle taataan terveelliset ja turvalliset olosuhteet.

Työhön johtava koulutus ja osaaminen

- Koulutusta kehitetään vastaamaan ennakoivasti ja joustavasti työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Yrittäjyyttä vahvistetaan ja tuetaan kaikilla koulutusasteilla.
- Opintojen työelämälähtöisyyttä, joustavuutta ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista lisätään. Opintojen loppuunsaattamista tuetaan riittävällä oppimisen tuella ja ohjauksella.
- Osaamisen kehittyminen mahdollistetaan elämän eri vaiheissa. Siirtymisiä koulutuksen ja työelämän välillä joustavoitetaan elämänkaaren mittaisen oppimisen vahvistamiseksi. Koulutus rakentuu yhä vahvemmin erilaisista moduuleista, joita yhdistelemällä jokaiselle on räätälöitävissä omaan elämäntilanteeseen sopiva kokonaisuus.
- Yritys-, osaamis- ja työllisyyspalveluista luodaan saumaton ja joustava palvelukokonaisuus, millä edistetään uusien työpaikkojen syntyä ja työllistymistä.

Osaavan työvoiman houkuttelu ja juurruttaminen

- Kaupungin vetovoimaa kansainvälisesti houkuttelevana ja Suomen suosituimpana opiskelukaupunkina vahvistetaan. Kaupungin tunnettuutta ja vetovoimaa merkittävästi opiskelu- ja innovaatiokaupunkina lisätään tiivistämällä yhteistyötä oppi- ja tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa.
- Kaupunki on mukana kehittämässä uudesta Tampereen yliopistosta kansainvälisesti tunnettua, vetovoimaista ja verkostoitunutta yliopistoa.
- Tampere on houkutteleva paikka jäädä töihin opintojen jälkeen. Korkeakoulu-opiskelijoiden alueellista työllistymistä parannetaan. Myös vieraskielisten tutkinto-opiskelijoiden työelämäyhteyksiä ja työllistymismahdollisuuksia edistetään.
- Maahanmuuttajien työelämäyhteyksiä vahvistetaan ja heidän osaamistaan sekä kieli- ja kulttuuripotentiaaliaan hyödynnetään koko yhteisön elinvoiman kehittämisessä. Tampereella tarjotaan monipuolista ja laadukasta kieli- ja kulttuurikoulutusta eri ikäisille ja eri elämäntilanteissa oleville maahanmuuttajille. Vierailta kielillä tarjottavien kaupungin palvelujen määrää pyritään lisäämään.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2018 - 2021	Mittarit	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020	Vastuutaho
Koulutuksen vaikutavuus on parantunut	Valtakunnalliset oppimistulosten vertailut suurten kaupunkien kesken		Ei vuositavoitetta 2020*	
Jokaiselle nuorelle on varmistettu koulutus- ja työllistymispolku	Peruskoulun päättäneiden nuorten sijoittuminen koulutukseen Nuorten koulutusaste/-taso Negatiiviset keskeytykset eri koulutusasteilla Vastavalmistuneiden sijoittuminen 2 vuotta valmistumisen jälkeen Työelämässä suoritettujen tutkintojen määrä Oppisopimuskoulutuksen määrä Työssä, koulutuksessa tai työllistymistä edistävissä toimenpiteissä olevien nuorten määrä	14	Ammatillisen koulutuksen negatiiviset eroamiset ovat alle 7,5 % (alle 25-vuotiaat)	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		15	Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden arvio omasta sijoittumisestaan työelämään tai jatko-opintoihin valmistumisvaiheessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Työttömyys on alentunut maan keskiarvon tasolle ja erityistä tukea tarvitsevien työllistymisedellytykset ovat parantuneet	Työttömyysaste (maan keskiarvoon verrattuna) Nuorten työttömyysaste/työttömien määrä (alle 25v. ja 25-29v.) Pitkäaikaistyöttömien määrä ja vaikeasti työllistyvien määrä Ulkomaalaistaustaisten työttömyysaste Palvelujen piirissä olevien työllistymisedellytykset Jatkopoluttuneiden määrä osallisuutta vahvistavassa kuntouttavassa työtoiminnassa		Ei vuositavoitetta 2020	
		16	Työmarkkinatuen kantaosuus on pienentynyt 10 % edellisen vuoden toteumaan verrattuna	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto **, Elinvoima- ja osaamislautakunta
Työllisyysaste on kasvanut	Työllisyysaste		Ei vuositavoitetta 2020	
Tampereen veto-voima opiskelija- ja innovaatiokaupunkina on vahvistunut	Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat oppilaitoksissa (% kaikista opiskelijoista) Yliopiston ensisijaiset hakijat / aloituspaikat Ulkomaalaisen opetus- ja tutkimushenkilöstön vierailumäärät (keston mukaan) Vastavalmistuneiden ja ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden alueellinen sijoittuminen Tampereen sijoittuminen Suositelluin opiskelukaupunki -tutkimuksessa (Taloustutkimus)	17	Tampere on vuonna 2020 Suomen suositelluin opiskelukaupunki	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		18	Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakoulu yhteisön tutkinto-ohjelmiin on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Elinvoima- ja osaamislautakunta

* Valtuustokauden tavoitteen kehittymistä seurataan vuosittain strategiassa määritellyn mittariston kautta mm. Tampereen Pulssissa. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

** Kaupunginhallituksen ohjauksessa oleville kehitysohjelmiin asetettujen tavoitteiden vastuutahona on "Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto", mikä tarkoittaa, että tavoitteet vastuutetaan tuloskorteissa kunkin kehitysohjelman omistavan palvelualueen johtajalle.

Luova ja innovatiivinen

Tavoiteltavat tulokset 2030:

- Kiinnostavin toimintaympäristö yrityksille
- Luovuuden ja innovaatioiden kohtauspaikka
- Pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki

Näihin panostamalla saavutamme tavoitteemme:

Vaikuttava elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

- Eri toimijoiden yhteistyötä vahvistavalla elinkeino- ja innovaatiopolitiikalla edistetään elinkeinorakenteen ja teollisuuden uudistumista sekä uusien toimialojen kasvua. Uudistuminen pohjautuu uusien teknologioiden sekä alueen toimijoiden yhteistyöstä nousevan monialaisen osaamisen hyödyntämiseen.
- Alueen kärkitoimialoja ovat valmistava teollisuus, ICT sekä terveys ja hyvinvointi. Nouseviin toimialoihin kuuluvat clean tech, kävijä- ja elämysalot sekä luovat alat.
- Tampereen kaupunkiseudulla turvataan parhaat edellytykset yritysten synnylle, kasvulle, kansainvälistymiselle ja uusien yritysten sijoittumiselle. Kaupunki edistää alueellaan jo nyt toimivien yritysten ja työpaikkojen säilymistä.
- Alueen yritysmäisyyttä vahvistetaan. Asiakslähtöisillä ja sujuvilla yrityspalveluilla sekä joustavalla maa- ja tonttipolitiikalla varmistetaan yritysten toimintaedellytykset. Kaupungin kaikessa päätöksenteossa otetaan huomioon yritys- ja työllisyysvaikutukset. Kaupunki tukee hankintapolitiikallaan pieniä ja paikallisia yrityksiä sekä nuorten työllistymistä.
- Tampereen saavutettavuutta kansallisesti ja kansainvälisesti vahvistetaan. Kaupunki edistää aktiivisesti lisäraiteen rakentamista ja nopeiden junavuorojen määrän lisäämistä Tampereen ja Helsingin välillä. Pietari-ratayhteyttä sujuvoitetaan ja lähijunaliikennettä kehitetään. Tampere-Pirkkalan asemaa kansainvälisenä lentokenttänä vahvistetaan.

Innovaatioympäristöt ja -alustat

- Kaupunki toimii aktiivisesti koko kaupunkiyhteisön luovuutta ja teknologiaa yhdistävien innovaatioiden mahdollistajana. Tampereella edistetään tekoälyn ja robotiikan soveltamista ja hyödyntämistä kaupungin hyvinvointiin rakentumisessa.
- Kaupunki avaa omaa toimintaansa, kehityshankkeitaan ja haasteitaan yrityksille ja yhteisöille uusien liiketoimintamahdollisuuksien synnyttämiseksi. Tampere on älykäs datan hyödyntäjä ja datasta syntyvien innovaatioiden mahdollistaja. Koko kaupunki toimii uusien ratkaisujen kokeilu- ja kehitysalustana.
- Kaupunki toimii monialaisen osaamisen aktiivisena verkottajana. Yhteistyö yritysten, asukkaiden, yhteisöjen ja kaupungin välillä on tiivistä ja tuottaa toimintaan osallistuville lisäarvoa. Yhdistyneen Tampereen yliopiston rooli korkeatasoisena ja monitieteisenä innovaatioiden kasvualustana on merkittävä.

Kansainvälisen tason kulttuuri- ja tapahtumatarjonta

- Tampereen kansainvälistä tunnettuutta vetovoimaisena kulttuuri-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina vahvistetaan.
- Tampere investoi tulevaisuuden kulttuurikaupunkiin kansainvälisen vetovoiman lisäämiseksi sekä kaupungin ja kaupunkilaisten identiteetin vahvistamiseksi. Uusia kulttuuri- ja urheilutapahtumia hankitaan kaupunkiin kunnianhimoisesti.
- Kaupunki toimii aktiivisesti alueen kaupunki- ja matkailumarkkinoinnissa, matkailutarjonnan kehittämisessä sekä alueen toimijoiden yhteistyön vauhdittamisessa. Kaupungin merkittävät hankkeet ja investoinnit vahvistavat alueen tunnettuutta ja vetovoimaa. Kaupungin kulttuuri- ja tapahtumatarjonta, luonnon monimuotoisuus ja turvallinen elinympäristö muodostavat kansainvälisesti kiinnostavan matkailukokonaisuuden. Tampereen (mm. Teisko) ja sen lähialueiden matkailua kehitetään yhteistyössä muiden kuntien ja elinkeinoelämän kanssa.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2018 - 2021	Mittarit	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020	Vastuutaho
Vaikuttavalla elinkeino-politiikalla on edistetty yritysten syntyä, kasvua, kansainvälistymistä ja alueelle sijoittumista	Uusien yritysten määrän kehitys Start-up -yritysten määrä Kasvuyritysten määrä Työpaikkojen määrä Sijoitus yritys ympäristövertailuissa (Suomen yrittäjät ja Elinkeinoelämän keskusliitto)	19	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaa-mislautakunta
		20	Tampereen sijoittuminen Suomen yrittäjien elinkeinopoliittisessa mittaristossa on noussut valtakunnallisen keskiarvon tasolle (v. 2018: Suomi 6,7 Tampere 6,1.)	Elinvoima- ja osaa-mislautakunta
Kärkitoimialojen uudistuminen ja nousevien toimialojen kasvu on vahvistunut	Yritysten liikevaihdon kehitys toimialoitain		Ei vuositavoitetta 2020*	
Yritystonttarjonnalla on vastattu kasvavan kaupunkiseudun tarpeisiin	Luovutettujen yritystonttien määrä (k-m2)	21	Yritystontteja on luovutettu vähintään 50 000 k-m2	Asunto- ja kiinteistö-lautakunta
Alueen innovaatiotoiminta on vahvistunut	Riskirahoituksen määrä Patentit ja tuotemerkit Innovaatioalustoilla toimivien yritysten määrä Tampereelle kohdistuneet tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopanostukset	22	Smart Tampere ekosysteemi-toiminnassa olevat yritykset ovat tuottaneet vähintään 25 käyttöön otettavaa tuote- tai palveluratkaisua	Kehitysohjelmat/Konsernihallinto**
Tampereen vetovoima kansainvälisen tason kulttuuri-, matkailu-, kongressi-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina on vahvistunut	Kotimaisten majoitusyöpymisten määrä Ulkomaalaisten majoitusyöpymisten määrä Kansainväliset kongressit ja kongressimatkailijoiden määrä Kävijämäärät keskeisissä kohteissa: Sara Hildénin taidemuseo, Tampereen taidemuseo, Muumimuseo, Museokeskus Vapriikki, Tampereen Työväen Teatteri, Tampereen Teatteri, Tampere Filharmonia, Särkänniemi, Tampereen Musiikkijuhlat, Tampereen Teatterikesä, Tampereen elokuvajuhlat, kirjastot Sijoittuminen kaupunkien matkailua vertailevissa tutkimuksissa Viestinnän onnistuminen (PR-barometri)	23	Tampereella yöpyneiden matkailijoiden määrä on kasvanut 2 % edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaa-mislautakunta
		24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaa-mislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta
		25	Tampereella järjestettyjen kansallisen ja kansainvälisen tason tapahtumien määrä on säilynyt edellisen vuoden tasolla	Elinvoima- ja osaa-mislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta
Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt ensimmäisestä vaiheesta hakuprosessin toiseen vaiheeseen	Hakemuksen eteneminen	26	Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt hakuprosessin toiseen vaiheeseen	Kehitysohjelmat/Konsernihallinto, Elinvoima- ja osaa-mislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta
Tampereen kansainvälinen tunnettuus ja vetovoima ovat vahvistuneet	Kansainväliset tunnettuustutkimukset		Ei vuositavoitetta 2020	
Tampereen kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus on parantunut	Lentomatkustajien määrät (kotimaa ja kv) Kansainvälisten lentoyhteyksien määrät Edunvalvontatilanne		Ei vuositavoitetta 2020	

* Valtuustokauden tavoitteen kehittymistä seurataan vuosittain strategiassa määritellyn mittariston kautta mm. Tampereen Pulsissa. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

** Kaupunginhallituksen ohjauksessa oleville kehitysohjelmaille asetettujen tavoitteiden vastuutahona on "Kehitysohjelmat/Konsernihallinto", mikä tarkoittaa, että tavoitteet vastuutetaan tulokorteissa kunkin kehitysohjelman omistavan palvelualueen johtajalle.

Urbaani ja kestävästi kasvava

Tavoiteltavat tulokset 2030:

- 300 000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki
- Hiilineutraali
- Älykkään ja kestävän liikenteen ja kaupunkikehityksen edelläkävijä

Näihin panostamalla saavutamme tavoitteemme:

Kaupungin kasvu

- Kaupungin tavoitteena on kasvaa vuosittain keskimäärin noin 3 000 uudella asukkaalla. Maankäyttöä, asumista, liikennettä, palveluja, taloutta ja investointeja tarkastellaan kasvutavoitteen suhteen kokonaisuutena.
- Yhdyskuntarakennetta tiivistetään ja kasvua suunnataan ensisijaisesti joukkoliikennevyöhykkeelle ja aluekeskuksiin. Raitiotietä kehitetään kaupungin liikennejärjestelmän runkona.

Elävyys, omaleimaisuus ja kaupunkimainen ympäristö

- Tampereella on vetovoimainen ja elävä keskusta sekä omaleimaiset aluekeskukset. Keskustaa ja aluekeskuksia kehitetään monipuolisina asumisen, vapaa-ajan, palvelujen ja yrittämisen paikkoina. Kaupunki tunnetaan sen rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja teollisuushistoriasta. Asuin- ja elinympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon alueiden viihtyisyys, omaleimaisuus ja turvallisuus.
- Ydinkeskustan on oltava saavutettavissa kaikilla kulkumuodoilla kävelystä yksityisautoihin. Ydinkeskustaan ja aluekeskuksiin luodaan viihtyisää kaupunkiympäristöä kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä edistämällä sekä niiden houkuttelevuutta vahvistamalla. Kävelypainotteisuutta voidaan lisätä, kun pysäköinti siirretään maan alle ja pysäköintilaitoksiin. Sähköautojen latausverkoston rakentumista edistetään.
- Laadukkailla ja monipuolisilla viheralueilla ja -verkostoilla sekä vesistöjen kestävällä hyödyntämisellä vahvistetaan kaupunkilaisten viihtyisyyttä ja kaupungin vetovoimaa.
- Kaupunkia suunnitellaan siten, että kaupunkimainen asuminen on hyvä vaihtoehto kaikissa elämäntilanteissa. Yhteisöllisen asumisen kehittymiselle luodaan edellytyksiä. Kaupunkiseudulla on monipuolista ja monimuotoista asuntokantaa sekä houkuttelevia asuinympäristöjä. Kohtuuhintaisia asuntoja ja asumispalveluja on riittävästi.

Älykkyys ja kestävyys

- Tampere on hiilineutraali vuonna 2030. Tavoite saavutetaan yhteistyössä tytäryhtiöiden, sidosryhmien, yritysten ja asukkaiden kanssa. Tavoite otetaan huomioon kaikessa kaupungin toiminnassa, hankinnoissa ja investoinneissa. Kestävästi kasvava kaupunki arvostaa luontoa, säästää luonnonvaroja ja vähentää päästöjä.
- Tampere tunnetaan omaleimaisista, kestävästä elämäntapaa ja osallisuutta vahvistavista alueista. Alueiden rakentumista edistetään älykkäällä kaupunkikehityksellä, jossa koko kaupunkiyhteisö luo sujuvan arjen ja kestävästä asumisen ratkaisuja yhdessä. Alueita hyödynnetään myös uusien ratkaisujen kokeilu- ja kehitysalustoina.
- Kaupunki kehittää älyliikennettä sekä liikkumisen uusia palveluja ja toimivia matkaketjuja. Yrityksille luodaan edellytyksiä ja kehitysalustoja uusien palvelujen luomiseksi.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2018 - 2021	Mittarit	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020	Vastuutaho
Tampereen väkiluku on kasvanut keskimäärin 3 000 asukkaalla vuodessa	Väkiluvun kasvu (nettokasvu)		Ei vuositavoitetta 2020*	
Kaupungin kestävä kasvua on vahvistettu kaavoittamalla 80 prosenttia asuin- ja palvelu- alasta joukkoliikenneväyhyksille ja aluekeskuksiin	Yleiskaavan 2040 mukaisiin aluekeskuksiin ja joukkoliikenneväyhyksille valtuustokaudella vahvistuvien asemakaavojen asuin- ja palvelu- osuus	27	80 % asemakaavoitetusta asuin- ja palvelu- alasta sijoittuu joukkoliikenneväyhyksille ja aluekeskuksiin	Yhdyskuntalautakunta
Hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt Kestävä Tampere 2030 - tiekartan toimenpitein 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta valtuustokauden loppuun mennessä	CO ₂ -päästöjen määrä CO ₂ -päästöt / asukas	28	Hiilineutraaliuden saavuttamisen toteutusohjelman toteutus on käynnistynyt yhteistyössä asukkaiden, yritysten ja yliopistoyhteisön kanssa	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto **
Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuksen (2017 - 2025) mukaisesti 7,5 prosenttia	Energiakulutustiedot	29	Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuksen mukaisesti 1 %:n	Yhdyskuntalautakunta
Keskustan elinvoima on vahvistunut	Keskustan elinvoimaindeksi Keskustan asukasluku Keskustan työpaikkamäärä Maanalaisten pysäköintipaikkojen määrä		Ei vuositavoitetta 2020	
Kestävien liikkumismuotojen (kävely, pyöräily ja joukkoliikenne) kulkutapaosuus on noussut valtuustokauden loppuun mennessä 58 prosenttiin (2012=54 %)	Joukkoliikenteen matkustajamäärän kehitys Matkamäärä / asukas (Tampere)	30	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 3 % edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta
	Pyöräilijöiden määrät laskentapisteissä	31	Pyöräilymäärät ovat kasvaneet 2 % edelliseen vuoteen verrattuna	Yhdyskuntalautakunta
Kaupungissa on houkuttelevaa ja monipuolista asutusta sekä kasvun edellyttämää kysyntää vastaavasti kohtuuhintaisia vuokra- ja opiskelijasuonjoja	Valmistuneet asunnot (kpl) Asuntotuotanto talotyypeittäin ja hallintomuodoittain Valmistuneet opiskelijasuonnot MAL 3 -sopimuksen mukainen käynnistynyt kohtuuhintainen vuokra-asuntotuotanto (kpl) Vuokrataso (vapaarahoitteinen ja ARA)	32	Kohtuuhintaisen asunton rakentaminen on käynnistynyt MAL 4 -sopimuksen mukaisesti	Asunto- ja kiinteistölaotakunta
		33	Asuinrakentamisen rakennus- oiketta on asetettu haettavaksi 100 000 ke-m2	Asunto- ja kiinteistölaotakunta
Kaupallinen raitiotieliikenne ensimmäisellä reitillä on aloitettu onnistuneesti	Raitiotieliikenteen käynnistyminen	34	Raitiotien osan 1 rakentamisen ja käyttöönotto ovat edenneet niin, että testiliikenne on käynnistynyt	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Yhdyskuntalautakunta
		35	Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman mukaiset tulevaisuuden ratalinjojen maankäyttövaraukset on valmisteltu osallistuneiden kuntien valtuustojen päätöksentekoon	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Yhdyskuntalautakunta
Raitiotien rakentaminen keskustasta Lentävänniemeen on käynnistynyt	Raitiotien rakentamisen käynnistyminen	36	Raitiotien osan 2 kehitysvaihe on valmistunut niin, että valtuustolla on edellytykset päättää osan 2 rakentamisesta	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto, Yhdyskuntalautakunta
Hiedanrannan älykkään ja kestävan uuden kaupunginosan toteuttaminen on käynnistynyt	Ensimmäisen asemakaavan valmistuminen Alueen rantatäytön ensimmäisen vaiheen valmistuminen	37	Hiedanrannan kehitysohjelman tehtävät on siirretty Hiedanrannan kehitys Oy:lle ja Hiedanranta Ky:lle	Kehitysohjelmat/ Konsernihallinto

* Valtuustokauden tavoitteen kehittymistä seurataan vuosittain strategiassa määritellyn mittariston kautta mm. Tampereen Pulssissa. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

** Kaupunginhallituksen ohjauksessa oleville kehitysohjelmille asetettujen tavoitteiden vastuutahona on "Kehitysohjelmat/Konsernihallinto", mikä tarkoittaa, että tavoitteet vastuutetaan tulokorteissa kunkin kehitysohjelman omistavan palvelualueen johtajalle.

Uudistumiskykyinen kaupunki mahdollistaa strategian toteutumisen

Ymmärrys toimintaympäristöstä ja asiakkaista

- Uudistumiskyky pohjautuu toimintaympäristön muutosten ja asiakkaiden (asukas, vierailija, yritys, yhteisö) tilanteen ja tarpeiden tunnistamiseen ja ymmärtämiseen. Tätä tietoa hyödynnetään yhdessä asiakkaiden ja muiden kumppaneiden kanssa.
- Luotettava, ajantasainen ja ennakoiva tieto luo onnistumisen edellytyksiä kaupungin ja sen kumppanien toiminnalle ja resurssien tehokkaalle hyödyntämiselle. Tietoturvasta ja tietosuojasta huolehditaan kaikessa toiminnassa ja palveluissa.

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

- Henkilöstön osaamisen kehittyminen mahdollistaa uudistumisen. Kaupungin uudessa roolissa tarvitaan entistä enemmän kykyä uudistaa palveluja ja toimintatapoja ennakkoluulottomasti yhdessä asukkaiden ja kaupunkiyhteisön muiden toimijoiden kanssa.
- Tampereen kaupunki on houkutteleva työnantaja ja sen henkilöstöpolitiikka on vastuullista ja pitkäjänteistä. Hyvällä johtamisella mahdollistetaan työntekijöiden onnistuminen ja positiivinen asiakas- ja asukaskokemus. Mahdollistavassa johtamisessa painotetaan selkeiden tavoitteiden asettamista ja seuraamista, henkilöstön uudistumiskyvyn ja osaamisen vahvistamista sekä työhyvinvoinnin edistämistä.

Vaikuttava verkostokumppanuus

- Tampere haluaa olla kansainvälisesti merkittävä ja profiloitunut toimija, joka luo aloitteellisesti ja aktiivisesti verkostoja ja kumppanuuksia muiden kaupunkien toimijoiden kanssa.
- Tampere on yhteistyön suunnannäyttävä kaupunkiseudun ja Pirkanmaan maakunnan kanssa. Kaupunki-seutuyhteistyössä painotetaan kilpailukyvyyn, yhdyskuntarakenteen ja liikenteen kehittämistä sekä edunvalvontaa. Tampereella on aktiivinen rooli myös suurten kaupunkien yhteisessä edunvalvonnassa.
- Eri viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa lisätään tiivistä, vaikuttavaa ja tietoon perustuvaa turvallisuusyhteistyötä.
- Kaupungin viestinnän tulee olla selkeää, avointa ja ajantasaista sekä monikavanavaista ja tasapuolisesti saavutettavaa. Viestinnällä tuetaan kumppanuuksia ja kaupungin strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Tasapainoinen talous ja aktiivinen omistaminen

- Tasapainoinen talous mahdollistaa uudistumisen, kasvun ja investoinnit. Talouden tasapainottamiseksi seurataan menojen kohdentumista ja hillitään niiden kasvua, vahvistetaan tulopohjaa ja parannetaan tuottavuutta. Tampereen strategia tukee kokonaisuutena talouden tasapainottamista.
- Kaupunki investoi tuottaviin toimintatapojen uudistuksiin. Kaupungilla on valmius tehdä olennaisia muutoksia palveluihin, tehtäviin ja tuotantotapoihin yhteiskunnallisten muutosten tai taloustilanteen niin vaatiessa. Tehokkailla työaikatarkoituksilla ja henkilöstöresurssin käytöllä yli yksikkörajojen lisätään tuottavuutta. Digitalisaation mahdollisuuksia hyödynnetään palvelujen tuottavuuden lisäämisessä ja hallinnollisen työn tehostamisessa. Kaupungin omistamia tiloja kehitetään joustaviksi ja käytetään monipuolisesti erilaisiin toimintoihin.
- Innovatiivisella ja vaikuttavalla hankintapolitiikalla lisätään tuottavuutta, kehitetään palveluja ja luodaan yrityksiä uusia mahdollisuuksia.
- Kaupunki on aktiivinen ja tavoitteellinen omistaja. Omistaminen on väline kaupungin tehtävien hoitamiseen ja kaupunkikehitykseen. Yhtiöiden ja säätiöiden omistajaohjaus on strategian ja kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista. Kaupunki arvioi ja kehittää omistuksiaan säännöllisesti. Omistusten vaikuttavuutta arvioidaan vähintään kerran valtuustokaudessa ja konsernirakennetta kehitetään arvioinnin pohjalta.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2018 - 2021	Mittarit	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020	Vastuutaho
Johtaminen on uudistunut ja se on johtamisperiaatteiden mukaista	Esimiesarviointien tulokset Kunta10-tulokset	38	Esimiesarviointien tulokset ovat vähintään edellisen vuoden tasolla	Konsernihallinto*
Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut	Työhyvinvointimatriisi Kunta10-tulokset	39	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Konsernihallinto
Sairauspoissaolojen määrä on vähentynyt 10 prosentilla	Sairauspoissaolojen määrä	40	Sairauspoissaolojen määrä on laskenut vähintään 3 %	Konsernihallinto
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainottamisohjelman tavoitteet on saavutettu	Tilikauden tulos, konsernitulos Lainamäärä / asukas, konsernilainamäärä / asukas Investointien tulorahoitus % Omistaja-arvon kehitys (yhtiöarvo + osinkokehitys) Tasapainottamisohjelman tavoitteiden toteutuminen	41	Tilikauden tulos on vähintään 0	Konsernihallinto
		42	Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu	Konsernihallinto, Asunto- ja kiinteistölautakunta, Elinvoima- ja osaa-mislautakunta, Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta, Yhdyskuntalautakunta
		43	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset	Konsernihallinto, Kaikki lautakunnat
		44	Investointien tulorahoitus-% on 56	Konsernihallinto
Kaupungin menojen kasvua on hillitty	Nettomenojen kasvu%	45	Nettomenojen kasvu on 4,1 %	Konsernihallinto
Hallinnollinen työ on vähentynyt 5 prosenttia	Hallintotehtävien kustannukset	46	Hallintotehtävien kustannukset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna (valtuustokauden aikana yhteensä 5 %)	Konsernihallinto
Tuottavuus on parantunut	Palvelujen kustannukset verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin Hankintojen tehokkuusindeksi (sis. hankinta- ja kumppanuusosaamisen arvioinnin) Kaupungin omistamien tilojen käyttöaste Tyytyväisyys tukipalveluihin ja vertailut vastaaviin toimijoihin	47	Hankintojen tehokkuusindeksi on parantunut edellisvuoden tasoon verrattuna	Konsernihallinto
		48	Tuottavuuspiloteissa** on kehitetty prosesseja tuottavuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi	Konsernihallinto, Elinvoima- ja osaamislautakunta, Sivistys- ja kulttuurilautakunta, Sosiaali- ja terveyslautakunta, Yhdyskuntalautakunta

* Kaupunkitasoisten tavoitteiden vastuutahona on "Konsernihallinto", jolla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaupunginhallituksen alaisessa konsernihallinnossa toimivia konserniohjausyksiköitä sekä palvelualueiden johtajia ja esikuntia. Kaupunkitasoisia tavoitteita toteutetaan yhteisvastuullisesti usean toimijan kesken, ja viranhaltijatasoinen vastuutus tehdään johtajien tuloskorkeissa.

** Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

TUOTTAVUUDEN TILA

Kaupungin tuottavuuskehityksen seurantaan ja arviointiin on tuotu lisää mittareita. Tuottavuuden laskentaa, mittaamista ja seuranta kehitetään osana kaupungin talousohjelmaa ja tulokselisuuden vahvistamista. Vuoden 2019 alussa käynnistetyn kehittämistyön keskiössä on palvelujen tuottavuuden

mittaaminen ja raportointi sekä palvelualueiden tuottavuustyön tukeminen. Tuottavuutta tarkastellaan ja mitataan tehokkuuden ja vaikuttavuuden yhdistelmänä tuottavuuden päämittareilla sekä tuottavuutta täydentävillä ja selittävillä mittareilla. Alla olevassa kaupungin tuottavuusmittaritaulukossa

on mittarit, joille on saatavissa tiedot kaupunkitasoisesti. Osa mittareista on talousarvion sitovien tavoitteiden mittareita. Mittaristoa täydennetään, kun tuottavuusmittareiden tietopohja ja laskenta valmistuu.

Tuottavuusmittarit	TP 2017	TP 2018	TA 2019	Enn 2019	TA2020
Päämittarit					
Nettomenojen vertailukelpoinen kehitys, %	2,0 %	3,7 %	2,2 %	4,1 %	4,1 %
Asukaskohtainen nettomenojen kehitys, %	1,2 %	2,2 %	0,6 %	2,5 %	2,6 %
Työvoimakustannukset/asukasmäärä, €	2 906	2 702	2 647	2 648*	2 623
Palveluhankinnat/asukasmäärä, €	2 798	3 256	3 331	3 384*	3 436
Selittävät mittarit					
Sairauspoissaolot, %	4,29%	4,40%	-	4,30%	4,15%
Työhyvinvointi, taso (max 100)	53,30	50,50	-	51,40	51,70
Tuottavuusjohtaminen, taso (max 4)	3,08	3,14	-	3,16	3,18
Hankintojen tehokkuus, taso (max 100)	44	46	-	-	80
Tilatehokkuus, tilat/asukasmäärä, htm2	4,03	3,87	-	3,67	3,46
Asukasmäärä	231 853	235 239	239 100	239 100	242 600

Enn 2019 on 8/2019-raportin mukainen tilinpäätösennuste.

* Vertailukelpoiset kustannukset TA2020 nähden

Tuottavuusmittareiden kuvaus

Nettomenojen vertailukelpoinen kehitys ja asukasmäärään suhteutettu kehitys kuvaavat nettomenojen kasvua edelliseen vuoteen nähden. Vertailukelpoista nettomenojen kehitystä sekä asukasmäärään suhteutettua kehitystä verrataan edellisiin vuosiin. Asukasmäärä ja sen kehitys kuvaavat tuottavuusmittareissa palvelujen kysyntää.

Työvoimakustannukset-mittari kuvaa kaupungin henkilöstöpanostuksen määrää asukasta kohden. Mittari suhteuttaa henkilöstö- ja työvoiman vuokrauksen kustannukset asukasmäärään. Työvoimakustannukset edustavat toiseksi suurinta resurssipanosta tuottavuuden näkökulmasta.

Palveluhankinnat-mittariin lasketaan ulkoiset palvelujen hankinnat pois lukien työvoiman vuokrauskustannukset. Mittari suhteuttaa palveluhankintojen kustannukset asukasmäärään, mikä kuvaa ulkoa hankittavien panostusten määrää asukasta kohden.

Sairauspoissaolot-mittari kuvaa sairauspoissaolojen osuutta työajasta. Mittari laskee sairauspoissaolojen prosenttiosuuden säännöllisestä teoreettisesta työajasta.

Työhyvinvointi-mittari kuvaa vuosittain mitattavaa henkilöstön työhyvinvoinnin tasoa. Työhyvinvointimatriisi on mittari, joka muodostuu 8 osatekijästä, joista viisi on Kunta10 kyselystä

(päättöksenteon oikeudenmukaisuus, vaikutusmahdollisuudet muutoksiin työssä, sosiaalinen pääoma, työyhteisön innovatiivisuus ja työaikojen hallinta). Kolme muuta matriisin osatekijää ovat sairauspoissaolot, työtapaturmat ja työkyvyttömyyseläkemaksut. Vuoden 2019 alusta voimaantulleen työkyvyttömyyseläkemaksun muutoksen vuoksi työhyvinvointi-mittari ei ole vertailukelpoinen vuosien 2018 ja 2019 välillä.

Tuottavuusjohtamisen mittari kuvaa esimiesarviointi-kyselyn johtamisaosaamisen kahta osa-aluetta: tuloshakuisuutta ja uudistumisen johtamista, joilla on yhteys tasapainoisen talouden sekä toiminnan ja prosessien uudista-

miseen. Tuottavuusjohtamisen mittari lasketaan kaupungin tuloshakuisuuden ja uudistumisen johtamisen lukemien keskiarvona, eli molemmat johtamisen osaamisalueet ovat 50 % painoarvolla.

Hankintojen tehokkuus -mittari kuvaa hankintatoimen tehokkuutta ja sen avulla arvioidaan kaupungin hankintatoimen tuloksellisuuden kehittymistä. Mittari muodostuu viidestä osatekijästä: hankinnoilla saavutetut hyödyt, innovatiiviset hankinnat ja uudistumiskyky, prosessikustannukset, kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen ja elinvoima sekä osaaminen. Mittari lasketaan vuosittain kaupunkitasolla.

Tilatehokkuus-mittarissa kaupungin palvelutoiminnassa olevien toimintojen huoneistoneliöt suhteutetaan asukasmäärään. Toimitiloihin on laskettu kaupungin omistamat ja vuokraamat

tilat pois lukien Tampereen kaupunkiliikenne Liikelaitoksen, Tampereen Vesi Liikelaitoksen ja Pirkanmaan pelastuslaitoksen tilat. Mittarin kuvaaman suhdetuvun avulla on mahdollista vertailla kuntien palvelutuotannon käytössä olevan toimitilan määrää suhteessa palvelujen kysyntään. Mittarimäärittystä tarkennetaan vuoden 2020 aikana.

Tuottavuuspilotit

Tuottavuuden parantamiseksi palvelualueilla käynnistetään 13 tuottavuuspilottia, joissa kehitetään tuottavuuden mittaamista, johtamista ja seuranta. Pilotit toteutetaan vuosina 2019-2021 ja niiden tavoitteena on saada aikaan mitareilla todennettua tuottavuuskasvua. Piloteissa tunnistetaan kohteen tuottavuuspotentiaali, asetetaan tuottavuustavoitteet, mittarit ja niille tavoitearvot.

Tuottavuus-/tuloksellisuuspiloteista on lisätietoa palvelualueiden osiossa.

Pilottikohteita ovat Sammon, Linnainmaan ja Vuoreksen kasvun ja opin polut, Kotihoidon keskustan alue, Lastensuojelun sijaishuolto, Asiakassohjauksen asumispalvelut, 4 terveysasemaa (Tammelakeskus, Linnainmaa, Hervanta, Mehiläinen/keskusta), Vammaispalvelut, Eteläisen ja Koillisen alueen aluekirjastoverkosto, Hyvinvointikeskus (Koilliskeskus), Ammatillinen koulutus (Tredun) ja Tredun metsäalan koulutus sekä Katujen talvihoito.

Tuottavuuspiloteista raportoidaan kaupunginhallitukselle osana toiminnan, talouden ja tuottavuuden raportointia.

TAMPEREEN KAUPUNGIN KEHITYSOHJELMAT

Kehitysohjelmat ovat keskeinen väline kaupungin merkittävien strategisten muutosten toteuttamiseen. Ne ovat laajoja, pääsääntöisesti kahta tai kolmea palvelualueutta yhdistäviä kokonaisuuksia, joihin liittyy merkittäviä taloudellisia panostuksia ja laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Kehitysohjelmat ovat ajallisesti rajattuja kokonaisuuksia, jotka koostuvat useasta projektista ja usein myös perustyna toteutettavista tehtävistä, jotka yhdessä tavoittelevat ohjelman visiota ja laajempaa päämäärää. Kehitysohjelmia toteutetaan kaupungin ohjelmajohtamisen mallin mukaisesti.

Kehitysohjelmien hyväksymisestä sekä toteutuksen ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus. Kaupunginvaltuusto päättää kehitysohjelmien resursoinnista talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Kehitysohjelmien toteuttaminen sisältyy talousarvion, valtuustoon nähteen sitoviin, toiminnan tavoitteisiin. Talousarviossa esitetään kehitysohjel-

mien kuvaus, toiminnan painotukset, toiminnan sitovat tavoitteet, keskeiset toimenpiteet sekä ohjelmien talous. Toiminnan tavoitteista sekä ohjelmien keskeisistä toimenpiteistä raportoidaan kaupunginvaltuustolle kolme kertaa vuodessa. Kaupunginhallitukselle esitellään kerran vuodessa ohjelmien tilannekatsaukset.

Kaupunginhallituksen 27.5.2019 päätöksen mukaisesti vuonna 2020 kehitysohjelmina jatkavat: Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Raitiotie, Smart Tampere, Elinvoima- ja kasvupalveluiden allianssimalli sekä Vetovoimainen elämyskaupunki. Lisäksi uutena kehitysohjelmana hyväksyttiin osaksi vuoden 2020 talousarvion jatkovalmistelua lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventamiseen keskittyvä Tampere Junior -ohjelma. Ohjelmat toteuttavat Tampere - Sinulle paras strategiaa ja tukevat Lauri Lylyn pormestariohjelman toteuttamista.

Kehitysohjelmista Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Smart Tampere, Elinvoima- ja kasvupalveluiden allianssimalli sekä Vetovoimainen elämyskaupunki ovat elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualueen johtajan vastuulla. Raitiotie on kaupunkiympäristön palvelualueen johtajan vastuulla ja Tampere Junior sosiaali- ja terveystalouden palvelualueen (1.1.2020) johtajan vastuulla.

Kehitysohjelmilla on kaikilla omat tavoitteensa, mutta niitä tarkastellaan myös toisiaan täydentävinä ja näin laajoja hyötyjä edistävinä kokonaisuuksina. Kehitysohjelmat vahvistavat kaupungin elinvoimaa, lisäävät vetovoimaa ja kilpailukykyä sekä edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaupungin kestävää kehitystä. Lisäksi ohjelmat mahdollistavat yhdessä kaupungin kasvun ja vahvistavat alueen myönteistä imagoa.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmassa esitetään kokonaisnäkemys keskustan kaupunkiympäristön kehittämistavoitteista sekä kehittämistoimista tuleville vuosikymmenille. Tavoitteena on, että vuonna 2030 Tampereen keskustassa on edellytykset 15 000 uuden asukkaan ja 15 000 uuden työpaikan sijoittumiselle verrattuna vuoteen 2015, jolloin keskustan strategisen osayleiskaavan kasvutavoite linjattiin. Kehitysohjelmalla luodaan edellytykset ja vakaata näkymä investoinneille ja uudelle liiketoiminnalle. Keskustan kehittäminen lisää Tampereen veto- ja pitovoimaa sekä kilpailukykyä kasvukeskusten välisessä kilpailussa, ja se on yksi keskeisistä kaupunkimarkkinoinnin kärjistä.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalla toteutetaan Tampereen strategian keskustaa koskevia tavoitteita. Strategian tavoitteena on, että keskusta on elinvoimainen ja viihtyisä. Kehitysohjelmalla edistetään lisäksi Tampereen strategian vuoteen 2030 ulottuvien tavoiteltavien tulosten toteutumista. Näissä Tampere on kiinnostavin toimintaympäristö yrityksille, pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki, 300 000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki sekä älykkään ja kestävä liikenteen ja kaupunkikehityksen edelläkävijä. Tavoiteltavista tuloksista ohjelmalle asetetut hyötytavoitteet ovat, että keskusta on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskittymä, elämyksien edellytykset ovat keskustassa parantuneet, keskusta kasvaa hallitusti ja se on saatavissa kaikilla liikennemuodoilla.

Toiminnan painotukset vuonna 2020

Merkittävimpana hankekokonaisuutena ja kärkihankkeena edistetään Asemakeskuksen, Tampereen Kannen ja koko asemanseudon kehittämistä. Alueen kehittymisen merkitys kaupungin kilpailukykyllä, saavutettavuudella sekä uusien työpaikkojen syntymiselle on merkittävä. Kansainvälisen tason matkakeskusta, Väyläviraston henkilö- ja laajennusta edistetään yhtenäisenä hankekokonaisuutena. Asemakeskuksen kehittäminen tukee strategisesti tärkeää tunnin pääratayhteyttä Tampereen ja Helsingin välillä. Keskeisin etelän suunnan kasvua tukeva avaus on Viinikanlahden alueen kehittäminen. Suunnittelukilpailun tulokset saadaan alkuvuonna 2020, jonka jälkeen käynnistetään yleissuunnitelman ja asema-kaavan valmistelu. Kehitysohjelman merkittävimmät investoinnit kohdistuvat vuonna 2020 Ranta-Tampellan yleisten alueiden toteuttamiseen ja Tampereen Kannen hankkeen kaupungin sopimusvelvoitteisiin. Merkittävimmät kehitysohjelman suunnittelukohteet Asemakeskuksen ja Viinikanlahden alueen lisäksi ovat Keskustorin ja läntisen keskustan kehittämiskokonaisuuden vetovoimaa vahvistava visiotyö sekä kaupungin keskusta-alueen valaistuksen ja tapahtumapaikkojen kehittäminen.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Tampereen strategian valtuustokauden tavoitteena on, että keskustan elin-

voima on vahvistunut. Valtuustokauden tavoitteelle ei aseteta vuosittaista talousarvion toiminnan tavoitetta, vaan sen toteutumista seurataan vuosina 2018-2021 mm. Tampereen Pulssissa. Ohjelman hyötytavoitteiden toteutumiseksi vuonna 2020 keskeiset toimenpiteet keskittyvät keskustan yritysten ja työpaikkojen edellytysten luomiseen, asemanseudon saavutettavuuden parantamiseen, työpaikkoja mahdollistavien kärkihankkeiden kokonaisuuden edistämiseen, elämyksien edellytysten parantamiseen sekä kasvutavoitteita mahdollistavien suurten uusien kaupunginosien valmisteluun ja toteutukseen.

Kehitysohjelman keskeiset toimenpiteet vuonna 2020 ovat:

1. Asemakeskuksen MAL-hanke etenee ja ensimmäisen vaiheen asemakaavat valmistuvat ja Tampereen Kansi ja Kannen areena hanke etenevät suunnitellusti.
2. Ranta-Tampellan rakentaminen on kaupungin puolesta viimeistelytyötä vaille valmis ja Viinikanlahden alueen kilpailu on pidetty ja yleissuunnittelu on käynnistynyt.
3. Särkänniemen huvipuiston, Santalahden tapahtumapuiston, Onkinien kulttuuritehtaan sekä Kortelahden ja Mustalahden satamien alueista muodostetaan kaupunkimarkkinoinnillisena kokonaisuutena yhtenä brändinä kehitettävä Särkänniemen elämysalue.
4. Läntisen keskustan vetovoiman vahvistamista koskeva visiotyö on valmistunut

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-3 572	-4 004	-4 004	-4 004	-4 004
Yhdyskuntalautakunta	-500	-500	-500	-500	-500
Kehitysohjelma yhteensä	-4 072	-4 504	-4 504	-4 504	-4 504
Nettoinvestoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-3 980	-2 970	-3 365	-60	-60
Yhdyskuntalautakunta	-14 412	-8 475	-6 304	-3 300	-7 000
Kehitysohjelma yhteensä	-18 392	-11 445	-9 669	-3 360	-7 060

Hiedanranta-kehitysohjelma

Kaupunki osti Hiedanrannan eli Lielahden entisen sellutehtaan teollisuusalueen ja siihen liittyvät vesialueet vuonna 2014, jotta kasvavan kaupungin asunto-, maa- ja elinkeinopolitiikan tarpeisiin olisi kehitettävissä maa- alueita eri puolilta Tamperetta. Lielahden merkitys aluekeskuksena sekä raitiotien suunniteltu linjaus mahdollisuuksineen antavat alueelle erityisen painon.

Hiedanrannan kehitysohjelma on perustettu kaupunginhallituksen päätöksellä 22.6.2015. Kehitysohjelman tehtävänä on johtaa ja koordinoita kehitystyötä, joka tuottaa uudenlaisia ratkaisuja älykkäälle kaupunkikehitykselle, resurssitehokkuudelle ja kiertotaloudelle. Uuteen kaupunginosaan on tavoitteena mahdollistaa asuntojen rakentaminen 25 000 asukkaalle sekä tilojen rakentaminen 10 000 työpaikalle. Tavoitteet tulevat tarkentumaan syksyn 2019 aikana laadittavan Hiedanrannan maankäytön yleissuunnitelman yhteydessä. Hiedanrannan kehitystyössä ovat vahvasti mukana yritykset, tutkimus- ja oppilaitokset, yhdistykset

ja kaupunkilaiset. Alueella on myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toteutettua vahvaa harrastus- ja tahtumatointaa, joka jatkuu myös tulevina vuosina. Kehitysohjelman ohjelmasuunnitelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 14.5.2018 ja se päätetään syksyllä 2019.

Toiminnan painotukset vuonna 2020

Kaupunginvaltuuston 15.4.2019 päätöksen mukaisesti Hiedanrannan kehittämiseksi perustetaan kaksi yhtiötä: Hiedanrannan Kehitys Oy ja Hiedanranta Ky. Hiedanrannan Kehitys Oy on perustettu kesäkuussa 2019 ja se toimii projektinjohto-organisaationa ja Hiedanranta Ky rahoitusvälineenä. Kaupungin tarkoituksena on siirtää Hiedanrannan maaomaisuutta Hiedanranta Ky:n omistukseen, jolloin Hiedanranta Ky vastaa omistamansa alueen kehittämistä ja suunnittelukustannuksista. Lisäksi tarkoituksena on, että Hiedanranta Ky vastaa yleisten alueiden investoinneista.

Hiedanrannan kehitysohjelma tulee säilymään jatkossa osana kaupungin johtamisjärjestelmää, sillä Hiedanrannan kaupunginosan tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaupungin tiivistä ohjausta ja osallistumista alueen kehittämiseen. Hiedanrannan Kehitys Oy:ltä tilataan palveluita ja sen toimintaa ohjataan vuosittain laadittavilla palvelusopimuksilla. Kehitysohjelman toiminnan painopisteenä on yhtiöiden toiminnan käynnistäminen ja kehitysyhtiöltä tilattavien palvelujen ohjaaminen.

Kehitysohjelman merkittävimmät investoinnit kohdistuvat vuonna 2020 vesistötäyttyöön, pilaantuneen maan puhdistamiseen, nollakuidun käsittelyyn ja rakennusten peruserustukseen. Merkittävimmät kehitysohjelman suunnittelukohteet ovat alueen ensimmäiset asemakaavat valmistuneen yleissuunnitelman pohjalta.

Kehitysohjelman keskeisiä toimenpiteitä vuodelle 2020 ovat:

1. Vaitinaron vesistötäytön toteutus. Vaitinaron eritasoliittymän suunnittelu- ja toteutusaiakataulu varmistetaan hyötykustannuslaskelmien pohjalta (KV).
2. 0-kuidun käsittelymenetelmä tai menetelmät valitaan ja lupaprosessit käynnistetään. Jatketaan koeruoppaus ja käsittelypilotteja.
3. Ensimmäiset asemakaavat ovat valmistuneet.
4. Hiedanrannan Kehitys Oy ja Hiedanranta Ky toimivat vuosittaisen palvelutilauksen mukaisesti. Yhtiöiden, kaupungin ja muiden sidosryhmien rajapinnat ovat kaikille selvät ja yhteistyö vakiintumassa.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Hiedanrannan kehitysohjelmalla vastataan seuraavaan talousarvion toiminnan tavoitteeseen:

Tavoite 2018 - 2021	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Hiedanrannan älykkään ja kestävä uuden kaupunginosan toteuttaminen on käynnistynyt	37	Hiedanrannan kehitysohjelman tehtävät on siirretty Hiedanrannan kehitys Oy:lle ja Hiedanranta Ky:lle

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-1 761	-1 841	-1 841	-1 841	-1 841
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	-75	-75	-75	-75	-75
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-547	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Yhdyskuntalautakunta	-300	-50	-50	-50	-50
Kehitysohjelma yhteensä	-2 683	-2 966	-2 966	-2 966	-2 966
Nettoinvestoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-10 697	-10 140	-6 760	-6 000	-2 500
Yhdyskuntalautakunta	-1 420	0	0	0	0
Kehitysohjelma yhteensä	-12 117	-10 140	-6 760	-6 000	-2 500

Raitiotie -kehitysohjelma

Raitiotien kehitysohjelmalla tavoitellaan toimivaa raitiotiejärjestelmää ja onnistunutta raitiotiejärjestelmän toteuttamisprosessia. Ohjelman tavoitteena on osan 1 raitiotien onnistunut käyttöönotto vuoden 2021 aikana. Tähän kuuluu sekä rakentamisen aikaisten haittojen lieventäminen, että käyttöönoton ja liikenteen avaamisen positiivisen odotuksen tukeminen. Lisäksi ohjelman tavoitteena on osan 2 rakentamisen käynnistyminen vuonna 2021, seudullisen toteutusstrategian yhteisymmärryksen syntyminen sekä valmistella Tampereesta raitiotiekaupunki myös organisaatiomielessä vuoteen 2022 mennessä siten, että raitiotiejärjestelmän suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito ovat tuolloin osa kaupungin perustoimintaa.

Raitiotiehanke muodostuu useista kaupungin ja Tampereen Raitiotie Oy:n rinnakkaisista hankinta- ja kehitysprojekteista. Peruskaupunki vastaa raitiotieradan suunnitteluun ja rakennuttamiseen liittyvästä katu- ja viherympäristön, liikennejärjestelmän, maankäytön kehittämisen ja joukkoliikennejärjestelmän suunnittelusta, rakennuttamisesta ja päätöksenteosta. Tampereen Raitiotie Oy vastaa raitiotiejärjestelmän ratainfrastruktuurin, pysäkkien, raitiovaunujen ja varikon suunnitteluttamisesta, rakennuttamisesta ja ylläpidosta. Raitiotien kehitysohjelman tehtävä on sovittaa yhteen ja tukea tilaajatahojen toimintaa kaupungin kokonaisedun mukaisesti. Toteutusosan 1 raitiotieinfrastruktuurin eli radan, pysäkkien ja varikon suunnittelusta ja rakentamisesta vastaa Raitiotieallianssi.

Raitiotien kehitysohjelma tukee peruskaupunkia, Raitiotieallianssia ja Tampereen Raitiotie Oy:tä suunnittelun ohjauksessa, päätöksenteon valmistelussa sekä suunnittelun ja rakentamisen aikaisessa vuorovaikutuksessa, viestinnässä ja sidosryhmäyhteistyössä.

Raitiotien tekninen koeliikenne alkaa ensimmäisellä raitiovaunulla alku-

vuodesta 2020 ja tavoitteena on, että kaupallinen raitiotieliikenne aloitetaan 9.8.2021. Valtuuston toteutuspäätöksessä marraskuussa 2016 arvioitiin, että raitiotiehankkeen toinen toteutusosa Pyynikintorilta Lentävänniemeen rakennetaan vuosina 2021 - 2024. Osan 2 kehitysvaihe aloitettiin joulukuussa 2017, ja kaupunginvaltuuston on määrä päätätä osan 2 rakentamisesta viimeistään lokakuussa 2020. Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman laatiminen on aloitettu kesällä 2019. Seudullista yleissuunnitelmaa tehdään yhdessä Pirkkalan kunnan sekä Kangasalan ja Ylöjärven kaupunkien kanssa. Tavoitteena on, että seudullinen yleissuunnitelma valmistuu vuoden 2020 loppuun mennessä.

Toteutusosan 1 raitiotieinfrastruktuurin kokonaiskustannukseen sisältyy valtuuston toteutuspäätöksen mukainen 238,8 milj. euroa, tilaajan riskeihin kuuluva indeksimuutosten mukainen tavoitehinnan muutos ja kaupungin hallituksessa hyväksytyt toteutussisällön muutokset. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on myöntänyt 21.3.2019 päätöksellä valtionapua enintään 0,870 milj. euroa osan 2 kehitysvaiheen suunnitteluun. Tämän päätöksen myötä valtio on sitoutunut osallistumaan Tampereen raitiotien osien 1 ja 2 infrastruktuurin suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin 74,93 milj. eurolla. Vuosittaisen valtiontukiosuuden suuruus määräytyy hankkeen valtiontukeen oikeuttavien vuosikustannusten toteutumisen perusteella. Vuonna 2019 syntyviä hankkeen kustannuksia vastaan arvioidaan saatavan rahoitusosuutta 18,7 milj. euroa vuonna 2020.

Raitiotien yhteydessä rakennetaan raitiotieinfraan kytkeytyviä rinnakkais-hankkeita, jotka rahoitetaan pääosin kaupunkiympäristön palvelualueen vuosittaisesta investointibudjetista. Rinnakkaishankkeet muodostavat kaikkiaan noin 60 milj. euron investointikokonaisuuden.

Kaupunginhallitus hyväksyi 29.10.2018 osaltaan tilaajan budjetiksi raitiotien

osalle 2 osuudelle Pyynikintori - Lentävänniemi enintään 60 milj. euroa ja osuudelle Hiedanranta - Lielahdenkatu enintään 10 milj. euroa.

Kaupunginhallituksen päätösten (9.4.2018 § 166 ja 23.4.2019 § 173) mukaisesti raitiotiejärjestelmän laajentamiseen keskustasta etelän suuntaan varaudutaan rakentamalla vaihderisteyksen varaukset Hämeenkadun ja Hatanpään valtatieen liittymään sekä teettämällä tarkentava suunnitelma Hatanpään valtatielle raitioradasta välille Koskipuisto -Tampereen valtatie. Kaupunki hakee valtionavustusta suunnittelun sekä mahdollisen rakentamisen kustannuksiin. Hatanpään ratahaaran suunnittelun aikataulutavoitteena on, että kaupunginhallitus käsittelee ratahaaran rakentamista 4.11.2019 ja että kaupunginvaltuusto päätätä rakentamisesta 25.11.2019.

Raitiotien toteutusosalle 1 hankitaan 19 raitiovaunua, joiden hankintahinta on noin 80,4 miljoonaa euroa. Raitiovaunujen hankinta- ja ylläpitokustannukset sisältyvät raitiotieliikenteen liikennöintikustannuksiin. Joukkoliikennejärjestelmän liikennöintikustannukset katetaan lipputuloilla ja joukkoliikenteen subventio-osuudella. Raitiotieinfran investoinnista ja ylläpidosta kaupunki maksaa Tampereen Raitiotie Oy:lle vuosittain ratamaksua.

Toiminnan painotukset vuonna 2020

Raitiotien kehitysohjelman painopisteinä vuonna 2020 korostuvat osan 2 rakentamispäätökseen tähtäävä suunnittelu, jatkolinjojen seudullinen yleissuunnittelu ja osan 1 käyttöönoton tukeminen. Tavoitteena on, että valtuustolla on päätöksentekovalmius osan 2 rakentamisesta lokakuussa 2020. Vuoden 2020 keskeisenä tavoitteena on myös raitiotien seudullisen yleissuunnitelman valmistuminen. Yleissuunnitelmassa on tavoitteena määrittää tulevaisuuden raitiotielinjojen asemakaavoitusta palvelevat varaukset. Raitiotien osan 1 rakennustoiminta

on vuonna 2020, Hämeenkadun ympäristöä lukuun ottamatta, edellisiä vuosia vähäisempää. Raitiotien kehitysohjelma tukee rakentamista toimin, joihin kaupungin muulla organisaatiolla, Tampereen Raitiotie Oy:llä ja Raitiotieallianssilla ei ole resursseja. Vuonna 2020 raitiotien rakentamisen ja suunnittelun rinnalla valmistellaan raitiotiejärjestelmän käyttöönottoa. Testiajot ensimmäisellä raitiovaunulla on tavoite aloittaa katuverkolla keväällä 2020.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Raitiotien kehitysohjelmalla vastataan seuraaviin talousarvion toiminnan tavoitteisiin:

Tavoite 2018 - 2021	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Kaupallinen raitiotieliikenne ensimmäisellä reitillä on aloitettu onnistuneesti	34	Raitiotien osan 1 rakentaminen ja käyttöönotto ovat edenneet niin, että testiliikenne on käynnistynyt
Kaupallinen raitiotieliikenne ensimmäisellä reitillä on aloitettu onnistuneesti	35	Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman mukaiset tulevaisuuden ratalinjojen maankäyttövaraukset on valmisteltu osallistuneiden kuntien valtuustojen päätöksentekoon
Raitiotien rakentaminen keskustasta Lentävänniemeen on käynnistynyt	36	Raitiotien osan 2 kehitysvaihe on valmistunut niin, että valtuustolla on edellytykset päättää osan 2 rakentamisesta

Kehitysohjelman keskeisiä toimenpiteitä vuodelle 2020 ovat:

- Osan 2 päätöksentekomateriaalin valmistelu ja koordinointi.
- Seudullisen yleissuunnitelman päätöksentekomateriaalin valmistelu ja koordinointi.
- Raitiotiehankkeen viestintään ja sidosryhmäyhteistyöhön osallistuminen suunnittelu-, rakennus- ja käyttöönottovaiheissa.
- Valtionavustuksen hakeminen ja raportointi.

RAITIOTIEN KEHITYSOHJELMAN TALOUS

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Yhdyskuntalautakunta	-1 500	-1 500	-1 500	0	0

Smart Tampere -kehitysohjelma

Smart Tampere on kehitysohjelma, jonka tavoitteena on kestävä ja älykäs Tampere, jossa asuminen, eläminen ja liikkuminen ovat hiilineutraalia ja jossa palvelut toimivat digitaalisesti, sujuvasti ja käyttäjälähtöisesti. Ohjelman tavoitteena on myös nostaa Tampere kansainvälisesti tunnetuksi kestävän ja älykkään kaupunkikehityksen ympäristöksi, joka on houkutteleva paikka osaajille, opiskelijoille, yrityksille ja uusille liiketoiminnoille.

Smart Tampere -ohjelmassa kehitetään älykkäitä ja kestäviä palveluja, teknologioita ja toimintatapoja, jotka helpottavat ihmisten arkea, lisäävät hyvinvointia ja turvallisuutta sekä mahdollistavat kaupungin hiilineutraalin ja resurssiviisaan kasvun. Ohjelma tukee koko kaupungin uudistumista mm. nopein kokeilu- ja kehittämällä uusia työskentelytapoja. Sen tavoitteena on avata niin kaupungin palveluja, tiloja kuin alueita ja kehityshankkeita alustoiksi yhteiskehittämiseksi työntekijöiden, kuntalaisten, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Kaupunki tavoittelee alustamaisella kehittämisellä ketterää, kestävää ja kustannustehokasta uudistumista ja tarjoaa samalla mahdollisuuksia osallistumiselle ja yritystoiminnalle.

Kaupunginhallitus hyväksyi Smart Tampere -ohjelman ohjelmasuunnitelman 30.1.2017 ja päivitetyn ohjelmasuunnitelman 26.11.2018. Vuoden 2019 alusta ohjelma on jakaantunut kolmeen osaohjelmaan: yritysten älykästä uudistumista edistävään Ekosysteemiohjelmaan, kaupungin palveluiden kehittämistä edistävään Digiohjelmaan ja kaupungin hiilineutraaliustavoitetta edistävään Kestävä Tampere 2030 -ohjelmaan. Ohjelma jatkuu vuoden 2021 loppuun saakka lukuun ottamatta Digiohjelmaa, joka päättyy vuonna 2020.

Smart Tampereen Digiohjelma edistää kaupungin palvelujen digitalisointia ja uusia työskentelytapoja nopeiden kokeilujen, osaamisen kehittämisen ja toiminnan muutosprojektien avulla. Kaupungin tavoitteena on, että vuonna 2025 Tampereella kaikki käyttävät ensisijaisesti digitaalisia palveluja. Ohjelman omistaja on konsernihallinto / tietohallinto.

Smart Tampereen Ekosysteemiohjelma edistää alueen yritysten älykästä uudistumista ja kasvua, vahvistaa yritysten verkottumista ja edellytyksiä kaupungin ja kuntalaisten tarpeisiin vastaavien uusien ratkaisujen synty-miseksi, tarjoaa kaupunkiympäristöä testialustana globaalisti skaalattavissa olevien ratkaisujen kehittämiseksi sekä vahvistaa Tampereen kansainvälistä mainetta rohkeana älykaupunkikehityksen edelläkävijänä sekä houkuttelevana osaamiskeskittymänä. Ohjelman toimintamallina on ekosysteemien ja kaupunkialustojen kehittäminen valituissa teemoissa. Ohjelman omistaja on elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelu-alue / Business Tampere.

Smart Tampereen Kestävä Tampere -ohjelma edistää Tampereen strategian tavoitetta olla hiilineutraali vuonna 2030. Ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä kaupungin yksiköiden, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Ohjelmassa edistetään asumisen, liikkumisen, energian tuotannon ja kulutuksen vähäpäästöisiä ja hiilineutraaleja ratkaisuja sekä hiilinielujen vahvistamista. Ohjelman omistaja on kaupunkiympäristön palvelualue / kestävä kaupunki.

Toiminnan painotukset vuonna 2020

Toiminnan painotukset jakautuvat Smart Tampere kehitysohjelmassa osaohjelmittain.

Digiohjelmassa toiminnan painopisteenä on edistää kaupungin työskentelytapojen uudistamista ja tuotavuuden parantamista yhteistyössä palvelualueiden ja konsernihallinnon kanssa. Lisäksi tavoitteena on kehittää henkilökunnan digiosaamista, jatkaa uusien toimintatapojen kokeiluja valituissa teemoissa, sekä integroida parhaaksi todetut käytännöt Digiohjelmasta osaksi kaupungin tulevaisuuden toimintatapoja ja palveluja. Perinteisellä henkilökohtaisella yhteydenotolla on mahdollista asioida ja saada asiansa hoidettua myös jatkossa (KV).

Ekosysteemiohjelma keskittyy teemoissa luotujen monenkeskisten yhteistyöalustojen ja -kehittämisen tehokkaaseen hyödyntämiseen uusien tuote- tai palveluratkaisujen kehittämiseksi. Tähän pyritään luomalla puitteet alustoilla tapahtuvaan kaupungin ja yritysten sekä muiden toimijoiden väliseen yhteistyöhön. Käynnissä olevia hankkeita jatketaan hankesuunnitelmien mukaisesti. Yhteistyötä jatketaan myös kaupunkiseudun muiden kuntien kanssa, tavoitteena löytää yhteisiä projekteja heidän kanssaan.

Kestävä Tampere -osaohjelman painopisteenä on tukea ja koordinoita kaupungin eri palvelualueita, liikelaitoksia ja konserniyhteisöjä, kun ne toteuttavat Kohti hiilineutraalia kaupunkia -tiekartan toimenpiteitä. Lisäksi painopisteenä on käynnistää yhteistyö kaupunkilaisten, oppilaitosten ja yritysten kanssa tavoitteena asumisen, liikkumisen, kulutuksen ja yritystoiminnan kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Smart Tampere kehitysohjelmalla vastataan seuraaviin talousarvion toiminnan tavoitteisiin:

Tavoite 2018 - 2021	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	12	Palveluiden digitalisointiasteen mittausmalli on määritelty ja kokeiltu
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13	Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön
Alueen innovaatiotoiminta on vahvistunut	22	Smart Tampere ekosysteemitoinnassa olevat yritykset ovat tuottaneet vähintään 25 käyttöön otettavaa tuotetai palveluratkaisua
Hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt Kestävä Tampere 2030 -tiekartan toimenpitein 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta valtuustokauden loppuun mennessä	28	Hiilineutraaliuden saavuttamisen toteutusohjelman toteutus on käynnistynyt yhteistyössä asukkaiden, yritysten ja yliopistoyhteisön kanssa

Ohjelman keskeisiä toimenpiteitä osaohjelmittain vuodelle 2020 ovat:

- Jatketaan kokeiluiden toteuttamista digitaalisten asiointimahdollisuuksien ja digitaalisten palveluiden kehittämiseksi yhteistyössä palvelualueiden ja konsernihallinnon kanssa [Digiohjelma]
- Kehitetään Digiohjelman parhaita käytäntöjä ja luodaan tapoja tuoda ne osaksi kaupungin kehittämisen mallia [Digiohjelma]
- Kehitetään ja kokeillaan tapoja osoittaa kaupungin digitaalisten palveluiden laajentuminen ja vaikutavuus [Digiohjelma]
- Jatketaan yhdessä eri toimijoiden kanssa keskeisiä teemoissa toteutettavia kokeiluja ja muita yhteistyömenetelmiä lisäarvon tuottamiseksi [Ekosysteemiohjelma]
- Luodaan uusia tuote- tai palveluratkaisuja yhteistyöalustojen ja -kehittämisen kautta [Ekosysteemiohjelma]
- Kohti hiilineutraalia kaupunkia -tiekartta valmistuu keväällä 2020 [Kestävä Tampere -ohjelma]
- Tiekartasta tehdään avoin alusta myös yhteisöjen, oppilaitosten ja yritysten kanssa tehtävään yhteistyöhön [Kestävä Tampere -ohjelma]
- Jatketaan hiilineutraalin rakentamisen, asumisen, liikkumisen ja energian tuotannon projekteja ja vakiinnutetaan niiden parhaita käytäntöjä [Kestävä Tampere -ohjelma]
- Koko Smart Tampere ohjelman yhteisenä toimenpiteenä vuonna 2020 on laajentaa ohjelman kokeilujen, projektien ja alustojen vaikuttavuutta kaupunkitasolla ja käynnistää parhaiden uusien käytäntöjen ja toimintatapojen vakiinnuttaminen.
- Yhteisenä toimenpiteenä on myös älykkään ja kestävä Tampereen kansainvälisen tunnettuuden lisääminen ja Tampereen vetovoimaisuuden ylläpitäminen haluttuna yhteistyökumppanina.

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-994	-994
Yhdyskuntalautakunta	-415	-715
Sosiaali- ja terveyslautakunta	-80	-80
Konsernihallinto*	-141	-141
Kehitysohjelma yhteensä	-1 630	-1 930

*Digiohjelma sisältyy Konsernihallinnon ICT-kehittäminen -kokonaisuuteen, eikä sisälly tämän taulukon lukuihin.

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelma

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelma (2019-2020) on systemaattinen jatko vuosina 2017-2018 toteutetulle työvoima- ja yrityspalveluiden alueelliselle kokeilulle (työllisyyskokeilu). Kehitysohjelmalla jatketaan vaikuttavan työllisyydenhoidon mallin kehittämistä muuttuvassa toimintaympäristössä. Työllisyys- ja kasvupalvelujen kehittämisen kärkenä on osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä alueen kasvu ja kilpailukyky. Kaupunginhallitus hyväksyi kehitysohjelman ohjelmasuunnitelman 8.4.2019.

Toiminnan painotukset vuonna 2020

Kehitysohjelma vastaa Tampereen strategian tavoiteltaviin tuloksiin 2030 tarjota joustavimman mahdollisuudet oppia ja työllistyä, olla kansainvälisesti houkutteleva osaamisen kaupunki sekä olla kiinnostavin toimintaympäristö yrityksille.

Tampere valmistautuu työllisyydenhoidon laajenevaan toimivaltaan Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelman (2019-2020) mukaisesti. Hallitusohjelmaan sisältyvä työllisyyskokeilujen uudelleen käynnistäminen ja laajentaminen on toteutumassa keväällä 2020. Kokeilut käynnistyvät keväällä 2020 ja kestävät vuoden 2022 loppuun. Työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää lisäksi suurten kaupunkien kanssa kasvu- ja työllisyysohjelmien ja niitä tukevan erillislain valmistelun. Syksyn 2019 budjettiriihen kirjauksena on, että pysyvät ratkaisut työllisyyspalvelujen palvelurakenteista tehdään tämän hallituskauden aikana.

Työllisyyden kuntakokeilua valmistellaan Pirkanmaan kuntien ja Kuhmoisten yhteistyönä siten, että siihen voivat lähteä mukaan kaikki halukkaat kunnat. Eduskunta päättää kokeiluun otettavista kunnista kokeilulain hyväksymisen yhteydessä. Hallituksen esitys

kokeilulaiksi on tarkoitus antaa vuoden 2019 loppuun mennessä.

Kaupungin työllisyys- ja kasvupalveluiden toiminnassa keskeistä vuonna 2020 ovat henkilökohtaisen palvelun tarjoaminen työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille, asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistaminen sekä asiakaslähteiset, palvelutarpeisiin perustuvat palvelut. Tavoitteena on tehokas työnvälitys avoimiin työpaikkoihin ja korkea aktivointi työllistymistä edistäviin palveluihin (esim. koulutus, tuettu työllistyminen ja kuntoutus).

Kehitysohjelman hyötytavoitteet vuoden 2021 alkuun mennessä ovat työttömyyden alentuminen maan keskiarvon tasalle, työmarkkinatuen maksuosuuden lasku vuosittain vähintään 10 prosenttia sekä työnantajien osaavan työvoiman saatavuuden helpottaminen.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelmalla vastataan seuraaviin talousarvion toiminnan tavoitteisiin:

Tavoite 2018 - 2021

Maahanmuuttajien integroituminen on vahvistunut
Työttömyys on alentunut maan keskiarvon tasolle ja erityistä tukea tarvitsevien työllistymisedellytykset ovat parantuneet
Tampereen vetovoima opiskelija- ja innovaatiokaupunkina on vahvistunut

Nro

Talousarvion toiminnan tavoite 2020

- 5 Maahanmuuttajien työllisyys on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
- 16 Työmarkkinatuen kuntaosuus on pienentynyt 10 % edellisen vuoden toteumaan verrattuna
- 18 Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakoulu yhteisön tutkinto-ohjelmiin on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna

Kehitysohjelman keskeisiä toimenpiteitä vuodelle 2020 ovat:

1. Valmistellaan ja käynnistetään uusi työllisyyskokeilu yhdessä muiden halukkaiden Pirkanmaan kuntien kanssa.
2. Tehdään suunnitelma valmistautumisesta hallitusohjelman mukaiseen kasvu- ja työllisyysohjelmaan ja mahdolliseen erillislainsäädäntöön.

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)

TA 2020

Elinvoima- ja osaamislautakunta	-19 317
---------------------------------	---------

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelma

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelma toteuttaa kaupunkistrategiaa, erityisesti sen tavoiteltavaa tulosta 2030 luovasta ja innovatiivisesta kaupungista ja Tampereesta Pohjoismaiden vetovoimaisimpana elämyskaupunkina. Tavoitteen saavuttamiseksi Tampere hakee Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026. Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelmaa toteutetaan Tampere Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026 hankkeella.

Tampereen kaupunginhallitus päätti 28.5.2018, että Tampere hakee Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026. Euroopan kulttuuripääkaupungit -toiminta on Euroopan unionin arvostetuin kulttuurinen ohjelma, josta vuosille 2020–2033 on määrätty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 445/2014/EU. Päätöksessä määritellään mm. toiminnan tavoitteet ja kulttuuripääkaupunkien valintakriteerit. Euroopan unionin kulttuuripääkaupunkistatuksista vuodelle 2026 toinen on varattu Suomelle. Valinnan suomalaisista ehdokkaista tekee EU:n kansainvälinen asiantuntijaraati kaksivaiheisella hakuprosessilla, joka päättyy 2021. Tampere Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026 hankkeen tavoitteena on voittaa hakukilpailu.

Tampereen strategiasta ja EU:n asettamista tavoitteista lähtien kulttuuripääkaupunkistatus edistää mm. kulttuurin panosta kaupungin pitkän aikavälin kehityksessä kaupungin omien painopisteiden mukaisesti, vahvistaa kulttuuritarjonnan monimuotoisuutta ja osallistumismahdollisuuksia sekä kohottaa alueen kansallista ja kansainvälistä profiilia ja omaa identiteettiä kulttuurin kautta. Jo hakuvaiheen toimilla edistetään näitä.

Kulttuuripääkaupunkistatus on mahdollisuus luoda laaja strateginen ekosysteemi vetovoimaisen elämyskaupungin ja elinvoimaisen maakunnan kehittämiseksi. Tampere onkin kutsunut kulttuuripääkaupunkihakemukseensa mukaan muut Pirkanmaan kunnat. Hakua varten on luotu alueellinen yhteistyöverkosto, johon kuuluu tällä hetkellä yhteensä 17 Pirkanmaan kuntaa: hakijakaupunki Tampere, pääkuntakumppani Mänttä-Vilppula ja kumppanikunnat Vesilahti, Orivesi, Sastamala, Hämeenkyrö, Parkano, Pälkäne, Lempäälä, Nokia, Ikaalinen, Kangasala, Pirkkala, Valkeakoski, Virrat, Ruovesi ja Ylöjärvi (tilanne 22.8.2019). Kumppanikunnat osallistuvat hankkeeseen myös rahoituksellisesti.

Toiminnan painotukset 2020

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelman vuoden 2020 talousarvion tavoitteena on, että Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt hakuprosessin toiseen vaiheeseen. Hanke käynnistyi joulukuussa 2018, mistä lähtien hakua on valmisteltu laajapohjaisena yhteistyönä. Vuonna 2020 toiminta painottuu hakuprosessin ensimmäisen vaiheen hakemuksen saattamiseen valmiiksi ja toisen vaiheen hakemuksen valmisteluun (mikäli Tampere on päässyt jatkoon ensimmäisestä vaiheesta). Tammikuusta kesäkuuhun keskeisenä tehtävänä on ensimmäisen hakukirjan ja raadille tapahtuvan esittelyn valmistaminen korkeatasoiseksi kokonaisuudeksi yhdessä sidosryhmien kanssa.

Sisällöllisesti toiminnan painotukset määrittyvät EU:n kulttuuripääkaupunkitoimintaa koskevassa päätöksessä annettujen tavoitteiden ja valintakriteerien sekä hakemuslomakkeen kysymysvalikoiman perusteella, samoin kuin Tampereen strategian ja Tampereen ja Pirkanmaan haun erityisistä tavoitteista käsin. Vuoden 2020 toiminnan tärkeänä osana on kansainvälisten verkostojen vahvistaminen järjestämällä kansainvälinen konferenssi tammikuussa Tampereella.

Toiminnan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Vetovoimainen elämyskaupunki -kehitysohjelmalla vastataan seuraavaan talousarvion toiminnan tavoitteeseen:

Tavoite 2018 - 2021

Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt ensimmäisestä vaiheesta hakuprosessin toiseen vaiheeseen

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

26 Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt hakuprosessin toiseen vaiheeseen

Kehitysohjelman keskeisiä toimenpiteitä vuodelle 2020 ovat:

1. Ensimmäinen hakemus on valmistunut. Hakukirja on luovutettu EU:n asiantuntijaraadin arvioitavaksi 5.5.2020 mennessä ja EU:n asiantuntijaraadille on esitelty hakemus ja vastattu raadin kysymyksiin kesäkuussa 2020.
2. Toisen hakemuksen valmistelu on aloitettu, mikäli Tampere on valittu hakuprosessin toiseen vaiheeseen.

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa) TA 2020

Elinvoima- ja osaamislautakunta -542

Tampere Junior -kehitysohjelma

Kaupunginhallitus hyväksyi 27.5.2019 osaksi vuoden 2020 talousarvion jatkovalmistelua uuden kehitysohjelman Tampere Junior. Ohjelma toteuttaa Tampereen strategian tavoiteltavaa tulosta 2030 tasaisesti jakautuvasta hyvinvoinnista. Lisäksi ohjelma tukee lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävää kaupunkitasoista toiminnan painopistettä. Yhtenä tavoitteena on pormestariohjelman mukaisesti taata jokaiselle lapselle mahdollisuus harrastaa. Tavoitteen toteuttamiseen on varattu talousarviossa 0,2 milj. euroa. Kehitysohjelman ohjelmasuunnitelma tuodaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi tammikuussa 2020.

Kehitysohjelman tavoitteena on kaventaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointieroja. Ohjelman visiona on "Suomen paras kaupunki kasvaa". Ohjelmalle on asetettu kolme hyö-

tytavoitetta vuodelle 2030: Nuorten elämänhallinta on parantunut kaikilla asuinalueilla, lapsilla ja nuorilla on kestävä kasvuympäristö eri asuinalueilla sekä lapsiperheköyhyys ja sen vaikutukset lapsiin ja nuoriin ovat vähentyneet.

Ohjelman toiminta perustuu hyvinvoinnin poikkihallinnolliseen ohjaamiseen, johtamiseen ja yhteiseen tekemiseen sekä hajallaan olevan tiedon parempaan hyödyntämiseen data-analytiikan avulla, jolloin nykyresursseilla on saatavissa vaikuttavampaa ja taloudellisesti kestävämpää toimintaa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Ohjelmakauden aikana tavoitellaan lisäksi UNICEF:n lapsiystävällinen kunta -tunnustusta.

Tampere Junior -kehitysohjelmalla vastataan seuraavaan talousarvion toiminnan tavoitteeseen:

Tavoite 2018 - 2021	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Alueiden väliset hyvinvointierot ovat kaventuneet	1	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointierojen kaventamiseen liittyvät toimenpiteet on määritetty ja pilotit on nimetty

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	TA 2020
Sosiaali- ja terveystaloutakunta	-525

ILMASTOBUDJETTI

Tampereen ilmastotyö

Kaupungeilla on suuri vastuu ja mahdollisuus hillitä ilmastonmuutosta. Tampere on asettanut Sinulle Paras-kaupunkistrategiassaan tavoitteekseen olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraaliustavoite tulkitaan siten, että vähintään 80 % vuoden 1990 kasvihuonekaasujen päästötasosta on vähennetty ja loput 20 % kompensoitu. Kaupunkien päästöihin lasketaan kaikki kaupungin rajojen sisällä tapahtuva sähkön, lämmön ja polttoaineiden kulutus sekä metaanipäästöjä aiheuttavat maankäytön ja jätteiden käsittelyn toiminnot. Kuntaorganisaatio voi toiminnallaan vaikuttaa suoraan vain osaan kaupungin päästöistä, mutta esimerkin, kannustuksen ja yhteistyön avulla välillisesti kaikkiin sektoreihin. Ruoan ja muiden hyödykkeiden tuotannon muualla aiheuttamat päästöt eivät näy Tampereen päästöseurannassa, mutta ilmastotyössä nekin otetaan huomioon.

Päästövähennysten edellyttämistä toimenpiteistä tehdään Kestävä Tampere 2030 -ohjelmassa kaupungin yksiköille pitkän aikavälin tiekarttoja, joista niitä lisätään palvelualueiden vuosisuunnitelmiin. Yksittäisten toimenpiteiden toteutus varmistuu kaupungin päivittäisessä päätöksenteossa.

Mikä on ilmastobudjetti?

Ilmastobudjetti kytkee ilmastotyön kaupungin tavanomaiseen talousarviomennettelyyn ja säännölliseen raportointiin tilinpäätöksen yhteydessä. Sen avulla tuodaan näkyväksi ilmastonmuutoksen hillintä kaupungin toiminnassa ja seurataan toimenpiteiden riittävyyttä. Ilmastobudjetissa kasvihuonekaasupäästöille asetetaan vuosikohtainen enimmäismäärä sektoreittain. Lisäksi budjetissa esitetään ilmastonmuutoksen hillinnän eteen kaupunkiorganisaatiossa tehtäviä toimenpiteitä, niiden päästövähennysarvio sekä toteuttamiseen budjetoitavat taloudelliset resurssit. Näiden asioiden kirjaaminen mahdollistaa avoimen keskustelun ja lisää läpinäkyvyyttä tuomalla ilmastotoimet ja niihin tarvittavat taloudelliset resurssit esiin.

Tampereen ilmastobudjetti 2020

Tämä Tampereen kaupungin vuoden 2020 ilmastobudjetti on ensimmäinen laatuaan Suomessa. Taulukossa esitetään Tampereen alueella syntyvien kasvihuonekaasupäästöjen sektorikohtaiset enimmäismäärät tavoitevuoteen 2030 saakka. Päästöbudjetti perustuu samaan päästöskenaarioon kuin kaupunkistrategian hiilineutraaliustavoite.

Päästöt ovat hyvällä kehitysuralla kaukolämmön, muun sähkön käytön ja teollisuuden sähkönkulutuksen osalta. Kaupungin omistamissa rakennuksissa ei ole onnistuttu laskemaan sähkön kulutusta Kuntien energiatehokkuussopimuksen mukaisesti.

Liikenteen ja erillislämmityksen päästöt sen sijaan eivät ole juurikaan laskussa. Yksityisautoilun kasvua kanta-kaupungissa täytyy hillitä, minkä lisäksi alati kasvavaa väestöä tulee ohjata keskeisten liikummismuotojen käyttöön. Öljyn käytöstä erillislämmityksessä on pyrittävä eroon.

Tampereen ilmastobudjettia tullaan kehittämään tulevana vuosina. Vuoden 2021 talousarviossa budjettiin lisätään Kestävä Tampere 2030 -ohjelman tiekarttatyöstä nousevia hillintätoimenpiteitä. Näille toimenpiteille määritellään päästövähennysarvio, toteuttamisen aikataulu ja vastuutahot sekä budjetoidaan käyttötalouden ja investointien menot. Päästöbudjetin ja toimenpiteiden toteutumista tullaan seuraamaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Seurannassa täytyy kuitenkin huomioida, että vahvistetut päästötiedot saadaan noin puolentoista vuoden viiveellä, kun taas taloustiedot raportoidaan jo seuraavan kevään tilinpäätöksessä.

Päästöbudjettivuodelle 2020 sekä suuntaa-antavat budjettiarvot vuosille 2021, 2025 ja 2030 hiilidioksidiekvivalenttitonneilla (t CO₂-ekv) mitattuna. Tampereen sektorikohtaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat vahvistetun päästölaskennan mukaisesti vuodelta 2017. Päästölaskenta ja sektorijako noudattavat CO₂-raportin mukaista menetelmää sillä erotuksella, että sektori "kuluttajien sähkönkulutus" on muutettu muotoon "muu sähkönkäyttö".

	2017	2020	2021	2025	2030
Kaukolämpö	249 900	250 000	236 000	159 000	28 000
Erillislämmitys	76 600	64 000	60 000	39 000	4 000
Lämmityssähkö	23 300	21 000	20 000	14 000	7 000
Muu sähkön kulutus	116 600	108 000	105 000	75 000	40 000
Teollisuuden sähkönkulutus	23 900	22 000	20 000	13 000	7 000
Teollisuus ja työkonet	105 300	101 000	99 000	75 000	39 000
Maatalous	6 800	7 000	7 000	6 000	5 000
Liikenne	239 800	201 000	192 000	158 000	115 000
Jätteet ja jätevedet	71 800	65 000	43 000	26 000	15 000
Yhteensä	914 000	839 000	782 000	565 000	260 000
Päästövähennys vuoteen 1990 verrattuna	-30%	-35%	-40%	-57%	-80%

RISKIENHALLINTA JA TURVALLISUUS

Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa toteutetaan osana kaupungin ja kaupunkikonsernin tavanomaisia johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytäntöjä.

Järjestelmällisen toimintatavan toteutumiseksi toimintayksiköt kuvaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavan. Kuvaus sisältää tavoitteet ja toimintaperiaatteet, sekä prosesseihin ja toimintoihin luodut menetelyt sekä vastuut. Toimintayksiköiden tulee arvioida kuvauksessa esitettyjen toimintatapojen riittävyttä ja tuloksellisuutta laadullisesti.

Kaupunkikonsernin toimintayksiköt ylläpitävät myös ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan. Toimintaympäristöanalyysi ja riskiprofiili tukevat toimenpiteiden määrittelyä tulosten saavuttamiseksi, jolloin tavoitteiden saavuttamiseen merkittävästi vaikuttavat mahdollisuudet tunnistetaan ajoissa ja hyödynnetään suunnitelmallisesti sekä uhat hallitaan tuloksellisesti.

Vastuu riskienhallinnan toteutuksesta on jokaisella kaupungin luottamushenkilöllä ja työntekijällä oman toimintansa osalta. Tämä ilmenee päätöksenteossa hyvän hallinnon toteutumisena ja työssä tapahtuvana huolellisuutena esimerkiksi siten, ettei omalla toiminnalla vaaranneta kenenkään turvallisuutta tai omaisuutta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kuntien ja kuntayhtymien taloudellinen tilanne heikkeni merkittävästi vuonna 2018, kun kuntien tulot kasvoivat vain hieman ja samaan aikaan menojen kasvu oli voimakasta. Yli 200

kunnassa tilikauden tulos painui negatiiviseksi, kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 55 kunnassa. Kuntatalouden tila on tällä hetkellä erittäin vaikea ja myös näkymät ensi vuoteen ovat synkät. Kilpailukykyopimukseen liittyvät kustannushyödyt on käytetty ja kustannukset kasvavat tällä hetkellä keskimääräistä nopeammin. Kuntien toimintakate kasvoi vuoden 2019 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana 6,1 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan tilanteeseen verrattuna. Tilanteen vaikeuskerrointa lisää heikosti kehittynyt kuntien tulopohja, johon vaikuttavat niin täysimääräiset valtion-osuusleikkaukset kuin kuluvan vuoden alussa käyttöön otettu verokorttiuudistus.

Valtiovarainministeriö on arvioinut kuntatalouden pysyvän lähivuodet selvästi alijäämäisenä. Kuntatalouden tasapainottamiseksi tarvitaan merkittäviä lisätoimia, joita nyt ei ole sisällytetty julkisen talouden suunnitelmaan. Jos näitä lisätoimia ei toteuteta, kuntatalouden syöksykierre kiihtyy ja kuntien kyky huolehtia lakisääteisistä tehtävistään vaarantuu.

Häiriöt palvelutuotannon jatkuvuudessa ja laadussa voivat aiheuttaa merkittävää vahinkoa palvelunsaajille. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat häiriöt saattavat johtaa palvelutuotannon katkoksiin ja pahimmillaan vaaratilanteisiin.

Tietojärjestelmiin kohdistuvat uhat muodostavat merkittävän riskin kaupungin toiminnalle, joten tietoturvaan ja tietojärjestelmien jatkuvuudenhallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kriittisen tietojärjestelmän toimintahäiriö heikentää huomattavasti palvelutoiminnan tehokkuutta ja pahimmil-

laan keskeyttää tuotannon, vaarantaa tietojen salassapidon, aiheuttaa ison maineriskin tai saattaa aiheuttaa pahimmillaan jopa vaaraa hengelle ja terveydelle.

Turvallisuus on vakaana ja hyvinvoivan yhteiskunnan sekä myös kunnan kivi-jalka. Monimutkaistuva turvallisuusympäristö ja kasvava keskinäisriippuvuus edellyttävät entistä tiiviimpää vaikuttavaa turvallisuusyhteistyötä sekä kaupungin sisällä että eri viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteistyön tavoitteena on vähentää riskosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja ja kustannuksia sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Kaupungin rooli on kaupunkiturvallisuuden edistäjänä keskeinen, koska turvallisuussuunnittelun tulee olla ihmis- ja väestölähtöistä ja sen tavoitteena on parantaa nimenomaisesti alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä turvallisuuden tunnetta. Turvallisuustyön keskeisiä teemoja on sisällytetty tämän vuoksi myös kaupungin strategiaan. Konkreettisia toimia kaupunkiturvallisuuden kehittämiseen on muun muassa kaupungin turvallisuussuunnitelman laatiminen sekä 2019-2021 toteutettava erityisesti tapahtumaturvallisuuden kehittämiseen kytkeytyvä EU:n Urban Innovative Actions SURE- ohjelma.

Riskienhallinta- ja turvallisuustyötä kehitetään jatkuvasti siten, että sen kautta pystytään aktiivisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin, hallitsemaan olennaisiksi arvioituja riskejä ja suunnitelmallisesti hyödyntämään mahdollisuuksia.

HANKINNAT

Hankintojen toiminnallinen ja taloudellinen merkitys Tampereen kaupungissa on suuri. Kaupunkilaisille järjestettävien palvelujen ohella hankitaan kaupungin palvelutuotannon tarvitsemia urakoita, tuotteita ja palveluja. Vuoden 2020 talousarviossa hankintojen osuus on 1 093 milj. euroa. Hankintojen osuus on noussut viime vuosina erityisesti organisatoristen muutosten myötä. Tämä näkyy erityisesti palvelujen ostojen nousuna. Tilinpäätökseen 2018 verrattuna palvelujen ostojen osuutta kasvattavat muun muassa Tampereen Voimia Liikelaitoksen toimintojen yhtiöittäminen ja konsernipalvelukeskus Kopparin toimintojen osittainen siirtyminen osaksi Monetra Pirkanmaa Oy:tä 1.1.2019 lukien. Palvelujen ostojen osuus tulee jatkamaan kasvuaan, kun Tampereen Infra Liikelaitoksen toiminta yhtiöitetään 1.1.2020 lukien. Aineiden ja tarvikkeiden osuus puolestaan pienenee edellä mainittujen organi-

saatiomuutosten johdosta. Palvelujen ostojen osuus on kasvanut myös askasmäärien ja palvelutarpeen kasvun myötä erityisesti lastensuojelun sijaishuollossa, vammaispalveluissa ja kotihoidossa. Myös erikoissairaanhoidon palveluostot ovat kasvaneet. Hankintojen osuuden kasvaessa hankintojen tehostamisella on merkittävä rooli kaupungin talouden tasapainottamisessa.

Kaupungin hankintatoimella on keskeinen rooli myös muiden kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamisessa. Tampereen strategia 2030 ja kaupunginhallituksen hyväksymät kaupungin hankinnan periaatteet antavat suuntaviivat kaupungin hankinnoille. Kaupungin hankinnan periaatteet koskevat palvelualueita, liikelaitoksia ja konsernihallintoa, ja ne sisältävät kaupungin hankintatoimen ja hankintojen toteuttamisen keskeiset strategiset linjat ja tavoitteet sekä niitä edistävät toimenpiteet.

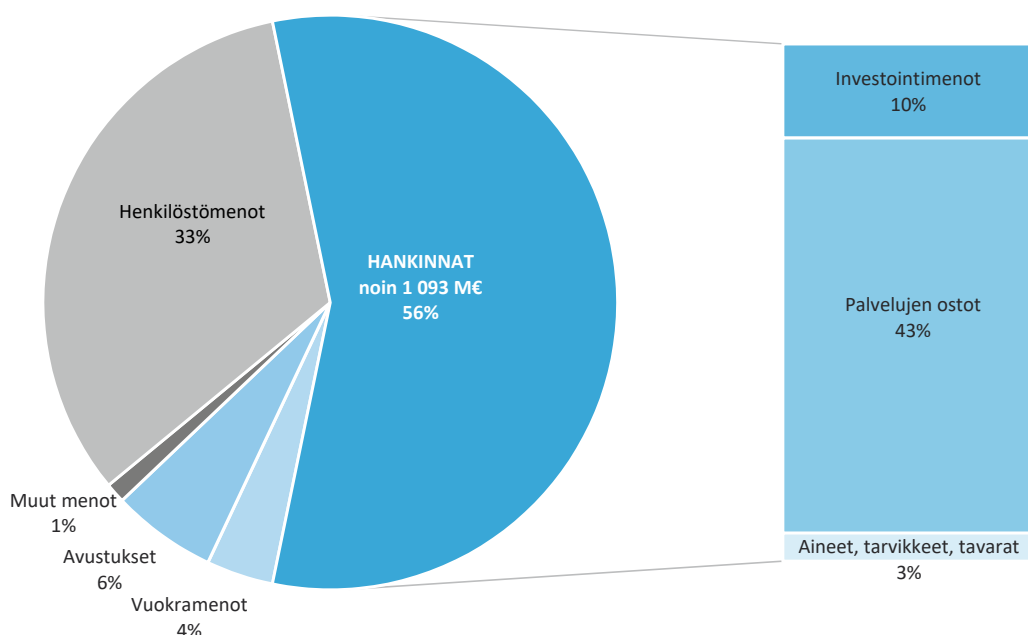
Kaupungin hankinnan periaatteet ovat:

- *Hankintojen hallinta ja tuloksellisuus:* Tampereen kaupunki käyttää julkisia varoja tehokkaasti ja parantaa hankintojen vaikuttavuutta.
- *Uudistumiskyky ja elinvoima:* Tampereen kaupunki hyödyntää markkinoita palvelujensa uudistamiseen ja edistää hankintatoiminnallaan alueen elinvoimaa.
- *Yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys:* Tampereen kaupunki tekee hankintoja vastuullisesti ja kestävän kehityksen näkökulmat huomioiden.
- *Hankintaosaamisen vahvistaminen:* Tampereen kaupunki panostaa hankintaosaamisen systemaattiseen kehittämiseen.

Palvelu- ja vuosisuunnitelmissa konkretisoidaan, miten palvelualueet ja liikelaitokset toteuttavat näitä periaatteita omassa hankintatoiminnassaan.

Kaupungin hankintatoimen tuloksellisuutta on ryhdytty seuraamaan hankintojen tehokkuusmittariston avulla. Mittaristo on julkaistu osana strategian

HANKINTOJEN OSUUS TALOUSARVION MENOISTA

Kaupunki järjestää palveluja kuntalaisille oman palvelutoiminnan ohella hyödyntämällä yritysten ja yhteisöjen palvelutuotantoa, myöntämällä palveluseleitä, tukemalla toimintaa avustuksin tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Kaupunkilaisille järjestettävien palvelujen ohella hankitaan kaupungin palvelutuotannon tarvitsemia urakoita, tuotteita ja palveluja. Hankintoihin liittyviä menoja voi menon pitkävaikutteisuudesta riippuen sisältyä talousarvion eri kohtiin. Käyttötaloudessa hankintoihin liittyviä menoja ovat palveluiden ja tavaroiden ostojen lisäksi osa vuokramenoista. Vuokramenoihin sisältyy mm. koneiden ja laitteiden leasing-vuokria. Osa hankinnoista, kuten urakat, toteutetaan investointeina.

toteumaa tarkastelevaa Tampereen Pulssia. Vuoden 2018 tulos oli 46 pistettä, mikä oli kaksi pistettä parempi kuin edellisen vuoden tulos. Tuloksetlisuuden parantamiselle on asetettu tavoite, jonka mukaan mittariston tulokseksi vuonna 2020 tavoitellaan kahdeksaakymmentä pistettä. Mittariston tulosta pyritään parantamaan eritoten hankinnoilla saavutettavia hyötyjä kasvattamalla, ts. pyrkimällä saavuttamaan kilpailutuksissa paremmat hinta-, laatu- ja muut sopimusehdot. Lisäksi pyritään pääsemään kokonaan eroon sellaisista kilpailutuksista, joissa

saadaan vain yksi tarjous, sekä toteuttamaan mahdollisimman moni kilpailutus tavoiteaikataulussa.

Lisäksi kaupunki on asettanut tavoitteen, jonka mukaan 75 % kaupungin hankinnoista vuoteen 2020 mennessä sisältää ympäristö- ja sosiaaliseen vaikuttavuuteen (ml. työllisyyteen) liittyviä kestävyyskriteerejä. Tätä tavoitetta toimeenpannaan jalkauttamalla kaupungin hankintatoimintaan toimintamallia, jossa työllistämispotentiaalin ja ympäristövaikutusten kannalta merkittävät hankinnat tunnistettaisiin jo hankintasuunnitelmia laadittaessa, jolloin

hankinnan suunnittelu- ja toteutusvaiheessa nämä näkökulmat voitaisiin paremmin huomioida. Tavoitteena on myös lisätä Tuomi Logistiikka Oy:n tarjoamaa neuvontaa tähän liittyen.

Kaupungin hankintaohjeeseen on koottu hankintoja koskevasta lainsäädännöstä tulevat ja muut kaupungin hankinnoille asetetut reunaehdot ja menettelytavat. Kaupungin hankinnoissa on noudatettava hankintalakia ja kaupungin hankintaohjetta.

Kaupungin toimintayksiköt vastaavat hankintoihinsa liittyvästä strategisesta suunnittelusta, hankintatoimen organisoinnista ja resursoinnista sekä kaupungin hankintaprosessin mukaisista tehtävistä hankintojen toteutuksessa. Tuomi Logistiikka Oy tuottaa kaupungin hankintojen suunnittelun ja kilpailuttamisen tukipalvelut.

Konsernin strategisen hankinnan tehtävänä on arvioida hankintoja ja

hankintatoimintaa kokonaisuutena konsernin kokonaisedun kannalta ja kehittää hankintatoimintaa siten, että se tukee kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista. Strategisista tavoitteista taloudellinen tehokkuus ja hankintojen vaikuttavuus ovat keskiössä. Strateginen hankinta arvioi hankintojen keskittämisen tarpeen ja valmistelee yhteishankintoja koskevat päätökset. Lisäksi se valmistelee kau-

pungin hankinnan periaatteet, tukee toimintayksiköitä periaatteiden toteutuksessa ja varmistaa niiden toteutumisen myös Tuomi Logistiikka Oy:n toiminnassa. Strateginen hankinta tukee toimintayksiköitä myös innovatiivisten hankintatapojen hyödyntämisessä.

KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN

Sivistyspalvelujen palvelualue

Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Varhaiskasvatus ja esiopetus
Perusopetus
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Sosiaali- ja terveystalouden palvelualue

Sosiaali- ja terveystaloudenlautakunta

Ikäihmisten palvelut
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
Vastaanottopalvelut
Psykososiaalisen tuen palvelut
Erikoissairaanhoidonpalvelut

Elinvoiman ja kilpailukykyyn palvelualue

Elinvoima- ja osaamislautakunta

Ammatillinen koulutus
Lukiokoulutus
Työllisyys- ja kasvupalvelut
Vetovoima ja edunvalvonta
Elinkeinopalvelut
Kehitysohjelmat

Asunto- ja kiinteistölaikunta

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka
Talonrakennushankkeet

Kaupunkiympäristön palvelualue

Yhdyskuntalaikunta

Kaupunkiympäristön suunnittelu
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito
Kestävä kaupunki
Kehitysohjelmat

Joukkoliikennelaikunta

Joukkoliikenne

Konsernihallinto

Konsernihallinto
Yhteiset erät

Taseyksiköt

Pirkanmaan pelastuslaitos

Rahastot

Vahinkorahasto

Liikelaitokset

Tampereen Vesi Liikelaitos
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

SIVISTYSPALVELUJEN PALVELUALUE

Hyvinvointipalvelut organisoidaan 1.1.2020 alkaen kahdeksi palvelualueeksi: sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualueeksi sekä sivistyspalvelujen palvelualueeksi.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta vastaa sivistyspalvelujen järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä kaupunkistrategian ja talousarvion linjausten mukaisesti. Sivistys- ja kulttuurilautakunnan alaiseen toimintaan kuuluvat palvelukokonaisuudet ovat varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sekä kehittäminen. Lautakunta vastaa alaisensa toiminnan valvonnasta ja ohjauksesta sekä asiakasmaksuista.

Sivistyspalvelujen palvelualueella toteutetaan Tampereen kaupungin tekemien yhteistoimintasopimusten perusteella myös kansalaisopistotoiminnan yhteistoiminta-alueen tehtäviä.

Toimintaympäristön muutokset

Kasvatus- ja opetuspalvelujen piirissä olevien lasten määrä on kasvanut jo useamman vuoden ajan ja trendi jatkuu samansuuntaisena. Vaikka 1-5-vuotiaiden lasten määrä on hieman vähentynyt, silti varhaiskasvatuspalveluiden piirissä olevien lasten määrä on kasvanut yli 150 lapsella vuodesta 2018 vuoteen 2019. Perusopetuksessa oppilasmäärä jatkaa kasvuaan, koska tulevien koululaisten määrä on suurempi

kuin peruskoulunsa päättävien. Tulevia ekaluokkalaisia on arviolta 350 enemmän kuin koulunsa päättäviä yhdeksäsluokkalaisia. Tampereella vieraskielisten määrän lisäys johtuu pääasiassa muuttoliikkeestä, mutta myös osuus syntyneistä on kasvanut. Määrän kasvu näkyy etenkin varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa (noin 10 % lapsista on vieraskielisiä). Tampereen kasvava väkiluku vaikuttaa kirjasto- ja kulttuuripalvelujen sekä nuoriso- ja liikuntapalvelujen kasvavaan kysyntään.

Hyvinvointikeskus- ja lähitoritoimintaa monipuolistetaan eri asuinalueilla jalkauttamalla ja lisäämällä muun muassa perhekeskustoimintaan kuuluvia palveluja.

Palveluverkkoa kehitetään päiväkotia ja kouluverkko -suunnitelman mukaisesti. Muutoksilla vastataan laajentuviin ja muuntuviin palvelutarpeisiin. Palveluverkon muutoksissa on tavoitteena luopua pienistä, epätarkoituksenmukaisista tiloista ja korjata etupainotteisesti käytössä olevia kiinteistöjä ennaltaehkäisten kunto- ja sisäilmaongelmia. Liikuntapaikkoja ja niiden olosuhteita kehitetään liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti mm. luomalla edellytyksiä omaehtoiseen liikkumiseen. Tilojen käytön tehostamista jatketaan tarjoamalla kuntalaisille, järjestöille ja eri yhteisöille mahdollisuus käyttää tiloja monipuolisesti.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään toteuttamalla lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa yhteistyössä kasvatus-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluissa sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

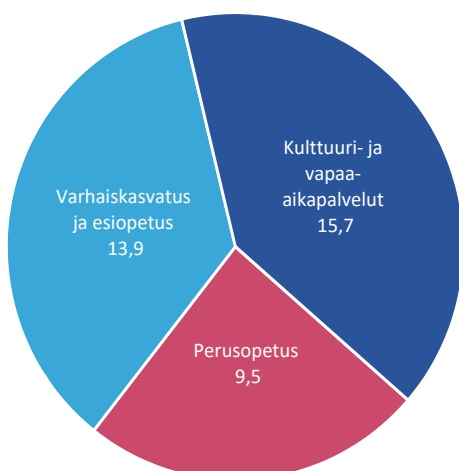
Tuottavuuden parantaminen ja tuottavuuspilotit

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa on tunnistettu tuottavuuspotentiaalia markkinoinnin tehostamisessa, sähköisen viestinnän automatisoinnissa sekä harrastus- ja tapahtumatilojen omavallonnassa. Tuottavuushyötyjen saamista edistetään talousarviovuonna.

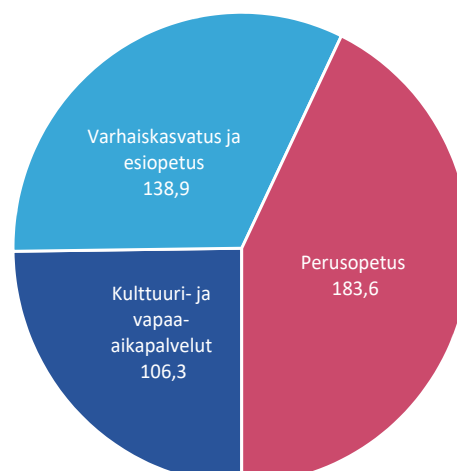
Sivistyspalveluissa käynnistyy vuonna 2020 yhteensä neljä tuottavuus- ja tuloksellisuuspilottia; kasvatus- ja opetuspalveluissa kolme ja yksi kulttuuri- ja vapaa-aika palveluissa. Pilottien tavoitteena on kartoittaa tuottavuuspotentiaalin ja tulokellisuuden kehittämistapoja. Tuottavuutta- ja tulokellisuutta pilotoidaan vuosina 2020-2021.

- Sammon, Linnainmaan ja Vuoreksen kasvun ja opinpolut: Tavoitteena on päiväkotien ja koulujen yhteisen johtamisen työkalujen kehittäminen sekä henkilöstön, oppilaiden ja päiväkotilapsien osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.
- Aluekirjastopalvelut (Etelän ja Koillisen alueet): Tavoitteena on tuottavuus- ja tulokellisuuspotentiaalin tunnistaminen ja johtamisen kehittäminen kirjastopalveluissa.

TOIMINTATULOT, 39 milj. €

TOIMINTAMENOT, 429 milj. €

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Sivistys- ja kulttuurilautakunnan alainen toiminta koostuu kolmesta palvelukokonaisuudesta, jotka ovat varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut.

Sivistys- ja kulttuuripalvelut ovat kunnalle lainsäädännössä määriteltyjä tehtäviä. Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen lainsäädäntö määrittelee pääasiassa palvelujen järjestämistavan. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa kunnalla on suuremmat mahdollisuudet itse määritellä palvelujen sisältö ja laajuus. Sivistys- ja kulttuuripalveluilla mahdollistetaan ja edistetään sivistystä, lasten ja nuorten kasvua, elinikäistä oppimista, omaeh-

toista hyvinvointia sekä kaupungin ja kulttuurin elinvoimaa.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta. Sivistys- ja kulttuurilautakunnalle kohdistuu vuonna 2020 yhdeksän sitovaa toiminnan tavoitetta, jotka esitetään alla olevassa taulukossa.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian

pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten- ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Sivistys- ja kulttuurilautakunta toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä. Muita lautakunnan toiminnan painopisteitä ovat yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukeminen.

Toiminnan tavoitteet ja painopisteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tavoite 2018 - 2021

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

Tamperelaisten fyysinen aktiivisuus on lisääntynyt	4	Koululaisten fyysinen toimintakyky on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut	10	Tyytyväisyys palveluihin on parantunut perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa
Valtaosa asiointista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13	Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön
Tampereen vetovoima kansainvälisen tason kulttuuri-, matkailu-, kongressi-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina on vahvistunut	24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
	25	Tampereella järjestettyjen kansallisen ja kansainvälisen tason tapahtumien määrä on säilynyt edellisen vuoden tasolla
Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt ensimmäisestä vaiheesta hakuprosessin toiseen vaiheeseen	26	Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt hakuprosessin toiseen vaiheeseen
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainottamisohjelman tavoitteet on saavutettu	42	Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset
Tuottavuus on parantunut	48	Tuottavuuspiloteissa* on kehitetty prosesseja tuottavuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi.

*Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

SIVISTYS- JA KULTTUURILAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	8 199	8 012	8 087
Maksutulot	21 452	22 629	22 894
Tuet ja avustukset	6 558	6 807	6 074
Vuokratulot	1 189	1 217	1 217
Muut toimintatulot	1 074	797	817
Toimintatulot yhteensä	38 472	39 462	39 089
Valmistus omaan käyttöön	1 359	5 000	0
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-157 076	-162 370	-168 170
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-32 085	-32 433	-33 526
Muut henkilösivumenot	-6 021	-5 273	-6 491
Palvelujen ostot	-71 765	-71 658	-67 586
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 649	-16 167	-16 441
Avustukset	-41 549	-40 518	-42 636
Vuokramenot	-82 310	-89 708	-92 692
Muut toimintamenot	-1 358	-1 274	-1 251
Toimintamenot yhteensä	-403 454	-414 401	-428 793
Toimintakate	-364 982	-374 939	-389 704
Rahoitustulot ja -menot	26	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-5 893	-6 586	-6 548
Tilikauden tulos	-370 849	-381 525	-396 252

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-7 845	-12 216	-6 198

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate
Sivistys- ja kulttuurilautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	39 089	-428 718	-389 629
Hiedanranta		-75	-75

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	-6 198	0	-6 198

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatustilain mukaista varhaiskasvatusta ja perusopetuslain mukaista esiopetusta kaikille sitä tarvitseville lapsille. Tampereen kaupungissa tuotetaan varhaiskasvatuspalveluja sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna. Kunnallisena palveluna järjestetään päiväkotihoidon, perhepäivähoitoa, avointa varhaiskasvatusta, esiopetuksen jälkeistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta täydentävää kerhotoimintaa sekä erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien lasten yksikön (ERHO) palvelua. Tampereen kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan kaikilla lapsilla on oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Yksityisen varhaiskasvatuksen vaihtoehdot ovat ostopalvelu, palveluseteli sekä yksityisen hoidon tuki.

Varhaiskasvatusta ja esiopetusta järjestetään Tampereella suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Perusopetuslain mukaiset suomen-, ranskan- ja saksankieliset esiopetukset toteutetaan kunnallisena palveluna ja englannin ja ruotsinkielinen esiopetus ovat ostopalveluita.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus, esiopetus sekä lakisääteinen kotihoidontuki. Tampere ja Tampereen seutukunnat järjestävät varhaiskasvatusta kuntien välisenä ostopalveluna seutuseutuksen mukaan.

Toiminnan keskeiset muutokset

Palveluvaihtoehtoja monipuolistetaan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksen

jälkeisessä toiminnassa. Esi- ja alkuopetuksen oppilaille tarkoitettua kesäkerhotoimintaa kehitetään muun muassa yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Valtakunnallisesta lasten syntyvyyden laskusta huolimatta varhaiskasvatuksen palvelutarve kasvaa Tampereella. Tämä johtuu positiivisesta työllistymiskehityksestä, kaupungin muuttovoitosta ja osallistumisasteen kasvusta. Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvu katetaan lisäämällä palvelusetelipäiväkotien määrää. Yksityisen hoidon ja kotihoidon tuen osuudet ovat vähentyneet vuoden 2019 aikana ja osuuksien ennakoidaan vähenevän myös vuonna 2020.

Avointa varhaiskasvatus muodostuu pääsääntöisesti perhekerhoista, mutta tarjolla on myös pienten lasten kerhoja. Palvelutarjontaa täydennetään kolmannen sektorin toiminnalla. Avointa varhaiskasvatustoimintaa kehitetään valtakunnallista perhekeskustoimintaa kohti.

Peruskorjauksia, sisäilmaremontteja ja uudisrakentamista toteutetaan vuoden 2020 aikana. Peruskorjauskohteet ovat Linnainmaan ja Atalan päiväkodit. Nekalan päiväkodista luovutaan uuden Mustametsän päiväkodin valmistuessa kesällä 2020.

Digitalisaation avulla kehitetään asiakaspalvelua, vuorovaikutusta huoltajien ja henkilöstön välillä sekä kasvattajien työn ja hallinnon tehtävien sujuvuutta. Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän kilpailutusta valmistellaan vuoden 2020 aikana. Tekoälyyn pohjautuvan työvuorosuunnittelutyökalun käyttöönottoa valmistellaan yhdessä kulttuu-

ri- ja vapaa-aikapalvelujen kanssa.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä varustetaan monipuolisilla digitaalisilla laitteilla. Esiopetuksen laitehankinnat ovat osa esi- ja alkuopetuksen kokonaisuutta. Talouden ja toiminnan suunnittelussa otetaan käyttöön selainpohjainen, suoriteperusteinen ohjaus työkalu, jolla tavoitellaan päiväkotien talouden suunnittelun, seurannan ja ennakoitavuuden tehostumista.

Varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämisen strategiset painopisteet ovat: Joustava esi- ja alkuopetus (Irlalan päiväkotit ja esiopetus), harrastamisen ja liikkumisen edistäminen (Sammon päiväkotit), tuen ja ohjauksen kehittäminen (Tesoman päiväkotit) ja yhteisöllisen toimintakulttuurin ja digitaalisuuden edistäminen (Vuoreksen ja Hervannan päiväkodit).

Toimintakulttuurin kehittämistä tuetaan kehittäjäopettaja-mallin avulla, vahvistamalla johtamisrakennetta sekä lisäämällä lasten ja huoltajien osallisuuden mahdollisuuksia.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tuen suunnitelman mukaista rakenteen organisointia jatketaan. Tarvittava tuki järjestetään lapsen kasvun ja opinpolun sisällä. Esi- ja alkuopetuksen kokonaisuudessa vahvistetaan yhteistä tuen suunnittelua ja toteuttamista. Esi- ja alkuopetuksen kerhojen toimintamallin mukaista toimintaa kehitetään myös yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Tuottavuuden parantamisen pilotti-kohteina ovat Linnainmaan ja Vuoreksen kasvun- ja opinpolut. Tavoitteena on joustava resurssin käyttö ja osallistavan budjetoinnin kokeileminen. Sammon kasvun ja opinpolulla on tarkoitus kokeilla varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistä budjetointia.

Varhaiskasvatuksessa positiivisen erityiskohtelun lisäresurssin avulla tuetaan 3-5 kasvun ja opinpolun toimintaedellytyksiä henkilöstöresurssia lisäämällä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	13 121	13 922
Toimintamenot	-134 088	-138 875
Toimintakate	-120 968	-124 953
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-852	-980

Perusopetus

Kunnan tulee järjestää perusopetuslain mukaisesti alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille maksutonta perusopetusta. Perusopetuksen palvelukokonaisuuteen sisältyvät perusopetus, lisäopetus, monikielisille oppilaille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus, sairaalaopetus sekä koululaisten kunnallinen ja yksityinen aamu- ja iltapäivätoiminta. Lisäksi perusopetus vastaa ranskankielisestä esiopetuksesta sekä kouluissa järjestettävästä erityisopetuksen esiopetuksesta. Tampere vastaa yliopistollisen sairaalan sijaintikuntana sairaalaopetuksen järjestämisestä. Perusopetuksessa toteutetaan seudullista sopimusta.

Tampereella perusopetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Peruskoulun päättäneille nuorille, jotka eivät ole sijoittuneet toisen asteen koulutukseen, on tarjolla lisäopetusta ja monikielisille oppilaille perusopetukseen valmistavaa opetusta. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1. ja 2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksen 1.-9. luokan oppilaille. Vuoden 2020 aikana päivitetään Tampereen kaupunkiseudun kuntien välinen sopimus esi- ja perusopetuksen kustannusten korvaamisesta.

Toiminnan keskeiset muutokset

Perusopetus sekä kunnallinen ja yksityinen aamu- ja iltapäivätoiminta ovat yksi palvelukokonaisuus. Ruotsinkielinen esiopetus on osa ruotsinkielistä perusopetusta.

Tampereen perusopetuksen koulut muodostavat 15 koulupolkua, joiden toimintaa kehitetään taloudellisesti ja pedagogisesti toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi. Tukipalveluita kehitetään suunnitteleamalla koulusihteerien ja vahtimestareiden tiimimalli. Peruskorjauksia, sisäilmaremontteja ja uudisrakentamista toteutetaan vuoden 2020 aikana yhteensä 9 koulussa. Tampereen yliopistollisen sairaalan Pitkäniemessä järjestetty sairaalaopetus siirtyy Tampereen kaupungin vastuulle Nokian kaupungilta vuoden 2020 aikana. Tuen suunnitelman perusteella perustetaan alueille uusia erityisluokkia lähikouluperiaatteen mukaisesti.

Yhteisöllisen toimintakulttuurin ja harrastamisen sekä liikkumisen edistämisen laadun arvioinnin apuvälineenä otetaan käyttöön viisiportainen arviointimalli. Perusopetuksen opetussuunnitelman painopisteenä ovat yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen, kestävä tulevaisuuden huomioiminen

sekä tuen suunnitelman jalkauttaminen. Nykyiset ensimmäisen luokan oppilaat aloittavat A1-kielen opiskelun tammikuussa 2020. Elokuusta 2020 alkaen A1-kielen opiskelu aloitetaan ensimmäisen vuosiluokan alusta. Kielen varhentamisen toimintamalli toteutetaan esiopetuksessa.

Perusopetuksen toiminnanohjausjärjestelmän kilpailutus valmistuu syksyllä 2019. Kilpailutuksen tuloksesta riippuen valmistaudutaan joko kehittämään nykyistä tai ottamaan käyttöön uusi järjestelmä. Tiedolla johtamista kehitetään positiivisen diskriminoinnin resurssien jakomallin automatisoinnin avulla. Lisäksi kehitetään oppilaskohdasta tuen tarpeeseen perustuvaa ohjauksen resurssin laskentatapaa.

Perusopetuksen toiminnan kehittämiseksi tarkennetaan viisi kaupunkikohtaista kehittämistehtävää. Joustavan esi- ja alkuopetuksen tehtävä sijoittuu Atalan koululle, harrastamisen ja liikkumisen edistäminen sijoittuu Sammon koululle, oppilaan tuen ja ohjauksen kehittämisen tehtävä sijoittuu Tesomalle ja yhteisöllisen toimintakulttuurin ja digitaalisuuden edistäminen sijoittuvat Ahvenisjärven sekä Vuoreksen kouluille. Lisäksi kansainvälisen toiminnan kehittäminen sijoittuu Tampereen kansainväliselle koululle.

Talousarviossa on varauduttu perusopetuksen oppilasmäärän kasvuun. Vuonna 2020 perusopetuksen oppilasmäärän arvioidaan kasvavan 500 oppilaalla.

Perusopetuksen positiivisen erityiskohtelun lisäresurssin avulla tuetaan 3-5 koulupolun toimintaedellytyksiä henkilöstöresurssia lisäämällä ja kehittämällä edelleen matalan kynnyksen tuen rakenteita.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	10 763	9 467
Toimintamenot	-175 376	-183 596
Toimintakate	-164 613	-174 129
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-2 176	-1 216

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Palvelukokonaisuuden tavoitteena on tarjota sivistystä ja elämänlaatua edistävät hyvinvointipalvelut, kannustaa kuntalaisia aktiiviseen ja monipuoliseen harrastus- ja vapaa-aikatoimintaan, säilyttää Tampereen kaupunki vetovoimaisena asuin- ja matkailupaikkakuntana sekä kehittää korkeatasoisia kulttuuri- ja liikuntapalveluja.

Kunnan tehtäväksi on lailla säädetty kirjasto-, nuoriso- ja kulttuuripalvelujen sekä taiteen perusopetuksen järjestäminen. Lisäksi kunnan tehtävä on yleisten edellytysten luominen liikunnalle. Kunta voi järjestää museo- ja vapaan sivistystyön palveluja. Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämällä museoilla ja aluetaidemuseoilla on lakisääteisiä valtakunnallisesti rahoitettuja tehtäviä, joita Tampereella toteuttavat kaupunginkirjasto sekä Tampereen museot. Tampereen kaupunki järjestää kansalaisopistopalvelut myös Ylöjärvelle. Palveluryhmässä toteutetaan ulkopuolisen rahoituksen turvin alueellisia ja valtakunnallisia kulttuurihankkeita.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut järjestetään pääosin kaupungin omana toimintana. Kulttuuri- ja liikuntatoimijoita tuetaan merkittävästi toiminta- ja tapahtuma-avustuksin palvelujen monipuolisuuden turvaamiseksi.

Toiminnan keskeiset muutokset

Kaupunkitasoisia toiminnan painopisteitä konkretisoidaan mm. harastamisen ja lukemisen tukemisena

sekä digitalisaation vauhdittamisena. Kaupunkitasoisten painotusten lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa koostuu yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Toimintaa ja kehittämistä suunnataan myös Tampereen kaupungin uuden kulttuuristrategian mukaisesti. Palveluryhmän yksiköt osallistuvat tiiviisti Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026 -hakuprosessiin.

Museoiden näyttelyohjelma on monipuolinen. Vapriikin ohjelmisto esittelee antiikkia ja luonnonhistoriaa tamperelaisten oman kulttuuriperinnön ohella. Vuoden 2020 päätapahtuma on viisi vuotta valmisteltu Finlayson 200 vuotta -näyttelyhanke. Taidemuseossa nähdään mm. tamperelaisten nykytaiteilijoiden taidetta, Backlight 2020 -tapahtuma sekä Tampereen taiteilijaseuran 100-vuotisjuhlanäyttely. Muumimuseossa juhlistetaan 75 vuotta täyttävää Muumipeikkoa Itämeren suojelun merkeissä. Sara Hildénin taidemuseon näyttelyissä paneudutaan asetelman genreen ja nähdään kuvanveistäjä Thomas Houseagon töitä.

Amurin työläismuseokorttelin kunnostustyö jatkuu. Museo Milavidan vetovoimaisuutta lisätään sisäisin tilajärjestelyin. Museoravintola Valssin toimintakonseptia kehitetään. Julkisen taiteen hankkeita, erityisesti Ratikan taidetta ja prosenttitaidehankkeita edistetään. Hämeensillan veistokset siirretään paikoilleen ja tapahtumaa juhlistetaan Tampereen päivänä. Lisäksi korjataan ja suojataan Keskustorin suihkulähde.

Kulttuuritoiminnassa toteutetaan talousarviovuonna Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä ja kehitetään Laikun ympäristöä kulttuuripuistona laajapohjaisessa yhteistyössä. Tampere Filharmonian toiminnan painopisteenä on korkeatasoisen musiikkikulttuurin vaaliminen sekä eri ikäryhmille suunnattu taidemusiikkikasvatus. Kulttuurikasvatusohjelma Taidekaaresta tulee kokonainen, kun kahdeksaluokkalaisten kokonaisuus vakinaistuu. Nuorisotyössä panostetaan lasten ja nuorten osallisuuteen yhä tehokkaammin ja vakinaistetaan perheliikuntatoimintaa.

Kaupin urheilupuistoon valmistuu pesäpallokenttä ja kolmas lämmitettävä jalkapallokenttä ja huoltorakennuksen rakentaminen aloitetaan. Vuodelta 2019 siirtynyt Sorsapuiston tekojään rakentaminen aloitetaan. Hakametsän kampusalueen suunnittelu- ja kehittämistyö sekä Hervannan uimahallin peruskorjaus jatkuvat. Merkittäviä kansainvälisiä urheilutapahtumia ovat mm. kaukalossa pelattavan jalkapallon Homeless Word Cup, yleisurheilun Ruotsinottelu ja painin U23 MM-kilpailut.

Uusi kirjastoauto valmistuu vuoden 2020 aikana. Digitaalisuus on vahva painotus kirjaston toiminnassa ja uusia digitaalisia palveluja, kuten sähköisiä aineistoja otetaan entistä laajemmin käyttöön. Härmälän kirjaston peruskorjaus valmistuu ja Nekalan kirjaston konttikirjastoratkaisu etenee. Uusia oma-toimikirjastoja avataan esimerkiksi Peltolammille, kun kirjasto siirtyy väistötilaan.

Talouden tasapainottamisohjelma näkyy muun muassa toiminta-avustusten leikkauksina, kirjaston aineistomäärähan supistumisena sekä liikunta- ja museopalvelujen hintojen korotuksina.

Organisaatiota kehitetään edelleen. Erityisesti yksiköiden välistä sekä koko palveluryhmää koskevaa asiakaslähdistä yhteistyötä lisätään. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvoinnin edistämiseksi kaupungin omien yksiköiden sekä eri yhteisöjen kanssa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	15 579	15 700
Toimintamenot	-104 937	-106 322
Toimintakate	-89 358	-90 622

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-9 188	-4 002

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN PALVELUALUE

Hyvinvointipalvelut organisoidaan 1.1.2020 alkaen kahdeksi palvelualueeksi: sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualueeksi sekä sivistyspalvelujen palvelualueeksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä kaupunkistrategian ja talousarvion linjausten mukaisesti. Sosiaali- ja terveyslautakuntaan kuuluvat palvelukokonaisuudet ovat ikäihmisten palvelut, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, vastaanottopalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut, erikoissairaanhoidon palvelut sekä palvelualueen toimintojen kehittäminen ja asiakasohjaus. Lautakunta vastaa alaisensa toiminnan valvonnasta ja ohjauksesta sekä asiakasmaksuista.

Palvelualue vastaa Tampereen kaupungin tekemien yhteistoimintasuostimusten perusteella Tampereen ja Oriveden kaupunkien sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen tehtävistä.

Toimintaympäristön muutokset

Väestön kasvun ennakoita jatkuvan yli 69-vuotiaiden ikäluokissa, mutta myös 30–39-vuotiaiden määrä lisääntyy. Suurimmat palvelujen lisäystarpeet ovat ikäihmisten palveluissa, vammais- palveluissa ja erikoissairaanhoidossa. Kotona asuvien iäkkäiden asiakkaiden ja kotihoidon asiakkaiden määrä kasvaa.

Keskeisimpiä muutostekijöitä hyvinvoinnissa ovat työllisyyden ja toimeentuloon liittyvät ongelmat. Tampereen

työllisyystilanteen hyvä kehitys on hidastunut ja rakennetyöttömiä on edelleen paljon. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden, erityisesti nuorten osuus, on viime vuosina ollut kasvussa. Nuorisopsykiatrian palveluiden tarve lisääntyy ja edellyttää palvelujen kehittämistä. Asunnottomuus on kääntynyt kasvuun ja taloudenhallinnan ongelmat vaikuttavat taloudellisen tuen määrän kasvuun.

Vieraskielisten osuus Tampereen väestöstä kasvaa edelleen. Osuutta kasvattaa pääosin muuttoliike, mutta myös vieraskielisten osuus syntyneistä on kasvanut. Osuuden kasvamista selittää osaltaan tulijoiden nuorehko ikä.

Hyvinvointikeskus- ja lähitoritoimintaa kehitetään siten, että kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia tuetaan digitaalisia ja jalkautuvia palveluja lisäämällä. Kuntalaisille luodaan edellytyksiä ja annetaan tukea mahdollisimman hyvän terveydentilan, toimintakyvyn ja elämänhallinnan saavuttamiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään toteuttamalla lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa yhteistyössä lasten-, nuorten- ja perheiden palveluissa, nuorten psykososiaalisissa palveluissa sekä sivistys- ja kulttuuripalveluissa.

Palveluverkon kehittämisessä otetaan huomioon laajentuvat ja muuttuvat palvelutarpeet sekä tilojen käytön tehostaminen. Lisäksi kiinteistöjen kunto- ja sisäilmaongelmat aiheuttavat tilajärjestelyitä. Erityisryhmien asumis- palvelujen tulevaisuuden suunnitelma valmistuu vuoden alussa. Palveluver-

kon kehittämisessä korostuu tiivis yhteistyö eri palvelualueiden ja muiden toimijoiden kanssa, kuten syksyllä 2020 käyttöönotettavat Tullinkulman tilat, joihin keskitetään erityisesti nuorten palveluita. Lisäksi seurataan kansallinen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen etenemistä ja vaikutuksia palveluverkon kehittämiseen.

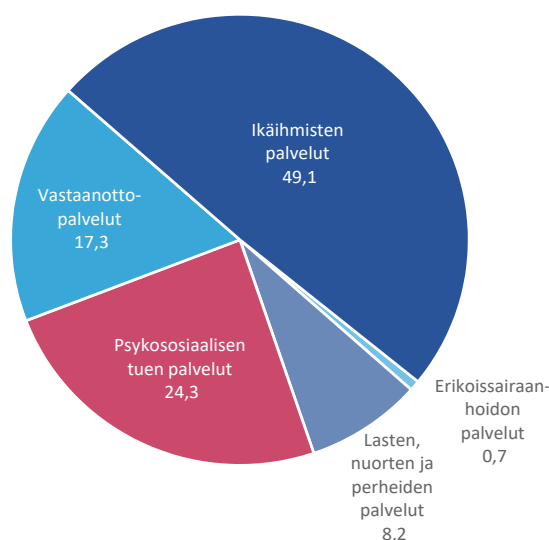
Tuottavuuden parantaminen ja tuottavuuspilotit

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tulokselinen järjestäminen on toimintatapa, jolla tavoitellaan parempaa vastinetta rahoille vaikuttavina palveluina. Digitalisaation, mukaan lukien robotisaatio, ja omaehtoisten palvelujen kehittämistä jatketaan myös tuottavuusnäkökulmasta. Kansallisen Omaolo-palvelun sisältöjä laajennetaan ja jatketaan palvelun markkinointia. Tiedolla johtaminen läpi koko organisaation tuo kaikille työntekijöille työkaluja vaikuttaa oman työnsä kehittämiseen. Sairauspoissaoloja pyritään edelleen vähentämään erityisesti työhyvinvointiin ja turvallisuuteen panostamalla ja ennaltaehkäisemällä tapaturmia. Sosiaali- ja terveyspalveluissa tärkeitä ovat myös yhteishankkeet Pirkanmaan muiden kuntien kanssa, joilla tavoitellaan synergiaetuja ja valmistaudutaan tulevaan sote-uudistukseen. Yhteishankkeita ovat mm. alue-Pegasos ja Pirkanmaan omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskus.

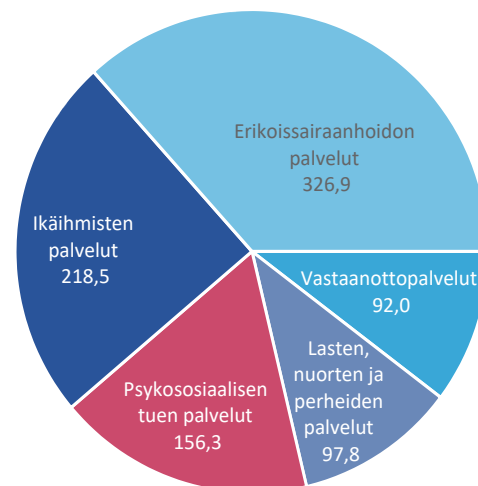
Sosiaali- ja terveyspalveluissa on käynnistynyt alla kuvatut kuusi tuottavuus- ja tuloksellisuuspilottia. Pilottien tavoitteena on kartoittaa tuottavuuspotentiaalin ja tuloksellisuuden kehittämistapoja sekä kehittää ja testata tuottavuuden mittareita toiminnan johtamisessa ja seurannassa. Tuottavuutta ja tuloksellisuutta pilotoidaan vuosina 2019–2021.

- **Kotihoidon keskustan alue:** Tavoitteena on parantaa asiakastietoon perustuvaa päätöksentekoa johdon ja työntekijöiden osalta ja säilyttää asiakkaiden toimintakykyä oikeilla palveluilla, samalla vähentäen ikäihmisten sairaalavuorokausien määrää ja Acuta-käyntejä.
- **Lastensuojelun sijaishuolto:** Tavoitteena on pitkittyneiden ja kiireellisten sijoitusten vähentäminen. Pilotissa kehitetään toiminnanohjauksen työkaluja työn tehostamiseksi. Data-analyyysien ja asiakassegmentoinnin avulla tuetaan johtamista ja edistetään tuottavuus- ja tuloksellisuuspotentiaalin löytämistä lastensuojelun palveluista.
- **Asumispalvelujen asiakasohjaus:** Pilotissa kehitetään ikäihmisten sekä päihde- ja mielenterveyden asumispalveluiden toiminnan ohjausta, seuranta- ja päätöksentekoa. Tavoitteena on data-analyyysien tuottaminen sekä palveluiden tarjonta asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti ja kustannustehokkaasti.
- **Terveysasemapalvelut** (Tammela-keskus, Linnainmaa, Hervanta ja Mehiläinen Omalääkärisi Keskusta): Tavoitteena on työkalujen kehittäminen terveysasemien lähijohtamisen tueksi (mm. raportointi- ja analysointipalvelu Power BI:n terveysasema-kohtainen käytön tehostaminen ja nettobudjetointi), erikoissairaanhoidon läheteiden määrän vähentäminen sekä hoitoketjujen tarkastelu ja asiakassegmentointi data-analyyysien avulla.
- **Vammaispalvelut:** Vammaispalvelujen asiakasohjauksessa toteutetaan data-analyyysien ja toiminnanohjauksen työkalujen käyttöönotto. Tavoitteena on vähentää vammaispalvelujen ostojen kustannuksia ja tehostaa tekemisen tapoja sekä luoda mittareita, joilla seurataan palveluiden käyttöä.
- **Hyvinvointikeskus** (Koilliskeskus): Tavoitteena on määritellä hyvinvointikeskuksen eri toimijoiden yhteiset palvelut ja kehittää niiden talouden ja toiminnan yhteisjohtamista.

TOIMINTATULOT, 100 milj. €

TOIMINTAMENOT, 892 milj. €

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen toiminta koostuu viidestä palvelukokonaisuudesta, jotka ovat ikäihmisten palvelut, lasten, nuorten ja perheiden palvelut, vastaanottopalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä erikoissairaanhoidon palvelut. Lautakunnan toimintaan kuuluvat myös sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasohjaus ja palvelualueen toimintojen kehittäminen. Lautakunta vastaa Tampere-Orivesi-yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä.

Palvelut tuotetaan kunnan omana toimintana, hankitaan yksityisiltä tai kolmannen sektorin palveluntuottajilta tai ne voidaan järjestää seudullisesti tai maakunnallisesti. Suurin yksittäinen palveluntuottaja on Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (PSHP), joka tuottaa Tampereen kaupungille ensihoito- ja päivystyspalvelut, erikoissairaanhoidon sekä kehitysvammaisten laitoshoidon palvelut. Keväällä 2019 aloitettiin selvitystyö liittyen Pirkanmaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen integraatioon, ja sen pohjalta toteutetaan vuoden aikana Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ja kaupungin yhteistyönä aikuisväestön mielenterveys- ja päihdepalvelujen integraatiohanke. Tavoitteena on yh-

distää Tampereen yliopistollisen sairaalan aikuispsykiatria ja Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalveluja 1.1.2021 alkaen. Integraation toteutuessa sairaanhoitopiiri tuottaisi suurimman osan aikuispsykiatrian palveluista. Nuoriso- ja lastenpsykiatria ei ole mukana valmisteltavassa yhdistymisessä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta seuraa tiiviisti valtakunnallisen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen etenemistä. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirretään sote-uudistuksessa maakunnille. Aikataulua muutoksen toteutumiselle ei ole määritetty, mutta kuntien omaan tuotantoon liittyvät kysymykset ratkaistaan hallitusohjelman mukaan erilliselvityksen pohjalta vuoden 2019 loppuun mennessä. Tampere on yhdessä muiden Pirkanmaan kuntien kanssa päättänyt käynnistää oman sote-palveluiden selvitystyön.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen stra-

tegiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta. Sosiaali- ja terveyslautakunnalle kohdistuu vuonna 2020 kahdeksan sitovaa toiminnan tavoitetta, jotka esitetään alla olevassa taulukossa.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Sosiaali- ja terveyslautakunta toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä. Lisäksi lautakunnan alaisessa toiminnassa painottuvat sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen sekä tulokellinen palvelujen järjestäminen.

Toiminnan tavoitteet ja painopisteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tavoite 2018 - 2021

Palvelujen painopistettä on siirretty ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä kotiin vietäviin palveluihin

Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut

Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt

Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainotamisohjelman tavoitteet on saavutettu

Tuottavuus on parantunut

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

6 Ikäihmisistä noin 92 % asuu kotona, vähintään 6,0 % tehostetussa palveluasumisessa ja enintään 2,0 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa

7 Kotihoidon asiakkaiden sairaalavuorokausien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna

8 Lastensuojelun asiakkaiden osuus väestöstä (0-17-vuotiaat) on enintään 5,7 %

9 Pitkäaikaisasunnottomien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna

10 Tyytyväisyys palveluihin on parantunut terveysasemilla ja suun terveydenhuollossa

13 Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön

43 Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset

48 Tuottavuuspiloteissa* on kehitetty prosesseja tuottavuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi.

*Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	46 339	43 469	44 760
Maksutulot	48 681	49 505	49 758
Tuet ja avustukset	6 647	6 007	3 718
Vuokratulot	150	135	135
Muut toimintatulot	1 695	1 091	1 190
Toimintatulot yhteensä	103 512	100 207	99 561
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-156 739	-168 066	-176 621
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-38 572	-39 534	-40 837
Muut henkilösivumenot	-5 937	-5 694	-6 911
Palvelujen ostot	-545 400	-545 216	-573 169
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 197	-17 638	-18 038
Avustukset	-44 592	-42 831	-43 912
Vuokramenot	-30 316	-30 645	-31 231
Muut toimintamenot	-1 204	-841	-783
Toimintamenot yhteensä	-841 957	-850 465	-891 502
Toimintakate	-738 445	-750 258	-791 941
Rahoitustulot ja -menot	5 790	1 700	0
Poistot ja arvonalentumiset	-1 475	-1 900	-1 607
Tilikauden tulos	-734 130	-750 458	-793 548

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-1 767	-1 912	-1 990
Pysyvien vastaavien luovutustulot	2 494	0	0

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate
Sosiaali- ja terveyslautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	99 561	-890 897	-791 336
Smart Tampere		-80	-80
Tampere Junior		-525	-525

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoin- nit
Sosiaali- ja terveyslautakunta	-1 990	0	-1 990

Ikäihmisten palvelut

Ikäihmisten palveluihin sisältyy toimintakykyä edistävät ja kotiin annettavat palvelut, kuten ohjaus ja neuvonta, palvelukeskus-, korttelikerho- ja lähitoritoiminta, ikäihmisten kuljetuspalvelut, kotihoito, palvelutalon kotihoito, yli 21-vuotiaiden omaishoidon tuki, perhehoito, päiväkeskustoiminta, lyhytaikaishoito ja veteraanikuntoutus. Palvelukokonaisuuteen kuuluu myös asumispalvelut (tehostettu palveluasuminen ja palveluasuminen), vanhainkotihoito, erityisvaativa hoito, Rauhaniemen sairaala ja Oriveden terveyskeskus-vuodeosastojen kuntoutuspalvelut. Kotona asuvat saavat myös kuntoutuksen tai lääkäripalvelut kotiin tai ne toteutetaan läheisessä tehostetun palveluasumisen yksikössä. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin ikäihmisten asiakasohjauksen kautta, jossa palvelutarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut.

Ikäihmisten palvelujen tavoitteena on, että ikäihmiset voisivat asua turvallisesti kotonaan tai kodinomaisessa ympäristössä mahdollisimman pitkään. Kun kotona asuminen ei enää ole mahdollista, löytyy jokaiselle sopiva asumuoto tehostetusta palveluasumisesta tai vanhainkodista. Sairaalahoidon perustuu tarpeeseen ja on pääasiassa akuuttia ja lyhytaikaista. Palveluilla pyritään tukemaan monipuolisesti vanhuksen elämää ja auttamaan vanhusta

ohjaamaan itse omaa elämää asuinympäristössään.

Toiminnan keskeiset muutokset

Ikäihmisten palvelujen asiakasmäärän ja asiakkaiden hoitoisuuden ennakoidaan jatkavan kasvuaan väestön edelleen ikääntyessä. Kasvuun vastaaminen edellyttää resurssien lisäämisen ohella erityisesti kotihoidon sisällöllistä kehittämistä, intensiivisen hoivan tuottamista vanhuksen kotiin sekä mm. sairaanhoidollisen ja kuntoutuksen osaamisen lisäämistä kotihoidossa. Vuoden 2020 painopisteenä on aiempien vuosien tavoitteiden mukaisesti laitoshoidon tarpeen vähentäminen lisäämällä kotiin tai kodinomaisiin oloihin annettavaa apua ja hoitoa. Vuonna 2019 aloitettiin sairaalakuntoutuksen ja kotikuntoutuksen prosessien yhdistäminen, josta syntyi ARVO-osasto kotihoidon säännöllisten asiakkaiden käyttöön. Osasto edesauttaa kotona asuvia ikäihmisiä ja sen tarkoitus on toimia säännöllisen kotihoidon asiakkaiden kuntoutusosastona. Kotihoidon henkilöstö voi kysyä osastolta apua ja tukea kotona tapahtuviin tilanteisiin.

Tampereen, Helsingin, Vantaan ja Oulun yhteisessä Co-created Health and Wellbeing (CoHeWe) -hankkeessa etsitään kehittämiskokeilujen avulla uusia ennaltaehkäiseviä ja hyvinvointia edistäviä ratkaisuja myös ikäihmisten

palveluihin. Kotihoidossa toteutettavia kokeiluja ovat sydämen vajaatoimintapotilaan painon etäseuranta (v. 2019) ja lihasvoiman ylläpitäminen omatoimisella, etäseurattavalla kotiharjoittelulla (v. 2019 - 2020). Vanhainkodissa kehitetään Yeti-tabletin hyödyntämistä kuntoutuksessa ja viriketoiminnassa (v. 2019).

Kuvapuhelinten parempi käyttöön ottaminen kotihoidon asiakkaiden avuksi ja niiden hyödyntäminen osana kotiin järjestettäviä lääkäripalveluja on edelleen tärkeä kehittämisen kohde. Kuvapuhelinpalveluna järjestetään myös ryhmätoimintaa, jonka sisältöä lisätään ja kehitetään edelleen.

Uusia sosiaalisen tuen palvelutapoja kehitetään estämään vanhusten yksinäisyyden tunteen lisääntymistä. Merkittävä osa tästä kehittämistyöstä kanavoituu seurakuntayhtymän hallinnoiman Seniori- Vamos-hankkeen kautta. Lisäksi jo päättyneen Yhteinen keittiö -projektin aikana syntyneet kotona asumista ja yhteisöllisyyttä tukevat säännölliset tapahtumat jatkuvat kuudessa eri kohteessa ja laajenevat tarpeen mukaan myös uusille alueille laajenevat useampiin kerhotiloihin.

Ikäihmisten palveluissa kehitettyä kampusajattelua on viety eteenpäin ja eri kaupungin osiin syntyviin palvelukortteleihin yhdistyy asumispalvelut, lähitoritoiminta ja alueen kotihoidon entistä tiiviimpi sitominen osaksi oman alueen palvelukeskusta. Taatalan ja Kaukaharjun palvelukorttelit aloittavat vuoden 2020 alusta ja nykyisiä palvelukeskusten alueita viedään kortteliajattelun suuntaan lähivuosien aikana. Tesomalle valmistuu hyvinvointikeskuksen läheisyyteen syksyllä 2020 elinkaarikortteli, jossa allianssi tarjoaa muun muassa tehostettua palveluasumista.

Vuonna 2019 jouduimme luopumaan palvelutalon kotihoito -tuotteesta aluehallintoviraston ohjeistuksesta. Kansallisesti on kuitenkin todettu, että tämän tyyppiselle, ns. välimuotoiselle palvelul-

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	48 425	49 097
Toimintamenot	-208 020	-218 542
Toimintakate	-159 595	-169 445
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-103	-281

le on tarve ja mm. ympäristöministeriö on tekemässä siitä selvityksen. Asumisen kehittäminen jatkuu. Käynnissä olevaa ikäihmisten palvelujen rakennemuutosta tuetaan vähentämällä 20 asiakkaan vanhainkotipaikkaa ja aloittamalla 20 asiakkaan paikan lyhytaikaisyksikkö Koukkuniemen alueelle.

Omaishoidettavien ikäihmisten määrän ennakoita jatkavan kasvuaan. Omaishoidon tuki halutaan jatkossakin turvata kaikille, joiden hoidon sitovuus ja vaativuus täyttää sille asetetut

kriteerit. Omaishoidon tuen arviointi ohjataan tekemään ensisijaisesti kansallisessa ODA-hankkeessa (Omat digitaalisen hyvinvointipalvelut) kehitetyssä sähköisessä Omaolo-palvelussa. Tampereen koordinoimaa Pirkanmaan perhehoitoyksikköä laajennetaan vaihteittain Pirkanmaan yhteiseksi omais- ja perhehoidon sekä henkilökohtaisen avun keskuksiksi. Vuoden 2020 alussa henkilökohtaisen avun keskuksen on tarkoitus aloittaa toimintansa.

Rintamaveteraanien kotona asumista tukevia palveluita tarjotaan yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen. (KV)

Uudistetaan vanhusten hoitoketju yhdessä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Varmistetaan, että työote on kuntouttava aina kotihoidosta tehostettuun palveluasumiseen saakka. Hyödynnetään teknologiaa ja digitaalisia palveluja. Tavoitteena on vanhusten hoiva ja hoito oikeaan aikaan, oikeassa paikassa, laadun parantaminen ja kustannusten kasvun hillitseminen. (KV)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palveluihin sisältyvät äitiys- ja lastenneuvolapalvelut hyvinvointineuvolan toimintamallilla järjestettyinä, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, sosiaalihoitolain mukaiset perhepalvelut, nuoris- ja ehkäisyneuvolapalvelut, lasten ja nuorten poliklinikka, kasvatus- ja perheneuvonta, lastenpsykiatrin arviointi ja avohoito, puheterapiapalvelut, alle 21-vuotiaiden omaishoidon tuki, lastensuojelun avohuollon palvelut sekä lastensuojelun sijaishuollon palvelut. Palvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, tarjota tukea, tutkimuksia tai arviointia sekä hoitoa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ongelmien tai sairauden ilmetessä sekä tarvittaessa turvata lapsen tilanne viranomaiskeinoin. Asiakaslähtöisyys, monialaisuus, yhdenvertaisuus ja oikea-aikaisuus ovat läpileikkaavia periaatteita kokonaisuuden eri palveluissa.

Lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavat kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi useat yksityiset lastensuojelun sijaishuollon palveluntuottajat, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS), omaishoidon tuen asiakkaiden lyhytaikashoidon palveluntuottajat sekä tuetun ja tukiasumisen palveluntuottajat. Lapsiperheiden tilapäisessä kotipalvelussa sekä perheneuvolan neuvonta- ja terapia-

palveluissa on käytössä palvelusetelit. Lisäksi lastensuojelun avohuollon asiakkaille hankitaan tarpeiden mukaisesti muun muassa tehostettua perhetyötä yksityisiltä palveluntuottajilta oman palvelutuotannon lisäksi. Palveluja järjestetään myös yhteistyössä useiden järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

Toiminnan keskeiset muutokset

Palvelulinjan vuoden 2020 keskeisiä kehittämisen painopisteitä ovat palvelujen saatavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen sekä lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen. Perhekeskustoimintamallin toteuttamista ja kehittämistä jatketaan yhdessä muiden lasten ja perheiden kanssa toimivien tahojen kanssa. Kehittämistyö nivoutuu yhteen Tampereen kaupungin palvelumallityöhön, jonka osana lähi- ja perhepalveluja kehitetään kaikenikäisille. Toimintaa kehitetään alueiden erilaisen tarpeen huomioiden. Palvelulinja on tiiviisti mukana myös Tampere Junior-kehitysohjelman toteuttamisessa.

Väestön ja erityisen tuen tarpeessa olevien lasten määrän kasvuun vastauksena äitiys- ja lastenneuvola- sekä kouluterveydenhuoltotyöhön lisätään yhteensä neljä terveydenhoitajaa ja kaksi lääkärää. Voimaperheet-toimintaa tarjotaan suunnitellulla, näyttöön

perustuvalla laajuudella. Uusi laki korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta astuu voimaan 1.1.2021. Lain myötä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut siirtyvät Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiölle (YTHS). Siirto vähentää Tampereen kaupungin opiskeluterveydenhuollon hoitovastuulla olevien määrää, joten huolimatta asiakastarpeiden kasvusta tulevan muutoksen vuoksi opiskeluterveydenhuoltoon lisätään ainoastaan määräaikaista yksi terveydenhoitaja. Palvelussa erityisesti mielenterveys- syihin perustuvien käyntien määrä on lisääntynyt.

Nuorten mielenterveyspalvelujen ruuhkautumiseen vastataan perustamalla lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalle matalan kynnyksen hoidollinen yksikkö Nuorisovastaanotto. Yksikkö muodostetaan nykyisistä nuorisopsykiatrin poliklinikasta, nuorisoneuvolasta sekä niistä vastaanotto toiminnan psykologeista, jotka työskentelevät tällä hetkellä opiskeluterveydenhuollossa ja nuorisoneuvolassa. Yksikkö tulee tarjoamaan mielenterveyspalveluja 13–25-vuotiaille tamperelaisille nuorille ja terveydenhuoltolain mukaisesti Tampereen kaupungin hoitovastuulla oleville toisen asteen opiskelijoille. Vaativamman hoidon osalta ikäraja rajataan alkuun 13–17-vuotiaille, mutta sujuvien hoitopolkujen takaamiseksi

jatkovalmistelussa selvitetään mahdollisuuksia nostaa ikäraja myös tältä osin. Hoitojonoihin vastaamiseksi yksikköön lisätään yksi psykologi ja kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa. Palvelujen keskittäminen Nuorisovastaanottoon vähentää päällekkäistä työtä erityisesti arviointien osalta vapauttaen resursseja hoidon toteuttamiseen. Yksikkö aloittaa toimintansa toukokuussa.

Vuonna 2019 toteutettiin kehittämisprojekti sosiaalityöntekijöiden saataavuuden ja pysyvyyden parantamiseksi. Uusien sosiaalityöntekijöiden rekrytointissa onnistuttiin, mikä mahdollistaa toimivampien ja asiakaslähtoisempien palveluprosessien kehittämisen.

Lastensuojelun 0–17-vuotiaiden asiakkaiden osuus väestöstä on edelleen jatkanut laskua. Sen sijaan lastensuojeluilmoitusten määrä sekä sijaishuol-

lossa olleiden lasten osuus lisääntyivät vuonna 2018. Vuonna 2018 lastensuojelun asiakkaiden osuus 0-17-vuotiaasta väestöstä oli 5,3 prosenttia ja sijaishuollossa olleiden osuus 1,7 prosenttia. Sijaishuollon lisääntynyt tarve näkyy myös ostopalvelujen käytön kasvuna. Palvelulinja on mukana kaupungin tuloksellisuus- ja tuottavuuspiloteissa tavoitteena sijaishuollon ostopalvelujen käytön vähentäminen. Palvelurakennemuutoksen edistämiseksi jatketaan aiemmin tehtyjen selvitystöiden pohjalta sovittuja toimenpiteitä.

Lastensuojelulain mukainen jälkihuollon ikäraja nousee 1.1.2020 alkaen 21 vuodesta 25 vuoteen. Muutoksen myötä asiakasmäärä kasvaa seuraavien neljän vuoden ajan. Palveluun lisätään yksi sosiaalityöntekijä ja kaksi ohjaajaa. Sosiaalipäivystyksen seutu-

kunnan laajuiseen työhön lisätään kaksi uutta sosiaalityöntekijää vastaamaan erityisesti virka-ajan ulkopuoliseen tehtävämäärien kasvuun. Hätäkeskukselta tulevien ilmoitusten määrä lisääntyy noin 30 prosenttia uuden valtakunnallisen Erica-tietojärjestelmän käyttöönoton myötä.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan palveluverkkoon kohdistuvia muutoksia ovat Tullinkulmaan valmistuvat uudet tilat, joihin muuttaa opiskeluterveydenhuolto ja etsivä nuorisotyö sekä Mustametsän uuden neuvolan tilat, jonne siirtyvät Muotialan ja Hallilan neuvola ja Sarviksen neuvolasta Koivistonkylän alueen neuvolapalvelut. Erityisesti sisäilmaongelmiin liittyen käytössä on myös useita väistötiloja. Lisäksi tavoitteena on löytää nuorisovastaanotolle yhteiset tilat.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	8 259	8 166
Toimintamenot	-91 984	-97 781
Toimintakate	-83 726	-89 615

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-355	-554

Vastaanottopalvelut

Vastaanottopalvelut sisältävät kansanterveys- ja terveydenhuoltolain mukaisesti väestön terveydentilan seuranta, terveyden edistämistä ja sen osana terveysneuvontaa ja terveystarkastuksia sekä suun terveydenhuollon, avokuntoutuksen ja avosairaanhoidon palvelut. Palveluihin kuuluu perusterveydenhuollon alueellisen vastaanottotoiminnan ja suun terveydenhuollon lisäksi perusterveydenhuollon erityisvastaanottojen palveluja. Palvelujen tavoitteena on edistää terveyttä ja ennaltaehkäistä sairauksien syntymistä, tunnistaa sairastumisriskissä olevat henkilöt mahdollisimman varhain ja vastata osaltaan sairastuneiden hyvästä hoidosta ja kuntoutuksesta.

Kaupungin oman organisaation lisäksi terveysasematoimintaa tuottavat yksityiset palveluntuottajat. Vastaavasti hammaslääkäripalveluja ja lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja tuotetaan sekä oman organisaation että useiden eri palveluntuottajien toimesta.

Toiminnan keskeiset muutokset

Vastaanottopalvelujen tavoitteena on tarjota vaikuttavia ja asiakaslähtöisiä palveluita, jotka ovat oikea-aikaisesti saatavilla. Toimintatapoja kehittämällä ja yhtenäistämällä sekä digitalisaatiota edistämällä etsitään keinoja vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin nopeasti ja taloudellisesti kestävästi. Sähköisen asioinnin palveluja parantamalla pyritään lisäämään palvelujen saavutettavuutta. Lisäksi palvelulinja selvittää

mahdollisuutta pidentää terveysasemien aukioloaikoja.

Vastaanottopalveluille on kohdistettu vuodelle 2020 lisäresurssia perusterveydenhuollon vahvistamiseen. Lisäresurssin ja toiminnan kehittämisen avulla palvelujen kysyntään voidaan vastata omana toimintana entistä kattavammin ja ostopalvelujen käyttämistä vähentää. Lisäksi suun terveydenhuollossa puretaan jonoja ostopalveluna ja vastaanottotoimintaan lisätään terveysasemille 3 sairaanhoitajaa ja 1 terveydenhoitaja osana uuden toimintamallin laajentamiseen tarvittavaa resurssia. Palvelulinja kehittää määrätietoisesti lähijohtamistaan. Vuonna 2019 aloitettujen johtamisen kehittämisen työpajojen järjestämistä jatketaan. Onnistunut lähijohtaminen takaa laadukkaan palvelun asiakkaille, luo turvallisen ja tasapuolisen toimintaympäristön työyhteisölle sekä yhdenmukaistaa toiminnan eri yksiköiden välillä. Vastaanottopalvelut kehittää prosessejaan myös osana koko sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien tuloksellisuus- ja tuottavuuspilottien hanketta.

Linnainmaalla ja Tipotiellä kehitettyjä toimintatapoja jalkautetaan muille terveysasemille vuoden aikana. Yhteydenottojen keskittäminen hoidosta vastaavalle terveysasemalle mahdollistaa hoitajien ja lääkäreiden työpanoksen vaikuttavan hyödyntämisen. Keskittäminen tukee myös hoidon jatkuvuutta, kun asiakas voidaan hoidon tarpeen arvion jälkeen ohjata suoraan tutulle ammattilaiselle. Moniammatillisen ti-

mityön ansiosta asiakkaan palvelutarpeeseen on vastaamassa joukko asiantuntijoita, jolloin asiakkaan ei tarvitse asioida erikseen usean eri ammattilaisen kanssa.

Vastaanottopalvelut jatkaa ansiokasta työtään tiedolla johtamista tukevien ratkaisujen kehittämisessä. Palvelulinjan tavoitteena on tuoda lisää tietosisältöä tarjolle vastaanottotoiminnan ja suun terveydenhuollon palveluja varten kehitettyihin automaattiraportteihin. Samalla vahvistetaan lähijohdon ja työntekijöiden edellytyksiä hyödyntää kertyvää tietoa toiminnan kehittämisessä.

Palvelulinja kehittää asiakastytyvyyden ja -kokemuksen mittaamista entistä kohdennetummaksi. Asiakaskokemuksen hyödyntämistä oman toiminnan kehittämisessä ja asiakastytyvyyden läpinäkyvää raportointia ulospäin jatketaan. Asiakkailta ja henkilöstöltä positiivista palautetta saaneita asiakaslähtöisyyteen keskittyviä tapahtumia järjestetään vuoden 2020 aikana. Ulkoiseen viestintäänsä panostamalla vastaanottopalvelut vahvistaa profiiliaan sekä luotettavana laadukkaiden julkisten palvelujen tarjoajana että kiinnostavana ja vetovoimaisena työnantajana.

Suun terveydenhuollossa tapahtuu vuoden 2020 aikana palveluverkko-muutoksia. Nekalan hammashoitolan toiminta päättyy ja Peltolammin koulun sisäilmaongelmien vuoksi Peltolammin hammashoitolan toiminta saatetaan joutua siirtämään Koivistonkylän väistötiloihin. Tullinkulman remontin on tarkoitus valmistua elokuussa, jolloin siellä olleet toiminnot palaavat takaisin remontoituihin tiloihin.

Palvelulinja tekee yhteistyötä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Erikoissairaanhoidon konsultaatiomahdollisuuksia hyödyntämällä sekä kiirehoidon järjestämistä yhdessä miettimällä pyritään löytämään asiakasystävällisiä ja kustannustehokkaita ratkaisuja erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon työnjakoon.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	19 268	17 282
Toimintamenot	-90 343	-92 024
Toimintakate	-71 074	-74 742

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-1 135	-1 020

Psykososiaalisen tuen palvelut

Psykososiaalisen tuen palvelukokonaisuuteen kuuluvat aikuisten sosiaalipalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä vammais- ja kehitysvammaisten palvelut. Maahanmuuttajille suunnatut palvelut on integroitu palveluihin. Tampere vastaa myös Oriveden palveluiden järjestämisestä.

Aikuissosiaalityön palveluihin kuuluvat sosiaalipalveluiden neuvonta, maahanmuuttajapalvelut, omatyöntekijäpalvelut alle 30-vuotiaille ja 30 vuotta täyttäneille, lapsiperheiden aikuissosiaalityö, gerontologinen sosiaalityö, Oriveden aikuissosiaalityö sekä tukipalvelut-yksikkö. Palvelulinjan sosiaalipalveluihin kuuluvat myös rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta, asioimistulkkaus- ja käännöspalvelut, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskustoiminta ja alaikäisten maahanmuuttajanuorten palvelut. Ostopalveluina hankitaan osallisuutta vahvistavaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta sekä nuorten matalan kynnyksen palveluita.

Mielenterveys- ja päihdepalveluihin kuuluvat psykiatrinen avohoito sisältäen erikoistuneet psykiatrian poliklinikat, päiväsairalatoiminnan ja päihdeavopalvelut sekä Hatanpään puistosairaalan psykiatrian palvelut. Lisäksi palveluihin kuuluvat päihdehuollon päiväkeskustoiminta, katkaisuja selviämishoitoasemapalvelut, sekä ensivaiheen asumispalveluita, lyhytaikaista päihdehuollon laitospalvelua ja

osa tukiasumistoiminnasta. Ostopalveluina hankitaan pääosa mielenterveys- ja päihdehuollon asumispalveluista ja huumehoidosta sekä kotiin annettavan tuetun asumisen palvelut sekä päihdepalvelujen laitostuntoutus.

Vammaispalveluilla tuetaan vammaisen henkilön itsenäistä selviytymistä yhdenvertaisena kuntalaisena. Palvelukokonaisuuteen kuuluvat vammaisten palvelut ja tukitoimet, vammaisten asumispalvelut ja päivätoiminta, kehitysvammaisten avopalvelut sekä kehitysvammahuollon laitospalvelut ja avustukset. Vammaispalvelut hankitaan pääosin ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Kehitysvammapoliklinikan palvelut ja kehitysvammaisten laitoshoidon hankitaan Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä. Kehitysvammalain rajoituspykälään liittyvää asiantuntijaryhmän palvelua myydään ostopalveluyksiköille.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Psykososiaalisen tuen palvelut vastaa- vat heikoimmassa asemassa ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten palvelutarpeisiin. Työskentelyn keskiössä on asiakkaiden toimintakyvyn ja elämänhallinnan ylläpitäminen ja vahvistaminen. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa hoidetaan potilaat laadukkaasti ja tehokkaasti integroimalla palvelut. Kehitysvammaisten palveluissa ja vammaispalveluissa tuetaan itsenäistä elämää ja omatoimisuutta tukipalveluita

hyödyntämällä. Aikuissosiaalityössä korostuu matalankynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden tarjoaminen sekä moniammatillinen työskentely erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseksi. Palveluja jalkautetaan hyvinvointikeskuksiin. Psykososiaalisen tuen palveluissa noudatetaan talousohjelmaa ja pyritään vaikuttaviin ja kustannustehokkaisiin palveluihin.

Pitkäaikaistyöttömät asiakkaat tarvitsevat aikuissosiaalityön palveluita, moniammatillista yhteistyötä, palveluiden ja etuuksien yhteensovittamista sekä harkinnanvaraista taloudellista tukea. Aikuissosiaalityön maahanmuuttajapalveluissa toiminnan tavoitteena on, että asiakkaat saavat elämisensä puitteet kuntoon oikea-aikaisesti ja kohtuullisen nopeasti kotoutumisen tueksi. Maahanmuuttajapalveluissa vahvistetaan perheiden kanssa työskentelyä perustamalla lapsiperheille oma tiimi. KOTOSA-toiminnon kohde-ryhmänä ovat pakolaistaustaiset kuntalaiset kotoutumisen alkuvaiheessa sekä erityisesti työllisyyspalveluiden ulkopuolella olevat kotoutujat. Toiminto on luonteeltaan ennalta ehkäisevää ja antaa valmiuksia yhteiskunnassa toimimiseen ja elämänhallintaan sekä tukee aktiivista kotoutumista ja vähentää tarvetta pitkäaikaiselle yksilötyölle muun muassa omakielisten ryhmäinfojen avulla. Maahanmuuttajapalvelut toimivat osana Maahanmuuttajien osaa-

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	23 746	24 281
Toimintamenot	-148 214	-156 301
Toimintakate	-124 468	-132 020
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-319	-135

miskeskustoimintaa. Teko-hankkeessa luotu Kototori-toiminta jatkuu Hervanassa yhteistyössä Tampereen evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa.

Asumiseen liittyviin ongelmatilanteisiin ja vuokraelkaantumiseen tarjotaan apua Tamperelaisten vuokra-asukkaiden talousongelmien ennaltaehkäisy-hankkeen avulla ja osana aikuissosiaalityön perustyötä. Tampereen Vuokralatalsäätö ja Tampereen vuokra-asunnot Oy:n asukkaita palveleva asumisneuvontatoiminta vakinaistetaan osaksi sosiaalipalveluiden neuvonnan toimintaa. Tampereen kaupunki on mukana valtakunnallisen Asunnotomuustyön yhteistyöohjelman toteuttamisessa. Uusia toimintamalleja asunottomuuden vähentämiseksi etsitään ja toteutetaan yhteistyössä alueellisen verkoston kanssa.

Aikuissosiaalityön palveluissa toteutetaan Asiakkaat kehittäjänä -kokonaisuudeksi nimettyä asiakaskehittämistoimintaa, johon sisältyy asiakasraadin lisäksi kokemusasiantuntijoiden käyttäminen asiakastyössä sekä kehittäjäasiakastoiminta. Lisäksi jatketaan Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun hanketyönä kehitettyjä ryhmämuotoisia toimintoja ja intensiivistä ohjaustyötä.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa valmistaudutaan sekä asiakasprosessien että henkilöstön näkökulmasta mahdolliseen integraatioon 1.1.2021 alkaen Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Integraatioon valmistautumisesta huolimatta palvelutuotanto jatkuu entiseen tapaan ja palvelut tuotetaan monimuo-

toisina avohoidon palveluina pysyen hoitotakuussa. Suunnitelman mukaisesti Nuorisopsykiatrian toiminnot kokonaisuutena (nuorisopsykiatrian poliklinikka Tampere ja Orivesi, kouluille jalkautuvat psykiatrian sairaanhoitajat ja nuorten päihdepoliklinikka Nuppo) siirtyisivät 1.1.2020 alkaen lasten, nuorten ja perheiden palveluihin.

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden ostopalveluissa seurataan tarkasti asiakasvirtoja sekä kustannusten kasvua. Erityistä huomiota kiinnitetään asiakasohjauksessa sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymien kotiin vietävien asumispalveluiden (tuki- ja tuettu asuminen) kriteerien täyttymiseen. Vuonna 2020 aloittavat uudet palveluntuottajat toimintansa päihdepalvelujen avo- ja laitospalveluissa.

Asumispalveluja järjestetään ensisijaisesti niille nuorille ja aikuisille kehitysvammaisille, jotka asuvat vielä lapsuudenkodeissaan tai PSHP:n kuntoutusyksikössä. Asumisen suunnitelmaa päivitetään palvelukartoituksen osalta. Erilaisia vaihtoehtoja etsitään yksilöllisempiin palveluihin laitoshoidon tilalle. Kehitysvammaisten avopalveluissa pilotoidaan vuoden 2020 aikana omaa jalkautuvaa palvelua, jossa sekä kaupungin oman tuotannon että ostopalveluyksiköiden osalta pyritään vastaamaan erityisesti haastavasti käyttäytyvien asiakkaiden laitoshoidon katkaisuun.

Lisäksi Tampereen kaupunki on mukana kehitysvammaisten avopalvelujen osalta Yes we are in -hankkeessa (2018–2020), jossa edistetään sosiaali-

sen median ja sosiaalisen osallisuuden toimintaa eri kulttuurien välillä ja kehitysvammaisten elämässä. Kaupunki on mukana Kehitysvammaiset osatyökykyiset palkkatyöhön -hankkeessa, jossa pyritään edistämään kehitysvammaisten työllistymistä.

Vammaispalveluissa kehitetään toimintaa vuoden 2019 tuottavuuspilottien tulosten pohjalta. Tavoitteena on löytää tuottavuus- ja tuloksellisuuspotentiaalia vammaispalvelusta, lisätä kustannustietoisuutta ja mittareita, joilla seurataan palveluiden käyttöä. Satakielen toiminnassa jälkihuollon asiakasmäärään kasvuun vastataan henkilöstöresurssien siirroilla. Tulkaipalvelun pilotin päättyessä vuoden 2019 lopulla, selvitetään jatkuvaan palveluun siirtyminen ja aloitetaan tarvittaessa kilpailutus. Pilotista saatujen hyvien kokemusten myötä palvelun koetaan lisäävän laatua nopeissa tilanteissa.

Vammaisten lyhytaikainen hoito kilpailutetaan yhdessä lasten ja nuorten sekä ikäihmisten palveluiden kanssa. Henkilökohtaisen avun kilpailutus toteutetaan keväällä 2020. Vuoden 2020 aikana tullaan perustamaan henkilökohtaisen avun keskus.

Köyhyysohjelman mukaisesti Huoltosun aukioloaikoja laajennetaan sekä lisätään ehkäisevää toimeentulotukea lasten ja nuorten harrastusmenoihin. Huumehoidossa lisätään lääkkeettömän hoidon sekä katkaisu- ja laitoshoidon osuutta.

Erikoissairaanhoidon palvelut

Erikoissairaanhoidon tavoitteena on järjestää laadukkaat erikoissairaanhoiton palvelut hoitotakuun mukaisesti ja tarjota erityisosaamista vaativille asiakkaille laadukkaat hoito- ja tutkimuspalvelut. Sairaalakuntoutusta tarvitseville potilaille tarjotaan oikea-aikaiset ja vaikuttavat kuntoutuspalvelut. Erikoissairaanhoidon kokonaisuuteen sisältyvät myös laadukkaat saattohoitopalvelut.

Erikoissairaanhoidon palvelut hankitaan Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä (PSHP). Lisäksi hoitoketjuun kuuluvia palveluja tuottavat mm. Tammenlehväkeskus ja useat eri palvelusetelituottajat. Erikoissairaanhoidon valinnanvapauden puitteissa asiakkaat voivat myös itse valita haluamansa julkisen palveluntuottajan.

Erikoissairaanhoitoon sisältyvät päivystystoiminta (Acuta), vuodeosastohoito, sairaalakuntoutus ja poliklinikkat toiminta sekä ensihoito. Erikoissairaanhoidon kokonaisuuteen sisältyy myös sairaanhoitopiirin perimä erityisvelvoitemaksu.

PSHP:ssa erikoissairaanhoidon palvelutuotanto jakaantuu seitsemälle eri toimialueelle, jotka jakaantuvat edelleen vastuualue- ja erikoisalatason. Toimialue 1 muodostuu sisätautien vastuualueesta sekä keuhko-, iho-, ja allergiasairauksien vastuualueesta. Toimialueen 2 muodostavat kirurgian, gastroenterologian ja syövänhoidon vastuualueet. Toimialueeseen 3 kuuluvat neuroalojen ja kuntoutuksen, korva- ja suusairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä silmätautien vastuualueet. Toimialue 4 kattaa naistentautien- ja synnytysten, lastentautien sekä lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vastuualueet. Toimi-

alueen 5 muodostaa aikuispsykiatrian vastuualue ja Acuta-päivystys muodostaa toimialueen 7. Toimialue 8 sisältää pääosan Hatanpään sairaalan toimintoista. Toimialueiden lisäksi PSHP:lta tilattavia erikoissairaanhoidon palveluja tuottavat TAYS Sydänsairaala ja tekoniivelsairaala Coxa sekä Apteekki- ja kuvantamislaitos. TAYS Valkeakosken ja TAYS Sastamalan toiminta sisältyy yksi sairaala -mallin mukaisesti toimialueille. Lisäksi PSHP:n kautta hankitaan palveluja myös muilta sairaanhoitopiireiltä kuten Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin keskitetyt toimenpiteet.

Toiminnan keskeiset muutokset

Erikoissairaanhoidon palvelujen kustannusten ja käytön kasvun hillitsemisen ovat keskeisimpiä tavoitteita vuodelle 2020. Perusterveydenhuoltoon kohdistettavien lisäresurssien lisäksi toiminnallisia keinoja ovat resurssien ja toimintojen siirto PSHP:sta avopalveluihin sekä erikoissairaanhoidon hoitovuorokausien määrän vähentäminen. Kustannuskehityksen hallinnan lisäksi sopimusohjauksella kehittämällä pyritään lisäämään palvelutilauksen toteuman ennustettavuutta ja toisaalta luomaan mekanismit, joiden kautta palvelujen käytön mahdollinen väheneminen näkyy nykyistä selvemmin myös erikoissairaanhoidon kustannuskehityksessä.

Nuorisovastaanoton perustaminen on esimerkki perusterveydenhuoltoon suunnitellusta lisäresurssista, jonka tarkoitus on parantaa palvelujen laatua ja saatavuutta ja sen myötä vähentää erikoissairaanhoidon palvelujen ky-

syntää. Suunniteltuja tehtäväsiirtoja erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon ovat mm. siedätushoidot, uniapneaan liittyvät jatkohoidot ja kontrollit, tietyt pienkirurgiset toimenpiteet, Toimintakykeskuksen toiminnot sekä ikäihmisten kotona asumista tukeviin palveluihin liittyvät kotilääkäri-, muiltakoordinaattori- ja mobiilihoitajatoiminnot sekä haavahoito. Toimintojen mukana mahdollisesti siirtyvien henkilöresurssien osalta siirto edellyttää normaalia yhteistoimintamenettelyä.

Erikoissairaanhoidon hoitovuorokausia pyritään vähentämään mm. Hatanpään puistosairaalan arviointi- ja kuntoutusosaston potentiaalinen täysimääräisellä hyödyntämisellä, minimoimalla ikäihmisten tarpeettomat osastosiirrot parantamalla yhteistyötä kotiuttamiseen osallistuvien toimijoiden välillä sekä vähentämällä erikoissairaanhoidossa jatkohoitoa odottavien hoitovuorokausia varmistamalla jatkohoitoketjun toimivuus.

Kuntien ja sairaanhoitopiirin sopimusohjauksella on tavoitteena uudistaa vuoden 2020 aikana ja ottaa käyttöön vuodelle 2021. Uudistuksen keskeisimmät tavoitteet ovat erikoissairaanhoidon kustannuskehityksen hallinnan, kustannusten ennustettavuuden ja budjetoinnin realistisuuden parantaminen. Kaupungin näkökulmasta uudistuksessa on oleellista, että onnistuminen erikoissairaanhoidon palvelujen käytön kasvun hallinnassa näkyisi nykyistä selvemmin myös erikoissairaanhoidon kustannuksissa mahdollista tavoitteen mukaisen perusterveydenhuollon palvelujen vahvistamisen.

Suurimpana toiminnallisena muutoksena valmistellaan mahdollista kaupungin aikuispsykiatrisen avohoidon ja sairaanhoitopiiriin tuottaman sairaalahoidon integroimista 1.1.2021 alkaen. Integraation toteutuessa sairaanhoitopiiri tuottaisi suurimman osan aikuispsykiatrian palveluista.

Käyttötalous (1 000 euroa)

	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	510	735
Toimintamenot	-311 905	-326 854
Toimintakate	-311 395	-326 119

ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN PALVELUALUE

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue koostuu seitsemästä palvelukokonaisuudesta: ammatillinen koulutus, lukio-koulutus, työllisyys- ja kasvupalvelut, elinkeinopalvelut, vetovoima ja edunvalvonta, kehitysohjelmat sekä kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue vastaa vastualueensa lisäksi elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä asunto- ja kiinteistölautakunnan tehtäviin kuuluvien asioiden valmistelusta ja asiakasohjauksen järjestämisestä. Kuntien yhteistoimintasopimuksen perusteella palvelualue hoitaa ammatillisen koulutuksen yhteistoiminta-alueen tehtävien valmistelun.

Toimintaympäristön muutokset

Palvelualueen toimintaympäristön taloudellisia ja toiminnallisia reunaehjoja määrittävät keskeisiltä osin kansainvälisen talouden suhdanteet. Maailmantalouden kasvunäkymiä varjostaa laajemmin kauppaerimielisyyksien kärjistyksen uhka. Globaalien markkinoitajien sopeutumisreaktiot muuttavat kansainvälistä työnjakoa, mikä aiheuttaa rakennemuutosongelmia, mutta avaa myös uusia mahdollisuuksia.

Yleismaailmalliset megatrendit kuten kaupungistuminen, maahanmuutto, väestön ikääntyminen, digitalisaatio sekä ympäristökysymykset, mukaan luettuna energiatalous, heijastuvat Tampereelle nopeasti ja monin tavoin.

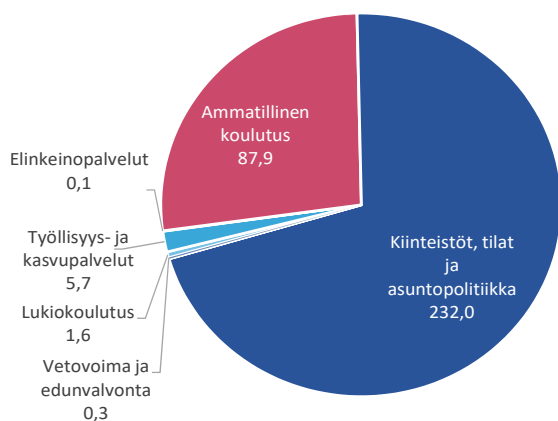
Tampere on vetovoimainen kaupunki, jonka väestön kasvu on ollut merkittävää. Tämän hetken näkemysten mukaan väestönkasvun odotetaan jatkuvan aina 2030-luvun puoliväliin saakka. Tampereen haasteeksi kasvusta huolimatta on kuitenkin tunnistettu muun muassa korkeasti koulutettujen poismuutto sekä kansainvälisten osaajien houkuttelu. Pitovoiman kysymykset koskevat laajalti koko kaupunkia elinkeino- ja asuntopolitiikasta turvalliseen kaupunkiympäristöön ja laadukaisiin peruspalveluihin kasvatuksessa, opetuksessa ja hyvinvointi- ja terveyspalveluissa sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluissa.

Tampere hyötyy kaupungistumiskehityksestä, kansainvälistymisestä ja väestönkasvusta. Kasvu antaa edellytyksiä vastaanottavalle, mutta myös sitä edistävälle yksityiselle investointitoiminnalle. Julkisten investointien näkyvyys on Tampereella hyvä ja vaikuttavuudeltaan suurten investointien

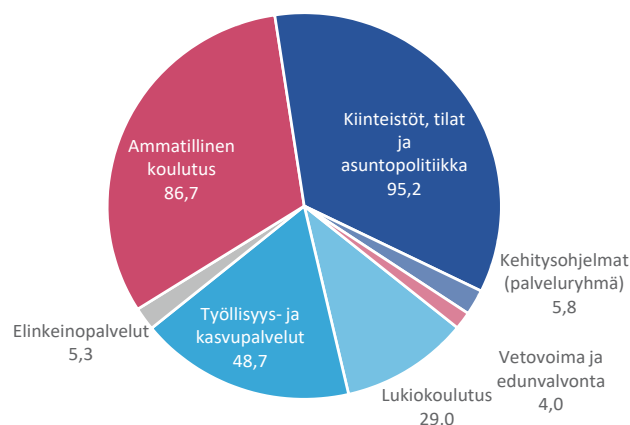
linjalla on jatkettava, sillä ne synnyttävät alustoja merkittävälle innovaatiotoiminnalle.

Tampereen seudun talous kasvaa edelleen, mutta maailmantalouden tilanne mm. Saksan kasvun hidastuminen ja kauppaerimielisyyksien kärjistyminen on lisännyt epävarmuutta. Teollisuudella menee toistaiseksi hyvin, mutta suhdanteen heikkeneminen on todennäköistä. Muualla Euroopassa suhdanne on heikentynyt jo pidempään erityisesti teollisuudessa, mutta toistaiseksi vaikutukset ovat olleet odotettua vähäisempiä. Tampereen suurten rakennushankkeiden ja vahvan muuttovirran myötä rakennusala voi Tampereen seudulla hyvin, mutta asuntosijoittamisen kuumiin piikki näyttää jääneen taakse. Rakentajat ovat hieman lisänneet varovaisuuttaan uusien hankkeiden käynnistämiseksi. Tampereen elinkeinorakenne on monipuolinen, mikä on alueen vahvuus. Teollisuustuotanto kehittyy mm. teollisen internetin myötä entistä osaamintensitiivisemmäksi ja palvelusektorin merkitys kasvaa. Myös mahdollisessa talouskasvun hidastumisessa menestyjiä ovat toimijat, jotka kykenevät parhaiten hyödyntämään digitalisaation.

TOIMINTATULOT, 328 milj. €

TOIMINTAMENOT, 275 milj. €

Pirkanmaan tutkimus- ja tuotekehityksen rahoitus on vähentynyt vuoden 2008 1,1 miljardin euron arvosta vuoden 2017 0,66 miljardiin euroon. Vuoteen 2016 verrattuna laskua oli 11,7 miljoonaa euroa eli 1,7 prosenttia. Myös Pirkanmaan suhteellinen osuus maamme innovaatio- ja tutkimus- ja tuotekehityksen rahoituksesta on alentunut ja oli 10,7 prosenttia vuonna 2017.

Pirkanmaan työttömyysaste oli elokuussa 2019 9,0 prosenttia, mikä on 0,1 %-yksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Tampereen työttömyysaste oli elokuussa 11,3 prosenttia (8/2018: 11,1 %). Koko maan työttömyysaste oli 8,9 prosenttia (8/2018: 9,2 %). Rakennetyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat edelleen haaste, vaikka molemmat ovat Tampereella alentuneet. Työllisyyskokeilun toimivallan päätyttyä 2018 nuorisotyöttömyys on kuitenkin noussut. Rekrytointiongelmien ovat lisääntyneet. Esimerkiksi EK:n heinäkuun suhdannebarometrissa 32 prosenttia vastaajista arvioi pulan ammattityövoimasta olevan yrityksen kasvun este.

Talouden kehityksen arvioidaan hidastuvan. Valtiovarainministeriön ennusteen (6/2019) mukaan talouskasvu jää tulevien vuosien aikana viime vuosia maltillisemmaksi ja maailmankaupan hitaampi kasvu heijastuu Suomen vientiin.

Työllisyys- ja kasvupalvelut valmistautuu hallitusohjelmaan sisältyvään

kuntien roolin vahvistamiseen tavoitteenaan edistää alueen kasvua osaavaa työvoimaa turvaamalla ja työttömyyttä alentamalla. Vuonna 2020 toteutettaneen työllisyyskokeilujen uudelleen käynnistäminen ja laajentaminen, mikäli valtakunnallinen valmistelu etenee suunnitellusti. Lisäksi valtio valmistelee suurten kaupunkien kanssa kasvu- ja työllisyysohjelmia.

Ammatillisen koulutuksen reformi on käynnissä. Ammatillisen koulutuksen tehtävinä ovat osaamisen tuottaminen sekä työelämän ja yksilöiden tarpeita vastaavan koulutuksen tarjoaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa laajalla tukiohjelmalla.

Tuottavuuden parantaminen ja tuottavuuspilotit

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella tuottavuutta kehitetään osana digitalisaation hyödyntämistä sekä prosessien ja toimintatapojen uudistamista. Etenkin työllisyys- ja kasvupalveluissa tuottavuushyötyjä on saavutettu prosesseja tehostamalla ja uusia toimintatapoja kehittämällä. Työtä jatketaan kokeilujen käynnistyessä uudelleen keuhällä 2020.

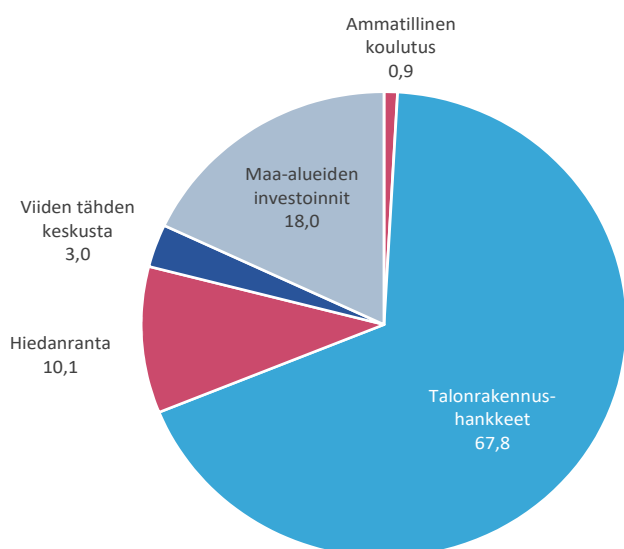
Digitalisaatiolla on merkittävä rooli tuottavuuden parantamisessa ja esimerkiksi työllisyyspalveluissa tavoitellaan 1,0 milj. euron digisäästöjä vuosien

2019-2020 aikana. Myös lukiokoulutuksen osalta on saavutettu tuottavuushyötyjä digitalisaation keinoin. Opiskelijamäärien kasvaessa on esimerkiksi pystytty osa suunnitelluista rekrytoinneista välttämään ja digitaalisten materiaalien ja demonstraatioiden avulla on pienennetty materiaali- ja logistiikkakustannuksia. Aikuislukion etäkurssien ansiosta ei aina tarvita lähiopetusryhmää.

Ammatillisen koulutuksen osalta tuottavuuden parantaminen kytkeytyy ammatillisen koulutuksen uudistumiseen ja uuteen rahoitusmalliin sekä talouden sopeuttamiseen. Uuden rahoitusmallin siirtymäkauden edetessä tulevina vuosina suoritelmääriin perustuva suoritusrahoitus saa entistä suuremman painoarvon. Vuonna 2020 suoritusrahoituksen osuus on 20 prosenttia ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksesta.

Kaupungin tuottavuustyöhön liittyen Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella on käynnistynyt kaksi tuottavuuspilottia vuoden 2019 aikana. Tuottavuuspilotit kohdistuvat ammatillisen koulutuksen palveluryhmään. Tredun valikoitui Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueelta pilottikohteeksi ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin muutoksen sekä talouden sopeuttamistavoitteen vuoksi. Metsäalan koulutukseen kohdistuvassa pilotissa kehitetään mittareita, joilla pystytään lisäämään tietoa erityisesti metsäalan koulutukseen liittyvien kustannusten kertymisen syy-seuraussuhteista sekä parantamaan johtamista ja asiakastytyvyyttä. Toisessa tuottavuuspilotissa keskitytään koko Tredun tuottavuusseurannan kehittämiseen osana talouden sopeuttamista. Tredun -tason tuottavuuspilotissa on tavoitteena löytää keskeiset mittarit, jotka tukevat toiminnan kehittämistä tehokkuuden, asiakastytyvyyden ja johtamisen näkökulmista. Tuottavuuspilotit toteutetaan vuosien 2019-2021 aikana.

INVESTOINNIT, 100 milj. €

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Elinvoima- ja osaamislautakunnan palvelujen tavoitteena on edistää Tampereen alueen elinvoimaisuutta, kilpailukykyä, työllisyyttä ja osaamista sekä kaupungin kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan tehtävänä on järjestää osaamisen ja elinkeinojen edistämisen palvelut. Näitä palveluja ovat toisen asteen koulutus sekä osaamisen, elinkeinojen ja työllisyyden edistäminen. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on järjestää kuntouttava työtoiminta lukuun ottamatta sosiaali- ja terveyslautakunnalle kuuluvia tehtäviä.

Lautakunta vastaa maaseutuhallinnon paikallisten viranomaistehtävien järjestämisestä ja ohjaa työllisyys- ja elinkeinopolitiikan linjauksia ja seuraa niiden toteutumista.

Lautakunta vastaa kaupungin koulutuspolitiikan suuntaviivojen määrittelystä sekä koulutuspoliittisesta ohjauksesta lukuun ottamatta perusopetusta ja varhaiskasvatusta sekä hyväksyy koulutuksen järjestäjän opetus-suunnitelmat lukiokoulutuksen osalta

ja koulutuksen järjestäjän toteuttamis- ja arviointisuunnitelman ammatillisen koulutuksen osalta. Elinvoima- ja osaamislautakunta toimii Tampereen kaupungin tekemän ammatillisen koulutuksen yhteistoimintasopimuksen perusteella yhteistoiminta-alueen yhteislautakuntana.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueen organisaatiossa elinvoima- ja osaamislautakunnan järjestämät palvelut jakautuvat kuuden palveluryhmän vastuulle. Niitä ovat ammatillinen koulutus, lukiokoulutus, työllisyys- ja kasvupalvelut, elinkeinopalvelut, vetovoima edunvalvonta ja kehitysohjelmat. Kaupunginhallituksen ohjauksessa ovat valtuustoon nähden erikseen sitovat kehitysohjelmat, joita ovat Hiedanranta, Viiden tähden keskusta, Smart Tampere, Elinvoima- ja kasvupalveluiden allianssimalli sekä Vetovoimainen elämyskaupunki.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan

tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten- ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Elinvoima- ja osaamislautakunta toteuttaa omalta osaltaan vuonna 2020 näitä painopisteitä.

Elinvoima- ja osaamislautakunnalle kohdistuu vuonna 2020 yhteensä 17 sitovaa toiminnan tavoitetta. Tavoitteet esitetään alla olevassa taulukossa. Toiminnan painopisteet ja tavoitteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tavoite 2018 - 2021	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Maahanmuuttajien integroituminen on vahvistunut	5	Maahanmuuttajien työllisyys on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut	10	Tyytyväisyys palveluihin on parantunut ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13	Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön
Jokaiselle nuorelle on varmistettu koulutus- ja työllistymispolku	14	Ammatillisen koulutuksen negatiiviset eroamiset ovat alle 7,5 % (alle 25-vuotiaat)
	15	Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden arvio omasta sijoittumisestaan työelämään tai jatko-opintoihin valmistumisvaiheessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
Työttömyys on alentunut maan keskiarvon tasolle ja erityistä tukea tarvitsevien työllistymisedellytykset ovat parantuneet	16	Työmarkkinatuen kuntaosuus on pienentynyt 10 % edellisen vuoden toteumaan verrattuna
Tampereen vetovoima opiskelija- ja innovaatiokaupunkina on vahvistunut	17	Tampere on vuonna 2020 Suomen suosituin opiskelukaupunki
	18	Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakoulualueen tutkinto-ohjelmiin on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna
Vaikuttavalla elinkeinopolitiikalla on edistetty yritysten syntä, kasvua, kansainvälistymistä ja alueelle sijoittumista	19	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna
	20	Tampereen sijoittuminen Suomen yrittäjien elinkeinopolitiisessa mittaristossa on noussut valtakunnallisen keskiarvon tasolle (v. 2018: Suomi 6,7 Tampere 6,1.)
Tampereen vetovoima kansainvälisen tason kulttuuri-, matkailu-, kongressi-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina on vahvistunut	23	Tampereella yöpyneiden matkailijoiden määrä on kasvanut 2 % edelliseen vuoteen verrattuna
	24	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa (ks. mittarit) ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
	25	Tampereella järjestettyjen kansallisen ja kansainvälisen tason tapahtumien määrä on säilynyt edellisen vuoden tasolla
Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt ensimmäisestä vaiheesta hakuprosessin toiseen vaiheeseen	26	Tampereen hakemus vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungiksi on edennyt hakuprosessin toiseen vaiheeseen
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainottamisohjelman tavoitteet on saavutettu	42	Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset
Tuottavuus on parantunut	48	Tuottavuuspiloteissa* on kehitetty prosesseja tuottavuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi.

*Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	82 937	81 884	84 391
Maksutulot	569	365	657
Tuet ja avustukset	10 187	9 111	9 339
Vuokratulot	551	506	386
Muut toimintatulot	1 657	656	913
Toimintatulot yhteensä	95 900	92 522	95 686
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-72 758	-70 155	-72 728
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-13 942	-13 257	-13 769
Muut henkilösivumenot	-2 783	-2 352	-2 811
Palvelujen ostot	-33 238	-34 200	-34 150
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 968	-5 433	-6 115
Avustukset	-29 865	-25 850	-25 114
Vuokramenot	-25 017	-24 916	-24 356
Muut toimintamenot	-872	-432	-587
Toimintamenot yhteensä	-184 442	-176 595	-179 629
Toimintakate	-88 542	-84 073	-83 943
Rahoitustulot ja -menot	-3		
Poistot ja arvonalentumiset	-1 689	-1 655	-1 187
Tilikauden tulos	-90 233	-85 728	-85 130

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Nettoinvestoinnit	-1323	-1 500	-896
Pysyvien vastaavien luovutustulot	30	0	0

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate	Poistot	Tilikauden tulos
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	7 817	-66 199	-58 382	-50	-58 432
Ammatillinen koulutus	87 869	-86 732	1 137	-1 137	0
Viiden tähden keskusta	0	-4 004	-4 004	0	-4 004
Hiedanranta	0	-1 841	-1 841	0	-1 841
Smart Tampere	0	-994	-994	0	-994
Elinvoima- ja kasvupalveluallianssi	0	-19 317	-19 317	0	-19 317
Vetovoimainen elämyskaupunki	0	-542	-542	0	-542

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit
Ammatillinen koulutus	-896	0	-896

Ammatillinen koulutus

Tampereen kaupunki järjestää ammatillista koulutusta ammatillisen koulutuksen yhteistoimintasopimuksen perusteella Tampereen seudun ammattiopistossa (TREDU). Oppilaitos toimii vuonna 2019 yhteensä 15 toimipisteessä 8 paikkakunnalla: Kangasalla, Lempäälässä, Nokiolla, Orivedellä, Pirkkalassa, Tampereella, Virroilla ja Ylöjärvellä.

Opetusta tarjotaan seuraavilla koulutusalustoilla: kasvatusalat, humanistiset ja taidealat, yhteiskunnalliset alat, kauppa, hallinto ja oikeustieteet, luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT), tekniikan alat, maa- ja metsätalouseläimet, terveys- ja hyvinvointialat sekä palvelualat. Lisäksi annetaan ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta (VALMA) sekä toteutetaan muita koulutuspalveluita, esimerkiksi pako- ja laisten kotouttamiskoulutukset (PAKO-TO), aikuisten perusopetus ja maahanmuuttajien osaamiskeskustoiminta.

Tampereen seudun ammattiopisto tuottaa palvelusuunnitelmassa määriteltä muuta toimintaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Syksyllä 2018 luotiin vuosille 2018 - 2022 TREDUn yhteinen strateginen ohjelma, jossa määriteltiin visio, arvot, strategiset painopisteet ja valinnat. Strategiselle ohjelmalle laadittiin selkeästi mittaroitu Strategian toteuttamissuunnitelma. Vuoden 2019 aikana on käynnistetty strategisen ohjelman painopisteiden mukaiset kehittämissuunnitelmat ja aloitettu tuloksellisuustyö, jonka tavoitteena on toiminnan ja talouden tasapainottaminen strategiakauden aikana. Tuloksellisuutta seurataan kuukausittain mittaristolla. Vuonna 2020 jatketaan määrätietoisesti kehittämis-

ohjelmien toteuttamista ja tuloksellisuustyötä.

TREDUn kertynyt ylijäämä vuosilta 2013-2016 oli yhteensä noin 16 milj. euroa, jota ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkausten johdosta käytetään talouden tasapainottamiseksi vuosina 2017-2019 arviolta 14 milj. euroa. Vuonna 2020 tavoitteena on alustavan valtionosuusrahoitusennusteen mukaan saavuttaa taloudellinen tasapaino, eikä ylijäämää tällöin enää käytetä puskurina.

Ammatillisen koulutuksen uudistuminen käynnistyi vuonna 2018. Nuoria ja aikuisia koskeva lainsäädäntö yhdistettiin, uudistettiin koulutuksen rahoitusmalli, ohjaus, tutkintojärjestelmä, koulutuksen toteuttamismuotoja sekä järjestäjä rakenne. Uudistumiseen liittyvien toimintojen juurruttaminen ja järjestelmien kehittäminen jatkuvat edelleen. Uusi rahoitusmalli on kokonaisuudessaan käytössä vuonna 2022.

Järjestämisluvan (12.12.2017) mukainen opiskelijavuosiäärä on 8065. Vuonna 2019 opiskelijamäärää nostettiin suoritepäätöksellä 8614 opiskelijavuoteen, minkä pohjalta talousarvion valmistelussa on arvioitu vuoden 2020 perusrahoitus. Suorite- ja vaikuttavuusrahoitus on arvioitu uuden rahoitusmallin mukaisesti vuoden 2018 alustavien suoritustietojen perusteella. Arviossa on huomioitu rahoitusmallin muutokset: perusrahoituksen pienentyminen 95 prosentista 70 prosenttiin, suoriterahoituksen nousu 5 prosentista 20 prosenttiin ja uusi vaikuttavuusrahoitus, jonka osuus rahoituksesta on noin 10 prosenttia. Valtionosuustulo varmistuu marraskuussa 2019, minkä jälkeen tehdään tarpeelliset muutokset tuloarvioon. Talousarvion valmisteluvaiheessa valtionosuustulon arvioidaan nousevan 3,0 milj. euroa 76,5 milj.

eurosta 79,5 milj. euroon.

Hallitusohjelman oppivelvollisuuden pidentämistä koskevien linjausten toteuttamiseksi Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut projektiryhmän, jonka tehtävänä on valmistella hallituksen esitys siten, että uudistus tulee voimaan vuonna 2021. Hallitusohjelmaan kuuluu myös 235 milj. euron panostus ammatillisen koulutukseen. Tästä 20 milj. euroa on tarkoitus jakaa koulutuksen järjestäjille vuonna 2019 valtion toisen lisätalousarvion yhteydessä. Loput rahoituksesta kohdistettaneen vuosille 2020-2023.

Palveluverkon kehittäminen ja tilojen käytön tehostaminen jatkuvat suunnitelmallisesti. Koivistontien toimipisteestä luovutaan vuonna 2020, mikä vähentää tilakuluja noin 1,0 milj. euroa.

Asunto- ja kiinteistölautakunnan päätöksen (21.8. § 106) mukaisesti TREDU vastaa TREDU Kiinteistöt Oy:ltä vuokrattua tiloista ja niiden ylläpidon järjestämisestä 1.1.2020 alkaen. TREDU solmii kokonaisvuokrasopimukset suoraan TREDU Kiinteistö Oy:n kanssa ja vuokraa tilat ylläpidettyinä. Muutos on huomioitu elinvoima- ja osaamislautakunnan talousarvioehdotuksessa sekä asunto- ja kiinteistölautakunnan talousarvioehdotuksessa. Muutoksen johdosta TREDU Kiinteistöt Oy:lta vuokrattujen tilojen vuokramenot kohdistuvat suoraan TREDulle. Muutoksella ei ole vaikutusta toimintakatteeseen.

Maahanmuuttajien osaamiskeskustoiminta yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa käynnistettiin OKM:n ja TEM:n hankerahoituksilla vuoden 2019 aikana ja hallitusohjelmassa on luvattu vakiinnuttaa toiminnan rahoitus.

Kaupungin tuottavuustyöhön liittyen TREDussa on käynnistynyt kaksi tuottavuuspilottia. Metsäalan koulutukseen

kohdistuvassa pilotissa kehitetään mit-
tareita, joilla pystytään lisäämään tie-
toa erityisesti metsäalan koulutukseen
liittyvien kustannusten kertymisen syy-
seuraussuhteista sekä parantamaan

johtamista ja asiakastytyväisyyttä. Toi-
sessa pilotissa keskitytään koko Tredun
tuottavuusseurannan kehittämiseen
osana talouden sopeuttamista. Tredun
-tason tuottavuuspilotissa on tavoit-

teena löytää keskeiset mittarit, jotka
tukevat toiminnan kehittämistä tehok-
kuuden, asiakastytyväisyyden ja johta-
misen näkökulmista. Tuottavuuspilotit
toteutetaan vuosien 2019-2021 aikana.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	85 173	87 869
Toimintamenot	-85 328	-86 732
Toimintakate	-155	1 137
Poistot ja arvonalentumiset	-1 543	-1 137
Tilikauden tulos	-1 698	0

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-1 500	-896

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen palveluryhmä käsittää nuorten ja aikuisten lukiokoulutuksen, oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen, lukioon valmentavan koulutuksen sekä toisen asteen opiskelijoille tarjottavat Oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaiset opiskeluhuollon palvelut.

Tampereen kaupunki järjestää vuonna 2020 lukio-opetusta kuudessa päivälukiossa ja yhdessä aikuislukiossa. Tampereen kaupungin lukioilla on viisi valtakunnallista erityistehtävää: kuvataide ja design, urheilu, luonnontieteet, musiikki ja musiikkiteatteri sekä englanninkielinen IB-opetus. Omina opetus-suunnitelmallisina painoituksina ovat matematiikka-tekniikka ja Eurooppalinja. Opiskeluhuollon henkilöstö toimii Tampereella sijaitsevilla toisen asteen oppilaitoksissa ja niiden toimipisteissä.

Vuonna 2019 Tampereen kaupungin ylläpitämässä päivälukioissa aloitti yhteensä 1111 opiskelijaa, joista 655 oli tamperelaisia ja 456 (41 %) muista kunnista. Kaikkiaan 19.8.2019 oli Tampereen kaupungin päivälukioissa 3493 opiskelijaa joista 1313 (38 %) muista kunnista. Vuoden 2018 tilastopäivään 20.9. verrattuna opiskelijoita oli kaikkiaan 164 enemmän ja muita kuin tamperelaisia opiskelijoita 78 enemmän.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Lukiokoulutuksen vuoden 2020 keskeinen painopiste on lukioreformin ja siihen keskeisesti liittyvän uuden

opetussuunnitelman valmistelu, joka tulee voimaan 1.8.2021. Työ tehdään laaja-alaisessa ja moniammatillisessa sidosryhmäyhteistyössä toimimalla aktiivisesti suurten kuntien yhteisessä lukioverkostossa, seudullisesti, eri koulutusasteiden, sisäisten ja ulkoisten kumppanuuksien sekä erityisesti opetushallinnon viranomaistahojen kanssa.

Tampereen kaupungin lukiokoulutus sai Opetushallitukselta kehittämisavustusta lukioreformin toteuttamiseen 0,2 milj. euroa, mikä on mahdollistanut päätoimisen kehittämispäällikön rekrytoinnin syysystä 2019 vuoden 2020 loppuun. Tämän lisäksi avustuksesta voidaan korvata valmistelutyöryhmien palkkioita ja oppimisympäristöjen laitehankintoja.

Lukiokoulutuksen kokonaisopiskelijamäärän ja Tampereen ulkopuolisten opiskelijoiden määrän ennustetaan kasvavan myös kevään 2020 yhteishaussa, mikä asettaa painetta ottaa kasvu huomioon mahdollisessa lisätalousarviossa yksikköhintatulon osalta.

Hallitusohjelmaan sisältyy suunnitelma oppivelvollisuuden jatkamisesta ja toisen asteen opiskelijoiden opintosisaalistien etujen laajentamisesta. Tulevat ratkaisut eivät taloudellisesti koske vuotta 2020, mutta suuren koulutuksenjärjestäjän tulee osallistua mm. lausunnoin ja kannanotoin valmisteluun tuomalla esiin taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia, etenkin kuntien mahdollinen rooli ja vastuu pidennety

oppivelvollisuuden toteuttajina ja sen rahoitus. Tampereen kannalta tämä on oleellista, koska Tampereen ulkopuolelta lukioon hakeutuvien osuus on merkittävä

Lukiokoulutuksen kiinnostavuus varmistetaan laadukkaalla opetuksella, jatko-opintoihin johtavilla tuloksilla ja hyvällä läpäisyllä sekä aktiivisella ja avoimella tiedottamisella.

Lukiopedagogiikassa jatketaan digitalisaation hyödyntämistä, ja saadun valtionavun laitehankinnat on suunniteltu kohdistettavaksi älykkäiden koikeiluoppimisympäristöjen hankintaan. Osana kaupungin digiohjelmaa jatketaan etenkin älykkäitä oppimisympäristöjä kehittämissä hankkeissa.

Sidosryhmäyhteistyön kehittäminen niveltyy lukioreformiin ja erityisesti opetussuunnitelmatyöhön, jossa painottuvat seudullisuus, korkeakouluyhteistyö ja opetusalan ulkopuoliset kumppanuudet. Seudulliselle lukioyhteistyölle ja toisen asteen kampusyhteistyölle on hyväksytty kehittämissuunnitelma, jota toteutetaan Tampereen seudun hyvinvointipalvelujen työryhmän ohjauksessa. Syksyn 2019 seudullinen lukiokoulutuksen tilannekuvaselvitys tulee vaikuttamaan suunnitelman päivitykseen.

Lukiokoulutus on mukana Opetushallituksen rahoittamassa toisen asteen opiskelijoiden liikuntaa edistävissä GO lukiot GO 2.0 -hankkeessa. Skeittilukiolinjan valmistelua jatketaan vuonna 2020. Tavoitteena on, että uusi linja aloittaa Sammon keskuslukiossa elokuussa 2021.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	1 653	1 618
Toimintamenot	-27 914	-28 979
Toimintakate	-26 261	-27 361

Työllisyys- ja kasvupalvelut

Työllisyys- ja kasvupalvelujen palveluryhmä sisältää työllisyyden edistämisen palvelut ja työllisyydenhoidon, kaupungin yritys- ja työnantajapalvelujen järjestämisen, Ohjaamon ja nuorisotakuun koordinoinnin sekä kansainvälisen osaamisen palvelujen järjestämisen ja koordinoinnin elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella ja koko kaupungin tasolla.

Työllisyys- ja kasvupalveluihin on rakennettu työllisyyskokeilun päätyttyä alustapohjainen toimintamalli, jossa työnhakijoiden ja työnantajien palvelut tuotetaan asiakaslähtöisillä, palvelutarpeisiin pohjautuvilla palvelualueilla yhteistyössä TE-toimiston ja muiden kumppaneiden kanssa. Alustoja on rakennettu seuraaviin teemoihin: Yrittäjyys- ja työnantajapalvelut, Kansainvälisen osaamisen palvelut, Työllisyys- ja koulutuspalvelut, Nuorten työllisyyspalvelut sekä Aikuisten monialaisen tuen palvelut. Palvelualueiden rakentamisella on pyritty turvaamaan asiakasohjausta TE-toimistosta ja rakentamaan sujuvaa asiakaspalvelua. Malli on seudullinen ja laajennettavissa kaikkiin Pirkanmaan kuntiin. Samalla on systemaattisesti valmistauduttu kuntien mahdollisesti laajenevaan toimivaltaan julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäjänä. Kuntien toimivallan laajentamista on ajettu edunvalvonnalla perustuen muun muassa Pirkanmaan työllisyyskokeilun hyviin tuloksiin.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelma sisältää kirjaukset kuntien roolin vahvistamisesta työllisyydenhoidossa. Hallitusohjelman mukaan työllisyyspalveluiden järjestäminen ja toteuttaminen voidaan sopimuksella antaa yhden tai useamman kunnan tehtäväksi kuntien kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta.

Tampereen kaupunki on edustettuna hallitusohjelman toimeenpanoon liittyvän työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän alaisessa työskente-

telyssä. Työvoimanpolitiikan palvelurakenne -ryhmän tehtävä on uudistaa työ- ja elinkeinopalvelut tukemaan nopeaa työllistymistä. Tehtävänä on myös valmistella työllisyyskokeilun jatkamiseksi ja laajentamiseksi tarpeellinen erityislainsäädäntö niin, että laajennus on mahdollista toteuttaa keväällä 2020. Alatyöryhmä valmistelee lisäksi uusia toimenpiteitä keväälle 2021. Näistä keskeisenä on erityisesti suurempien kaupunkien kanssa tehtävä kasvu- ja työllisyyssovitukset, joiden toimeenpanoon voidaan tarvittaessa säätää erillislainsäädäntö. Lisäksi erilaisia organisatorisia siiloja tullaan purkamaan, ja työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työllisyys- ja elinkeinopalvelujen integraatiota vahvistetaan sekä politiikan että palvelujärjestelmän tasolla. Työperäinen maahanmuutto ja kotouttaminen -alatyöryhmä valmistelee toimia työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi ja kotouttamisen uudistamiseksi.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen talousarvio on valmisteltu niin, että se mahdollistaa vuotta 2019 vastaavan palveluvolyymien ja työllisyyspalveluille asetettujen tavoitteiden, mukaan luettuna työmarkkinatuen kuntaosuus-säästön, saavuttamisen. Hallitusohjelman toimeenpanon vaikutuksia ei ole voitu kaikilta osin ottaa huomioon. Lähtökohtana kaupungin laajempaan vastuuseen työllisyys- ja yrityspalveluita on, että toiminnan laajenemista vastaava rahoitus kohdennetaan valtiolta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tampere valmistautuu työllisyydenhoidon laajenevaan toimivaltaan Elinvoima- ja kasvupalveluallianssin kehitysohjelman (2019–2020) mukaisesti. Hallitusohjelmaan sisältyvä työllisyyskokeilujen uudelleen käynnistäminen ja laajentaminen on toteutumassa keväällä 2020. Työ- ja elinkeinoministeriö

on 8.10.2019 lähettänyt manner-Suomen kuntiin kirjeen hakeutumisesta työllisyyden kuntakokeiluihin. Kokeilut käynnistyvät keväällä 2020 ja kestävät vuoden 2022 loppuun. Syksyn 2019 budjettiriihen kirjauksena on, että pysyvät ratkaisut työllisyyspalvelujen palvelurakenteista tehdään tämän hallituskauden aikana.

Työllisyyden kuntakokeilua valmistellaan Pirkanmaan kuntien yhteistyönä siten, että siihen voivat lähteä mukaan kaikki halukkaat kunnat. Valmisteluun osallistuu myös Kuhmoinen, joka tulee osaksi Pirkanmaata vuonna 2021. Useamman kunnan yhteisessä kokeilussa kunnat sopivat keskinäisestä työnjaosta, kustannusten jaosta ja asiakasvastuista. Eduskunta päättää kokeiluun otettavista kunnista kokeilulain hyväksymisen yhteydessä. Hallituksen esitys kokeilulaiksi on tarkoitus antaa vuoden 2019 loppuun mennessä.

Kaupungin työllisyys- ja kasvupalveluiden toiminnassa keskeistä vuonna 2020 ovat henkilökohtaisen palvelun tarjoaminen sekä työnhakijoille että työnantajille, asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistaminen sekä asiakaslähtöiset, palvelutarpeisiin perustuvat palvelut. Työllisyydenhoidon tavoitteena on tehokas työnvälitys avoimiin työpaikkoihin ja korkea aktiivointi työllistymistä edistäviin palveluihin (esim. koulutus, tuettu työllistyminen ja kuntoutus). Työllisyys- ja kasvupalvelut panostaa osaavan työvoiman saatu- vuuden turvaamiseen ja työvoiman tarpeen ja tarjonnan kohtaantoon sekä julkisten yrityspalveluiden kehittämiseen ottaen huomioon työllisyys- ja yrityspalvelujen integraatio. Keskeisiä toimenpiteitä ovat yritys- ja työnantajayhteistyö, työnhakijoiden osaamisen kehittäminen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa ja työllistämistoimien opinnollistaminen. Työllisyys- ja kasvupalveluissa on varauduttava

myös talouskehityksen hidastumiseen ja sen seurauksen työvoiman kysynnän hiipumiseen ja työttömyyden kasvuun.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen kansainvälisen osaamisen palvelujen palvelukokonaisuus koordinoi ja toimeenpanee kaupunginhallituksen vuosille 2019-2024 hyväksymää Kansainvälisen osaamisen ja maahanmuuton strate-

gista ohjelmaa. Tavoitteena on mm. edistää kansainvälisten osaajien houkuttelua, maahanmuuttajien integraatiota ja työelämäyhteyksiä sekä kansainvälistä vetovoimaa osaajien silmissä. Valtion erilisavustuksella vuonna 2019 käynnistetyn maahanmuuttajien osaamiskeskuksen toiminta pyritään vakiinnuttamaan.

Digitaalisilla palveluilla parannetaan työllisyys- ja kasvupalveluiden saavutettavuutta ja vaikuttavuutta sekä kasvatetaan toiminnan tuottavuutta.

Vuoden 2020 tarkennettu vuosisuunnitelma ja työllisyys- ja kasvupalveluiden kokonaisuus valmistellaan syksyn 2019 aikana lainsäädännöllisten ja muiden reunaehtojen täsmentyessä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	5 503	5 732
Toimintamenot	-48 876	-48 709
Toimintakate	-43 373	-42 977

TOIMINTAKATTEEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Työllisyydenhoito, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-23 660
Elinvoima- ja kasvupalveluallianssi, toimintakate	-19 317

Vetovoima ja edunvalvonta

Palveluryhmä sisältää elinvoima- ja osaamislautakunnan alaiset matkailu- ja tapahtumapalvelut.

Palveluryhmän tavoitteena on edistää Tampereen alueen kansallista ja kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta erityisesti vetovoimainen elämiskaupunki ja kulttuuripääkaupunki -hankkeiden kautta.

Brysselissä toimiva EU-toimisto vastaa kaupungin ja koko maakunnan yhteisestä edunvalvonnasta, tukee sidosryhmien verkostoitumista ja edistää EU-rahoituksen hyödyntämistä kehittämistoiminnassa.

Palveluryhmä vastaa myös kulttuuripääkaupunkihankkeesta ja toteuttaa sitä yhteistyössä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden palveluryhmän kanssa. Kulttuuripääkaupunkihankkeen lisäksi Vetovoimainen elämiskaupunki -kehitysohjelmaa kehitetään yhteistyössä hyvinvoinnin palvelualueen kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Yrityspalvelut ja edunvalvonta palveluryhmä jakautuu toiminnallisesti kahdeksi uudeksi palveluryhmäksi syksyllä 2019. Nämä ovat Elinkeinopalvelut sekä Vetovoima ja edunvalvonta. Yrityspalveluiden ja edunvalvonnan TA 2020 jakautuu 1.1.2020 alkaen uusien palveluryhmien kesken.

Vetovoima ja edunvalvonta palveluryhmä sisältää Vetovoimainen elämiskaupunki -ohjelman, edunvalvontatoiminnan ja korkeakouluyhteistyön. Kulttuuripääkaupunkihanke tuo uusia avauksia kansainväliseen yhteistyöhön. Palveluryhmä vastaa myös Visit Tampere Oy:n ohjauksesta. Matkailu- ja tapahtumapalveluiden painopisteinä on alueen vetovoiman kehittäminen ja matkailijoiden houkuttelu, matkailuekosysteemin ja matkailutarjonnan kehittäminen sekä alueen tapahtuma-

toiminnan edistäminen.

Tampereen kaupungin ja aluetalouden kannalta keskeisin uudistus oli Tampereen uuden yliopiston (Tampere3) toiminnan alkaminen 1.1.2019. Palveluryhmä vastaa yliopistoyhteistyön kehittämisestä ja yliopistokentälle suuntautuvista tuista ja avustuksista.

Tampereen ja Pirkanmaan EU-toimisto jatkaa vuonna 2020 EU:n seuraavan monivuotiseen rahoituskehikseen vaikuttamista. Edunvalvontatoimet keskittyvät varsinkin seuraaviin ohjelmiin: Verkkojen Eurooppa (liikenne/Suomirata), rakennerahasto-ohjelmat (EAKR, ESR) sekä Horizon Europe (tutkimusrahoitus).

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Toimintatulot	335
Toimintamenot	-4 045
Toimintakate	-3 710

Organisaatiomuutoksesta johtuen vertailukelpoisia tietoja muutettu TA2019 ei ole saatavilla.

TOIMINTAKATTEEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Vetovoima ja edunvalvonta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-3 168
Vetovoimainen elämiskaupunki, toimintakate	-542

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen palveluryhmä sisältää elinvoima- ja osaamislautakunnan alaiset elinkeinopalvelut, sekä elinvoiman, osaamisen ja elinkeinojen kehittämisen tuet ja avustukset. Lautakunnan palvelukokonaisuus sisältää myös maataloushallinnon viranomaispalvelut, jotka Oriveden kaupunki tuottaa yhteistoiminta-alesopimuksen perusteella.

Palveluryhmän tavoitteena on edistää Tampereen alueen elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä edesauttamalla yritysten syntyä ja kasvua sekä kaupungin kansallista ja kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta niin yritysten kuin sijoittajien suuntaan. Palveluryhmä kehittää myös kaupungin yritysmuotoisyyttä madaltamalla yrittäjien ja kaupungin päättäjien kohtaamiskynystä.

Palveluryhmässä toimii lisäksi Smart Tampere -kehitysohjelmaan kuuluva ekosysteemi -osaohjelma. Smart Tam-

pere on kaupungin digitalisaatiota ja kestävästä kehitystä edistävä strateginen ohjelma. Ohjelma rakentaa Tampereesta kansainvälisesti tunnettua, vetovoimaista ja älykästä kaupunkia, joka houkuttelee niin yrityksiä kuin osaajia ja luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Yrityspalvelut ja edunvalvonta palveluryhmä jakautuu toiminnallisesti kahdeksi uudeksi palveluryhmäksi syksyllä 2019. Nämä ovat Elinkeinopalvelut sekä Vetovoima ja edunvalvonta. Yrityspalveluiden ja edunvalvonnan TA 2020 jaetaan 1.1.2020 alkaen uusien palveluryhmien kesken.

Elinkeinopalvelut palveluryhmä edistää ekosysteemipohjaista elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa yhdessä Smart Tampere -ohjelman kanssa. Elinkeinopalveluiden muita painopisteitä ovat

yritysten synnyn, kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen, investointien ja osaajien houkuttelu sekä yrityspalvelujen, yritystoimintaympäristöjen ja alustojen kehittäminen. Palveluryhmä vastaa yrityskenttään suuntautuvista tuista ja avustuksista. Startup-ekosysteemin kehittäminen ja startup-talon käynnistäminen on vuoden 2020 pääprojekteja. Elinkeinopalveluiden TA 2020 yhteydessä on esitetty erillisenä sitovana eränään Smart Tampere -ohjelman Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueelle kuuluva ekosysteemiosion osuus. Palveluryhmä vastaa myös Business Tampereen ohjauksesta.

AV-alan tuotannon tukemiseksi sekä yrityspalveluiden sujuvoittamiseksi ja kaupungin yritysmuotoisyyden parantamiseksi vuonna 2018 aloitettua elinkeinojen avustuskäytäntöä jatketaan.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Toimintatulot	132
Toimintamenot	-5 319
Toimintakate	-5 187

Organisaatiomuutoksesta johtuen vertailukelpoisia tietoja edellisiltä vuosilta ei ole saatavilla.

TOIMINTAKATTEEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Elinkeinopalvelut, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-4 193
Smart Tampere, toimintakate	-994

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmat-palveluryhmän kokonaisuus muodostuu Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan kehitysohjelmien elinvoima- ja osaamislautakunnan alaisesta toiminnasta. Kehi-

tysohjelmat ovat valtuustoon nähtävissä ohjelmittain sitovia. Kehitysohjelmat perustuvat kaupunkistrategiaan ja ne toteutetaan kaupunginhallituksen ohjauksessa. Kehitysohjelmista on esi-

tetty tarkemmat ohjelmakohtaiset kuvaukset talousarviokirjan alkuosassa, Tampereen kaupungin kehitysohjelmat-kappaleessa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	0	0
Toimintamenot	-5 337	-5 845
Toimintakate	-5 337	-5 845

TOIMINTAKATTEEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	TA 2020
Viiden tähden keskusta, toimintakate	-4 004
Hiedanranta, toimintakate	-1 841

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Asunto- ja kiinteistölahtakunnan tehtävänä on maapolitiikan osalta vastata kaupungin maaomaisuuden kehittämisestä, maapolitiittisten linjausten valmistelusta ja seurannasta sekä maanomistajan tavoitteiden asettamisesta, maapolitiikan toimeenpanosta ja kaupungin maa- ja vesialueiden edunvalvonnasta. Asuntopolitiikan osalta tehtävänä on asuntopolitiikan linjausten valmistelu ja seuranta, edunvalvonta ja asumisen kehittäminen; sisältäen sosiaalisen vuokra-asumisen ja erityisryhmien asumisen kehittämisen sekä asuinalueiden negatiivisen eriytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn liittyvän valmistelun ja seurannan. Tilaomaisuuden osalta lautakunta vastaa tilaomaisuuden hallinnasta ja kehittämisestä, omistajan tavoitteiden asettamisesta sekä tilapolitiikan toimeenpanosta valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Asunto- ja kiinteistölahtakunta huolehtii asuntolainsäädännön ja siihen liittyvien säännösten mukaisista viranomaistehtävistä ja käyttää näissä asioissa viranomaiselle kuuluvaa ratkaisuvallaa.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueen organisaatiossa asunto- ja kiinteistölahtakunnan järjestämät palvelut kuuluvat Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmään, ammatillisen koulutuksen tilojen osalta Tampereen seudun ammattiopisto (TREDU) -palveluryhmään ja kaupunginhallituksen ohjauksessa toimiviin Viiden tähden keskusta, Hiedanranta ja Raitiotie kehityshankkeisiin.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian

pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten- ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Asunto- ja kiinteistölahtakunta toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä.

Asunto- ja kiinteistölahtakunnalle kohdistuu vuonna 2020 kuusi sitovaa toiminnan tavoitetta. Tavoitteet esitetään taulukossa s. 85. Toiminnan painopisteet ja tavoitteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	981	870	630
Maksutulot	19 024	7 546	11 849
Tuet ja avustukset	39	0	0
Vuokratulot	203 002	207 277	198 626
Muut toimintatulot	25 208	31 578	20 923
Toimintatulot yhteensä	248 254	247 271	232 028
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-1 794	-1 999	-2 580
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-1 463	-1 443	-1 598
Muut henkilösivumenot	-66	-63	-97
Palvelujen ostot	-60 682	-60 761	-53 675
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-587	-260	-260
Avustukset	-57	-460	-460
Vuokramenot	-38 465	-42 128	-36 323
Muut toimintamenot	-1 304	-207	-200
Toimintamenot yhteensä	-104 419	-107 322	-95 193
Toimintakate	143 835	139 949	136 835
Rahoitustulot ja -menot	-1 627	-2 189	-2 592
Vuosikate	142 207	137 760	134 243
Poistot ja arvonalentumiset	-39 950	-41 384	-40 589
Tilikauden tulos	102 257	96 376	93 654

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-79 732	-104 462	-101 684
Rahoitusosuudet	122	3 170	2 800
Nettoinvestoinnit	-79 611	-101 292	-98 884
Pysyvien vastaavien luovutustulot	26 851	39 400	22 338

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Tavoite 2018 - 2021

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13	Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön
Yritystonttitarjonnalla on vastattu kasvavan kaupunkiseudun tarpeisiin	21	Yritystontteja on luovutettu vähintään 50 000 k-m ²
Kaupungissa on houkuttelevaa ja monipuolista asunkantaa sekä kasvun edellyttämää kysyntää vastaavasti kohtuuhintaisia vuokra- ja opiskelija-asuntoja	32	Kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen on käynnistynyt MAL 4 -sopimuksen mukaisesti
	33	Asuinrakentamisen rakennusoikeutta on asetettu haettavaksi 100 000 ke-m ²
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainottamisohjelman tavoitteet on saavutettu	42	Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43	Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate	Rahoitus- tuotot ja kulut	Poistot ja arvonale- nnetukset	Tilikauden tulos
Asunto- ja kiinteistölautekunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	232 028	-94 193	137 835	-2 592	-40 589	94 654
Hiedanranta, toimintakate	0	-1 000	-1 000	0	0	-1 000

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit
Asunto- ja kiinteistölautekunta (pl. erikseen sitovat erät)	-17 970		-17 970
Talonrakennushankkeet	-70 604	2 800	-67 804
Viiden tähden keskusta	-2 970		-2 970
Hiedanranta	-10 140		-10 140

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä toteuttaa osaltaan kaupungin väestönkasvun, asuinrakentamisen ja elinkeinoelämän sijoittumisen edellytyksiä. Lisäksi edistetään asuntotuotannon kilpailun syntymistä ja asumisen kohtuuhintaisuutta. Yhdessä muiden palvelualueiden kanssa laaditaan ja toteutetaan palveluiden, asumisen, liikenteen ja maankäytön toteuttamisen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelman (PALM) -ohjelmaa.

Maapolitiikkaan kuuluu maanhan- kinta ja -luovutus, maaomaisuuden edunvalvonta sekä kehittäminen. Maapolitiikan toiminnoilla luodaan osaltaan edellytykset palveluiden, asumisen ja elinkeinoelämän kaupunkiseudulle sijoittumiselle ja kehittämiselle sekä rakentamiselle.

Asuntopolitiikan keinoin varmistetaan kaupungin väestönkasvun edellyttämä asuinrakentaminen, asuntotuotannon kilpailun syntyminen ja asumisen kohtuuhintaisuus. Tavoitteena on edistää sosiaalisen asuntotuotannon ja erityisryhmien asumisen kehittämistä, ehkäistä asunnottomuutta ja asuinalueiden negatiivista eriytymistä. Palveluryhmä kehittää kaupungin asuntotuotannon ja asumisvaihtoehtojen monipuolisuutta ja edesauttaa innovatiivisten ratkaisujen syntymistä. Toteutettavalla asuntopolitiikalla vaikutetaan kaupungin pito- ja vetovoimaan sekä alueiden sosiaaliseen eheyteen ja elinvoimaisuuteen. Tehtäviä hoidetaan yhteistyössä seutukunnan, kaupungin sekä omistaja-, rakennuttaja- ja rakentajatahojen kanssa. Asuntopolitiikan toteuttamisessa huomioidaan valtakunnalliset ja kaupungin tavoitteet maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) osalta sekä kiinteistö- ja rakennusalan digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Edunvalvonnalla huolehditaan, että kaupunkistrategian tavoitteet huomioidaan edellä mainittujen tavoitteiden valmistelussa.

Palveluryhmä hoitaa sekä valtion että kaupungin varoista myönnetty-

jen henkilökohtaisten asuntolainojen takaisinperinnän ja laina-aikaisia muutoksia sekä avustusten myöntämistä sosiaalisen asumisen tukemiseen ja hissien rakentamiseen vanhoihin kerrostaloihin. Palveluryhmä hoitaa asuntolainsäädännössä kunnalle asetettuja viranomaistehtäviä valvontaan, hyväksymiseen ja puolteluihin liittyen.

Palveluryhmä hallinnoi ja kehittää kaupungin tilaomaisuutta (pl. Tampereen ammatillisen koulutuksen hallinnoimat tilat) pitkäjänteisesti kaupungin palveluiden ja kaupunkilaisten tarpeisiin sekä huolehtii tiloihin liittyvistä vuokrausjärjestelyistä ja sopimuksista. Tarpeeton tilaomaisuus realisoidaan joko kehittämisen kautta tai myydään suoraan ja käytöstä poistettavat rakennukset, joille ei löydy uutta käyttöä, puretaan. Osana tilaomaisuuden hallintaa huolehditaan torivalvonnasta ja torien kehittämisestä sekä kauppahallin toiminnan järjestämisestä ja kehittämisestä. Kaupunkitilan tapahtumakäyttöä edistetään yhteistyössä muiden palvelualueiden ja Visit Tampere Oy:n kanssa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupunki hankkii raakamaata kanta-kaupungin ja strategiassa määriteltyjen kasvusuuntien alueella asemakaavatomilta alueilta rakennesuunnitelman ja yleiskaavoitusohjelman toteutuksen edistämiseksi. Kaupunki hankkii aktiivisesti myös kaavoitettuja alueita erityisesti täydennysrakentamisen edistämiseksi ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon mahdollistamiseksi.

Maankäyttösopimuksia kaupunki käyttää maankäytön muutostilanteissa yksityisten maa-alueita asemakaavoittaessaan. Maankäyttösopimuksella yksityinen maanomistaja korvaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kaupungille aiheutuvia yhdyskuntarakentamisen kustannuksia. Vuoden 2020 aikana maankäyttösopimuksia tulee lautakunnan hyväksyttäväksi varsinkin

kaupunkirakenteen eheyttämiseen liittyvissä täydennysrakentamiskohteissa. Maankäyttösopimusten kannustimilla edistetään täydennysrakentamista. Maankäyttösopimukset laaditaan asemakaavamuutosten edetessä ehdotusvaiheeseen. Tampereen kaupungin asunto- ja maapolitiittisten linjausten 2018-2021 mukaisesti laajojen alueiden asemakaavamuutoksissa kaupunki ottaa merkittävän osan maankäyttösopimuskorvauksesta tonttimaana. Hankekehittämisen yhteistyösopimuksista neuvotellaan maapolitiikan linjausten mukaisesti muun muassa sellaisissa kaupungin maalle tehtävissä asemakaavamuutoksissa, joissa hankekehittäjä vastaa rakentamisen vaatimista kynnysinvestoinneista. Vastineeksi kaupunki luovuttaa kehittäjälle kaupungin omistamalle asemakaavoitetulle maal- le syntyvää rakennusoikeutta neuvottelumenettelyllä käypään markkina- hintaan. Hankekehittämisestä tehdään ennen asemakaavamuutoksen vireille tuloa yhteistyösopimus, jossa sovitaan kehittämisen periaatteista sekä sitovasti asemakaavoituksen kustannuk- sien jaosta. Kaavaehdotuksen oltua nähtävillä tehdään asemakaavan to- teutus sopimus, jolla sovitaan sitovasti kynnysinvestointien kustannusjaosta, rakennusoikeuden luovutuksesta sekä muista kaavan toteuttamiseen liitty- vistä seikoista. Hankekehittämisen ta- voitteenä on kehittää kaupungin maa- omaisuutta ja samalla lisätä kaupungin maanvuokratuloja. Hankekehittämisel- lä edistetään täydennysrakentamista olemassa olevan kaupunkirakenteen sisällä. Edellä kuvatuista maankäyttö- sopimuksista, yhteistyösopimuksista ja toteutus sopimuksista raportoidaan kaksi kertaa vuodessa asunto- ja maa- politiikan seurannan yhteydessä.

Maaomaisuuden investoinnit

Maaomaisuuden investoinnit kohden- tuvat vahvistuneiden asemakaavojen ja kaupungin sitoumusten mukaisiin johtosiirtoihin ja pilaantuneiden mai-

den puhdistamiseen sekä maan esirakentamisen kustannuksiin valikoiduilla alueilla. Johtosiirtoja toteutetaan vuonna 2020 Takojangkadulla ja Kalevan kulmassa. Pilaantuneita maa-alueita puhdistetaan muun muassa Lakalaivan Sulkavuorella, Hatanpään sairaalan alueella, Santalahdessa, Takojangkadulla sekä raitiotien rakentamisen alueella. Maaomaisuuden investoinnit mahdollistavat rakentamisen ja ovat edellytyksenä suunniteltujen maaomaisuuden tulojen, kuten maanvuokratulojen kasvu. Maan esirakentaminen Lahdesjärvellä perustuu Lahdesjärven eteläosan uuden työpaikka-alueen asemakaavan hyväksymiskäsittelyyn. Louhintatyö Lahdesjärven kaava-alueella tehdään kokonaisuudessaan kaupungin ohjauksessa minimoiden haitat alueen asukkaille, kiinteistöille ja ympäristölle. Korttelialueiden esirakentamista on tarkoituksenmukaista tehdä myös Kolmenkulman II-osalla alueellisen massatasapainon ja tonttien houkuttelevuuden kannalta. Kaava-alueiden massatasapainon suunnittelulla vastataan Kestävän Tampere 2030 -ohjelman tavoitteisiin mm. hiilineutraaliudesta minimoimalla maa-ainesten kuljetus- ja käsittelykustannukset.

Kaupunginhallitus hyväksyi 25.6.2018 Ratapihankadun, tavara-aseman ja Morkun aukion alueen kehittämisen periaatteet ja tavoitteet esiteltyä vaihtoehdon 2 mukaisesti. Tämän vaihtoehdon mukaisesti toteutetaan alueen ratkaisu lainvoimaisen asemakaavan ja suunnitelmien mukaisesti. Kesäkuussa 2019 käynnistettiin tontinluovutus- ja konseptikilpailu tavara-aseman, asuintalon sekä Morkun aukion pohjoispuolen toimitilakorttelista. Asemakaavan mukainen toteutus edellyttää seurantalokun purkamista, jotta tavara-asema voidaan siirtää sille asemakaavassa osoitetulle paikalleen. Ympäristöministeriö on antanut 22.3.2019 päätöksensä Seurantalo Morkun rakennussuojelua koskevasta asiasta. Päätöksen perusteella Rakennusperintölain mukaiselle Seurantalo Morkun suojelulle ei voida katsoa olevan edellytyksiä asemakaava-alueella. Talousarvion valmistelujärjestyksenä päätöstä koskeva valitus

on edelleen käsitellyssä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa.

Koska valitusprosessi on kesken, tavara-aseman siirto ja Ratapihankadun suoran linjauksen ja Rongan alikulku-yhteyden jatkoa edistetään siten, että valmistelevat työt aloitetaan vuonna 2019. Valmistelujen tarkoitus on, että tavara-aseman siirto voidaan toteuttaa välittömästi, kun Seurantalo Morkun vaarantamiskielto on päättynyt. Morkun purku ja tavara-aseman siirto toteutetaan kaupungin kustannuksella ja kustannuksiksi on arvioitu yhteensä noin 3,2 miljoonaa euroa, josta tavara-aseman siirtourakan arvo on noin 2,7 miljoonaa euroa. Ratapihankadun ja Morkun aukion yhdyskuntarakentamisen kustannuksiksi on arvioitu yhdyskuntalautakunnan alaisen toiminnan osalta noin 4,3 miljoonaa euroa. Maanmyyntitulojen saamiseksi tavara-aseman, asuintalon sekä Morkun aukion pohjoispuolen toimitilakorttelista käynnistettiin kesäkuussa 2019 tontinluovutus- ja konseptikilpailulla. Toimitilakorttelin 443 luovuttamisen alustava hinta-arvio on noin 5,9 miljoonaa euroa. Lisätuloja korttelista kaupunki saa, mikäli konseptikilpailuun perustuvalla asemakaavamuutoksella syntyy lisää rakennusoikeutta alueelle. Mikäli Ratapihankadun tilanne jäisi useiksi vuosiksi ratkaisematta, on sillä merkittäviä vaikutuksia muun muassa 2020-luvun alkupuolella alkavaan raitiotien liikennöintiin, 2022 Tampereen Kansi-areenalla järjestettäviin jääkiekon MM-kilpailuihin sekä arvioiden mukaan vuonna 2023 alkavaan Itsenäisyydenkadun ratasillan uusimiseen. Tehtävällä Ratapihankadun ratkaisulla on myös suuri vaikutus käynnissä olevan asemakeskuksen yleissuunnitelman kytkeytymiseen koillisreunassa idän ja Tammelan suuntaan. Suora katulinjaus mahdollistaa asemakeskuksen yleissuunnitelmassa Valtion Rautateiden eläkesäätiön tontin täydennysrakentamisen ja kehittämisen sekä toimivamman kytken idän ja Tammelan suunnasta tulevaan asemakeskukseen.

Asuntorakentaminen ja tonttitarjonta

Asuntorakentamisen ja alueiden asuntokannan monimuotoisuutta edistetään sekä talotyyppien että asuntojakauman että asuntojen hallintamuotojen osalta. Tontteja luovutetaan pientalorakentamiseen (1-3 asuntoa) sekä, yhtiö-, osuuskunta- ja ryhmärakennuttamismuotoiseen asuntorakentamiseen huomioiden kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon tavoitteet, sekä yritys- ja palvelutilatuotantoon. Kiinteistötoimi luovuttaa tontteja asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaisesti. Kaupunki asettaa kahdesti vuodessa haettavaksi asuin- ja rivitalorakentamiseen soveltuvia tontteja. Kaupunki asettaa haettavaksi vuonna 2020 tontteja vapaarahoitteeseen asumiseen muun muassa Hervantajärveltä ja Kalevasta Pellervon koulun alueelta. Kohtuuhintaiseen vuokra-asuntotuotantoon kaupunki asettaa haettavaksi tontteja muun muassa Hervantajärveltä ja Niemenrannasta. Lisäksi tontinluovutuksia voidaan tehdä mm. Hervannan pohjoisakselin, Ikurin Taimiston ja Hatanpään alueilta, jos näiden alueiden asemakaavat vahvistuvat vuoden 2020 alussa ja tarvittava yhdyskuntarakentaminen toteutetaan. Kaupunkiympäristön palvelualueella on useita merkittäviä asemakaavotushankkeita käynnissä ja asemakaavojen vahvistumisen ja lainvoimaisuuden sekä yhdyskuntarakentamisen niin mahdollistaessa, tonttihakuihin laitettavan rakennusoikeuden määrää voidaan kasvattaa. Omatoimiseen rakentamiseen asetetaan haettavaksi pientalotontteja pääasiassa Hervantajärven alueelta. Kaupungin omien vuokra-asuntoyhteisöjen asuntotuotantotavoitteiden toteutumista tuetaan asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaisesti luovuttamalla tontteja neuvottelumenettelyllä.

Tonttihakujen ohjelmassa suunnitellaan luovutettavien tonttien lisäksi tonttihakuihin liittyvä asumisen ja rakentamisen kehittäminen sekä arkkitehti- ja tontinluovutuskilpailut. Tontinluovutukseen liittyviä kehittä-

misteemoja vuonna 2020 ovat edelleen puurakentaminen, kaupunginvaltuuston vuonna 2016 hyväksymien julkisen taiteen periaatteiden edistäminen ja rakennusten hiilineutraaliustavoitteet mukaan lukien rakennusten ja rakennustuotannon energiatehokkuus. Tontinluovutuskilpailuja järjestetään vuonna 2020 muun muassa Hatanpäällä ja Kalevassa Iskun kaava-alueella sekä Pellervon koulun alueella. Arkkitehtuurikilpailuista Viinikanlahden kansainvälinen kilpailu ajoittuu osin vuoden 2020 puolelle. Tontinluovutuksen sekä siihen liittyvien kilpailujen avulla varmistetaan monimuotoisen asuntotakauman ja laadukkaan asuntotuotannon toteutumista kaupungissa. Puurakentamista edistetään osana Kestävä Tampere 2030 ohjelmaa ja Puurakentamisen ohjelmaa Ojalan asuinalueella ja Vuoreksen Isokuusessa. Lisäksi osallistutaan asumiseen liittyvään jakamis- ja kiertotalouden kehittämis-yhteistyöhön. Ryhmärakennuttamisen ja osuuskunta-asumisen edellytyksiä parannetaan ja osallistutaan Asunto-osuuskunnan toimintamallit- tutkimushankkeeseen. Kaupungin maankäytön kokonaisprosessin ja rakentamisen laadunohjauksen kehittämistä sekä täydennysrakentamisen edistämistä jatketaan yhteistyössä Kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa. Täydennysrakentamista ohjelmoidaan muun muassa alueiden eriytymiskehityksen ehkäisemiseksi, alueiden elinvoiman edistämiseksi, alueiden asuntokannan, talotyyppien ja asuntotakauman monipuolistamiseksi, pienimittakaavaisen asuntorakentamisen osuuden nostamiseksi, kohtuuhintaisen vuokra- ja omistusasuntotuotannon tarpeisiin sekä asumisen ja ympäristöjen kehittämiseksi ikäystävällisiksi.

Asumiseen liittyvää tutkimusta jatketaan vuonna 2020 ja hyödynnetään yhteistyötä muiden suurten kaupunkien sekä yhteistyötahojen kanssa. Vuonna 2018 valmistuneen Tampereen asuinalueiden haitallisen eriytymiskehityksen tutkimuksen ja ennaltaehkäisyn työkalupakkityön tuloksia hyödynnetään vuoden 2020 asunto- ja maapolitiikan toteutuksessa. Yhdessä

kaupungin muiden palveluiden kanssa ennaltaehkäistään asuinalueiden haitallista eriytymiskehitystä. Palveluryhmä osallistuu Tampere Junior -ohjelmaan, jossa tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen. Vuonna 2020 hyödynnetään vuonna 2019 toteutettavan, kaupunkilaisille osoitettavan hyvinvointikyselyn tuloksia asuinalueiden eriytymiskehityksen ehkäisemiseksi sekä asuinalueiden kehittämisessä.

Yritystonttitarjonta

Kaupungin yritystonttivarannosta n. 500 000 k-m² on heti luovutettavissa. Yritystonttitarjontaa on muun muassa Kolmenkulmassa, Ruskossa, Tarasteella ja Lahdesjärvellä. Varantoa lisäävät tulevana vuosina uusina yritysalueina Lahdesjärven eteläosa n. 105 000 k-m² ja Kolmenkulman II-vaihe 230 000 k-m². Hyvinvointipalveluiden osalta yksityisten palveluntuottajien tarpeisiin luovutetaan tontteja niiltä osin, kun kaupungin omat palvelut eivät ole massaa olevaa tonttivarantoa tarvitse ja Hyvinvoinnin palvelualue arvioi kyseisen yksityisen palvelun tarpeelliseksi ja alueelle sopivaksi. Yhteistyössä kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa varmistetaan, että sekä julkiseen että yksityiseen palvelurakentamiseen syntyy tarpeeseen nähden riittävä määrä tonttivarantoa. Pääasiassa kysyntää on päiväkotitontteista ja palveluasumiseen tarkoitettuista tontteista.

Kaupungin palvelutilat

Kaupungin palvelutilojen suunnittelua jatketaan yhteistyössä hyvinvointipalveluiden kanssa kaupungin strategisten linjausten ja palveluverkkosuunnitelman edellyttämällä tavalla. Tilahankkeet perusteluineen on esitetty talonrakennusohjelmassa. Kaupunginvaltuuston vuonna 2016 hyväksymien julkisen taiteen periaatteiden toteutuminen palvelurakentamisessa varmistetaan tarveselvitysvaiheessa yhteistyössä hyvinvointipalveluiden kanssa. Hankejohtaminen, rakennuttaminen sekä kiinteistöihin liittyvät ylläpitopalvelut hankitaan Tampereen Tilapalvelut Oy:ltä. Palvelutuotannolle

tarpeettoman kiinteistöomaisuuden realisointia jatketaan joko asemaavallisen kehittämisen kautta tai suoraan myyden. Realisoinneista saatavat tulot ohjataan tilojen korvaus- ja uudisinvestointeihin. Realisoitavat kiinteistöt ja toimenpiteet palveluverkossa tarpeettoman tilaomaisuuden osalta on käsitelty asunto- ja kiinteistölautakunnassa 21.8.2019 § 108.

Tampereen kaupungin tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2030 mennessä haastaa minimoimaan palvelutilojen elinkaaren aikaiset hiilidioksidivaikutukset. Investointikustannusten ohella elinkaarikustannukset ovat merkittäviä. Tavoite hillitää palvelukiinteistöjen elinkaaren hiilijalanjälkeä ja elinkaarikustannuksia ohjaavat osaltaan tilahankkeiden uudisrakentamisen, perusparannuksen ja käytön suunnittelu. Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä tukee omistajaohjausta kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntoyhteisöjen osallistamisessa hiilineutraalin Tampereen eteen tehtävään työhön. Vuonna 2020 edetään vuoden 2019 aikana tehtävässä selvityksessä havaittujen kustannustehokkaiden ratkaisuvaihtojen osalta hiilineutraaliuden tavoitteen edistämiseksi asunto- ja palvelurakentamisessa. Samanaikaisesti laaditaan toimintaperiaatteet ilmastomuutokseen varautumiselle rakennusten osalta.

Kaupungin tilankäytön tehostamista jatketaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä Hyvinvoinnin palvelualueen ja konsernihallinnon kanssa. Tilojen tehokas käyttö, uudenlainen palveluiden ja tilojen käytön muotoilu sekä kaupunkiympäristön hyödyntäminen oppimisympäristönä ovat lähtökohtana palvelutilojen uudisrakentamisen, perusparannusten ja väistötilojen suunnittelussa. Vuoden 2020 vuokratuloja pienentää noin 14,2 milj. euroa Tampereen seudun ammattiopiston (TREDU) vuokrasopimusten siirtymisen suoraan käyttäjän hallinnoitavaksi ja vastuulle. Kohteista maksettavat vuokra-, ylläpito- ja palvelujen ostojen kulut pienevät vastaavasti kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka palveluryhmän osalta. Kaupungin toiminnoista jää mm. lu-

kioverkon tiloja TREDU-Kiinteistöt Oy:n omistamaan Hepolamminkadun toimipisteeseen.

Palvelut, asuminen, liikenne ja maankäyttö (PALM) pitkän aikavälin investointien ajoitustyötä jatketaan edelleen yhteistyössä Hyvinvoinnin ja Kaupunkiympäristön palvelualueiden kanssa. Tilojen osalta vuonna 2019 selvitettävää tilojen teknisten ominaisuuksien mahdollistamaa henkilökapasiteettia suhteessa palveluiden käytössä olevaan tarpeeseen hyödynnetään vuoden 2020 talonrakennusinvestointien

ja niiden väistötilajärjestelyiden suunnittelussa.

Digitalisaation hyödyntäminen

Digitalisaatiolla tavoitellaan asiakaspalvelun sujuvoittamista maaomistajan lupien käsittelyn osalta ja kaupunkitilan tapahtumapaikkojen varauksissa. Palvelukäytössä olevien tilojen käyttöasteen kasvattamista edistetään laajentamalla iltakäytön mahdollisuuksia digitaalisen palvelun kautta yhteistyössä Hyvinvointipalveluiden kanssa. Vuonna 2018 aloitettu Kaupunkitilat

24/7 projekti jatkuu vuonna 2020 projektisuunnitelman mukaisesti. Maanvuokrasopimusten sähköiseen allekirjoitukseen ja arkistointiin siirrytään vaiheittain ja siirtyminen aloitetaan vuonna 2019 uusista omakotitonttien maanvuokrasopimuksista. Vuonna 2020 selvitetään sähköisiin kiinteistökauppoihin siirtymisen edellytykset.

Palveluryhmän työntekijäkokemuksen parantamiseen panostetaan kuten myös yhteistyön kehittämiseen yhteistyökumppaneiden kanssa.

TALONRAKENNUSHANKKEET VUOSINA 2020–2023 (1 000 EUROA)

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Valmistumisvuosi
VARHAISKASVATUS JA PERUSOPETUS						
Hippoksen uusi päiväkot	5 001	2 590				2020
Lielahden uusi päiväkot	7 080	3 430	3 530			2021
Multisillan päiväkot (osin puurakenteinen)	7 300	2 000	5 100			2021
Messukylän (uusi) päiväkot	6 000	100	1 100	4 800		2022
Mustametsän päiväkot ja neuvola	10 370	4 120				2020
Pellervon päiväkot ja koulu	8 515	5 815	2 700			2021
Olkahisen koulun uudisrakennus ja päiväkodin perusparannus	11 400	6 500	4 900			2021
Sammon koulun laajennus ja päiväkot (ent. Liisanpuiston koulu ja päiväkot)	30 300	400	14 800	14 900		2022
Kaakinmaan (Eteläpuiston) päiväkot ja koulu ja PMO sali	6 060			100	5 960	2023
Isokuusen päiväkot ja koulu (puurakenteinen)	9 992	2 000	7 892			2021
Etelä-Hervannan koulu ja päiväkot uudisrakennus	34 012	500	14 900	14 900	3 712	2023
Pohjois-Hervannan koulun perusparannus ja laajennus	18 500				300	2025
Ikurin päiväkot ja koulu	8 300		100	3 800	4 400	2023
Kalkun päiväkot ja koulu	5 400				200	2025
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet	15 000	2 500	3 500	4 000	4 000	
Päiväkotien perusparannukset	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	
Pispalan koulun perusparannus	9 673	2 000	7 673			2021
Lentävänniemen koulun A-osan sisäilmakorjaukset	2 000	2 000				2020
Pyynikintie 2 perusparannus	25 000	500	12 100	12 400		2022
Kissanmaan koulun perusparannus	11 250			200	7 350	2024
Tammelan koulu, rakennus 2 uuden osan sisäilma- ja perusparannus	16 160	200	2 800	11 160	2 000	2023
Hyhkyn koulun ja Huovarin päiväkot	4 040	300	0	3 740		2022
Messukylän koulu / puurakennukset 2 ja 1 ja kivistä rakennus	7 035	300	1 740	1 415	3 580	2023
Lamminpään koulun rakennus 2 perusparannus	4 000		100	1 950	1 950	2023
Lamminpään koulun rakennus 1 perusparannus	4 150				3 100	2024
Tammelan koulun perusparannus (rakennus 1)	8 000				200	2025
Härmälän koulun perusparannus	11 500				200	2025
LUKIOKOULUTUS						
Lyseon Lukion perusparannus	14 500			100	7 000	2024
Lukioiden pienet hankkeet	1 400	300	300	400	400	
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Kulttuuripalvelut						
De Gamlas Hem ja Kurila perusparannus	5 500				100	2025
Tullikamari	3 700	100	1 200	1 200	1 200	2023
Taidekeskus Mäntinranta	1 500				100	2024
Kokoelmakeskus, perusparannus	6 000	100	3 000	2 900		2022
Tampere-talon korjaustyöt	2 700	300	1 600	400	400	
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet	5 000	1 000	1 000	1 000	2 000	
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet	1 600	300	300	500	500	
Vapaa-aikapalvelut						
Tammelan stadion	22 220	1 000	7 000	9 220	5 000	2022
Hervannan vapaa-aikakeskuksen V-rakennuksen perusparannus	9 000		200	4 000	4 800	2023
Hervannan toimintakeskuksen K-rakennuksen perusparannus	6 900			200	2 800	2024
Hervannan toimintakeskuksen E-rakennuksen perusparannus	1 500				100	2024
Kaupin urheilupuisto	10 499	2 699	3 600	4 200		2022

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Valmistumisvuosi
Hervannan uimahallin allasosaston perusparannus sekä ilmastoinnin uusiminen	5 700	3 500				2020
Hakametsän jäähallin kehittäminen	23 000			200	7 600	2025
Liikuntapaikkojen perusparannukset	5 400	1 000	1 000	1 200	2 200	
Liikunta ja nuoriso pienet hankkeet	3 200	700	700	900	900	
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT						
Männistö, Rausa	11 331	8 250	750			2021
Sosiaali- ja terveystalokorjausten pienet hankkeet	6 000	2 000	2 000	1 000	1 000	
KONSERNIHALLINTO						
Virastotalon laajennus ja perusparannus, suunnittelu*		1 000				2024
TKL-Varikko	14 000			200	6 800	2024
MUUT KIINTEISTÖT						
Purkukustannukset	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit	13 000	3 000	3 000	3 500	3 500	
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt	1 550	350	400	400	400	
Muiden rakennusten sekä kaupunkikuvallisten kohteiden inv.	14 400	3 600	3 600	3 600	3 600	
Hiedanrannan rakennusten perusparannus	5 100	3 100				
Ensik.kalustaminen välivuokrauksessa (talonrakennushankkeet)	1 200	300	300	300	300	
Talonrakennushankkeiden suunnittelu	1 500	350	350	400	400	
TALONRAKENNUKSET YHT.		73 704	118 735	114 685	93 552	
Rahoitusosuudet		-2 800				
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT		70 904	118 735	114 685	93 552	
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT, PL. HIEDANRANTA (sitova erä)		67 804	118 735	114 685	93 552	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		-14 050	-8 500	-8 500	-8 500	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ		56 854	110 235	106 185	85 052	

VUOKRAUKSELLA TAI MUULLA RAHOITUSMALLILLA TOTEUTETTAVAT HANKKEET

Lamminrahkan yhtenäiskoulu 1. ja 2.vaihe (yhteishanke Kangasala)	12 300			xxx	7 371	2023 /2027
Kaupin kehityshyvinvointikeskus	25 500		xxx	xxx	25 500	2023
Keskusvirastotalon arkisto	6 000		xxx	6 000		2022
Kisapuiston uusi päiväkotikoti (vanhan Kisapuiston koulun ja päiväkodin paikalle)	9 500			xxx	xxx	2024
Ojalan päiväkotikoti ja koulu (puurakenteinen)	8 000			xxx	xxx	2024
Sara Hildénin taidemuseo Finlaysonin alueelle						2026

* Virastotalon laajennus ja perusparannus -hankkeen kokonaiskustannusarvio on 50,235 milj. euroa ja rakentamisrahaa esitetään vuosille 2021-24, mikäli omaisuuden myyntivoitot sen mahdollistavat.

Vuoden 2020 hankkeiden perustelut

KASVATUS JA OPETUS

Hippoksen uusi päiväkot

Hippoksen 120 lapsen päiväkot rakennetaan vanhan keväällä 2019 puretun päiväkodin paikalle Kissanmaalle. Hippoksen päiväkodin uudisrakennuksen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 12.9.2017. Sivistys- ja kulttuurilautakunta on hyväksynyt hankesuunnitelman 26.4.2018 ja asunto- ja kiinteistölautakunta on hyväksynyt hankesuunnitelman 25.4.2018. Toteutussuunnitelma hyväksyttiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 20.3.2019. Päiväkot on suunniteltu toteutettavaksi puurakenteisena ja sen on määrä valmistua kesäksi 2020. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2019-2020. Päiväkodin toiminta on siirtynyt kesällä 2017 Kalevanharjun väistötiloihin.

Lielahden uusi päiväkot

Lielahden vanha päiväkot on suljettu sisäilmaongelmien vuoksi. Rakennuksessa toiminut neuvola siirtyi Lielahden keskuksen kesällä 2015. Päiväkot puretaan ja tilalle rakennetaan uusi 160 lapsen yksikkö. Hankkeen edellyttämä asemakaavaehdotus hyväksyttiin 14.8.2018. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 24.5.2018. Hankesuunnitelma hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 21.3.2019 ja asunto- ja kiinteistölautakunnassa 20.3.2019. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Päiväkot on väistötiloissa Peltovainion päiväkodissa. Suunnitelman mukaan Ikurin päiväkot väistää Peltovainion päiväkotiin sen perusparannuksen ajaksi. Hankkeelle on suunnitteluraha vuodelle 2019. Rakentamisrahaa esitetään vuosille 2020-2021.

Multisillan päiväkot

Nykyinen Multisillan päiväkot kärsi vakavista sisäilmaongelmista ja se purettiin vuonna 2015. Koulu on suljettu sisäilmaongelmien vuoksi ja se purettiin kesällä 2018. Koululaiset siirtyivät Pel-

tolammin koululle. Päiväkot toimii tällä hetkellä väliaikaisissa väistötiloissa koulun tontilla. Vanha päiväkodin ja koulun tontti kaavoitetaan yhdessä viereisen koulutontin kanssa päiväkot ja asuin- käyttöön. Alueen asemakaavamuutos on vireillä, asemakaavaluonnos oli nähtävillä 7.12.2018-11.1.2019 ja asemakaavaehdotus 27.6.-16.8.2019 välisen ajan. Alustavan arvion mukaan asemakaava vahvistuu joulukuussa 2019, mikäli siitä ei valiteta. Toteutussuunnittelu alkaa etupainotteisesti hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen jo syyskuussa 2019. Uusi päiväkotirakennus mitoitetaan 140 lapselle. Hankesuunnitelma- vaiheessa tutkitaan mahdollisuutta toteuttaa kohde osin puurakenteisena. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin lasten ja nuorten palvelujen lautakunnassa 23.4.2015. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2019-2021.

Messukylän uusi päiväkot

Messukylän päiväkodin uudisrakennus rakennetaan Messukylän koulun välittömään läheisyyteen. Päiväkot mitoitetaan 160 lapselle. Lisäksi viereinen Messukylän koulu voi käyttää tiloja mikäli alueen lapsi- ja oppilasmäärät sen mahdollistavat. Rakennuksen valmistuttua Messukylän vanhasta päiväkodista luovutaan. Hanke edellyttää kaavamuutosta. Päiväkodin tarpeisiin tehtävällä kaavamuutoksella mahdollistetaan myös nykyisen päiväkodin ja sen viereisen kiinteistön kehittäminen asuntorakentamiseen. Asemakaavamuutos käynnistyy tämänhetkisen tiedon mukaan syksyllä 2019. Tarveselvitys ja hankesuunnitelma tehdään samanaikaisesti asemakaavan kanssa. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2020-2022.

Mustametsän päiväkot ja neuvola

Koivistonkylän-Veisun alueen päivähoitopaikkatarpeen ratkaisemiseksi rakennetaan uusi 140-160 paikkainen päiväkot ja esiopetuksen tilat 3-4 ryhmälle

sekä neuvola Nekalan kaupunginosaan Normaalkoulun läheisyyteen. Rakennukseen keskitetään eteläisen palvelualueen neuvolapalveluja. Rakennettava päiväkot korvaa huonokuntoisen ja tämän vuoksi käytöstä poistuvan Nekalan päiväkodin. Käytöstä poistuva vanha Nekalan päiväkodin kiinteistö kehitetään muuhun käyttötarkoitukseen. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin lasten ja nuorten palvelujen lautakunnassa 26.3.2015. Hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 22.1.2018. Toteutussuunnitelma hyväksyttiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 20.2.2019. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2019-2020.

Pellervon päiväkot ja koulu

Pellervon päiväkodin ja koulun uudisrakennus rakennetaan Pellervon vanhan koulun tontille. Päiväkot mitoitetaan 160 lapselle ja koulun esi- ja alkuopetuksen (luokat 0-2) tilat toteutetaan kaksisarjaisena. Tontilla nyt sijaitseva väliaikaisesta 140 lapsen päiväkotiyksiköstä luovutaan uuden rakennuksen valmistuttua. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.3.2018 ja hankesuunnitelma 19.12. 2018 Asunto- ja kiinteistölautakunnassa sekä 20.12.2019 sivistys- ja kulttuurilautakunnassa. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2020-2021.

Olkahisen koulun uudisrakennus ja päiväkodin perusparannus

Olkahisen koulurakennus on rakennettu vuonna 1960, laajennus ja muutostyöt valmistuivat vuosina 1985 ja 1997. Vuonna 1997 valmistui myös päiväkodin laajennusosa koulun yhteyteen. Koulurakennus kärsi vakavista sisäilmaongelmista ja koulun opetus siirtyi koulun tontille rakennettuihin siirtokelpoisiin väistötiloihin keväällä 2018. Päiväkodin sisäilmaongelma paheni talvella 2018 ja sisäilmaongelmista kärsivä päiväkot siirtyi koulun kentällä

sijaitsevaan väistötilaan syksyllä 2018. Suunnitelman mukaan koulurakennus korvataan uudisrakennuksella ja paremmassa kunnossa oleva päiväkotiperusparannetaan. Uuden koulun oppilasmäärä on 300 (luokat 0–6 kaksisarjaisena) ja perusparannettavan päiväkodin lapsimäärä on 80. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.2.2018. Hankesuunnitelma hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 20.12.2018 ja asunto- ja kiinteistölautakunnassa 19.12.2018. Toteutussuunnittelu on käynnissä. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2020–2021.

Sammon koulun laajennus ja päiväkotikiinteistö (ent. Liisanpuiston koulu ja päiväkotikiinteistö)

Liisanpuiston koulu ja terveysasema on rakennettu vuonna 1977 ja koulun laajennukset valmistuivat vuosina 1985 ja 1997. Koulu- ja terveysasemarakennus kärsii vakavista sisäilmaongelmista. Koulu suljettiin vuonna 2017 ja koulun siirtyi väistötiloihin Sairaalankatu 6:n tiloihin syksyllä 2017. Palveluverkkosuunnitelman ja hyväksytyn tarveselvityksen mukaan koulu- ja terveysasemarakennus korvataan uudella isommalla koulu- ja päiväkotirakennuksella. Koulun tuleva oppilasmäärä on 750 oppilasta (luokat 0–9) ja päiväkodin 120 lasta. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.11.2018. Hankesuunnitelma esitetään hyväksyttäväksi lautakuntiin syyskuussa 2019. Suunnitelman mukaan uudisrakennus toimii Kissanmaan koulun väistötilana sen perusparannuksen ajan. Hankesuunnitelma on valmistelussa. Rakennusinvestointiin on tarveselvityksessä esitetty julkinen taidehankinta, jonka arvioitu suuruus on enintään 1% investoinnista. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuosille 2021–2022.

Isokuusen päiväkotikiinteistö ja koulu

Isokuusen päiväkodin ja koulun uudisrakennus rakennetaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti Vuoreksen kaupunginosaan Isokuusen keskustan

alueelle. Päiväkotikiinteistö mitoitetaan 160 lapselle ja koulun esi- ja alkuopetuksen (luokat 0–2) tilat toteutetaan kaksisarjaisena. Rakennus toteutetaan asemakaavan ja tarveselvityksen mukaisesti puurakenteisena. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 20.12.2018. Hankesuunnitelma hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.8.2019 ja asunto- ja kiinteistölautakunnassa 21.8.2019. Vuoreksen taideohjelman mukaisesti hankkeeseen liitetään taidehankinta. Taiteen suunnittelu ja toteutus yhteen sovitetaan rakennushankkeen aikatauluun. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2020–2021.

Etelä-Hervannan koulu ja päiväkotikiinteistö

Etelä-Hervannan koulurakennus on rakennettu vuonna 1983. Koulu kärsii sisäilmaongelmista ja se suljettiin kesällä 2018. Koulu siirtyi väistötiloihin TTY:n kampukselle Konetaloon syksyllä 2018. Palveluverkkosuunnitelman mukaan koulurakennus korvataan uudella 1300 oppilaan (luokat 0–9) koulun ja 160 lapsen päiväkodin rakennuksella, lisäksi rakennukseen keskitetään eteläisen alueen hammashoidon tilat. Samassa yhteydessä luovutaan pienistä ja epätarkoituksenmukaisista päiväkodeista. Hankkeen edellyttämä asemakaava vahvistui 15.1.2019. Rakennus toimii osin tulevan Pohjois-Hervannan koulun väistötilana sen perusparannuksen ajan. Tarveselvitys hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 28.1.2019. Hankesuunnitelma on valmisteilla ja esitetään hyväksyttäväksi lautakuntiin syksyllä 2019. Rakennusinvestointiin esitetään lisättäväksi julkinen taidehankinta, jonka suuruus on noin enintään 1% investoinnista. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuosille 2021–2023.

Pispalan koulun perusparannus

Pispalan koulurakennus on rakennettu vaihteittain vuosina 1915, 1922 ja 1942. Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityk-

sen edellyttämät muutostyöt. Koulurakennus on merkitty asemakaavassa suojeltavaksi merkinnällä sr-18 ja piha merkinnällä sk-piha. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin lasten ja nuorten palvelujen lautakunnassa 12.5.2016 ja hankesuunnitelma 21.2.2017. Toteutussuunnitelma hyväksyttiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 15.5.2019. Toteutussuunnitelman hyväksynnän yhteydessä asunto- ja kiinteistölautakunta esitti Pispalan koulun perusparannuksen toteuttamista siten, että perusparannus aloitetaan heti keuhkukauden 2020 päättyessä, jolloin hanke on mukana vuoden 2020 talousarviossa. Perusparannushankkeelle oli suunnitteluraha vuodelle 2017 ja rakentamisrahaa vuosille 2018–2019. Esitetään määrärahojen siirtoa ja korotusta vuosille 2020–2021. Koulu tarvitsee väistötilat perusparannuksen ajaksi. Väistötilan ratkaisuja tutkitaan ja tarkennetaan talven 2019–2020 aikana. Hyhkyn koulun tontille on valmistunut kesällä 2019 siirtokelpoinen koulurakennus, jota Pispala voi hyödyntää. Suunnitelman mukaan myös Hyhkyn koulu ja Huovarin päiväkotikiinteistö käyttää samaa väistötilaa Pispalan koulun valmistumisen jälkeen.

Lentävänniemen koulun A-osan sisäilmaongelmat

Lentävänniemen koulu kärsii sisäilmaongelmasta ja olisi kokonaisuudessaan perusparannuksen tarpeessa. Rakennuksen perusparannus- ja laajennushanke oli talonrakennusohjelmassa 2018–2022. Vuonna 2018 valmistuneen palveluverkkosuunnitelman mukaisesti alueen opetus tullaan keskittämään tulevalle Hiedanrannan alueelle rakennettavaan uuteen kouluun ja päiväkotikiinteistöön. Vastaavasti suunnitelman mukaan Lentävänniemen koulu tulee muuttamaan tulevaisuudessa päiväkodiksi ja kouluksi Hiedanrannan koulun ja päiväkodin valmistuttua. Hiedanrannan koulun ja päiväkodin rakentamisen aikataulu riippuu alueen asemakaavan aikataulusta. Alueelta ei löydy muita koulutoimintaan soveltuvia vapaita tiloja.

Syksyllä 2017 viranomaisen puuttui tilojen jatkokäyttöön ja pyysi tarkem-

pia selvityksiä kohteen ilmanvaihdon saattamisesta asumisterveysasetuksen edellyttämälle tasolle. Tampereen Tilapalvelut Oy:n esityksen mukaisesti rakennuksen B-osan sisäilmakorjaukset tehdään vuoden 2019 aikana pienten investointien rahalla. A-osan sisäilmakorjaukset ovat suuremmat ja ne joudutaan toteuttamaan talonrakennusohjelman mukaisesti.

Koulu jatkaa nyt toimintaansa kahdessa eri paikassa: A-osassa toiminta jatkuu normaalina koulutoimena, koska olosuhteet siellä ovat kohtuulliset. Pääosa B-osan tilojen käyttäjistä siirtyi 2018 syysloman jälkeen Lielahden koululle väistötiloihin. Vain esiopetuksen toiminta jatkuu rakennuksen B- osan kirjastotiloissa, koska siellä sisäilmaolosuhteet ovat kunnossa. Väistötiloina hankkeen aikana toimii Lielahden koulun pihassa oleva väistötila, jota käytetään myös B-osan remontin aikana ja se vapautuu, kun B-osan remontti valmistuu. Ruokalan osalta väistötilatarvetta tarkastellaan vielä erikseen. Hankkeen tarveselvitys ja hankesuunnitelma on valmisteilla. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuodelle 2020.

Pyynikintie 2 perusparannus

Rakennus on valmistunut oppilaitokseksi vuonna 1900. Rakennus on tällä hetkellä tyhjänä sisäilmaongelman vuoksi. Keskeisen sijainnin ja hyvän saavutettavuuden vuoksi kasvatus- ja opetuspalvelut on linjannut että rakennus soveltuu koulujen väistötilaksi tuleville perusparannuksille. Lisäksi rakennus palvelee joustavasti lähialueen kouluja. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi rakennus soveltuu myös lukio- koulutuksen käyttöön.

Tampereen kaupunki ylläpitää kuutta lukiota ja yhtä aikuislukiota, joka toimii samassa kiinteistössä Sammon keskuslukion kanssa. Muut tamperelaiset lukiokoulutuksenjärjestäjät ja Tampereen ympäryskunnat eivät ole olennaisesti laajentamassa lukiodensa opiskelijamääriä. Tampereen lukio- koulutuksessa on opiskelijaksi ottoa jouduttu viime vuosina lisäämään kesken yhteishaun. Samoin hakeutuminen

Tampereen ulkopuolelta tamperelaisiin lukioihin on viime vuosina lisääntynyt, ja Tampereen ulkopuolisten opiskelijoiden osuus on lähes 40 %. Syksyllä 2018 Tampereen kaupungin lukioden opiskelijamäärä oli 3329 ja Aikuislukion 523 tutkintotavoitteista opiskelijaa.

Väestösuunnitteeseen ja ympärys- kuntien väestöennusteeseen perustuen lukiolaisten määrän arvioidaan kasvavan vuoteen 2023 mennessä noin 900:lla (opiskelijoita 4211). Nykyisen lukioverkon arvioidaan olevan riittämätön kasvavaan tarpeeseen vuoteen 2025 mennessä ja lukion palveluverk- kosuunnitelmatyö on käynnissä. Nykyisin lukiokäytössä olevan Hatanpään lukion toimintoja voitaisiin siirtää Pyynikintie 2 toimipisteeseen ja kasvattaa samalla opiskelijaksi ottoa. Pyynikintie 2:een on laskettu voitavan sijoittaa noin 850 opiskelijan lukio. Hatanpään lukion nykyinen rakennus soveltuisi lukiokäytön päätyttyä perusopetuksen käyttöön Hatanpää-Härmälän alueen palveluntarpeen kasvaessa samanaikaisesti uusien asuinalueiden asema- kaavoituksen myötä.

Alustavan suunnitelman mukaan koulun opetustilat sijoittuisivat kahteen ensimmäiseen kerrokseen ja vastaavasti lukion tilat ylempiin kerroksiin. Keittiön ja ruokasalin kapasiteetti mitoitetaan koulun ja lukion tarpeita vastaavaksi. Liikunta- ja aineopetuksen tilat suunnitellaan monikäyttöisiksi.

Vuoden 2019 aikana selvitetään kuntotutkimuksiin perustuva korjauksen laajuus ja tilantarve. Piha-alue kunnostetaan ja muutetaan välituntipihakäyttöön soveltuvaksi.

Pysyvän väistötilan rakentaminen vähentää väliaikaisten siirtokelpoisten rakennusten rakentamis- tai vuokrattavien tilojen tarvetta. Tämänhetkisen arvion mukaan seuraavat koulut tulisivat käyttämään rakennusta väistötilana: Linnainmaan koulu, Takahuhtin koulu, Lamminpään koulu, Koiviston koulu ja Härmälän koulu. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2020–2022.

Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperusparannus

Tammelan koulurakennus 2 on rakennettu vuonna 1957 ja se on peruskorjattu vuonna 2005. Rakennus kärsii sisäilmaongelmista ja tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämiä tilamuutoksia. Esiselvitysvaiheessa tutkitaan myös vanhan rakennuksen korvaamista uudisrakennuksella. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuosille 2021–2023. Rakennusinvestointiin esitetään lisättäväksi julkinen taidehankinta, jonka suuruudeksi on arvioitu enintään 1% investoinnista. Hanke edellyttää väistötiloja ja suunnitelman mukaan koulu siirtyy tontille rakennettaviin väistötiloihin syksyllä 2019. Hankkeen tarveselvitys on valmistelussa.

Hyhkyn koulun ja Huovarin päiväkodin perusparannus

Hyhkyn koulurakennus on rakennettu vuonna 1903 ja samalla tontilla sijaitseva Huovarin päiväkotirakennus vuonna 1912. Koulurakennukset on merkitty asemakaavassa suojeltavaksi merkinnällä sr-3. Rakennukset tarvitsevat perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuodelle 2022. Hankkeen tarveselvitys ja hankesuunnitelma on valmistelussa. Hanke edellyttää väistötiloja. Suunnitelman mukaan tontille rakennettavat väistötilat palvelevat myös Hyhkyn koulua Pispalan koulun valmistuttua.

Messukylän koulu / puurakennukset 2 ja 1 ja kivirakennus perusparannus

Messukylän vanhimmat koulurakennukset ovat valmistuneet vuosina 1886 (puurakennus 1), 1888 (puurakennus 2), 1926 (kivirakennus). Rakennukset on peruskorjattu vuonna 1991. Koulurakennukset tarvitsevat perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään

oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Koulussa on noin 360 op-pilasta (luokat 0–6 kaksisarjaisena). Rakennuksien perusparannus toteutetaan vaiheittain yksi rakennus kerrallaan. Puurakennus 2 kärsii sisäilmaongelmista ja suunnitelman mukaan se siirtyi tontille rakennettaviin väistötiloihin elokuussa 2019. Väistötila on mitoitettu siten, että se palvelee kaikkia rakennusvaiheita. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 25.4.2019. Hanksuunnitelma on valmistelussa. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuosille 2021–2023.

Päiväkotien perusparannus

Määrärahaa käytetään kaupungin omistuksessa olevien päiväkotitilojen perusparannukseen. Päiväkotitiloissa uudistetaan vanhaa tekniikkaa ja parannetaan olosuhteita. Lisäksi tehdään toiminnallisia muutoksia. Perusparannettavat hankkeet täsmentyvät päivähoiton tilakartoituksen ja kohteiden kuntoarvioiden perusteella. Vuodelle 2020 on suunniteltu toteutettavaksi Linnainmaan päiväkodin perusparannus. Suunnitteluvaiheessa olevia kohteita ovat Ikurin päiväkoti ja Vellamon päiväkoti. Hankkeiden toteutus pyritään ajoittamaan siten, että päiväkotien toiminta siirtyy olemassa oleviin vapaisiin väistötiloihin. Ikurin päiväkodin väistötilana toimii Peltovainion siirtokelpoinen päiväkoti, Vellamon päiväkodin väistötilana Kalevanharjun päiväkoti. Lisäksi määrärahaa käytetään tulevien perusparannuksien suunnitteluun.

Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet

Määräraha käytetään kasvatuksen ja opetuksen tilojen käyttäjälähtöisiin ja rakennuksen sisäilman ja kunnon parantamiseen tähtääviin hankkeisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tilamutokset, osittaiset perusparannukset (esimerkiksi pihat, rakenteet, tekniset järjestelmät), turvallisuutta ja sisäilmaolosuhteita parantavat hankkeet.

LUKIOKOULUTUS

Lukioiden pienet hankkeet

Määrärahaa käytetään lukioiden tilojen pieniin perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan.

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

Hervannan uimahallin perusparannus

Uimahalli valmistui luolaan ja otettiin käyttöön vuonna 1978. Rauhanaikana luola toimii pysäköintihallina ja uimahallina. Taloteknisesti uimahalli on suunniteltu ja toteutettu palvelemaan kriisiaikana osana Hervannan kallioluolan suurta väestönsuojaa. Sen talotekniset laitteet toimivat osin yhteisinä molemmille. Uimahallilla on oma toiminnallinen ja tekninen roolinsa kriisitilanteessa (uimahalli "sairastilana" ja uima-allas "lauhdevesialtaana"). Laitteistojen on tästä syystä oltava koko ajan toimintakuntoisia. Hervannan uimahallista on syksyn 2017 aikana tehty kattavat talotekniset kuntoselvitykset, joiden perusteella on tunnistettu kiireellinen perusparannustarve. Ympäristöterveys on antanut useita huomautuksia tilojen terveellisyyden ja turvallisuuden epäkohdista.

Hervannan uimahallin perusparannuksen tarveselvitys on hyväksytty jatkosuunnittelun pohjaksi sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.3.2018 ja annettu tiedoksi asunto- ja kiinteistölautakunnassa 28.3.2018. Hanksuunnitelma 27.6.2018 hyväksyttiin 22.8.2018 asunto- ja kiinteistölautakunnassa ja 23.8.2018 sivistys- ja kulttuurilautakunnassa. Toteutussuunnittelu alkoi hanksuunnitelman hyväksymisen jälkeen lokakuussa 2018. Urakkalaskenta on tehty keväällä 2019. Toteutussuunnitelma on käsitelty asunto- ja kiinteistölautakunnassa 21.8.2019, sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.8.2019 sekä käsitellään lisämäärärahan vuoksi kaupunginhallituksessa marrakuussa 2019. Hervannan uimahalli on ollut tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2020

lopussa.

Hanksuunnitelmassa esitetty kustannusarvio osoittautui urakkalaskennassa riittämättömäksi. Hanksuunnitelman hyväksymisen jälkeen on tehty vuonna 2018-19 toteutussuunnittelu, jonka aikana suunnitelmat ovat tarkentuneet ja hankkeen toteuttamiseen tarvitaan yhteensä 1,5 milj. euroa enemmän kahden vuoden aikana. Isojen investointien määrärahaan esitetään puuttuvaa lisäystä, joka riittää Hervannan uimahallin perusparannuksen toteuttamiseen vuosina 2019–2020. Uimahallin on osa Hervannan pysäköintiluolan pelastuslaitoksen kriisiaikaista huoltojärjestelmää, minkä vuoksi halli on pidettävä toimintakuntoisena.

Kaupin huoltorakennus

Sivistys- ja elämänlaatu palvelujen lautakunta hyväksyi 17.12.2015 (TRE: 7758 /10.03.04/2015) Kaupin kenttien ideasuunnitelman, jonka tavoitteena oli selvittää mahdollisuuksia kehittää Kaupin nykyisten liikuntaolosuhteiden käyttöä vastaamaan muuttuneisiin tarpeisiin.

Ideasuunnitelmaan perustuva tarveselvitys käynnistettiin sen jälkeen, kun Tampereen kaupunginvaltuusto marraskuussa 2018 päätti myöntää investointimäärärahan vuosille 2019-2020 alueen kehittämiseen. Sivistys- ja kulttuurilautakunta hyväksyi hankkeen tarveselvityksen 24.1.2019. Asunto- ja kiinteistölautakunta sai tiedoksi hankkeen tarveselvityksen 28.1.2019. Tarveselvitykseen sisältyy kenttien uudistaminen, huoltorakennus, uudet katsomot aputiloineen, pysäköintialue ja kevyen liikenteen väylät.

Kenttien maanrakennustyöt on käynnistetty ja kentät valmistuvat 2020. Huoltorakennus toteutetaan seuraavana ja toteutetaan nykyistä asemakaavaa noudattaen. Huoltorakennuksen hanksuunnitelma on käsitelty asunto- ja kiinteistölautakunnassa ensin 21.8.2019 ja sitten 4.9.2019, jossa päätös hyväksyttiin ponnella: Toteutussuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota valintoihin, joilla toteutuskustannuksia voidaan madaltaa, hanksuunnitelman tavoitteet huomioiden. Sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 22.8.2019

hankesuunnitelma käsiteltiin 22.8. ja 10.9.2019, jossa se hyväksyttiin edellä mainitulla lisäponnella. Kaupunginhallitus käytti otto-oikeuttaan ja hyväksyi hankesuunnitelman 23.9.2019 ja lisäsi ponnet: Kaupunginhallitus toteaa, että suunniteltu pysäköintialue on toteutettava edullisemmin ja viherkatto toteutetaan lähitulevaisuudessa kaupunkirakenteeseen paremmin sopivassa kohteessa. Toteutussuunnittelu on suunniteltu tapahtuvan syksyllä 2019 ja rakentaminen vuonna 2020.

Kaupin urheilupuiston asemakaava on vuodelta 1970 ja sisällöltään vanhentunut. Asemakaavan muutoksen vaatimat selvitykset on käynnistetty, ja kaavamuutos on ohjelmoitu vuodelle 2020. Uudet katsomot aputiloineen sekä liikenne- ja pysäköintiratkaisut toteutetaan uuden asemakaavan mukaan vuosina 2021-22. Rahoituksessa käytetään osin liikuntapaikkojen pienten investointien määrärahoja.

Tullikamari

Tullikamari ja pakkahuone on rakennettu 1897-1901. Kun piiritullikamari ja tullaustermiinaali siirtyivät muualle, tullikamari ja pakkahuone muutettiin kulttuurikeskukseksi vuonna 1988. Tampereen Tullikamaria hallinnoi Tampereen Kulttuurikamari Oy. Viereisen Tullikamarin aukion toteuttamisesta käyty kilpailu on ratkennut 2018 ja alueen kehittämisen mahdollistava asemakaavamuutos on käynnissä. Rakennuksen toisella puolella sijaitseva Pakkahuoneenaukio kuuluu asemakeskushankkeen suunnittelualueeseen. Samanaikaisesti ympäröivien alueiden kehittämisen kanssa on tarkasteltu Tullikamarin huollon sekä toiminnan kehittämisen edellyttämien lisätilojen toteuttamismahdollisuudet. Rakennuksen vesikatto edellyttää uusimista ja samassa yhteydessä tulee tehtäväksi useita rakennuksen toiminnan kannalta välttämättömiä pienempiä korjauksia. Kokonaisuuden suunnitteluun esitetään rahoitusta vuodelle 2020. Tämä mahdollistaisi toteutuksen yhteensovittamisen Tullikamarin aukion toteutuksen kanssa. Rakentamiselle esitetään rahoitusta vaihteittain alkaen vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Kokoelmakeskus

Tampereen museoiden kokoelmien säilytys on keskitetty vuonna 2012 käyttöön otettuun Ruskossa sijaitsevaan Kokoelmakeskukseen. Tilat on tuolloin toteutettu vain välttämättömiksi katsottuihin toimenpitein vanhaan teollisuuskiinteistöön. Kokoelmakeskuksessa säilytetään mm. Tampereen taidemuseon sekä Sara Hildénin taidemuseon kokoelmia. Rakennuksen turvallisen käytön ja kokoelmien suojaamisen edellyttämiä korjaustarpeita on selvitetty pieninä erillishankkeina, mutta johtuen säilytettävien kokoelmien laajuudesta on todettu, että tarvittavat korjaustoimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava yhtenä vaiheistettuna kokonaisuutena. Perusparannuksessa korjataan toimimattomat rakenteet ja uusitaan talotekniset järjestelmät, niiltä osin kuin niitä ei ole uusittu edellisessä peruskorjauksessa. Perusparannuksen yhteydessä varaudutaan kaupungin museorakennusten lähestyviin perusparannuksiin selvittämällä tarve kasvattaa olosuhdesäädelyn varastotilan osuutta. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuosille 2021-2022. Kokonaiskustannukset tulevat tarkentumaan hankkeen tarveselvitysvaiheessa.

Tampere-talon korjaukset

Tampere-talon toiminnan kannalta välttämättömiin korvausinvestointeihin sekä pieniin toiminnallisiin muutoksiin varataan vuosittain 0,4 milj. euroa. Vuosille 2020 - 2023 on suunniteltu konsertti- ja kongressitalon perusparannuksia sekä toiminnallisia muutoksia, joiden yhteenlaskettu kustannusarvio ylittää vuotuisen määrärahan. Näistä merkittävin on ison salin kiinteän nostintangoston uusiminen. Pienempiä perusparannuksia ja toiminnallisia uudistuksia, jotka tehdään vaihteittain rakennusosa kerrallaan. Tällaisia ovat mm. ilmanvaihtolaitteiden elinkaari- ja energiatehokkuus saneeraukset, aulatiilojen yleisvalojärjestelmien elinkaarisaneeraus, palo- ja käyttöturvallisuuden parantaminen eri rakennusteknisissä kokonaisuuksissa. Työt pääsääntöisesti keskittyvät elinkaarensa lopulla olevien

kokonaisuuksien saneeraukseen, jossa samassa yhteydessä huomioidaan energian tehokkuuden parannukselle asetetut yleiset tavoitteet. Osa uudistuksista koskettaa rakennuksen ulkoalueiden peruskunnostamista ikääntyneen rakenteen, -kasvuston sekä eri rakennusvaiheiden jälkeen alueen saattamiseksi A1 puistomääritellyksi vihertilaksi. Muutokset suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne voidaan tehdä Tampere-talon talon ohjelma-, kokous- ja kongressitoiminnan ollessa tauolla tai ne tulee olla tehtävissä toimivan tuotantoympäristön keskellä. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuodelle 2020 ja rakentamisrahaa vuodelle 2021.

Tammelan stadion

Kaupungin maankäytön kehittämishankkeen tuloksena toteutettava Tammelan stadion on suunniteltu toteutettavaksi talonrakennusinvestointeihin varatuista määrärahoista sivistys- ja elämänlaatupalvelujen tilaajaryhmän osoittamaan käyttöön. Stadion suunnitellaan siten, että se täyttää kansainvälisten jalkapallo-otteluiden vaatimukset olosuhteiltaan ja varustukseltaan. Hankkeen mahdollistama asemakaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.4.2016 ja se sai lainvoiman 27.4.2018. Tammelan Stadion korvaa nykyisen Tammelan Pallokentän. Kaupunginhallitus on hyväksynyt yhteistyösopimuksen päivityksen kokouksessaan 28.11.2016. Hankkeen tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja elämänlaatupalveluiden lautakunnassa 31.1.2017. Yhteistyösopimuksen edellyttämä allianssiselvitys on tekeillä kaupungin toimesta. Allianssin aiesopimus hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 19.8.2019. Rakennusinvestoinnissa varaudutaan julkiseen taidehankintaan, jonka suuruus on enintään 1% investoinnista. Asemakaavassa olevien asuntorakentamiseen tarkoitettujen tonttien luovutus edellyttää stadionin toteuttamista samanaikaisesti. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2020-2022.

Hiedanranta Kuivaamo

Hiedanrantaan on tavoitteena kehittää 25 000 asukkaan kaupunkimainen, muuntautumiskykyinen asuinalue ja työpaikkakeskittymä. Kaupunki osti entisen teollisuusalueen vuonna 2014, jonka jälkeen alueelle on syntynyt kulttuuritoimintaa ja uusia yrityksiä. Kuivaamorakennuksessa on toteutettu erilaisia yleisötapahtumia ja sinne on myös rakennettu kiinteä skeittiramppi alan harrastajien toimesta. Nykyisten suunnitelmien mukaan myös tuleva raitiotien linjaus on esitetty kulkevan rakennuksen läpi. Vuonna 2019 toteutetaan lattiasyvennyksen kattamistyöt. Raitiotien vaatima rakennuspurku ja siihen liittyvien rakennustöiden suunnittelu on käynnissä. Tavoitteena on kehittää rakennus toimivaksi ja turvalliseksi monitoimitilaksi joka mahdollistaa usean eri toimijan joustavan käytön ja yleisötapahtumat huomioiden myös tuleva raitiotielinjaus. Hankkeen tarveselvitys on valmisteilla. Hankkeelle on varattu suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuodelle 2020.

Kulttuuri- ja taide pienet hankkeet

Määräraha käytetään kulttuuri- ja taidarakennusten sekä kansalaisopiston perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan.

Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet

Määräraha käytetään kirjastojen ja kansalaisopistoyksiköiden tilojen pieniin perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan.

Liikuntapaikkojen perusparannus

Määrärahaa käytetään kaupungin omistuksessa olevien liikuntatilojen perusparannukseen, jossa uudistetaan vanhaa tekniikkaa ja parannetaan olosuhteita. Lisäksi tehdään toiminnallisia muutoksia. Liikuntatilojen perusparannustarpeista on laadittu suunnitelma, josta esitetään toteutettavaksi 1–2 kohdetta vuosittain kiireellisyysjärjestyksessä. Sivistys- ja elämänlaatu palvelu-

jen lautakunta on 8.12.2016 asettanut perusparannukset kiireellisyysjärjestykseen ja vuosien 2017–2022 aikana toteutetaan ainakin Hervannan urheilukentän huoltorakennuksen perusparannus, Hakametsän harjoitushallin sisäkaton perusparannus, Hervannan uimahallin perusparannus sekä Tampereen Stadionin (Ratina) toiminnallisia uudistuksia ja viereisen kauppakeskuksen valmistumiseen liittyviä katsojien perusparannustoimenpiteitä. Kaukajärven soutu- ja melontastadionin perusparannus toteutetaan määrärahojen niin mahdollistaessa vuonna 2022. Hervannan toiminta- ja vapaa-aikakeskuksen rakennusten perusparannus on nostettu erillisiksi investointihankkeiksi johtuen niiden suuresta koosta. Tarveselvitys kokonaisuudesta on valmistunut syksyllä 2017.

Liikunta ja nuoriso pienet hankkeet

Määrärahaa käytetään liikunta- ja vapaa-aikarakennusten ja nuorisotoimen käytössä olevien rakennusten pieniin perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan. Määrärahasta kohdistetaan 0,2 milj. euroa erityisesti uimarantojen rakennusten uusimiseen ja perusparannukseen erillisen suunnitelman mukaan.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Koukkuniemen kehittäminen

Vanhusten hoivapaikkojen tarve lisääntyy merkittävästi. Palveluverkkosuunnitelmassa on esitetty toteutusmalli hoitopaikkatarpeen ratkaisuksi. Sen yhtenä osana on Koukkuniemen alueen kehittäminen. Koukkuniemen vanhempi rakennuskanta on toiminnallisesti ja teknisesti perusparannusvaiheessa lähivuosina. Samalla toteutetaan rakennemuutosta laitoshoidosta avohoitoon ja tehostettuun palveluasumiseen. Uudisrakennuksia on toteutettava ensin, jotta mahdollistetaan perusparannusten käynnistäminen ja tarvittava purku.

Kehittämistä viedään eteenpäin yhdessä Valtion asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kanssa, jolta kaupunki on saanut ja voi hakea investointiavustusta hankkeille. ARA on

edellyttänyt asemakaavamuutokseen tähtäävän yleissuunnitelman laatimista Koukkuniemen alueen kehittämisestä ennen uusien investointiavustusten myöntämistä. Yleissuunnitelmassa (vuonna 2014) on esitetty, kuinka Koukkuniemen aluetta kehitetään siten, että alueelle syntyy ikäihmisten asumisen lisäksi myös muuta asumista. ARA:ta saadut avustukset lasketaan suoraan asukkaiden hyväksi vuokranmaksua keventämään. Koukkuniemen 10,7 ha tontin asemakaavan 2018 vahvistunut muutos on tehty tältä pohjalta. Kaavassa tontin itäpää muuttuu asuinalueeksi ja länsipäähän mahdollistetaan tehostetun palveluasumisen lisärakentaminen.

Koukkuniemen Männistö, RAUSAN laajennus

Rauhaniemen sairaalan (RAUSA) viereen rakennetaan laajennusosa, johon on tulossa 4 ryhmäkotia, yksi kuhunkin kerrokseen, yhteensä 60 asuntoa. Uudisosan kerrokset pyritään rakentamaan samaan tasoon Rausan lattiapintojen kanssa. Tavoitteena on, että Männistön valmistuttua Koivulan alue saadaan vapautettua asuinrakentamiseen.

Hanke liittyy Koukkuniemen kehittämiseen, palvelutarpeen kasvuun ja uusien ikäihmisten asuntojen rakentamiseen ennen vanhojen perusparannusta. Tarveselvitys hyväksyttiin ikäihmisten palvelujen lautakunnassa 11.11.2014. Hankesuunnitelma hyväksyttiin ikäihmisten palvelujen lautakunnassa 26.10.2016 ja Tilakeskuksen johtokunnassa 27.10.2016. Hankkeelle oli varattu suunnittelurahaa vuodelle 2016 ja rakentamisrahaa vuosille 2018–2019. Investointiavustus oli budjetoitu vuosille 2016 ja 2018–2019. Männistö on saanut ARA:n osapäätöksen 25.9.2018 hankkeelle. Hankkeelle haettiin 15.2.2018 poikkeuslupaa STM:stä 1.7.2016 voimaan tulleen poikkeuslain perusteella, mutta se hylättiin 19.4.2018. Asiasta tehtiin muutoshakemus ja valituskirjelmä 17.5.2018 Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, jossa asian käsitteilyn on pysähtynyt henkilöstöresurssien puutteeseen. Uusi muutoshakemus STM:lle tehtiin 30.4.2019 ja hyväksyvä

päätös siihen saatiin kesäkuun lopussa. Hankkeen toteuttaminen käynnistyy syksyllä 2019 ja rakentamisraha esitetään jaettavaksi uudelleen vuosille 2019-2021.

Sosiaali- ja terveystalouden pienet hankkeet

Määräraha käytetään sosiaali- ja terveystalouden toimintalojen pieniin perustarvetoimien toimitilojen pieniin perustarvetoimien ja muutostöihin sekä toiminnan edellyttämiin toiminnallisiin muutoksiin erillisen vuosisuunnitelman mukaan.

KONSERNIHALLINTO

Virastotalon laajennus ja perustarvetoimien

Kaupunginhallitus on käsitellyt virastotalon kehittämistä kokouksissaan 24.4.2018, 19.9.2018 ja 5.12.2018 ja hyväksynyt hallintorakennusten tilankäytön uudistamisen periaatteet ja linjannut, että tavoitteena on keskittää kaupungin virastot Keskusvirastotaloon ja luopua Frencellistä. Tarkoitus on tehdä laajennus ensin, jotta väistötarvetta ei tule ja vasta sen jälkeen tilamuutokset sisältävä perustarvetoimien. Hanke etenee Keskustorin visiotyön rinnalla. Frencellin myyntivalmistelut ja kaavamuutoshanke tulevan käytön mahdollistamiseksi on vireillä.

2018 tehty ja sitä aiemmat kuntoselvitykset perustuvat virastotalon perustarvetoimien tarpeeseen. Yksikerroksisen siiven osalla kunto on osoittautunut niin huonoksi, että Maakuntamuseo on lausunnossaan 13.12.2018 hyväksynyt matalan siiven purkamisen. Virastotaloon aiotaan rakentaa laajennusosa poikkeusluvalla nykyisen asemakaavan mukaisesti jäljellä olevaa rakennusoikeutta käyttäen. Hanke suunnitellaan niin, että se mahdollistaa jatkossa myös laajennusosan laajentamisen. Tämä edellyttää lisää rakennusoikeutta ja asemakaavamuutosta.

Keskusvirastotalon henkilöstöravintolan keittiö sijaitsee rakennuksen ylimmässä kerroksessa ja olisi toiminnallisen ja taloteknisen perustarvetoimien tarpeessa. Keittiö ja ravintola halutaan siirtää katutasoon toiminnal-

lisuus- ja kiinteistöturvallisuussyistä. Tekniset ratkaisut ja asiakaskunnan laajentaminen sekä tilojen avaaminen kaupunkilaisille toisivat näkyvyyttä kaupungin toimintaan. Keittiön ja ruokalan paikalle 6. kerrokseen suunnitellaan työskentelytiloja. Tarveselvitystyö on käynnistetty työympäristön kehittämisen prosessilla tavoitteena uudistaa työn tekemistä ja tehostaa tilankäyttöä. Tarveselvityksessä tutkitaan kaikkien virastotoimintojen kuten palvelupiste, näyttelytilat, kokouskeskus ja vähintään 800 henkilön työskentelytilojen sijoittamista rakennukseen. Virastotalon laajennus ja perustarvetoimien -hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2020. Rakentamisrahaa vuosille esitetään vuosille 2021-24, mikäli omaisuuden myyntivoitot tämän mahdollistavat. Tarveselvitys on valmisteilla.

Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit

Määräraha käytetään rakennusten sisäilmaongelmia aiheuttavien teknisten ja rakenteellisten investointien toteuttamiseen kohteissa, joissa ei tehdä muita perustarvetoimien. Määräraha mahdollistaa toiminnan edellyttämien sisäilmaolosuhteiden parantamisen ja kiinteistöjen teknisten ja rakenteellisten ongelmien hoitamisen.

Valmistuneiden kohteiden jälkityöt

Määrärahalla hoidetaan edellisinä vuosina valmistuneiden kohteiden jälkityöitä, kuten pihatyöt ja valmistuneissa kohteissa todettuja käyttöä haittaavia puutteita.

Suunnittelukustannukset

Määräraha käytetään sellaisten hankkeiden esi- ja hankesuunnitteluun, joilla ei ole yksilöityä talousarviomäärärahoja. Hankkeiden toteutuessa kustannukset siirretään kyseisille projekteille.

MUUT KIIKTEISTÖT

Muiden rakennusten kiinteistö- ja laiteinvestoinnit sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit

Määrärahaa käytetään kaupungin omistuksessa olevien ja kaupunki-

konsernin ulkopuolelle vuokrattujen tilojen investointeihin vuokrauksen ja vuokratuottojen mahdollistamiseksi. Määrärahaa käytetään myös kaupunkikuvallisesti tärkeiden kohteiden investointeihin (piiput ja muut maamerkit).

Määrärahasta käytetään kaikkien kaupungin omistamien rakennusten energiansäästötoimiin noin 0,8 milj. euroa. Määrärahaa käytetään lisäksi rakennuksissa olevien teknisten laitteiden ajanmukaistamiseen sekä rakennuksien liittämiseen rakennusautomaatiojärjestelmien ja kulunvalvonnan piiriin.

Määrärahalla toteutetaan liikelaitosten rationalisointi-investointeja sekä liikelaitosten pieniä perustarvetoimien ja korjausinvestointeja ja toiminnan edellyttämiä muutoksia sekä palvelukäyttöön vuokrattujen kohteiden yhteiskäytössä olevien tilojen kalustamista silloin, kun niitä ei ole sisällytetty muihin määrärahoihin.

Lisäksi määrärahaa käytetään kehitettävien ja realisoitavien kiinteistöjen kehityskustannuksiin.

ENSİKERTAINEN KALUSTAMINEN VUOKRAUKSELLA TAI MUULLA RAHOITUSMALLILLA TOTEUTETTAVISSA HANKKEISSA

Määrärahaa käytetään ulkopuoliselta kiinteistönomistajalta vuokrattujen tai muulla kuin investointimäärärahalla toteutettujen hankkeiden käyttäjälähtöisiin investointeihin, joita ei sisällytetä vuokra- tai rahoitussopimukseen. Tällaisia hankintoja voivat olla esimerkiksi joidenkin useamman käyttäjän tilojen kalustaminen.

TULOT

Talonrakennushankkeiden tulot muodostuvat Koukkuniemen Männistöle (RAUSAN laajennus) budjetoidusta ARAn investointiavustuksista sekä kiinteistöomaisuuden myynneistä.

Taloussuunnitelmakauden 2021–2023 hankkeiden perustelut

KASVATUS JA OPETUS

Kaakinmaan (Eteläpuiston) päiväkoti ja koulu ja PMO sali

Kaakinmaan (Eteläpuiston) päiväkodin ja koulun uudisrakennus rakennetaan Kaakinmaan kaupunginosaan. Päiväkoti mitoitetaan 120 lapselle ja koulun esi- ja alkuopetuksen (luokat 0–2) tilat toteutetaan yksisarjaisena. Päiväkodin sali mitoitetaan ja suunnitellaan siten, että sitä voi käyttää myös Pirkanmaan musiikkiopisto (PMO) harjoitustilanaan ilta-aikaan. Hanke korvaa huonokuntoisen Mäntykadun päiväkodin. Jatkosuunnittelun yhteydessä tutkitaan myös Koulukadun yksiköstä luopumista. Rakennusinvestoinnissa varaudutaan julkiseen taidehankintaan, jonka arvioitu suuruus on enintään 1% investoinnista. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2022 ja rakentamisrahaa vuodelle 2023.

Ikurin päiväkoti ja koulu

Vanha vuonna 1976 valmistunut Ikurin koulurakennus sekä samalla tontilla sijaitseva Myllärin siirtokelpoinen päiväkoti ovat heikkokuntoisia ja vaativat perusparannuksen. Palveluverkkosuunnitelman mukaisesti koulu ja päiväkoti on päätetty korvata uudella päiväkoti- ja koulurakennuksella. Hankkeen valmistuttua luovutaan myös viereisellä tontilla sijaitsevasta Länsi-Tesoman päiväkodista. Päiväkoti mitoitetaan kahdeksalle ryhmälle eli noin 160 lapselle ja koulu noin 150 oppilaalle (luokat 0-2 kaksisarjaisena). Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2021 ja rakentamisrahaa vuosille 2022-2023. Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä.

Kissanmaan koulun perusparannus

Kissanmaan koulurakennus on rakennettu vuonna 1951. Koulurakennus on merkitty asemakaavassa suojeltavaksi merkinnällä sr. Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhte-

ydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Koulun nykyinen oppilasmäärä on noin 350 (luokat 0–6 kaksisarjaisena). Perusparannuksen jälkeen rakennuksen kokonaiskapasiteetti tulee olemaan noin 550 oppilasta. Käytettävissä olevaa opetustilaa hyödynnetään lähialueiden koulujen väistötilana. Tarveselvitys hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 23.5.2019. Koulu tarvitsee väistötilan perusparannuksen ajaksi. Suunnitelman mukaan koulu väistää uuteen Sammon koulun laajennukseen sen valmistuttua. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2022 ja rakentamisrahaa vuosille 2023–2024.

Kalkun päiväkoti ja koulu

Vanha vuonna 1981 valmistunut Kalkun koulurakennus on heikkokuntoinen ja vaatisi perusparannuksen. Palveluverkkosuunnitelman mukaisesti koulu on päätetty korvata uudella päiväkoti- ja koulurakennuksella. Päiväkoti mitoitetaan neljälle ryhmälle eli noin 80 lapselle ja koulu noin 75 oppilaalle (luokat 0-2 yksisarjaisena). Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa vuosille 2024-2025. Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä.

Lamminpään koulun rakennus 2 perusparannus

Lamminpään koulurakennus 2 on rakennettu vuonna 1981. Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Koulun kokonaisoppilasmäärä on noin 470 (luokat 0–6), joista rakennuksessa 2 noin 210 oppilasta. Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä. Tarveselvitys tehdään rakennuksista 1 ja 2. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2021 ja rakentamisrahaa vuosille 2022–2023.

Lamminpään koulun rakennus 1 perusparannus

Lamminpään koulurakennus 1 on rakennettu vuonna 1935. Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Koulun kokonaisoppilasmäärä on noin 470 (luokat 0–6), joista rakennuksessa 1 noin 250 oppilasta. Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä. Perusparannushankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2023–2024.

Pohjois-Hervannan koulun perusparannus ja laajennus

Pohjois-Hervannan koulurakennus on rakennettu vuonna 1975. Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt ja varaudutaan alueen oppilasmäärän kasvuun. Hankkeen valmistuttua koulun kapasiteetti on noin 1100 oppilasta (luokat 0–9). Esiselvitysvaiheessa tutkitaan myös vanhan rakennuksen korvaamista uudisrakennuksella. Suunnitelman mukaan osa koulusta väistää uuteen Etelä-Hervannan kouluun rakennustöiden ajaksi. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Tammelan koulun rakennus 1 perusparannus

Tammelan koulurakennus 1 on rakennettu vuonna 1910. Koulurakennus kärsii sisäilmaongelmista ja tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Härmälän koulun perusparannus

Härmälän koulu on rakennettu vuonna 1953. Rakennus tarvitsee perusparannuksen. Samassa yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Koulussa on tilat noin 450 oppilaalle (luokat 0–6). Hanke edellyttää väistötiloja, ja ne ratkaistaan esiselvitystyön yhteydessä. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

LUKIOKOULUTUS

Lyseon lukion perusparannus

Lyseon lukion rakennus on valmistunut vuonna 1935. Rakennus tarvitsee perusparannuksen. Perusparannuksen yhteydessä tehdään asemakaavan ja suojeluarvojen mahdollistamissa rajoissa tarpeellisia tilamuutoksia. Tilat suunnitellaan nykymuotoisen lukio-opetuksen tarpeisiin ja niiden käytettävyyttä sekä esteettömyyttä parannetaan. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2022–2024.

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

De Gamlas Hem ja Kurila (PMO), perusparannus

De Gamlas Hem on valmistunut vuonna 1905 ja sen vieressä toisella tontilla sijaitseva Kurilan kiinteistö (entisen Pyyhikin sairaalan talousrakennus) vuonna 1920. Tilojen vuokralaisena on Tampereen kaupungin kulttuuripalvelut ja tiloissa toimii tällä hetkellä Pirkanmaan musiikkiopisto. Rakennukset tarvitsevat perusparannuksen. Perusparannuksen yhteydessä tehdään asemakaavan ja suojeluarvojen mahdollistamissa rajoissa tarpeellisia tilamuutoksia, samalla tilojen käytettävyyttä sekä esteettömyyttä parannetaan. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2023–2025.

Hervannan vapaa-aikakeskuksen perusparannus

Vapaa-aikakeskus valmistui 1979. Rakennus on tullut perusparannusikään ja erityisesti talotekniset laitteet ja ratkaisut ovat vanhentuneet. Talotekniikka on käyttöikänsä päässä ja sen uusiminen ajanmukaiseksi on yksi suurimpia osa-alueita. Lisäksi rakennuksiin on tarpeen tehdä toiminnallisia parannuksia tehostamaan tilankäyttöä. Tällä hetkellä tilankäytön tehottomuus on iso ongelma. Monet tilat eivät vastaa toiminnallisesti eivätkä teknisesti käyttäjien tarpeita, minkä vuoksi niiden käyttöaste on heikko.

Hervannan vapaa-aikakeskuksen (E-, K- ja V-rakennus) perusparannuksen tarveselvitys on hyväksytty jatkosuunnittelun pohjaksi sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 12.10.2017. Rakennuksen kunto vaatisi pikaisia korjaustoimia, ja alueen liikunta- ja nuorisopalvelutoiminnan kehittäminen on pysähdyksissä perusparannukseen asti. Nuorisopalvelutilojen yhdistäminen liikuntapalvelujen kanssa samaan rakennukseen vapauttaa tilaa kirjastorakennuksesta mahdollistaen edelleen kirjaston kehittämisen ja perusparannuksen. Suunnittelurahaa esitetään vuodelle 2021 ja rakentamisrahaa 2022–23.

Hakametsän jäähallin kehittäminen

Hakametsän jäähallin kehittäminen kytkeytyy Kansi- ja Areena-hankkeeseen, joka sisältää mm. uuden jäähallin. Hakametsän jäähallin käyttötarkoituksen muutoksesta tutkitaan vaihtoehtoisia ratkaisuja ja niiden kustannuksia. Suunnitteluun ja rakentamiseen on budjetoitu määrärahaa vuosille 2022–2025.

Taidekeskus Mäntinranta

Taidekeskuksen rakennus on rakennettu vuonna 1926 vedenpuhdistuslaitokseksi. Toiminnan loputtua Tampereen kaupunki kunnosti tilat Tampereen taiteilijaseuran käyttöön vuonna 1983 ja lisää tilaa 2008. 1980-luvulla Taide-museon käyttöön muutetut yleisö- ja toimistotilat edellyttävät tehtyjen tut-

kimusten perusteella peruskorjauksia, joista osa tehdään vuosina 2019–2020 kulttuurin ja taiteen pieniin hankkeisiin osoitetuilla rahoilla. Tämä rahoitus ei riitä rakenteiden korjaamiseen koko tarvittavassa laajuudessa. Hankkeen loppuun saattamiseksi esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa 2024.

Tampereen taidemuseon laajennus

Tampereen taidemuseo toimii entisessä kruunun viljamakasiinissa, joka on valmistunut vuonna 1838. Tampereen kaupunki on omistanut rakennukset vuodesta 1985. Tampereen kaupunki järjesti vuonna 2018 Tampereen taidemuseon laajentamisen suunnittelusta sekä Pyyhikintorin ja museota ympäröivän alueen kehittämistä yleisen kansainvälisen kilpailun. Kilpailuohjelman mukaisen uudisrakennuksen laajuus on noin 4 900 brm². Museon lisärakentamisen kustannuksia on tarkoitus kattaa alueelle kaavoitettavan rakennusoikeuden myynnillä. Alueella on käynnistynyt asemakaavamuutos, jolla mahdollistetaan museon laajennuksen toteuttaminen voittaneen kilpailuehdotuksen pohjalta. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2026.

KONSERNIHALLINTO

Tampereen Kaupunkiliikenteen Varikko

Tampereen Kaupunkiliikenne TKL on toiminut vuosikymmeniä Jokipohjantien varikkotontilla, jonka rakennukset alkavat olla tiensä päässä tai perusparannuksen tarpeessa. Nykyisten toimintojen kannalta tilankäyttö on tehotonta sekä tilat ja tontti ovat toiminnallisesti epätarkoituksenmukaiset. Paljon tilaa vaativan toiminnan siirto perusparannuksen ajaksi väistötiloihin ei ole mahdollista. Jokipohjantien tontille tavoitellaan muuta käyttöä ja tontin kehittämistä sopivampaan toimintaan asemakaavamuutoksen avulla kaupungin intressien mukaisesti. TKL:n varik-

ko tulee siirtää uusiin tiloihin uuteen paikkaan. Ratkaisujen tulee kehittää kaupungin omaa tuotantoa nykyistä paremmin toimivammaksi ja taloudellisesti tehokkaammaksi kokonaisuudeksi.

Hankkeelle on varattu tontti Lahdesjärveltä Vuoreksen puistokadun pohjoispäästä läheltä eteläistä moot-

toritietä. Tavoitteena on, että tontille sijoitetaan huoltokorjaamorakennus toimistoihin sekä 120 linja-auton säilytyshalli. Sen lisäksi tontin läheisyydessä pitäisi olla noin 50 - 80 autopaikan aidattu henkilökunnan autojen pysäköintialue. Rakennukset on tarkoitus suunnitella mahdollisimman muuntojoustavaksi.

Tampereen kaupunkiliikenne Liikelaitoksen varikon tarveselvitys 6.6.2018 on hyväksytty TKL johtokunnassa 13.6.2018 ja merkitty tiedoksi asunto- ja kiinteistölautakunnassa 20.6.2018.

Suunnittelurahaa esitetään vuodelle 2022 ja rakentamisrahaa vuosille 2023-24.

Vuokrauksella tai muulla rahoitusmallilla toteutettavat hankkeet

Seuraavat tilajärjestelyt toteutetaan vuokraamalla tai muulla rahoitusmallilla.

Lamminrahkan yhtenäiskoulu

Lamminrahkan uuden asuin- ja työpaikka-alueen keskusta suunnitellaan koulukeskus, joka palvelee Ojala-Lamminrahka aluekokonaisuutta. Tampereen Ojala ja Kangasalan Lamminrahka muodostavat rakentuessaan kokonaisuuden, myös palveluiden järjestämisen osalta. Kangasalan ja Tampereen välillä on allekirjoitettu toimeenpanosuunnitelman päivitys keväällä 2017. Hyväksytyllä sopimuksella on sovittu kuntien tärkeimmistä yhteishankkeista. Toimeenpanosuunnitelmassa on sovittu, että osapuolet toteuttavat yhdessä Lamminrahkaan 3.-9.-vuosiluokkien yhtenäiskoulun ulkoliikuntapaikkoineen. Yhtenäiskoulu rakennetaan kahdessa vaiheessa. Vuonna 2023 valmistuu kaupunkien yhdessä toteuttama 1. rakennusvaihe. Tilat rakennetaan 500:lle 3.-6. luokkien oppilaalle. Toisen vaiheen arvioitu valmistumisvuosi on 2027. Rakentamiskustannukset ja ylläpitokulut on sovittu jaettavan kaupunkien kesken oppilasmääräarvion perusteella eli Kangasalan osuus on 62,37 % (580:930) ja Tampereen 37,63 % (350:930). Myöhemmin tehtävissä erillisissä sopimuksissa sovitaan tarkemmin rakentamisesta ja käytön aikaisista kustannuksista. Rakennusinvestointiin on tarveselvityksessä esitetty lisättäväksi julkinen taidehankinta, josta Tampereen kaupungin osuudeksi on arvioitu 70 700 euroa. Hankkeen tarveselvitys

hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 21.3.2019. Kesällä 2019 käynnistyi koulun yleinen arkkitehtikilpailu, joka ratkeaa talvella 2019-2020. Hankkeen 1.vaiheen valmistumisvuodeksi on arvioitu 2023, toisen vaiheen valmistumisvuodeksi 2027.

Kaupin hyvinvointikeskus

Itäisen alueen kasvu kiihtyy suunnitelmakauden lopulla ja raitiotieratkaisu laajentaa helposti tavoitettavaa keskusta-aluetta Kaupin kampusalueelle asti. Kehityshyvinvointikeskuksen asiakaspohjana on suunnittelussa pidetty 40 000 asukkaan aluetta, joka muodostuu pääosin itäisen keskusta-alueen, Kalevan, Tammelan, Kissanmaan ja osin Takahuhdin asukkaista. Tammela-keskuksen terveysaseman palvelut, joiden asiakaspohjana on noin 33 000 asukasta, siirtyvät pääosin Kehityshyvinvointikeskukseen.

Tampereen yliopiston lääkäri- ja muu hyvinvointialan koulutus sekä Tampereen ammattikorkeakoulun hyvinvointialan koulutus tarvitsevat opetuksensa kehittämisen sekä tutkimus- ja tuotekehityshankkeiden toteuttamisen tueksi nykyistä parempia työelämäyhteyksiä. Kaupin alueen ympäristöön sijoittuvat liikuntaolosuhteet mahdollistavat myös terveysliikunnan roolin korostamisen opetuksessa ja palveluprosessissa.

Kehityshyvinvointikeskus pyrkiiin luomaan uusia palveluratkaisuja yhdistämällä sote-alan osaamiseen vahvasti myös muita tieteenaloja mm. insinöörityöteitä, taloutta, johtamista Kaupin kampuksen alueelle.

Siitä huolimatta, että sosiaali- ja terveyspalveluiden rakennemuutokset ja palvelujen digitalisaatiokehitys vaikeuttavat yksittäiseen palvelupisteeseen kohdistuvan palvelukysynnän ennakointia, on väestön lisäyksestä johtuva palvelurakentamisen tarve ilmeinen. Lisäksi uudisrakentaminen mahdollistaa monista nykyisistä epätarkoituksenmukaisista tiloista luopumisen ja keskusta-alueen palvelumallityön linjausten toteuttamisen.

Hankkeen koko on alustavan tilaohjelman mukaan n. 5100 hym² ja 8200 brm². Alustavasti Suomen Yliopistokiinteistöt investoi hankkeen, jossa vuokalaisina toimivat ainakin Tampereen kaupunki, Tampereen Yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu. Kaupungin tavoitteena on 20-30 vuoden vuokrasopimus.

Hankkeelle on haettu STM-poikkeuslupaa, mutta siitä ei ole vielä tullut hyväksyvää päätöstä

Kisapuiston uusi päiväkotiki (Kisapuiston koulun ja päiväkodin paikalle)

Kisapuiston koulu on suljettu sisäilmaongelmien vuoksi vuonna 2017 ja se siirtyi väistötiloihin Pelipuiston kiinteistöön samana vuonna. Hervannan alueen nykyisten päiväkotien kunto on heikko ja alueen lapsimäärä kasvaa tulevaisuudessa voimakkaasti. Samalla tontilla sijaitseva noin 100 lapsen Kisapuiston päiväkotiki kärsii sisäilmaongelmista ja vaatisi perusparannuksen. Tarveselvitysvaiheessa tutkitaan ensisijaisesti mahdollisuutta rakentaa

molemmat nykyiset rakennukset korvaava yksi iso noin 250 - 260 lapsen päiväkotiyksikkö. Samassa yhteydessä luovutaan pienistä ja epätarkoituksenmukaisista päiväkodeista. Päiväkoti väistää Kanjonin koulun tontille kesällä 2019 valmistuneeseen siirtokelpoiseen päiväkotiin. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2022–2024.

Ojalan päiväkoti ja koulu

Ojalan päiväkodin ja koulun uudisrakennus rakennetaan palveluverkon mukaisesti Ojalan kaupunginosaan. Päiväkoti mitoitetaan 160 lapselle ja koulun esi- ja alkuopetuksen (luokat 0–2) tilat toteutetaan kaksisarjaisena. Rakennus toteutetaan asemakaavan mukaisesti puurakenteisena. Alueen asemakaava on valmistelussa. Päiväkodin ja koulun tarve määrittyy Ojalan alueen rakentamisen aikataulun mukaan. Ojala-Lamminrahkan alueen Tampereen ja Kangasalan kaupunkien yhteinen Lamminrahkan kouluhanke hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 21.3.2019. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2022 ja rakentamisrahaa vuosille 2023–2024.

Kaupunginarkisto

Tampereen kaupungin arkistotilat sijaitsevat nykyisin Virastotalossa, Frenckellin sekä Sarviksen kiinteistöissä. Virastotalon tulevan perusparannuksen ja laajennuksen ja Frenckellin mahdollisen myynnin vuoksi näissä kiinteistöissä sijaitsevat arkistot tulee tilapäisesti tai pysyvästi siirtää. Tilatarve koskee ensisijaisesti Virastotalolla sijaitsevaa kaupunginarkistoa ja Frenckellissä sijaitsevaa Kake-arkistoa. Hypa-arkisto voi sijaita jatkossakin Sarviksella. Tällä hetkellä selvitetään tarkemmin arkiston sijoitusmahdollisuudet alueella. Tilojen tulee täyttää arkistolaitoksen asettamat määräykset. Tarveselvitys on valmisteilla. Rakentamisrahaa esitetään vuosille 2021–2022.

Sara Hildénin taidemuseo Finlaysonin alueelle

Sara Hildénin nykyinen taidemuseo Särkänniemessä on valmistunut vuonna 1978. Tampereen kaupunki on selvittänyt eri tilavaihtoehtoja Sara Hildénin taidemuseolle. Nykyisen taidemuseorakennuksen huono kunto edellyttää perusparannusta. Taidemuseon lisätilan tarvetta varten

on selvitetty nykyisen rakennuksen laajennusmahdollisuutta käynnissä olevassa Onkiniemen-Särkänniemien asemakaavassa. Samanaikaisesti on selvitetty muita sijoittumisvaihtoehtoja taidemuseolle. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 30.9.2019 § 414 hyväksynyt esityksen, jonka pohjalta valmistellaan uuden museorakennuksen rakentamista kaupungin, Työeläkeyhtiö Varman ja Sara Hildénin säätiön yhteistyönä Finlaysonin alueelle. Finlaysonin alueella maa-alueen omistavat Tampereen kaupunki ja työeläkeyhtiö Varma. Tampereen kaupunki, Työeläkeyhtiö Varma ja Sara Hildénin säätiö perustavat museorakennusta toteuttamaan ja omistamaan keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön, joka vuokraa tilat Tampereen kaupungille Sara Hildénin museon käyttöön. Sara Hildénin taidemuseon osalta uusi rakennus ja keskeinen sijainti varmistavat toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset tilat museotoiminnalle sekä parantavat edellytyksiä kansainvälisten näyttelyiden järjestämiselle ja kävijämäärän kasvattamiselle jatkossakin. Museorakennuksen on tarkoitus valmistua vuonna 2026. Vanhasta museorakennuksesta luovutaan uuden valmistuessa.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE

Kaupunkiympäristön palvelualueen toimielimiä ovat yhdyskuntalautakunta ja sen ympäristö- ja rakennusjaosto sekä alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto, seudullinen joukkoliikennelautakunta sekä alueellinen jätehuoltolautakunta.

Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa vastuualueelleen kuuluvista tehtävistä ja palvelujen järjestämisestä sekä omasta palvelutoiminnasta, viranomaispalveluista ja näihin liittyvistä tuki- ja kehittämisprosesseista. Lisäksi palvelualue vastaa vastuualueensa lautakuntien ja jaostojen toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja asiakasohjauksen järjestämisestä. Kaupunkiympäristön palvelualueella hoidetaan Tampereen kaupungin tekemien yhteistoimintasopimusten perusteella myös joukkoliikenteen, jätehuollon ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden tehtäviä.

Toimintaympäristön muutokset

Tampereen väestön kasvu tulee elokuun ennakkotietojen perusteella jäämään hieman edellisiä vuosia hitaammaksi. Tampereen väkiluku elokuun 2019 lopussa oli 237 392 henkilöä. Väestönlisäys vuoden alusta oli noin 2 100

asukasta. Keskuskaupunkiin suuntautui kaksi kolmannesta kaupunkiseudun tammi-elokuun kasvusta. Rakentamisen huippusuhdanne on hiipumassa. Rakennuslupia myönnettiin vuoden 2019 tammi-syyskuussa noin 3 000 asunnolle eli noin 500 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. 2 700 uuden asunnon rakentaminen käynnistyi. Pudotusta vuodentakaisesta oli 1 000 asuntoa.

Kestävän kasvun mahdollistaminen on kaupunkiympäristön palvelualueen keskeinen tehtävä. Kaupungin kasvua pyritään suuntaamaan nykyisen rakenteen sisään erityisesti raitiotievyöhykkeelle ja muille joukkoliikenteen laatuikätyville sekä keskuksiin. Suunnitteluun tämä lisää haasteellisuutta, mutta mahdollistaa nykyistä kestävämmän ja kustannustehokkaamman yhdyskuntatekniikan, kaupunki-infran ja palveluverkon.

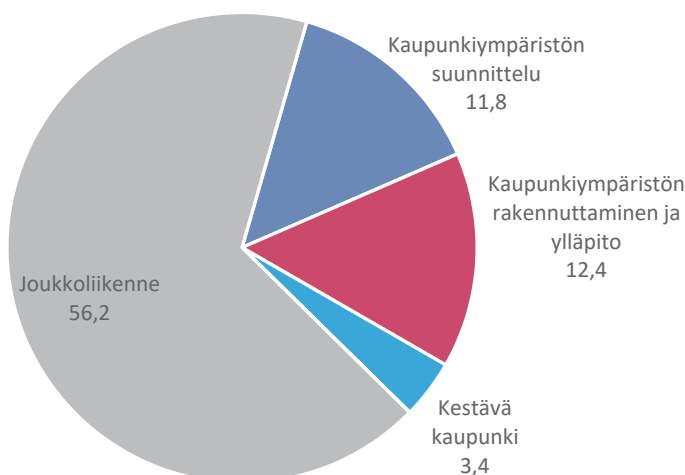
Kaupunginvaltuuston kesäkuussa 2019 tekemä päätös Tampereen Infra Oy:n perustamisesta muuttaa monin osin palvelualueen toimintakenttää. Vuodesta 2020 alkaen kunnossapidon palvelut ostetaan perustettavalta yhtiöltä niin sanotulla kokonaisvastuullisella mallilla. Myös paikkatiedon aineiston käsittelyn tehtävät siirtyvät yhtiölle. Infrarakentamisen osalta tilaajaorgani-

saatiota vahvistetaan. Muutoksen myötä palvelualueen rooli tilaajaorganisaationa korostuu, mikä edellyttää sopimusohjauksen ja muiden tilaajatoimintojen kehittämistä palvelualueella. Tilaajan/palvelualueen kannalta tärkeimpiä tilaajatehtäviä ovat kunnossapidon osalta hoidon laadun määrittäminen, hoidon laatutason valvonta, kustannustason seuranta sekä asiakaspalautteen seuranta.

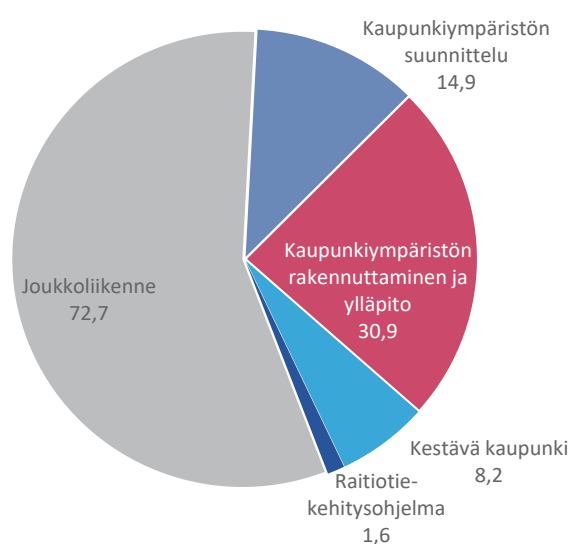
Kaupungin voimakas kasvu merkitsee myös investointitarpeiden ja kunnossapidettävien alueiden kasvua. Kaupungin taloustilanteen vuoksi yhdyskuntalautakunnan investointitaso kuitenkin laskee vuoden 2019 tilinpäätöksenusteeseen verrattuna noin 20 prosenttia. Investointikohteiden priorisoinnin ja valinnan merkitys on supistuvan investointibudjetin myötä aiempaa suurempi, jotta kaupungin kestäväan kasvuun, ilmastomuutoksen hillintään ja omaisuuden hallintaan liittyvät strategiset tavoitteet eivät vaarannu.

Tampere on asettanut tavoitteeksi hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä, mikä tarkoittaa, että kokonaispäästöjä vähennetään 80 prosenttia vuoden 1990 tasosta ja jäljelle jäävä osuus kompensoidaan. Uusimmat tilastotiedot kaupungin kokonaispääs-

TOIMINTATULOT, 84 milj. €

TOIMINTAMENOT, 128 milj. €

töistä ovat vuodelta 2017, jolloin kaupungin kokonaispäästöt kääntyivät uudelleen laskuun. Kokonaispäästöjen taso oli 29,7 prosenttia matalampi kuin vertailuvuotena 1990. Hiilineutraaliustavoitteen tavoitevuosi on enää 10 vuoden päässä.

Tuottavuuden parantaminen

Tuottavuuden parantamiseksi palvelualueilla käynnistetään kaikkiaan 13 tuottavuuspilottia. Kaupunkiympäristön palvelualueen tuottavuuspilottina on talvikunnossapidon palvelu. Tampereen Infra Oy:n perustaminen ja siihen liittyvä uusi vastuujako muuttaa palvelualueen edellytyksiä ja keinoja tuottavuuden parantamiseen, kun palvelu ostetaan jatkossa kokonaisuutena Infralta. Tuottavuuden parantaminen kaikissa kunnossapidon palveluissa pohjautuu jatkossa yhä voimakkaammin palvelualueen ja Infra osakeyhtiön yhteistyöhön. Valmisteilla oleva palvelualueen ja yhtiön välinen palvelusopi-

mus ja siihen kytkeytyvät sopimusohjauksen ja -yhteistyön käytännöt ovat keskeisiä työkaluja myös tuottavuuden parantamisessa.

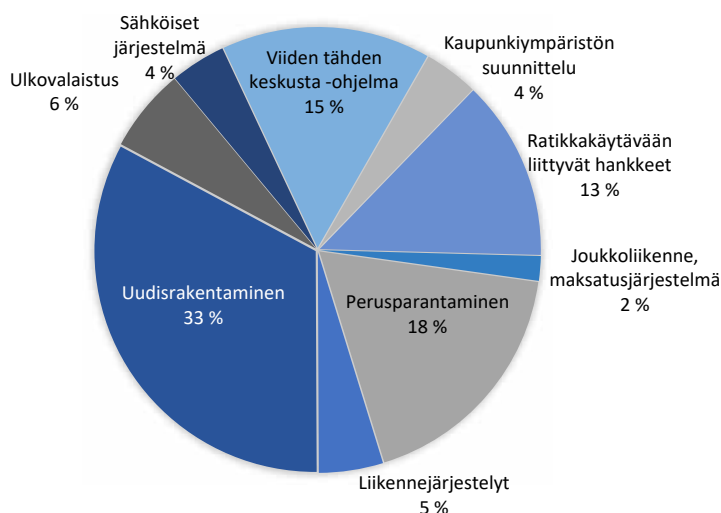
Maankäytön kokonaisprosessin digitalisaatiotyö (MAD) käynnistyi vuonna 2017 kaupungin digi-ohjelman koekieluna. MAD-projektin ensimmäinen osatoteutus koski infra-omaisuuden hallinnan tietojärjestelmän kilpailutusta. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2019. Uusi järjestelmä mahdollistaa tuottavuuden parantamisen omaisuuden hallinnan prosessien ohella myös maankäytön tiedonhallintaprosesseissa, kuten karttatuotannossa. MAD-projektissa tavoitellaan sujuvampia prosesseja, päällekkäisen työn poistamista, tiedonhallintaan käytettävän työajan vähentämistä sekä parempaa kokonaisuuden hallintaa hankkeiden ja henkilöstön resurssisuunnittelun osalta. Keskeinen työkalu tavoitteiden saavuttamiseksi on toiminnanohjausjärjestelmä, jonka käyttöönoton val-

mistelu alkaa vuonna 2020.

Elokuussa 2020 osana MAD-projektia käynnistetään myös rakennuttamisen digitalisaatioprojekti. Projektilla tähdätään rakennushankkeiden tiedonhallinnan kehittämisen myötä suunnittelun parempaan yhteensovittamiseen ja hankkeiden hallintaan sekä digitaalisia työmaapalveluja hyödyntämällä rakentamisvaiheen tehostumiseen. Infra-rakentamisen digitalisaatiokehitys koskee koko toimialaa ja tuottavuuspotentiaalin saavuttaminen edellyttää koko infra-rakentamisen tuotantoketjun yhteiskehittämistä. Parhaimmillaan hankkeiden kokonaiskustannuksiin voidaan kuitenkin saavuttaa merkittäviä säästöjä.

Kaupungin ulkovalaisimien valonlähteiden vaihtamista led-lamppuihin nopeutetaan. Uudet, energiaa säästävät valonlähteet edistävät tuottavuuden ohella myös kaupungin ilmastotavoitteita.

NETTOINVESTOINNIT, 56 milj. €

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

Yhdyskuntalautakunnan tehtävänä on järjestää kaupunkirakenteen kehittämistä kokonaisuutena, kaupunkisuunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa koskevat palvelut sekä viranomaispalvelut. Lautakunta vastaa kestävän kaupunkikehityksen ja ympäristöpolitiikan linjausten ja sitoumusten koordinaatiosta, toimeenpanosta, projektoinnista ja seurannasta. Lautakunnalle kuuluu liikenteen hallinta paitsi ympäristö- ja rakennusjaostolle sekä Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnalle kuuluvat tehtävät. Lisäksi lautakunnalle kuuluu tulvariskien hallinta sekä yleisen vesi- ja viemärlaitoksen toiminta-alueesta määrääminen.

Lautakunta toimii lainsäädännön mukaisena viranomaisena edellä mainituissa asioissa.

Kaupunkiympäristön palvelualueen organisaatiossa yhdyskuntalautakunnan järjestämät palvelut jakautuvat kaupunkiympäristön suunnittelun, kaupunkiympäristön rakennuttami-

sen ja ylläpidon ja kestävän kaupungin palveluryhmiin sekä paikkatieto- ja asiakas- ja tukipalveluyksiköille. Kaupunginhallituksen ohjauksessa toteutettavien raitiotie-kehitysohjelman ja SmartTampere-kehitysohjelman kuuluvan Kestävä Tampere 2030 -osaohjelman toimintamenot sisältyvät kaupunkiympäristön palvelualueelle.

Yhdyskuntalautakunnan alaisten palvelujen merkitys kuntalaisten hyvinvoinnin, kaupungin elinvoiman ja kaupunkiympäristön tilan sekä kestävän kehityksen näkökulmasta on huomattava. Yhdyskuntapalveluilla mahdollistetaan kuntalaisten asuminen, liikkuminen ja yritystoiminnan sijoittuminen sekä edistetään arjen sujuvuutta ja hyvinvointia, elinympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä kestävän kehityksen toteutumista.

Jätehuoltolautakunta, jonka oma budjetti on noin 0,4 milj. euroa, on sisällytetty talousarvioesityksessä yhdyskuntalautakunnan budjettiin.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten- ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Yhdyskuntalautakunta toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä. Lisäksi yhdyskuntalautakunnan toiminnan painopisteenä on vahvistaa viihtyisää ja toimivaa kaupunkia sekä edistää kestävästä liikennejärjestelmästä ja liikkumisen palveluja.

Yhdyskuntalautakunnalle kohdistuu vuonna 2020 yhteensä 12 sitovaa toiminnan tavoitetta. Tavoitteet esitetään taulukossa s. 106. Toiminnan painopisteet ja tavoitteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Ohjelmatasolla sitovat kohteet

Yhdyskuntalautakunnan talousarviossa esitetyn Raitiotie -kehitysohjelman käyttötalous on valtuustoon nähden sitova. Ohjelmittain sitovia eräitä ovat myös Viiden tähden Keskustan ja Hiedanranan kehitysohjelmien käyttötalous ja investoinnit sekä Smart Tampere kehitysohjelma, jonka käyttötalousmenoista osa sisältyy yhdyskuntalautakunnan talousarvioon.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	8 588	8 683	8 954
Maksutulot	13 376	13 568	13 724
Tuet ja avustukset	404	1 243	1 243
Vuokratulot	507	648	648
Muut toimintatulot	3 714	3 449	3 491
Toimintatulot yhteensä	26 588	27 591	28 059
Valmistus omaan käyttöön	17 253	12 080	1 080
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-12 762	-14 124	-14 338
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-3 111	-3 055	-3 006
Muut henkilösivumenot	-489	-469	-469
Palvelujen ostot	-49 111	-43 053	-32 063
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 104	-2 012	-2 247
Avustukset	-358	-237	-237
Vuokramenot	-2 193	-2 890	-4 572
Muut toimintamenot	-307	-475	-472
Toimintamenot yhteensä	-53 183	-54 235	-56 323
Toimintakate	-26 595	-26 644	-28 264
Rahoitustulot ja -menot	2	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-41 688	-45 570	-44 000
Tilikauden tulos	-68 281	-72 214	-72 264

Tavoite 2018 - 2021

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut	10 Tyytyväisyys palveluihin on parantunut rakennusvalvon- nassa sekä katujen ja yleisten alueiden kunnossapidossa
	11 90 % rakennusluvista on käsitelty 2 kuukaudessa
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13 Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyt- töön
Kaupungin kestävä kasvua on vahvistettu kaavoittamalla 80 prosenttia asuinkerrosalasta joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	27 80 % asemakaavoitetusta asuinkerrosalasta sijoittuu jouk- koliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin
Hiilidioksidipäästöjen määrä on vähentynyt Kestävä Tam- pere 2030 - tiekartan toimenpitein 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta valtuustokauden loppuun mennessä	28 Hiilineutraaliuden saavuttamisen toteutusohjelman toteu- tus on käynnistynyt yhteistyössä asukkaiden, yritysten ja yliopistoyhteisön kanssa
Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuk- sen (2017 - 2025) mukaisesti 7,5 prosenttia	29 Energiankulutus on vähentynyt energiatehokkuussopimuk- sen mukaisesti 1 %:n
Kestävien liikkumismuotojen (kävely, pyöräily ja joukko- liikenne) kulkutapaosuus on noussut valtuustokauden loppuun mennessä 58 prosenttiin (2012=54 %)	31 Pyöräilymäärät ovat kasvaneet 2 % edelliseen vuoteen verrattuna
Kaupallinen raitiotieliikenne ensimmäisellä reitillä on aloi- tettu onnistuneesti	34 Raitiotien osan 1 rakentaminen ja käyttöönotto ovat eden- neet niin, että testiliikenne on käynnistynyt
	35 Raitiotien seudullisen yleissuunnitelman mukaiset tulevai- suuden ratalinjojen maankäyttövaraukset on valmisteltu osallistuneiden kuntien valtuustojen päätöksentekoon
Raitiotien rakentaminen keskustasta Lentävänniemeeseen on käynnistynyt	36 Raitiotien osan 2 kehitysvaihe on valmistunut niin, että valtuustolla on edellytykset päättää osan 2 rakentamisesta
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainot- tamisohjelman tavoitteet on saavutettu	42 Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43 Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset
Tuottavuus on parantunut	48 Tuottavuuspiloteissa* on kehitetty prosesseja tuotta- vuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi.

*Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-79 970	-64 664	-54 556
Rahoitusosuudet	1 525	0	0
Nettoinvestoinnit	-78 445	-64 664	-54 556
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0	0	0

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate
Yhdyskuntalautakunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	26 813	-52 312	-25 499
Viiden tähden keskusta	0	-500	-500
Hiedanranta	250	-300	-50
Raitiotie	0	-1 500	-1 500
Smart Tampere	996	-1 711	-715

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit
Yhdyskuntalautakunta, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-46 081	0	-46 081
Viiden tähden keskusta, nettoinvestoinnit	-8 475	0	-8 475

Kaupunkiympäristön suunnittelu

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat yleiskaavoitus, asemakaavoitus, liikennejärjestelmän suunnittelu, viheralueet ja hulevedet, rakennusvalvonta ja kiinteistönmuodostus.

Kaupunkisuunnittelussa luodaan fyysisen ympäristön osalta edellytykset palveluiden, asumisen ja elinkeinolämän rakentamiselle sekä näitä palvelevan yhdyskuntatekniikan, liikennejärjestelmän ja viheralueiden toteuttamiselle tasapainoisen ja kestäväen yhdyskuntarakenteen tavoitteiden mukaisesti.

Toiminnan keskeiset muutokset

Maankäytön hallinnan kokonaisprosessin kehittäminen on palveluryhmälle keskeinen, jatkuva hanke, joka koskettaa laajasti koko kaupunkiympäristön palvelualueita sekä myös kahta muuta palvelualueita. Kokonaisprosessin kehittäminen on myös osa Maankäytön digitalisointi (MAD) -projektia. Kehittämisellä pyritään toiminnan sujuvuuteen, ennustettavuuteen sekä merkittäviin ajallisiin säästöihin. Asiakaslähtöisen ja vuorovaikutteisen suunnittelun kehittämiselle haetaan uusia mahdollisuuksia yhdistää esimerkiksi asukastapaamisia ja kehittää digitalisaation mahdollistamia vuorovaikutuksen tapoja.

Seudullisen suunnittelun näkökulmasta painottuu yhteistyö kestäväen yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän edistämiseksi. Keskeisiä hankkeita ovat raitiotien seudullisen laajenemisen suunnittelu yhdessä Pirkkalan, Kangasalan ja Ylöjärven kanssa sekä lähijunaliikenteen pilotointi Tampere-Nokia -välillä. Tampereen kaupunkiseudun yhteistyössä painopiste on uuden MAL-sopimuksen valmistelussa ja toteuttamisessa.

Kantakaupungin yleiskaavan 2040 päivityksen ehdotus valmistellaan vuoden 2020 aikana. Keskeisiä tutkittavia asioita ovat kaupungin aiempaa suurempien kasvutavoitteiden vaikutukset

sekä kaupunginvaltuuston yleiskaavan 2040 hyväksymiseen liitetty lähijunaliikennettä ja Ruotulan maankäyttöä koskevat päätöspöytäkirjat. Yleiskaavassa arvioidaan kaupunkistrategian hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista yhdyskuntarakenteesta. Pohjoisen suuralueen uudistetut maankäytön periaatteet käsittävät strateginen yleiskaava sekä Kämenniemen yleissuunnitelma valmistuvat ehdotuksiksi vuoden 2020 aikana. Yleiskaavoituksessa on siirrytty tietomallipohjaiseen yleiskaavatiedon käsittelyyn, menettelyllä varmistetaan yleiskaavatyössä syntyvän laajan ja ajantasaisen tietovarannon saatavuus myös muiden toimijoiden käyttöön.

Asemakaavoituksen prosessin kehittäminen jatkuu. Vireille tulon ja valmisteluvaiheen yhdistävää kevennettyä asemakaavaprosessia käytetään selkeissä hankkeissa, joissa suunnitteluratkaisu on lähtökohtaisesti kiistaton. Kaavoitusohjelmaan priorisoidaan hankekokonaisuus, joka vastaa kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita. Tampereen asemakaavavarannon määrä on hyvä ja varannon kerrosala vastaa noin neljän vuoden asuinrakennusten tuotantomäärää. Kaavavarannon riittävyyden varmistamiseksi painopiste työkannassa asetetaan rakentamismahdollisuuksia tuottaviin kaavahankkeisiin. Tampereen kasvutavoitteiden tasolla on keskeinen vaikutus asemakaavoituksen määrällisiin tarpeisiin.

Rakentamisen arkkitehtonista ja kaupunkikuvallista laatua valvotaan järjestelmällisesti. Merkittävät rakennushankkeet ja kaavat käsitellään myös kaupunginhallituksen asettamassa kaupunkikuvatoimikunnassa. Huolellisesti suunniteltu ja toteutettu kaupunkikuva lisää asukkaiden hyvinvointia ja parantaa alueen houkuttelevuutta. Kaupunkikuva muodostuu sekä rakennuksista että niiden lähiympäristöstä. Kaupungin eri alueiden tasa-arvon kannalta on tärkeää, että myös lähiöiden

rakentamisen laatua valvotaan kaupunkikuvatoimikunnassa

Asemakaavoituksen painopisteitä ovat erityisesti raitiotien lähialueet ja muut tehokkaan joukkoliikenteen vaikutuspiirissä olevat alueet sekä keskustan sekä aluekeskusten kohteet. Raitiotien reitin varrelle sijoitettavia kohteita on tulevien viiden vuoden kaavoitusohjelmassa useita muun muassa Kalevassa ja Hervannassa. Työpaikkojen määrän kasvulle luodaan edellytyksiä Aitovuoren alueella. Palvelu- ja tuotantotiloille luodaan sijoittumismahdollisuuksia myös monitoimintaisille alueille keskustassa ja keskuksissa. Kaavoituksella mahdollistetaan monipuolisen asuntotuotannon toteutuminen huomioimalla kohtuuhintaisen rakentamisen sekä I- ja II-kerroksisten rivitalojen tuotantojen edistämisen tarpeet.

Hiedanrannan-Lielahden yleissuunnitelman pohjalta asemakaavoitus Hiedanrannan ydinalueilla käynnistyy ensimmäisillä asemakaavoilla, joilla osoitetaan tilavaraukset alueen läpi kulkevalle raitiotielle, varmistetaan tehdasrakennusten rakennuskulttuuristen arvojen säilyminen ja osoitetaan tiloja sekä asumiselle että toimitiloille ja kaupallisille palveluille. Tärkeän keskustan täydennysalueen, Viinikanlahden entisen jätevedenpuhdistamon alueen suunnittelu käynnistyy arkkitehtikilpailun pohjalta.

Liikennejärjestelmäsuunnittelussa jatketaan raitiotien ja siihen liittyvien rinnakkaishankkeiden suunnitelmien laatimista. Pääpaino tulee olemaan raitiotien 2. vaiheen Pyynikintori - Lentävänniemi suunnittelussa, jota tehdään yhdessä Raitiotieallianssin kanssa.

Kestäväen liikkumisen suunnitelma (SUMP) valmistuu. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantamisen pääpaino on pääreittien laatutason kohottamisessa erityisesti raitiotiekäytävässä sekä keskustassa. Hervannan pyöräbaanan suunnittelua jatketaan. Kävelyn opastussuunnitelmia sekä kävelyreittien kehittämistä jatketaan kes-

kustassa. Pääpaino on raitiotiepysäkeille johtavissa reiteissä. Asuinalueiden 30 km/h aluenopeusrajoitusalueiden ja liikenteen rauhoittamistoimenpiteiden suunnittelua jatketaan.

Kaupunkipyöräjärjestelmän toteuttaminen käynnistyy kaupunkikonsernin eri toimijoiden yhteistyönä. Tavoitteena on, että kaupungin joukkoliikennejärjestelmään kytkeytyvät kaupunkipyörät ovat käytössä vuonna 2020, ennen raitiotiejärjestelmän käyttöönottoa.

Keskustan katujen suunnittelussa tärkeimpinä kohteina ovat keskustakehä, Keskustori ja Tammerkosken länsipuolinen keskustakehä sisällä sijaitseva alue sekä Asemanseutu ja Tullin alue. Pysäköintipolitiikassa mainittuja toimenpiteitä edistetään. Hiedanrannassa katujen suunnittelu jatkuu ja Vaitinaron eritasoliittymän jatkosuunnittelua edistetään, jotta Hiedanrannan alue saadaan kytkettyä päätieverkkoon.

Liikenteen hallinnan osalta edistetään liikenteen datalähteiden hyödyn-

tämistä paremmaksi liikenteen reaaliaikaiseksi tilannekuvaksi ja uusiksi operoinnin työkaluiksi. Automaattiliikenteen mahdollistamiseksi laaditaan suunnitelmaa ja älyliikenteen kehittämistä ja yhteistyötä jatketaan ITS Factoryn kautta.

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston valmistelu etenee. Uusia viheralueita suunnitellaan muun muassa Niemenrantaan, peruskorjauskohteita sijoittuu muun muassa Kalevaan ja keskusta. Viherpalveluohjelmien mukaisesti toteutetaan leikkipaikkojen ja pelikenttien peruskorjauksia ja poistoja.

Hulevesien osalta vuoden 2020 tehtäviä ovat hulevesiomaisuuden hallinta ja hallinnan kehittäminen. Suunnitelmallista hulevesijärjestelmien kunnossapitoa jatketaan. Vesihuoltoa kehitetään sidosryhmäyhteistyössä päivitetyn vesihuollon kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tampereen yhdyskuntalautakunta vastaa hulevesien hallinnan kokonaisuudesta mukaan lukien hule-

veden viemärointi. Hulevesien hallinnasta kunnalle aiheutuvat kustannukset katetaan hulevesimaksulla.

Kiinteistönmuodostusyksikössä on otettu käyttöön aiempaa tehokkaampi kiinteistönmuodostamisprosessi. Prosessissa lisätään asiakkaan valintamahdollisuuksia valita tarpeitaan vastaava palvelujen laajuus. Jatkuvan kehitystyön avulla käsittelyajat pidetään hyvällä tasolla edellisvuoden tavoin. Tuotannon osalta jatketaan siirtymistä yhä enemmän sähköisten järjestelmien käyttöön toiminnan ohjaamisessa ja valmistaudutaan samalla sähköisen arkistoinnin käyttöönottoon. Henkilövaihdosten seurauksena yksikön henkilöstön määrä on supistunut merkittävästi, mikä edellyttää joustavuutta ja osaamisalueiden laajentamista nykyiseltä henkilöstöltä. Yhteistyötä kehitetään eri yksiköiden, erityisesti asema-kaavoituksen ja rakennusvalvonnan kanssa, jotta pystytään varmistamaan asiakkaan näkökulmasta mahdollisimman saumaton prosessi.

Rakennusvalvonnassa Lupapiste.fi-palvelu on käytössä rakennus- ja toimenpidelupien käsittelyssä sekä rakennustarkastuksen prosessissa. Sähköisen toimintakulttuurin laajentaminen edellyttää toimintaprosessien kehittämistä. Kitara-projektissa pyritään virheellisten ja puuttuvien rekisteritietojen korjauksella kasvattamaan merkittävästi kaupungin kiinteistöverotuottoja. Projektissa on kehitetty työkalut järjestelmälliseen rakennusrekisteritietojen korjaamiseen ja korjatun tiedon välittämiseen väestötietojärjestelmään (VTJ) ja verohallintoon. Projektin avulla saadaan lisääntyneen kiinteistöverotuoton lisäksi luotettavuutta lupahankkeiden lähtötietoihin ja sujuvuutta lupahakemusten käsittelyyn. Asiakaslähtöisyyden kehittämiseksi valmistellaan helppokäyttöistä ja selkeää Rakentamisen neuvontapolku - ohjetta julkaistavaksi kaupungin palvelusivustolla. Yritysasiakkaiden hankkeiden sujuvaa hallintaa kehitetään rakennusvalvonnan ja asemakaavoituksen kahden henkilön työparimenettelyllä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	10 999	11 759
Toimintamenot	-14 570	-14 916
Toimintakate	-3 571	-3 157
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-600	-500

TOIMINTAKATTEEN JA NETTOINVESTOINTIEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Kaupunkiympäristön suunnittelu, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-2 771	-2 607
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, toimintakate	-500	-500
Hiedanranta -kehitysohjelma, toimintakate	-300	-50
Yhteensä	-3 571	-3 157
Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Kaupunkiympäristön suunnittelu, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-500	-500
Hiedanranta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-100	0
Yhteensä	-600	-500

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat yleisten alueiden toteutussuunnittelu ja rakennuttaminen, kunnossapidon järjestäminen ja satamapalvelut. Kadut, aukiot, viheralueet ja satamat rakennetaan vuosisuunnitelman investointiohjelman mukaisesti. Tehtävänä on rakennuttaa kaava- ja viheralueohjelmia sekä peruskorjauksia toteuttavan investointiohjelman kohteet mahdollisimman edullisesti ja laadukkaasti hyödyntämällä tehokkaasti sekä kaupunkikonsernin omia että yksityisiä palveluntuottajia.

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat lisäksi katutilavalvonnan viranomais-tehtävät, jotka sisältävät muun muassa yleisillä alueilla tapahtuvien töiden lupien myöntämisen ja niiden valvonnan sekä romuajoneuvoihin liittyvän viranomaistoiminnan. Pysäköinninvalvonnan tehtävänä on valvoa pysäköintiä ja pysäyttämistä koskevien säännösten noudattamista sekä määrätä pysäköintivirhemaksuja ja muita seuraamuksia pysäköintivirheiden ja joutokäyntirikkomusten johdosta.

Toiminnan keskeiset muutokset

Toiminta keskittyy lähivuosina edelleen poikkeuksellisen suurien rakennushankkeiden hallintaan ja käyttöönottoon. Rakentamisen volyymin kasvusta huolimatta rakennusurakoiden kilpailutilanne on edelleen kohtuullinen, jolloin rakennuskustannusten ei odoteta nousevan. Ruskon maanvastaanottoaikan

sulkeminen on merkinnyt kustannusten nousua erityisesti kaupungin itäisillä rakennuskohteilla. Tilannetta pyritään parantamaan kehittämällä hankkeiden massalogistiikkaa. Kunnossapidon laatutavoitteena on käyttäjätarpeisiin perustuva tyydyttävä laatu, ajankohta ja olosuhteet sekä kustannukset huomioiden. Kunnossapidon palveluiden järjestäminen muuttuu merkittävästi, kun katujen, puistojen ja yleisten alueiden kunnossapito hankitaan jatkossa perustettavalta Tampereen Infra Oy:lta erillisten urakoiden sijasta. Talousvaikutuksena on entisen liikelaitoksen sisäisen katteen poistuminen, mikä näkyy hintojen alentumisena. Talouden tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta yleisten alueiden ylläpidon laatu pyritään säilyttämään pääosin nykyisellä tasolla. Palvelukokonaisuudessa varaudutaan ottamaan kaupungin yleisillä alueilla olevan tietoverkon hallinta ja kehittämisvastuu. Siinä taloudellinen lähtökohta on, että investoinnit ja toimintakulut katetaan käyttäjämaksuilla.

Liikennehaittojen hallitsemiseksi raitiotie-hankeeseen ja sen rinnakkaishankkeisiin kuulumattomien infrastruktuurihankkeiden käynnistämistä vältetään työmaan läheisyydessä. Samoin konsernitasolla vältetään muiden yhdyskuntarakenteellisten töiden käynnistämistä työmaan läheisyydessä. Samaan aikaan myös asunto- ja toimintarakentaminen on vilkasta, mikä pyritään ottamaan myös rakennushankkeissa huomioon.

Uusi tieliikennelaki tulee voimaan 1.6.2020. Lakiin sisältyy useita kustannuksia lisääviä määräyksiä. Näitä ovat muun muassa hallintopäätösten tekeminen liikennemerkeistä tiealueille, jotka ovat yleisen liikenteen käytössä, mutta eivät ole katuja tai maanteitä sekä tietyt liikennemerkit ja tiementäyttömuutokset. Tarkkoja kustannusvaikutuksia vuodelle 2020 ei ole vielä tiedossa, koska lain toimeenpanon yksityiskohtia selvitetään vielä.

Talouden sopeuttamisen edellyttämiä säästöjä pyritään saavuttamaan muun muassa katuvalojen led-tekniikkaan siirtymisen tuottamalla säästöillä. Yleisten alueiden siisteyttä pyritään ylläpitämään kohdistamalla puhtaanapito keskeisiin alueisiin sekä suuriin kaupunkitapahtumiin. Vesialueiden virkistyskäytön kehittämiseksi selvitetään alueellisesti venesatamien ja palveluiden järjestämistapaa. Tampereen alueella veneiden talvisäilytysalueiden käyttöä arvioidaan ja tarvittaessa edistetään yksityistä palvelutarjontaa. Kaivulupatoimintaa kehitetään muun muassa maksuperusteita tarkistamalla niin, että se tukee sujuvampaa ja parempaa laatua.

Digitalisaation hyödyntämisen painopiste on tietomallipohjaisen suunnittelun kattavuuden lisääminen omassa ja ostopalveluissa. Kaupungin ja sidosryhmien investointihankkeiden yhteisen tietokannan käyttöönottoa jatketaan hanke- ja toteutussuunnittelussa sekä itse rakentamisessa. Uusi Infraomai-

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	12 776	12 441
Toimintamenot	-29 345	-30 853
Toimintakate	-16 569	-18 411

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-64 064	-54 056
Rahoitusosuudet	0	0

suuden hallintajärjestelmiä kehitetään. Tietojärjestelmien avulla voidaan jakaa tietoa myös kaupunkilaisille, mikä huomioidaan kehitystyössä. Lupa- ja valvontaprosessin digitalisointiprojekteilla parannetaan asiakaspalvelua. Satamatoiminnassa venepaikkojen digitaalinen vuokrausjärjestelmä otetaan käyttöön.

Infrakohteiden suunnittelussa ja rakennuttamisessa panostetaan kiertotalouden edistämiseen. Tähän liittyen kokeillaan uusioainesten käyttöä sekä eri hankkeiden suunnittelun ja rakentamisen koordinaatiota parannetaan massalogistiikan tehostamiseksi. Selvittää seudullisesta toimintamallia massalogistiikassa. Tavoitteena on ympäristölle ja ihmisille turvallisia ratkaisuja

käyttämällä vähentää hiilijalanjälkeä ja saavuttaa säästöä rakentamisen kustannuksissa. Ratkaisulla on lisäksi mahdollista tuottaa infrarakenteille pidempi elinkaari.

Palvelukokonaisuuden toimintatuloihin sisältyy muun muassa pysäköintimaksut sekä -virhemaksut. Palvelukokonaisuuden toimintamenoihin sisältyy myös yksityisteiden avustusmäärärahat 0,2 milj. euroa.

Merkittävimpiä uusia investointeja ovat Ojala-Lamminrahkan alueen kunnallistekniikan rakentamisen käynnistäminen yhteistyössä Kangasalan kaupungin kanssa. Santalahden, Ranta-Tampellan ja Vuoreksen alueen rakentamista jatketaan. Lahdenjärven eteläosan yritysalueen rakentamista

jatketaan. Pinninkadun alikulkusilta uusitaan yhteistyössä valtion kanssa. Erillisiä kevyen liikenteen rakennuskohteita ovat muun muassa niin sanottu keskustan-Hervannan laatukäytävän rakentaminen valmiiksi Hervannan päässä. Hämeenkadun kevyen liikenteen väylien uusimista jatketaan. Raitiotien toteuttamisen rinnakkaishankkeet ovat merkittäviltä osin kävely- ja pyöräilyväylien toteuttamista. Ratapihankadun rakentaminen tavara-aseman kohdalla on tarkoitus aloittaa loppuvuonna 2020 heti sen jälkeen, kun tavara-asema on siirretty. Merkittävän viherinvestointi on Kalevan keskuspuiston peruskorjauksen aloittaminen.

TOIMINTAKATTEEN JA NETTOINVESTOINTIEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito, toimintakate (pl erikseen sitovat erät)	-16 432	-18 315
Smart Tampere -kehitysohjelma, toimintakate	-137	-97
Yhteensä	-16 569	-18 411

Investoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito, nettoinvestoinnit (pl erikseen sitovat erät)	-48 332	-45 581
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-14 412	-8 475
Hiedanranta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-1 320	0
Yhteensä	-64 064	-54 056

Kestävä kaupunki

Kestävä kaupunki -palvelukokonaisuus vastaa Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja kestävä kehityksen linjausten valmistelusta, toteutuksesta ja johtamisesta sekä niihin liittyvien toimintojen ja toimintatapojen kehittämisestä, päätösvalmistelusta ja seurannasta. Ryhmä vastaa ympäristönsuojelun, jätehuollon ja ympäristöterveyden viranomaistehtävistä.

Toiminnan keskeiset muutokset

Palvelukokonaisuuden v. 2020 toiminnan painopiste on valtuuston hyväksymien ympäristöpolitiikan ja kestävä kehityksen Kestävä Tampere 2030 -linjausten toteuttaminen yhteistyössä kaikkien palvelualueiden, liikelaitosten ja konserniyhtiöiden kanssa samoin kuin asukkaiden ja alueen yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Palveluryhmä tehostaa ja sujuvoittaa ryhmään kuuluvia viranomaistoimintoja. Ryhmän asiantuntemusta tarjotaan aktiivisesti muiden kaupungin yksiköiden käyttöön. Kestävien hankintakriteerien käyttöä edistetään. Ympäristötiedon saatavuutta parannetaan ja hyödyntämistä laajennetaan.

Jätehuollon yksikkö huolehtii seitsemäntoista Pirkanmaan kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävistä. Päätävä elin on alueellinen jätehuoltolautakunta. Toiminnasta aiheutuvat kustannukset rahoitetaan jätehuollon asiakkailta perittävään jätemaksuun sisällytettynä. Jätehuoltoyksikön toiminnalla luodaan puitteet toimivalle ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavalle jätehuollolle.

Jätehuoltoyksikön vuoden 2020 toiminnan painopisteitä ovat uusien jätehuoltomääräysten valmistelu ja toimeenpano sekä kuntien yhteisen jätestrategian toimeenpano. Jätehuoltomääräykset päivitetään vastaamaan ensi vuonna voimaantulevan jätelain vaatimuksia erityisesti jätteiden erilliskeräyksen tehostamiseksi. Syksyllä 2019 hyväksytyssä kuntien yhteisessä jätestrategiassa määriteltujen toimen-

piteiden edistäminen aloitetaan yhdessä muiden vastuutahojen kanssa jätehuollon kehittämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään toimialueen sidosryhmäyhteistyön parantamiseen sekä biojätteiden syntypaikkalajittelun tehostamiseen. Vuoden 2020 aikana jatketaan lisäksi yksikön toimintaprosessien tehostamista ja automatisointia muun muassa uudistetun jätteenkuljetusrekisterin ja sähköisen asiointipalvelun avulla. Toimintaprosessien tehostamisella parannetaan muun muassa asiakaspalvelua ja lyhennetään hake-
musten käsittelyaikoja.

Kestävä kehityksen yksikkö ohjaa, sitouttaa ja tukee kaupunkiorganisaation yksiköitä, liikelaitoksia ja tytäryhtiöitä kaupungin ympäristö- ja ilmastopolitiikan ja kestävä kehityksen sitoumusten toteutuksessa. Yksikön toiminnan painopisteenä vuonna 2020 on varmistaa kestävyystoimenpiteiden riittävyys kohti hiilineutraalia kaupunkia tarkentamalla ja kehittämällä edelleen kasvihuonekaasupäästöjen laskentaa sekä ympäristö- ja ilmastotoimien päästö- ja taloudellisten vaikutusten arviointia ja seurantaa. Yksikkö edistää luonnon ekosysteemipalveluiden huomioimista kaupungin toiminnassa ja ympäristö- ja vastuullisuuskriteerien käyttöä kaupungin hankintaprosesseissa.

Kestävä Tampere 2030 -ohjelma edistää Kestävä Tampere 2030 -linjausten toteuttamista tukemalla kaupungin palvelualueita ja muita toimijoita Kohti hiilineutraalia kaupunkia -tiekarttojen valmistelussa. Vuoden 2020 aikana on tarkoitus saada tiekartat valmiiksi kaikilla palvelualueilla, liikelaitoksissa ja yhtiöissä, ryhtyä niiden toteutukseen sekä sitouttaa tärkeimmät sidosryhmät

yritysmaailmasta, korkeakouluista ja yhteisöistä yhteiseen ilmastotavoitteeseen.

Ympäristönsuojelun yksikkö huolehtii ympäristönsuojeluviranomaisen hoidettaviksi säädettyistä tehtävistä. Tehtävänä on myös edistää viranomaisten välistä yhteistyötä ympäristönsuojelussa ja huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista. Ympäristönsuojeluviranomaisena toimii yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaosto.

Ympäristönsuojelun valvonta on suunnitelmallista ja vireille tulevat lupa-hakemukset ja ilmoitukset käsitellään ripeästi. Vuonna 2020 luonnonsuojelualueiden rakenteita ja opastauluja uusitaan niille laaditun kunnostusohjelman mukaisesti. Makkarajärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueelle suunnitellaan ja toteutetaan kokonaan uusi reitti. Yksikkö koordinoi kaupungin liito-oravatoimintamallin laadintaa v. 2020. Vesiensuojeluohjelman ja luonnonsuojeluohjelman toteutusta jatketaan eri yhteistyötahojen kanssa sekä vesistöjen tilaa ja ilman laatua seurataan sopimusten mukaisesti. Yksikkö osallistuu Black Carbon Footprint -tutkimushankkeeseen. Edelleen yksikkö edistää ympäristövastuullisia toimintatapoja läpi kaupunkiorganisaation ja panostaa yhteistyöhön eri yksiköiden kanssa, erityisesti kaupunkiympäristön suunnittelun kanssa.

Ympäristöterveyden yksikkö tuottaa seudullisen ympäristöterveydenhuollon lakisäätteiset tehtävät kahdeksan kunnan toiminta-alueella. Tampere toimii isäntäkuntana. Ympäristöterveydenhuollon viranomainen on yhdyskuntalautakunnan alueellinen ympä-

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot	3 351	3 393
Toimintamenot	-8 055	-8 245
Toimintakate	-4 704	-4 852

ristöterveydenhuollon jaosto, jonka alaisuudessa yksikkö toimii. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveysnsuojelu, elintarvikkeiden, tupakkalain, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Ympäristöterveydenhuollon valvonta toteutetaan Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelman 2020 - 2024 mukaisesti. Valvonta on riskiperusteista. Valvontakeinot ja valvonnan

kohdentaminen valitaan siten, että valvonta on mahdollisimman vaikuttavaa. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan vaikuttavuutta edistetään edelleen toteuttamalla seuraavia tavoitteita: valvonnan riskiperusteisuuden ja tehokkaan kohdentamisen varmistaminen, arviointi- ja ohjauskäynnit, valvonnan maksullisuuden edistäminen, tietojärjestelmien kehittämiseen osallistuminen ja tehokas hyödyntäminen sekä

valvonnan näkyvyyden varmistaminen. Suunnitelmallisen valvonnan ohjelma-kauden 2020-2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö, joita edistetään muun muassa seuraavia tavoitteita toteuttamalla; arviointi- ja ohjauskäynnit, viranomaisyhteistyö, yhteistyö toimijoiden kanssa, varautuminen ja jatkuvuudenhallinta.

TOIMINTAKATTEEN JA NETTOINVESTOINTIEN ERITTELY

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Kestävä kaupunki, toimintakate (pl erikseen sitovat erät)	-4 426	-4 234
Smart Tampere -kehitysohjelma, toimintakate	-278	-618
Yhteensä	-4 704	-4 852

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmat -palveluryhmään sisältyy Raitiotien kehitysohjelma, joka ovat valtuustoon nähden sitova. Kehitysohjelmat perustuvat kaupunkistrategiaan ja ne toteutetaan kaupunginhallituksen ohjauksessa. Kehitysohjelmista on esitetty tarkemmat ohjelmakohtaiset kuvaukset kirjan alkuosassa, Tampereen kaupungin kehitysohjelmat -kappaleessa.

Raitiotien kehitysohjelma toimii kaupunkiympäristön palvelualueella ja se koordinoi peruskaupungin toimintaa raitiotiehankeessa. Peruskaupungin, kaupunkiympäristön palvelualueen vastuulla on raitiotiehankeessa maankäytön suunnittelu, liikennesuunnittelu, katujen ja yleisten alueiden rakennussuunnittelu, rakennuttaminen ja ylläpito sekä joukkoliikenteen

suunnittelu, tilaaminen, maksuliikenne, tiedotus ja matkustajainformaatio. Kehitysohjelma tukee osaltaan Tampereen Raitiotie Oy:tä ja Raitiotieallianssia raitiotiejärjestelmän toteuttamishankkeessa. Raitiotien toteuttaminen liittyy kiinteästi kaupunkiympäristön palvelualueen perustoimintaan sekä kaupungin muiden palvelualueiden ja kehitysohjelmien toimintaan.

Käyttötalous (1 000 euroa)	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot		
Toimintamenot *)	-1 554	-1 564
Toimintakate	-1 554	-1 564
*) Sisältyy vyörytysosuudet (Paikkatieto sekä Hallinto- ja tukipalvelut)		

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelausakunnan tehtävänä on järjestää joukkoliikenne Tampereen kaupunkiseudulla yhteistoimintana kaupunkiseudun kuntien kanssa sekä toimia EU:n palvelusopimusasetuksen sekä kansallisen joukkoliikennelain mukaisena paikallisena toimivaltaisena viranomaisena.

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelausakunta toimii Tampereen, Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupun-

kien sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen alaisuudessa.

Kaupunkiympäristön palvelualueella joukkoliikennelausakunnan palvelut järjestää joukkoliikenteen palveluryhmä. Kaikki joukkoliikennelausakunnan alaiset palvelut sisältyvät yhteen joukkoliikenteen palvelukokonaisuuteen.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.4.2019 viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Kaupunkiseudun joukkoliikennelausakunta toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä. Lisäksi kaupunkiseudun joukkoliikennelausakunnan painopisteenä on edistää kestävää liikennejärjestelmää ja liikkumisen palveluja.

Joukkoliikennelausakunnalle kohdistuu vuonna 2020 yhteensä viisi sitovaa toiminnan tavoitetta. Tavoitteet esitetään taulukossa s. 114. Toiminnan painopisteet ja tavoitteet tarkentuvat toimenpiteiksi lautakunnan palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	45 961	48 612	51 700
Maksutuotot	44	0	0
Tuet ja avustukset	4 158	3 908	3 908
Muut toimintatulot	928	620	620
Toimintatulot yhteensä	51 091	53 140	56 228
Valmistus omaan käyttöön	599	0	0
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-825	-828	-907
Henkilösivumenot			
Eläkemenot	-141	-152	-152
Muut henkilösivumenot	-32	-28	-28
Palvelujen ostot	-64 154	-64 984	-69 188
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-205	-8	-8
Vuokramenot	-864	-972	-1 992
Muut toimintamenot	-66	-119	-119
Toimintamenot yhteensä	-66 286	-67 090	-72 393
Toimintakate	-14 596	-13 950	-16 165
Rahoitustulot ja -menot	1	0	0
Tilikauden tulos	-14 596	-13 950	-16 165

SITOVAT ERÄT

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Joukkoliikennelausakunta, toimintakate	56 228	-72 393	-16 165
Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Joukkoliikennelausakunta, nettoinvestoinnit	-1 000	0	-1 000

Tavoite 2018 - 2021	Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020
Tyytyväisyys palveluihin ja niiden saatavuuteen on parantunut	10 Tyytyväisyys palveluihin on parantunut joukkoliikenteessä
Valtaosa asioinnista on mahdollista tehdä digitaalisessa kanavassa ja digitaalisten palvelujen käyttö on lisääntynyt	13 Uusia digitaalisia asiointimahdollisuuksia on otettu käyttöön
Kestävien liikkumismuotojen (kävely, pyöräily ja joukkoliikenne) kulkutapaosuus on noussut valtuustokauden loppuun mennessä 58 prosenttiin (2012=54 %)	30 Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 3 % edelliseen vuoteen verrattuna
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainottamisohjelman tavoitteet on saavutettu	42 Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43 Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset

Joukkoliikenne

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan tehtävänä on järjestää joukkoliikenne Tampereen kaupunkiseudulla yhteistoimintana kaupunkiseudun kuntien kanssa sekä toimia EU:n palvelusopimusasetuksen sekä kansallisen joukkoliikennelain mukaisena paikallisena toimivaltaisena viranomaisena.

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii Tampereen, Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupunkien sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen alaisuudessa.

Joukkoliikenteen palvelutilausta suunniteltaessa arvioidaan joukkoliikenteen tarve ja sen kehittyminen, suunnitellaan joukkoliikenteen linjasto ja liikennöinti sisältäen reitit, aikataulut ja pysäkkien paikat. Tilaaja suunnittelee liikenteen autokierrot ja hankkii ne tuottajilta. Tilaaja vastaa myös joukkoliikenteen tukipalvelujen kehittämisestä (rahastus- ja informaatiojärjestelmät). Joukkoliikenteen tilaaja vastaa tariffisuunnittelusta, yhteistariffiliikenteen taloudellisesta selvityksestä (clearing) ja lippujen myyntiverkostosta sekä matkakorttien jakelusta ja hallinnoinnista (joukkoliikenteen asiakaspalvelu).

Toiminnan keskeiset muutokset

Raitiotien rakennustyöt käynnistyivät vuoden 2017 alusta. Liikennepalvelun suunnittelussa on otettu huomioon raitiotierakentamisen vaikutuksia palvelutarjontaan. Raitiotien ja muiden kohteiden työmaat hidastavat erityisesti ydinkeskustan alueella joukkoliikenteen liikennöintiä ja tätä liikenteen hidastumista on kompensoitu lisäämällä linjoille autoja sekä aikataulumuutoksien muun muassa vakiominuuttiaikatauluista luopumalla.

Joukkoliikenteen toimintakate nousee 2,21 miljoonaa euroa vuoden 2019 talousarvion 13,96 miljoonasta eurosta 16,17 miljoonaan euroon. Pääosin toimintakatteen muutos johtuu Tampereen Raitiotie Oy:lle maksettavan hallintovastikkeen kasvusta sekä vuonna 2020 alkavista varikkovastikkeesta ja kalustovuokrasta. Hallintovastike nousee 0,16 miljoonaa euroa, varikkovastiketta maksetaan 0,56 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja vastaavasti kalustovuokra on 0,30 miljoonaa euroa. Raitiotien liikennöintiallianssin kustannukset ovat talousarviovuonna 0,645 miljoonaa euroa. Toimintakatteen nousulla mahdollistetaan lisäksi häiriönhallinnan kehittämistä sekä kasvavien ict-

kustannusten kattaminen ja kaupunkipyöräjärjestelmän toteutus.

Joukkoliikenteen hoidon kustannustason arvioidaan nousevan vuonna 2020 noin 3 prosenttia eli 1,8 miljoonaa euroa. Kustannustason nousu katetaan korottamalla lipunhintoja noin 4 prosenttia. Taksojen nostotarpeeseen sisältyy myös talousohjelman mukainen 0,2 miljoonan euron tulonlisäystoimenpide. Joukkoliikenteen talousarvioon 2020 sisältyy noin 1,0 miljoonan euron eli 2,5 prosentin suuruinen lisääntyvästä kysynnästä aiheutuva lipputulon kasvu, jolla rahoitetaan palvelutarjonnan kehittämisen. Joukkoliikenteen valtiontuen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Mikäli valtiontuen määrä kasvaa, on perusteltua käyttää kasvavaa tukea lipunhintojen nousun hillitsemiseen ja palvelutarjonnan lisäämiseen.

Seutuliikenteen osalta Nokialla toteutetaan linjaston rakenteellinen muutos, joka säästää kustannuksia vuonna 2020. Muilta osin seutuliikenteessä toteutetaan nykyinen palvelutaso.

KONSERNIHALLINTO

Konsernihallinnon tehtävänä on varmistaa kaupungin tavoitteiden toteutuminen ja kaupunkikonsernin yksiköiden toimiminen koko konsernin näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernihallinnon tehtävä ulottuu kaupunkiorganisaation lisäksi tytäryhtiöihin ja -yhteisöihin sekä säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Konsernihallinnossa toimivat pormestarin suorassa alaisuudessa konsernijohtaja, apulaispormestarit, sisäisen tarkastus ja pormestarin esikunta. Lisäksi konserninhallinnon talousarvio sisältää sisäisen tarkastuksen, tarkastuslautakunnan ja päätöksentekoon liittyvät toimielimet eli kaupunginvaltuuston ja -hallituksen sekä lautakunnat.

Konsernihallinnossa toimivat myös palvelualueiden esikunnat ja konsernijohtajan alaisuudessa seitsemän konserniyksikköä. Konserniyksiköiden

tehtävänä on ohjata ja tukea palvelualueiden ja muun kaupungin organisaation toimintaa ja sen kehittämistä sekä avustaa konsernijohtoa. Konserniyksiköt myös vastaavat konsernin ohjaus- ja johtamisprosessien kehittämisestä sekä tiettyjen erikseen määriteltyjen palvelujen tuottamisesta kaupunkiorganisaatiolle.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2020 talousarvio ja sen sisältämät sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030, joka on valmisteltu Lauri Lylyn pormestariohjelman pohjalta.

Konsernihallinnossa edistetään koko kaupunkiorganisaatiota koskevien toiminnan tavoitteiden toteutumista. Vuoden 2020 tavoitteissa painottuvat talouden tasapainottaminen ja tuottavuuden parantaminen muun muassa hankintojen tehokkuutta parantamalla ja kehittämällä tuottavuuden johta-

mista. Lisäksi painottuvat osallisuuden vahvistaminen sekä johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen.

Kaupunginhallitus on linjannut viisi kaupunkitasoista toiminnan painopistettä, joihin panostamalla strategian pitkän tähtäimen tavoitteet voidaan saavuttaa. Painopisteet ovat lasten ja nuorten hyvinvointierojen kaventaminen, kaupungin kasvun vahvistaminen ja hallinta, hiilineutraalisuuden edistäminen, toiminnan ja palveluprosessien uudistaminen sekä työntekijäkokemuksen parantaminen. Konsernihallinnon toiminnassa painottuvat lisäksi asiakkuudenhallinnan ja yhtenäisen asiakaspalvelun kehittäminen, hankintojen ja omistamisen tulokellisuuden parantaminen sekä yhteisöllisen toiminnan tukeminen. Myös sote-uudistuksen toteuttamiseen varaudutaan.

Konsernihallinnon ensisijaiselle toteutusvastuulle on asetettu vuonna 2020 yhteensä 13 sitovaa toiminnan

Tavoite 2018 - 2021

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2020

Turvallisuus on parantunut ja turvallisuuden tunne lisääntynyt	2 Tampereen kaupungin turvallisuussuunnitelma on laadittu
Yhteisöllinen toiminta ja osallistuminen ovat lisääntyneet	3 Osallistuvan budjetoinnin pilotointi on käynnissä
Johtaminen on uudistunut ja se on johtamisperiaatteiden mukaista	38 Esimiesarviointien tulokset ovat vähintään edellisen vuoden tasolla
Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut	39 Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
Sairauspoissaolojen määrä on vähentynyt 10 prosentilla	40 Sairauspoissaolojen määrä on laskenut vähintään 3 %
Kaupungin talous on tasapainossa ja talouden tasapainotamisohjelman tavoitteet on saavutettu	41 Tilikauden tulos on vähintään 0
	42 Talouden tasapainottamisohjelman taloudelliset tavoitteet on saavutettu
	43 Työvoimakustannukset ovat vuosisuunnitelman mukaiset
	44 Investointien tulorahoitus-% on 56
Kaupungin menojen kasvua on hillitty	45 Nettomenojen kasvu on 4,5 %
Hallinnollinen työ on vähentynyt 5 prosenttia	46 Hallintotehtävien kustannukset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna (valtuustokauden aikana yhteensä 5 %)
	47 Hankintojen tehokkuusindeksi on parantunut edellisvuoden tasoon verrattuna
Tuottavuus on parantunut	48 Tuottavuuspiloteissa* on kehitetty prosesseja tuottavuuden parantamiseksi sekä luotu tuottavuuden mittarit johtamisen ja seurannan tueksi.

*Tuottavuuspilotit luetellaan tuottavuusmittaritaulukon yhteydessä sivulla 38

tavoitetta, jotka esitetään alla olevassa taulukossa. Toiminnan tavoitteet ja painopisteet tarkentuvat toimenpiteiksi konsernihallinnon palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Konsernihallinto toteuttaa omalta osaltaan näitä painopisteitä ja tavoitteita muun muassa edistämällä digitalisaatiota, tukemalla tuottavuuden lisäämistä ja uudistamalla palveluprosesseja.

Konsernihallinnon suunniteltu henkilöstövuosien määrä on 321 vuonna 2020. Konsernihallinnosta siirtyy noin 44 henkilöstövuotta sivistyspalvelujen

sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelualueille.

Taloudellinen tilanne vaikuttaa vapautuvien tehtävien järjestelyihin. Tehtäviä pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan sisäisin järjestelyin.

ICT-kehittämiseen on suunniteltu käytettävän vuonna 2020 8,8 milj. euroa, josta 5,8 milj. euroa kohdistuu käyttötalouteen ja 3,0 milj. euroa investointeihin. ICT-kehittämismäärärahasta on talousarviovaiheessa suunniteltu käytettävän 1,5 milj. euroa Pirkanmaan aikuispsykiatrian avohoidon ja sairaalahoidon integraation aiheuttamiin ICT-

kustannuksiin, 2,3 milj. euroa digiohjelman toteuttamiseen ja 0,3 milj. euroa tietohallintostrategian jalkauttamiseen ja sen vaatimiin toimenpiteisiin. Muilta osin ICT-kehittämismääräraha allokoidaan salkuille palvelu- ja vuosisuunnitelmassa.

Tietoliikenneverkko siirretään vuoden 2019 loppuun mennessä kaupunkiympäristön palvelualueen omistukseen. Tästä johtuen 0,1 milj. euroa tietoliikenneverkon kehittämiseen kehyksessä varattua investointimäärärahaa siirrettiin yhdyskuntalautakunnalle.

KONSERNIHALLINTO

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	689	21 866	23 974
Tuet ja avustukset	1 108	339	445
Muut toimintatulot	634	836	56
Toimintatulot yhteensä	2 431	23 041	24 475
Toimintamenot			
Henkilöstömenot			
Palkat ja palkkiot	-12 067	-20 105	-17 773
Henkilösivumenot			
Eläkemeno	-1 821	-3 437	-3 128
Muut henkilösivumenot	-401	-682	-643
Palvelujen ostot	-11 520	-26 986	-29 273
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-198	-461	-405
Avustukset	-532	-657	-609
Vuokramenot	-2 188	-3 592	-3 120
Muut toimintamenot	-281	-654	-637
Toimintamenot yhteensä	-29 007	-56 574	-55 588
Toimintakate	-26 577	-33 533	-31 113
Poistot ja arvonalentumiset	-1 191	-1 300	-1 000
Tilikauden tulos	-27 768	-34 833	-32 113

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-46	-3 442	-3 150

Sitovat erät (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit	Toimintakate ja bruttoinvestoinnit
ICT-kehittäminen, toimintakate ja bruttoinvestoinnit	0	-5 800	-5 800	-3 000	0	-3 000	-8 800
Konsernihallinto, toimintakate	24 188	-49 360	-25 172	-150	0	-150	-25 321
Smart Tampere, toimintakate	287	-428	-141	0	0	0	-141

YHTEISET ERÄT

Kaupungin yhteisiin eriin on koottu kaupunkitasoisia yhteistoimintaosuuksia, kuten Kuntaliiton, Pirkanmaan liiton ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän maksuosuudet. Yhteisissä erissä on varaukset erinäisiin avustuksiin ja jäsenmaksuihin sekä kaupungin työntekijöiden työmatkaliikenteen tukeen ja liikunta- ja kulttuurikortista aiheutuviin kustannuksiin sekä osuuteen verotuskustannuksista. Uutena eränä talousarvioon sisältyy lakkautettavan Tampereen Infra Liikelaitoksen eläke-
menoperusteiset eläkemaksut.

Suurtaapahtuma-avustuksiin ja järjestykustannuksiin on varattu 1,4 milj. euroa (2019: 0,95 milj. euroa). Merkittävimmät suurtaapahtumat vuonna 2020 ovat kodittomien jalkapallon maailmanmestaruuskisat, kulttuurigaala, Suomi-Ruotsi-maaottelu sekä painin alle 23-vuotiaiden MM-kisat.

Osallistuvan budjetoinnin kokeilun on tarkoitus alkaa huhtikuussa 2020. Talousarviosta varataan 0,5 milj. euron suuruinen määräraha käytettäväksi kuntalaisten suunnittelemaan ja päättämällä tavalla. Kokeilun teemana toimii lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja pahoinvoinnin ehkäisy.

Yhteisiin eriin sisältyy myös Pirkanmaan pelastuslaitoksen Tampereen maksuosuus 17,9 milj. euroa (kasvu vajaa 1,2 milj. euroa), poikkeusolon johtotilojen kustannukset ja pelastustoimen vanhat eläkemenooperusteiset maksut.

Ammatillisen koulutuksen yksikköhintarahoitusta (valtionosuus) osoitetaan täysimääräisenä koulutuksen järjestäjä Tredulle. Lisäksi toisen asteen koulutukselle osoitetaan rahoitusta opiskelijahuoltoon sekä Ammatti10- ja Tikas-toimintaan. Talousarvioon arvioitu rahoituksen suuruus on yhteensä noin 81,9 milj. euroa.

Osakkeisiin ja osuuksiin on varattu yhteensä 2 milj. euroa kaupungin hallituksen käyttöön erillisten päätösten mukaan. Pysyvien vastaavien luovutustulot sisältävät arvion 0,5 milj. euron SVOP-palautuksen.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Toimintatulot			
Myyntitulot	323	253	395
Tuet ja avustukset	80	0	0
Vuokratulot	32	0	0
Muut toimintatulot	1 225	852	852
Toimintatulot yhteensä	1 660	1 105	1 247
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-1 693	-3 090	-4 015
Palkat ja palkkiot	-215	-440	-156
Henkilösivumenot	-1 478	-2 650	-3 859
Eläkemeno	-1 477	-2 612	-3 824
Muut henkilösivumenot		-38	-35
Palvelujen ostot	-26 333	-27 830	-29 298
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-163	-56	-56
Avustukset	-80 655	-79 207	-83 379
Vuokramenot	-229	-175	-175
Muut toimintamenot	-1 198	-417	-1 947
Toimintamenot yhteensä	-110 271	-110 775	-118 870
Toimintakate	-108 611	-109 670	-117 623
Poistot ja arvonalentumiset	-199	-1 131	-1 131
Tilikauden tulos	-108 810	-110 801	-118 754
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 350	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-107 460	-110 801	-118 754

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020
Investointimenot	-17 275	-13 256	-2 000
Nettoinvestoinnit	-17 275	-13 256	-2 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	852	500	500

Sitovat erät, käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Yhteiset erät	1 247	-118 870	-117 623

Sitovat erät, investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Yhteiset erät	-2 000	0	-2 000

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOS

Pirkanmaan pelastuslaitos huolehtii Pirkanmaan alueen 22 kunnan pelastustoimesta. Pelastuslaitoksen keskeiset tehtävät ovat toimialaa koskevan lainsäädännön mukaan onnettomuuksien ennaltaehkäisy, ihmisten ja omai-

suuden pelastaminen, ympäristön suojaaminen sekä normaaliajan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen.

Pelastuslaitos tuottaa myös ensihoidon palveluita yhteistoiminnassa Pirkan-

maan sairaanhoitopiirin kanssa Tampereen, Pirkkalan, Nokian, Lempäälän, Valkeakosken, Vesilahden, Ylöjärven ja Akaan kuntien alueella sekä vastaa osaltaan ensivastetoiminnasta koko Pirkanmaalla.

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Toiminnan tavoite 2020	Mittari
Pelastustoimen valvontatehtävät ovat toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti	Määräaikaisen valvonnan toteutuminen
Pelastustoimen toimintavalmiusaikavaatimus on saavutettu pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaisesti	1.yksikön keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite (10 min.); Pelastustoiminnan keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite (15 min.)
Työhyvinvointi on parantunut työyhteisötaitoja kehittämällä vuoteen 2019 verrattuna.	Työhyvinvoinnin matriisin tulokset

Ensihoidon toiminnan tavoitteet määräytyvät Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ensihoidon palvelutasopäätöksen sekä PSHP:n ja pelastuslaitoksen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Pelastustoiminta

Pirkanmaalla on jatkettu pelastustoimen palvelutasopäätöksen 2014–2017 voimassaoloaikaa Tampereen kaupunginhallituksen päätöksellä 60/2017 § 696 siihen asti, kunnes maakunnan palvelutasopäätös tulee voimaan tai asiasta toisin päätetään. Nykyistä pelastustoimen palvelutasopäätöstä esitetään tarkistettavaksi vuoden 2019 aikana niin, että se astuisi voimaan 1.1.2020 ajalle 2020–2021.

Palvelutasopäätöksen valmistelussa on otettava huomioon toimintaympäristön muutos ja erityisesti Tampereen ja muun kaupunkiseudun pelastustoiminnan toimintavalmius. Suunnittelussa huomioidaan myös ensihoidon palvelutasopäätöksen aiheuttamat muutokset ja mahdollinen kiireellisen ensihoidon vastuualueen laajeneminen tulevaisuudessa.

Seuraava palvelutasopäätös valmistellaan vuonna 2021 uudelle valtuustokaudelle vuosille 2022–2025.

Paloasemaverkoston kehittämisellä turvataan toimintavalmiuden toteutumista sekä mahdollistetaan harjoitusolosuhteet palvelutasopäätöksen mukaisesti. Paloasemasuunnittelulla pyritään myös tehostamaan henkilöstöresurssien käyttöä. Vuonna 2019 Hämeenkyröön ja Urjalaan käynnistetään uusien paloasemien suunnittelua. Tampereen kaupunkikehitystä ja pelastustoiminnan sekä ensihoidon toimintavalmiutta seuraten syksyn aikana aloitetaan tilatarvehanke Länsi- ja Etelä-Tampereen alueille.

Pelastustoimessa on meneillään laajoja kansallisia ict-hankkeita, jotka toteutuessaan korvaavat pääosin nykyiset ydintoiminnan tietojärjestelmät pelastustoimessa ja ensihoidossa. Näistä projekteista tulee kustannuksia taloussuunnitelmakaudella. Tietojärjestelmä uudistusten on tarkoitus parantaa viranomaisen yhteistoimintaa ja yhteistä tilannekuvaa sekä nostaa sisäistä tuottavuutta.

Onnettomuuksien ehkäisy

Palotarkastusten ja muiden valvontatoimien vaikuttavuutta pyritään lisäämään kehittämällä edelleen valvonnan riskiperusteisuutta, toimintamalleja ja valvontaprosessia huomioiden valtakunnalliset suuntaviivat, kuten hyvän hallinnon periaatteiden toteutuminen.

Onnettomuuksien ehkäisyn erityisenä painopisteenä on edelleen iäkkäiden tai toimintakyvyltään muutoin alentuneiden asumisen paloturvallisuuden parantaminen yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa. Turvallisuusviestinnän keskiössä ovat edelleen lapset ja nuoret. Noin 22 000 esi- ja peruskoululaista saa Tulikettu-koulutuksen vuosittain.

Onnettomuusviestintää on pyrkimys kehittää vuorovaikutuksellisempaan suuntaan. Tähän pyritään mm. kouluttamalla tilanne- ja johtokeskuksen henkilöstöä käyttämään sosiaalisen median kanavia.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu

Tampereen kaupunki on saanut rahoituksen kolmivuotiseen SURE - Smart Urban Security and Event Resilience -projektiin. Hankkeen tavoitteena on kehittää uusia ratkaisuja tapahtuma-alueiden turvallisuussuunnitteluun ja tapahtumien turvallisuuden toteuttamiseen. Kehitysprojekti toteutetaan laaja-alaisena yhteistyönä, jossa on mukana kaupungin lisäksi yrityksiä, opilaitoksia ja turvallisuusviranomaiset. Pelastuslaitos osallistuu tiiviisti kehitysprojektiin.

Pelastuslaitos on valmistellut suunnitelmaa polttoainejakelun turvaamiseksi häiriötilanteessa. Suunnitelma valmistuu vuonna 2019. Toteutus ja tarvittavat hankinnat tehdään vuonna 2020. Talousarviovuoden suunnitelmissa on myös pelastuslaitoksen ohjaama väestönsuojelun valmiusharjoitus vuodelle 2020.

Ensihoito

Pirkanmaan pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimus Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa ensihoitopalvelun toteuttamisesta.

Pirkanmaan pelastuslaitos on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on laatia toimintasuunnitelma ensihoidon palvelutuotannon laajenemiseen Pirkanmaan maakunnan alueella. Hankkeen valmistelun aikana on tehty tiivistä yhteistyötä PSHP:n ensihoitokeskuksen kanssa.

TUOTTAVUUDEN PARANTAMINEN

Tuottavuuspotentiaalia sisältävä kohde: tuottavuutta parantava toimenpide, palvelun tai prosessin uudistaminen	Sanallinen vaikutusarvio tuottavuuspotentiaalista
Uuden henkilöstösuunnittelujärjestelmän usean pelastuslaitoksen mahdollinen yhteishankinta	Järjestelmästä voidaan tuottaa täydellinen kuva ja tieto henkilön työajan jakautumisesta eri tehtäviin. Tulevaisuuden tavoitteena on automatisoida ja optimoida vuorosuunnittelua sekä lomasuunnittelua. Uusi henkilöstösuunnittelujärjestelmä tuottaa tarkempaa ja parempaa tietoa päätöksenteon tueksi ja tuottaa valmista tietoa JHS-luokituksen mukaiseen raportointiin ja kustannuslaskentaan.
Koulutustoiminnan kehittäminen	Koulutustarpeen tarkempi arviointi ja keskitetty suunnittelu parantavat koulutuksen kohdentamista ja lisäävät työntekijän osaamisen kautta tuottavuutta. Koulutuksen optimoitu toteutus vähentää ylityötarvetta ja mahdollistaa paremman työaikaisen kouluttamisen. Kangasalan koulutusaloaseman käyttöönotto vähentää asemakohtaisten koulutusinvestointien tarvetta. Ajanmukainen koulutusaloasema mahdollistaa myös ulkopuolelta hankitun koulutuksen paremman hyödyntämisen ja vähentää matkustustarvetta esim. pelastusopistolle.
Yhteinen tilanne- ja johtokeskus ensihoidon kanssa	Yhdistämällä tilojen osalta pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin ensihoidon tilannekeskukset samoihin tiloihin pelastuslaitoksen tilannekeskuksen kanssa Kauppiin saavutetaan synergiahyötyä tilavuokrissa. Samoissa tiloissa toimiminen edesauttaa yhteisten toimintatapojen kehittämistä ja parantaa tuottavuutta.
Pelastustoimen ja ensihoidon yhteisen toimintayksikön käyttöönotto (ns. hybridisyksikkö)	Hybridisyksikkö tuottaa harva-alueelle sekä pelastustoimen että ensihoidon palveluja. Yksikön toimintakustannukset jaetaan ja toimintatapa mahdollistaa erillisiä toimintayksiköitä huomattavasti taloudellisemman toimintatavan alueella, jossa toimintavalmius on ylläpidettävä, mutta tehtäviä on vähän.
Asuinkohteiden palotarkastusten itsearviointin lisääminen	Asukkaiden itsetekemästä asuntonsa tarkastuksesta on saatu hyviä kokemuksia. Toimintatapaa jatkamalla parannetaan turvallisuutta ja aikaansaadaan paikallatehtävän tarkastustoiminnan parempaa kohdistamista erityiskohteisiin. Teollisuus- ja liikelaitosten turvallisuustaso paranee ja vähennetään palotarkastustoimintaan tarvittavien resurssien lisäämistarvetta.

PIRKANMAAN PELASTUSLAITOS

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikevaihto	48 569	50 815	53 014	54 400	55 449	56 479
Liiketoiminnan muut tuotot	420	400	400	400	400	400
Materiaalit ja palvelut						
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-2 962	-2 900	-3 140	-3 200	-3 300	-3 400
Palvelujen ostot	-5 582	-5 230	-5 549	-5 600	-5 800	-5 900
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-27 793	-29 800	-30 462	-31 000	-31 500	-32 100
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-5 168	-5 330	-5 483	-5 500	-5 600	-5 720
Muut henkilösivukulut	-1 436	-1 274	-1 522	-1 550	-1 550	-1 560
Poistot ja arvonalentumiset	-1 876	-2 000	-2 100	-2 100	-2 200	-2 200
Liiketoiminnan muut kulut	-4 209	-4 682	-5 159	-5 851	-5 900	-6 000
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-37	-1	-1	-1	-1	-1
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	2	1	1	1	1	1
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-35	0	0	0	0	0

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-37	-1	-1	-1	-1	-1
Poistot ja arvonalentumiset	1 876	2 000	2 100	2 100	2 200	2 200
Rahoitustuotot ja -kulut	2	1	1	1	1	1
Muut tulorahoituksen korjauserät	-14	0	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	1 826	2 000	2 100	2 100	2 200	2 200
Investointimenot	-1 895	-1 920	-2 270	-2 280	-2 300	-2 300
Rahoitusosuudet investointimenoihin	341	62	62	62	62	62
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	16	0	0	15	0	15
Investointien rahavirta yhteensä	-1 538	-1 858	-2 208	-2 203	-2 238	-2 223
Toiminnan ja investointien rahavirta	288	142	-108	-103	-38	-23
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	288	142	-108	-103	-38	-23
Muut maksuvalmiuden muutokset	-288	-142	108	103	38	23
Vaikutus rahavaroihin	0	0	0	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	-1 895	-1 920	-2 270	-2 280	-2 300	-2 300
Rahoitusosuudet	341	62	62	62	62	62
Nettoinvestoinnit	-1 554	-1 858	-2 208	-2 218	-2 238	-2 238
Pysyvien vastaavien luovutustulot	16	0	0	15	0	15
Investointien rahavirta	-1 538	-1 858	-2 208	-2 203	-2 238	-2 223

VAHINKORAHASTO

Vahinkorahasto on Tampereen kaupungin perustama riskirahasto. Rahastoa käsitellään erillisenä taseyksikkönä ja siitä tehdään vuosittain tilinpäätös.

Rahastosta korvataan kaupungille aiheutuneita kertaluonteisia vahinkoja ja vastuita, joita ei vakuutuksin ole katettu. Rahastosta voidaan korvata myös vakuutuksesta korvattavien vahinkojen omavastuuosan ja kaupungin toimintayksikön omavastuuosan välinen kustannus sekä vakuutuskorvauksen ylittävä vahinko-osa. Korvauspiiriin kuuluu myös leasing-rahoituksella hankittu erikseen vakuuttamaton omaisuus.

Rahastosta voidaan erityisistä syistä korvata myös kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden omaisuudelle aiheutuneita ilkivaltaan tai varkauteen liittyviä vahinkoja silloin, kun vahinko on tapahtunut kaupungin työ- tai luottamustehtävien hoidon yhteydessä eikä muu vakuutus korvaa vahinkoa. Tällöin korvauksenhakijan on

kyetä osoittamaan vahingon ja työtehtävien välinen yhteys.

Tuloslaskelmassa on menoina esitetty arvio korvausten määrästä vuonna 2020. Vahinkorahaston pääoma karttuu erillisestä esityksestä vain kaupungin tuloksen niin salliessa. Vahinkorahaston pääoma 31.12.2018 oli 20 077 270,59 euroa ja taseen loppusumma 21 295 775,51 euroa.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liiketoiminnan muut tuotot	15	0	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-127	-475	-475	-475	-475	-475
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä ja varauksia	-112	-475	-475	-475	-475	-475
Satunnaiset kulut	-850	0	0	0	0	0
Rahastojen vähennys (+)	962	475	475	475	475	475
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0	0	0	0

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-112	-475	-475	-475	-475	-475
Satunnaiset erät	-850	0	0	0	0	0
Tulosrahoituksen korjauserät	797	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-165	-475	-475	-475	-475	-475
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	-165	-475	-475	-475	-475	-475
Muut maksuvalmiuden muutokset	165	475	475	475	475	475
Vaikutus rahavaroihin	0	0	0	0	0	0

LIKELAITOKSET

Kaupunginvaltuusto asettaa liikelaitoksille strategiaan perustuvat toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteet esitetään liikelaitoskohtaisissa tarkasteluissa. Liikelaitoksen johtokunta päättää toiminnan kehittämisestä asetettujen tavoitteiden rajoissa sekä seuraa ja raportoi tavoitteiden saavuttamista. Liikelaitoksille asetettujen toiminnan tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan Tampereen toiminnan ja talouden katsauksissa, tilinpäätöksessä ja konsernin toimintakertomuksessa.

Liikelaitosten tulee strategiassaan ja käytännön toiminnassaan huomioida kaupungin kokonaisuus ja toimia osaltaan strategiassa esitettyjen strategisten painopisteiden toteuttamisen edellyttämin tavoin.

Tampereen kaupungin liikelaitoksia vuonna 2020 ovat Tampereen Vesi Liikelaitos ja Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos. Liikelaitokset toimivat kuntalain 9 luvussa säädetyn mukaisesti ja noudattavat kaupungin hallinto- ja johtosääntöjä.

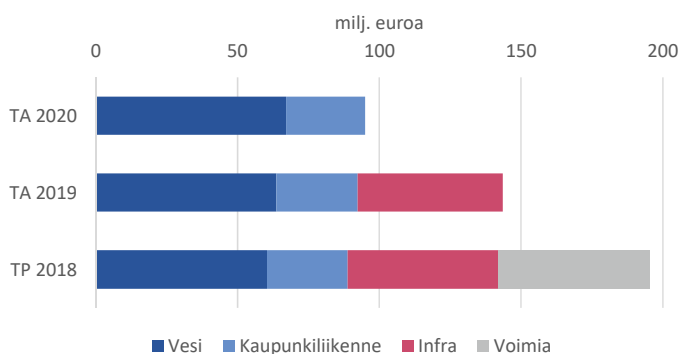
Kaupunginvaltuusto päätti 17.6.2019 (§ 91) Tampereen Infra Liikelaitoksen yhtiöittämisestä ja Tampereen Infra Oy:n perustamisesta. Tampereen kaupunki myy kaupungin ja Tampereen Infra Oy:lle Tampereen Infra Liikelaitoksen liiketoiminnan 1.1.2020.

Tampereen kaupungin kahden jäljelle jäävän liikelaitoksen budjetoitu liikevaihto on yhteensä noin 95 miljoonaa euroa ja budjetoitu liikeylijäämä yhteensä noin 26,5 miljoonaa euroa.

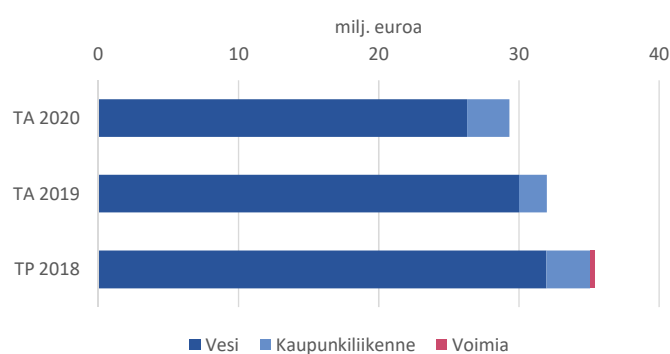
LIKELAITOSTEN TUNNUSLUKUJA

1000 euroa	Liikevaihto		Liikeylijäämä		Investointimenot		Henkilötyövuodet	
	TA 2020	TA 2019	TA 2020	TA 2019	TA 2020	TA 2019	TA 2020	TA 2019
Tampereen Vesi	67 095	63 600	26 372	25 598	-26 303	-30 000	140	138
Tampereen Kaupunkiliikenne	27 900	28 750	100	172	-3 000	-2 000	357	363
Tampereen Infra	-	51 245	-	3 573	-	0	-	400
Yhteensä	94 995	143 595	26 472	29 343	-29 303	-32 000	497	901

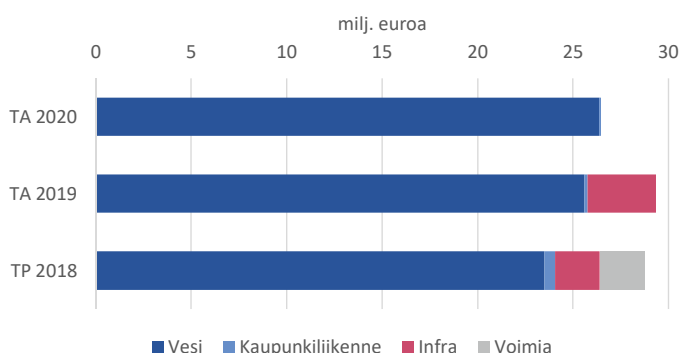
LIKEVAIHTO

INVESTOINTIMENOT

LIKEYLIJÄÄMÄ

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Vesi Liikelaitos tuottaa toiminta-alueensa vesihuoltopalvelut liiketaloudellisin periaattein kaupun-

kistrategian ja johtokunnan vuosille 2015-2025 hyväksymän Tampereen Veden strategian mukaisesti. Tampereen

Veden strategian päivitys valmistuu vuoden 2019 aikana.

TAMPEREEN VESI LIIKELAITOKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Toiminnan tavoite 2020	Mittari
Liikevaihto on kasvanut henkilötyövuotta kohden	Vertailukelpoinen liikevaihto/HTV
Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee	Sairauspoissaolojen ja 3 pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna
Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla	Häiriötilanteiden määrän kehitys/verkon pituus. Häiriömäärän tulee laskea suhteessa verkoston pituuteen. Kaupinon vedenottamon tuotantovalmius 100 %.
Vesijohtoverkoston toimintavarmuudesta huolehditaan	Keskimääräinen vesijohtovuotojen määrä ei nouse. (n. 50 vuotoa vuodessa, 10 v. keskiarvona)
Raitiotien rakentamiseen liittyvät vesijohtojen siirto- ja uusimistyöt toteutetaan kaupungin ja raitiotieallianssin kanssa yhteistyössä	Toimenpiteet ja toteutustilanne

Palveluiden ja toiminnan kehittäminen

Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilytetään korkealla tasolla jatkamalla vesihuoltoverkostojen järjestelmällistä saneerausta, tehostamalla vedenkäsittelylaitosten puhdistusprosesseja, lisäämällä automaatiota sekä turvaamalla varavoiman saanti toiminnan kannalta tärkeimmissä kohteissa.

Verkoston rakentamisessa kehitetään rakennuttamis- ja urakointimennettelyjä sekä rakentamiskustannusten seurantaa niin, että kaupungin kasvun edellyttämä verkostojen uudisrakentaminen, uusien runkojohtoyhteyksien mittava rakentaminen kantakaupungin verkoston sisällä ja nykyisten verkostojen riittävä saneeraus kyetään myös tulevaisuudessa toteuttamaan kohtuullisin kustannuksin. Verkostosaneerauksessa sidosryhmäyhteistyön kehittämistä jatketaan alueellisten töiden ajoitusta parantamalla. Raitiotien rakentamiseen liittyvien vesijohtojen siirto- ja uusimistyöt jatketaan kaupungin ja raitiotieallianssin kanssa yhteistyössä.

Henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen tähdätään työsuojelun ja työhyvinvoinnin johtamista terävöittämällä. Esimiesten ja johdon työsuojelun ja työhyvinvoinnin johtamisen

osaamista kehitetään koulutuksella ja ohjeistuksella. Henkilöstön hyvinvointia pidetään yllä koulutuksella, aktiivisella tyky-toiminnalla ja viestinnän parantamisella.

Tampereen Veden liikeylijäämätavoite vuodelle 2020 on 26,4 miljoonaa euroa. Liikeylijäämän ja menokehityksen kasvu katetaan tuottavuutta parantamalla ja liikevaihtoa nostamalla. Menokehitys pidetään maltillisena. Investoinnit toteutuvat talousarviovuonna 26,3 miljoonan euron ja suunnitelma vuosina 21 miljoonan euron suuruisina. Vuoden 2020 investointeihin sisältyy 5,6 miljoonan euron varautuminen Keskuspuhdistamon pääomituksen siirrosta Tampereen Vedelle. Tampereen Veden talousarvion laadinnassa on noudatettu Tampereen kaupungin talouden tasapainottamisohjelmaa.

Tampereen Veden suurimpia haasteita ovat kasvavien investointitarpeiden rahoitus, varautuminen meneillään olevien seudullisten yhteishankkeiden toteuttamiseen sekä vedenpuhdistamoiden ja jätevedenpuhdistamoiden ikääntymisen mukanaan tuoma ylläpito ja suunnitelmallinen saneeraus.

Suuret investointitarpeet ja vedenmyynnin hienoinen vähentyminen tuovat taksankorotuspaineita, joita vähennetään toimintaa tehostamalla.

Kaupinon vedenpuhdistuslaitoksen saneerauksessa edetään kesällä 2019 sovitun suunnitelman mukaisesti. Maltillista menokehitystä uhkaavana riskinä voidaan pitää esimerkiksi saostuskemikaalien valtakunnallisia saatuongelmia.

Tuottavuuden parantaminen

Tampereen Vesi Liikelaitos parantaa tuottavuutta uutta teknologiaa hyödyntäen. Liiketoiminnan tukitoiminnoissa otetaan käyttöön uusi asiakas- ja laskutusjärjestelmä. Se mahdollistaa laskutusprosessin sujuvoittamisen sekä uusien digitaalisten palvelujen kehittämisen asiakkaalle.

Verkostojen kunnossapidossa tilanneviestintää kehitetään digitalisaatiota hyödyntäen yhteistyössä kumppanien kanssa. Vesi- ja jätevesien käsittelyssä uudella teknologialla pyritään optimoimaan laitosten ja pumppausten ajotapoja energiankulutuksen ja energiatehokkuuden parantamiseksi. Ennakoivalla viestinnällä ja teknologian hyödyntämisellä tuotannon menetelmissä saadaan tuottavuutta työ- ja asiakasprosesseihin. Tuottavuuden parantamisen vaikutukset heijastuvat talouden vuodesta 2021 alkaen arviolta noin 0,2 miljoonaa euroa vuosittain.

TAMPEREEN VESI LIIKELAITOS

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikevaihto	60 400	63 600	67 095	68 044	68 830	69 630
Valmistus omaan käyttöön	7 520	9 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Liiketoiminnan muut tuotot	30	32	32	0	0	0
Materiaalit ja palvelut						
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-7 752	-7 441	-7 735	-7 890	-8 048	-8 209
Palvelujen ostot	-15 659	-17 500	-13 142	-13 520	-13 890	-14 268
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-5 898	-5 921	-6 056	-6 147	-6 239	-6 333
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-1 370	-1 471	-1 488	-1 504	-1 519	-1 535
Muut henkilösivukulut	-217	-251	-234	-237	-241	-244
Poistot ja arvonalentumiset	-11 745	-12 700	-12 500	-12 700	-12 800	-12 900
Liiketoiminnan muut kulut	-1 793	-1 750	-2 100	-2 346	-2 393	-2 441
Liikelylijäämä (-alijäämä)	23 516	25 598	26 372	26 200	26 200	26 200
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	9	0	0	0	0	0
Korvaus peruspääomasta	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Muut rahoituskulut	-1	0	0	0	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	13 024	15 098	15 872	15 700	15 700	15 700
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	980	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	14 004	15 098	15 872	15 700	15 700	15 700

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikelylijäämä (-alijäämä)	23 516	25 598	26 372	26 200	26 200	26 200
Poistot ja arvonalentumiset	11 745	12 700	12 500	12 700	12 800	12 900
Rahoitustuotot ja -kulut	-10 491	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Muut tulorahoituksen korjauserät	-3	0	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	24 766	27 798	28 372	28 400	28 500	28 600
Investointimenot	-31 957	-30 000	-26 303	-21 000	-21 000	-21 000
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	15 611	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	-16 346	-30 000	-26 303	-21 000	-21 000	-21 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	8 420	-2 202	2 069	7 400	7 500	7 600
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	8 420	-2 202	2 069	7 400	7 500	7 600
Muut maksuvalmiuden muutokset	-8 420	2 202	-2 069	-7 400	-7 500	-7 600
Vaikutus rahavaroihin	0	0	0	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	-31 957	-30 000	-26 303	-21 000	-21 000	-21 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-31 957	-30 000	-26 303	-21 000	-21 000	-21 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	15 611	0	0	0	0	0

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa korkealuokkaisia joukkoliikennepalveluja kestävän kehityksen mukaisesti, taloudellisesti ja turvallisesti.

TKL toteuttaa toiminta-ajatustaan Tampereen kaupungin joukkoliikennelaitoksen kanssa solmitun tuotantosopimuksen (2012–2020) mukaisesti. Joukkoliikenteen tilaajana toimiva joukkoliikennelaitos määrittelee ajettavat linjat, niiden aikataulut ja autokierrot. Tuottajana toimiva TKL suunnittelee kuljettajien työvuorot ja vastaa siltä tilatun liikenteen hoidosta. Tilaaja järjestää lipunmyynti- ja neuvontapalvelut sekä joukkoliikenteen tiedotuksen ja markkinoinnin. Joukkoliikennelaitos maksaa TKL:lle korvauksen ajettujen linjakilometrien, linjatuntien ja autopäivien perusteella. Tuotantosopimus sisältää myös kriteerit palvelun ja kaluston laadulle sekä mahdollisille bonuksille ja sanktioille.

Toimet palvelutuotannon tehostamiseksi

Vuonna 2020 on suunniteltu operoita vaksi noin 8,8 miljoonaa linjakilometriä. Se on runsaat neljä prosenttia vähemmän kuin edellisen vuoden suunnitelma. Kilometrisuorituksen ohella linjatuntien ja autopäivien tilaus laskee.

Tuotantohinnat on vuoden 2012 alusta lukien sidottu yksityiseltä sektorilta hankittavan liikennesuorituksen tapaan joukkoliikenteen yleiseen kustannusindeksiin. Tehostamistoimien ansios-

ta TKL on kyennyt sopimuskaudella alentamaan tilaajalta perittyä tuotantohintaa yli 7 prosenttia saavuttaen kuitenkin tulostavoitteet. Laskeva tilausmäärä yhdessä Infran toiminnoista TKL:lle siirretyn linja-autojen korjaamotoimintojen kulujen kanssa rasittaa voimakkaasti vuoden 2020 toiminnallista tulosta.

Sairauspoissaolojen vähentyminen vaikuttaa suoraan taloudelliseen tulokseen. Haasteena ovat useat työperäiset pitkäaikaissairaudet. Tiivis yhteistyö työterveyden kanssa ja tarvittaessa toteutettavat uudelleensijoitukset tai työsuhteen edellytysten arvioinnit vaikuttavat merkittävästi tavoitteessa onnistumiseen.

Korjaamotoimintojen tehostamista autetaan yhdistämällä toimintoja yhteen paikkaan ja kehittämällä tekniikan toimintojen organisaation sisäisiä toimenkuvia.

Investoinneissa TKL on seurannut tarkasti suoritustilauksen määrää ja sopeuttanut kalustonsa sen mukaisesti. Kalustoinvestointeja toteutetaan myös joukkoliikenteen ympäristötavoitteet huomioiden. Pitämällä huolta kaluston tasosta varmistetaan liikenteen luotettavuus ja tilaajan operaattoreille asetettujen laatuvaatimusten täyttyminen.

Oman tuotannon roolin mukaisesti TKL on edelläkävijänä kokeillessa esimerkiksi tietoteknisiä joukkoliikenteen sovelluksia tai uusia käyttövoimamuotoja. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat kolmen vuoden ajan käytössä olleet

sähköbussit.

TKL:n keskeisinä tavoitteina ovat pyrkimys kustannustehokkuuden lisäämiseen, matkustajapalvelun laadun sekä palvelutarjonnan luotettavuuden jatkuva kehittäminen, sairauspoissaolojen hallinta sekä työssä jaksamisen edistäminen. Toiminnan tehostamisella ja säännönmukaisella henkilöstön koulutuksella on saavutettu myönteisiä tuloksia. Kilpailukyky yksityiseen sektoriin verrattuna on parantunut selkeästi.

Tuottavuuden parantaminen

Omaehtoisten huoltopalveluiden taloudellinen toteutus ja tarvetta suurempana siirtyneen henkilöstömäärän sopeuttaminen edellyttävät tuottavuutta painottavia kehitystoimenpiteitä. Niitä ovat muun muassa voimavarojen arviointi ja kohdistaminen sekä toimitiloihin liittyvien kysymysten ratkaisua.

Yhteistyössä joukkoliikenteen tilaajan kanssa TKL etsii Tampereen joukkoliikenteeseen parhaiten soveltuvia kalusto- ja muita teknisiä ratkaisuja painottaen ympäristöystävällisyyttä, esteettömyyttä ja käyttömukavuutta.

Talouden tavoitteet konkretisoituvat toiminnan tulosta koskevassa 0,1 milj. euron tulostavoitteessa. Vuoden 2020 talousarviossa on varauduttu kehysneuvottelujen mukaiseen 3,0 miljoonan suuruisiin kaluston korvausinvestointeihin. Näillä investoinneilla vastataan tilaajan kysyntään liikenteen kalustotarve huomioiden.

TAMPEREEN KAUPUNKILIIKENNE LIIKELAITOKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Toiminnan tavoite 2020	Mittari
Liikevaihto on kasvanut henkilötyövuotta kohden	Vertailukelpoinen liikevaihto/HTV
Sairauspoissaolojen määrä laskee vähintään 3 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee	Sairauspoissaolojen ja 3 pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys vuoteen 2019 verrattuna
Tuotettujen palveluiden laatu on parantunut vuodesta 2019.	Sanktioiden määrä, asiakastytytyväisyys ja ajamattomien lähtöjen määrä.
Liikelaitoksen oma korjaamotoiminta ja tekniset tukipalvelut on keskitetty yhteen tilaan toiminnan tehostamiseksi.	Toimenpiteet ja toteutustilanne
Vaihtoehtoisin energiamuotoihin (mm. biokaasu, uusiutuva diesel ja sähkö) liittyvät toimenpideselvitykset on tehty yhdessä tilaajan kanssa.	Toimenpiteet ja toteutustilanne

TAMPEREEN KAUPUNKILIIKENNE LIIKELAITOS

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikevaihto	28 540	28 750	27 900	25 900	24 200	23 500
Liiketoiminnan muut tuotot	360	250	300	250	250	250
Materiaalit ja palvelut						
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-5 404	-5 782	-5 373	-5 100	-4 800	-4 700
Palvelujen ostot	-2 399	-1 705	-1 793	-1 650	-1 500	-1 500
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-12 515	-13 094	-12 900	-11 800	-10 900	-10 800
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-4 359	-4 460	-4 333	-4 200	-4 000	-2 000
Muut henkilösivukulut	-465	-442	-503	-500	-450	-450
Poistot ja arvonalentumiset	-2 080	-2 325	-2 200	-2 100	-2 000	-2 000
Liiketoiminnan muut kulut	-1 137	-1 020	-998	-800	-800	-2 300
Liikelylijäämä (-alijäämä)	541	172	100	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	541	172	100	0	0	0

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikelylijäämä (-alijäämä)	541	172	100	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	2 080	2 325	2 200	2 100	2 000	2 000
Muut tulorahoituksen korjauserät	-17	0	-20	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	2 604	2 497	2 280	2 100	2 000	2 000
Investointimenot	-3 122	-2 000	-3 000	-2 500	-2 500	-3 000
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	15	0	20	0	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	-3 107	-2 000	-2 980	-2 500	-2 500	-3 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-503	497	-700	-400	-500	-1 000
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	-503	497	-700	-400	-500	-1 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	506	-497	700	400	500	1 000
Vaikutus rahavaroihin	3	0	0	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	Muutettu TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Investointimenot	-3 122	-2 000	-3 000	-2 500	-2 500	-3 000
Nettoinvestoinnit	-3 122	-2 000	-3 000	-2 500	-2 500	-3 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	15	0	20	0	0	0

LASKELMAT

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma
Verotulot
Valtionosuudet
Korkotulot ja -menot
Muut rahoitustulot ja -menot

Investointiosa

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma
Antolainauksen muutokset
Korollisten velkojen muutokset

TULOSLASKELMA

Talousarvion laskelmaosan tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä taloudellisen käyttötulojen mukaisiin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen talousarvion käyttötalouden osan toimintatulot ja -menot.

Tuloslaskelmaosan välituloksina esitetään seuraavat tiedot:

Toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.

Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen.

Tämän jälkeen esitetään poistoeron, varausten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy tilikauden yli- tai alijäämään, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Talousarvion 2020 tuloslaskelma

Vuoden 2020 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on 1,28 miljardia euroa negatiivinen. Toimintakate kasvaa vuoden 2019 ennusteeseen verrattuna 4,1 % (noin 50 milj. euroa). Kun otetaan huo-

mioon maankäyttösopimuskorvausten ja pysyvien vastaavien luovutusvoittojen aleneminen 8,8 milj. eurolla vuoden 2019 tasosta, niin toimintakatteen kasvu on 3,4 prosenttia eli noin 41 milj. euroa.

Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Verorahoitus (verotulot+valtionosuudet) kasvaa vuoden 2019 ennusteeseen verrattuna 94,9 milj. euroa eli 7,5 %. Ilman 0,50 %-yksikön kunnallisveroprosentin sekä voimalaitosten kiinteistöveroprosentin korotusta verorahoitus kasvaisi noin 74 milj. euroa eli 5,8 %.

Edellä mainittujen erien jälkeen muodostuva vuosikate on 112,9 milj. euroa.

Vuoden 2020 poistojen määräksi arvioidaan 112,9 milj. euroa. Korkean investointitason vuoksi poistojen määrä kasvaa vuosittain. Vuosikate kattaa poistoista 100 prosenttia.

Tilikauden tulos on 0, eli talousarvion tuloslaskelma on tasapainossa.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksenkäsittelyerät sekä tilikauden yli- ja alijäämä.

Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelma

Taloussuunnitelmakauden tavoitteena on hidastaa nettomenojen kasvua ja onnistua mitoittamaan menojen kasvu

verorahoituksen kasvua pienemmäksi. Tämä tarkoittaa enintään 2,9 prosentin nettomenojen vuosikasvua vuosina 2021–2023. Tavoite on realistinen, mutta vaatii onnistuneita toimenpiteitä kustannusten kasvun hidastamiseksi. Viime vuosien menokehityksen ja palvelutarpeen arvioidun kasvun vuoksi menojen vajaan kolmen prosentin kasvu edellyttää erityisiä menoja hidastavia toimenpiteitä.

Tavoitteen saavuttamiseksi jatketaan talous-, tuottavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa. Taloussuunnittelukaudella keskitytään erityisesti arvioimaan palvelujen määrää ja laatua kaikissa kaupungin palveluissa. Talouden tasapaino edellyttää myös, että verorahoitus toteutuu arvioiden mukaisesti eikä taloutta kuormiteta laajentamalla kaupungin omilla päätöksillä palvelutarjontaa. Taloussuunnitelmakauden tavoitteena on myös parantaa tulorahoituksen tasoa suhteessa investointeihin.

TILIKAUDEN
TULOS

0 milj. €

TA 2020

VUOSIKATE/POISTOT

100 %

TA 2020

VERORAHOTUS

+7,5 %

TA 2020/Enn 2019

NETTOMENOT

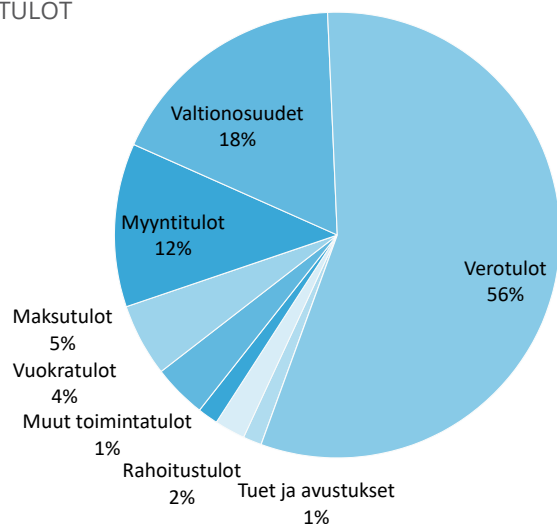
+4,1 %

TA 2020/Enn 2019

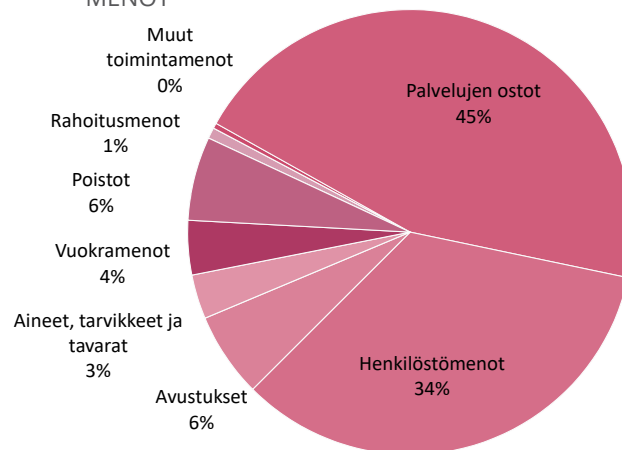
TULOSLASKELMA 2020

1 000 euroa	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset ja rahastot	Yhteensä, sisäiset erät mukana	Yhteensä, sisäiset erät vähennetty
Toimintatulot				
Myyntitulot	274 473	94 995	369 468	219 277
Maksutulot	98 901	0	98 901	97 601
Tuet ja avustukset	24 946	137	25 083	24 962
Vuokratulot	201 014	0	201 014	72 065
Muut toimintatulot	29 041	195	29 236	27 389
Toimintatulot yhteensä	628 375	95 327	723 702	441 294
Valmistus omaan käyttöön	1 080	2 500	3 580	3 580
Toimintamenot				
Henkilöstömenot				
Palkat ja palkkiot	-483 824	-18 956	-502 780	-502 780
Henkilösivumenot				
Eläkemenot	-105 343	-5 821	-111 164	-111 164
Muut henkilösivumenot	-19 012	-737	-19 749	-19 749
Palvelujen ostot	-892 326	-14 935	-907 261	-836 168
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46 735	-13 108	-59 843	-59 641
Avustukset	-196 347	0	-196 347	-114 351
Vuokramenot	-199 536	-2 455	-201 991	-73 122
Muut toimintamenot	-6 151	-1 118	-7 269	-7 022
Toimintamenot yhteensä	-1 949 274	-57 130	-2 006 404	-1 723 996
Toimintakate	-1 319 819	40 697	-1 279 122	-1 279 122
Verotulot	1 039 500	0	1 039 500	1 039 500
Valtionosuudet	326 100	0	326 100	326 100
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	8 708	0	8 708	6 108
Muut rahoitustulot	45 501	0	45 501	35 001
Korkomenot	-17 200	0	-17 200	-14 600
Korvaus peruspääomasta	0	-10 500	-10 500	0
Muut rahoitusmenot	-125	0	-125	-125
Vuosikate	82 665	30 197	112 862	112 862
Poistot ja arvonalentumiset	-98 162	-14 700	-112 862	-112 862
Tilikauden tulos	-15 497	15 497	0	0

TULOT

MENOT

TULOSLASKELMA 2018–2023

1 000 euroa	TP 2018	Alkup. TA 2019	TP 2019 Enn	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot							
Myyntitulot	217 598	218 976	221 766	219 277	225 619	232 161	238 892
Maksutulot	102 443	90 871	105 654	97 601	100 411	103 323	106 319
Tuet ja avustukset	29 536	25 192	29 486	24 962	25 686	26 431	27 198
Vuokratulot	66 238	67 657	68 858	72 065	74 155	76 305	78 518
Muut toimintatulot	34 638	38 802	29 116	27 389	28 038	28 706	29 393
Toimintatulot yhteensä	450 452	441 499	454 880	441 294	453 909	466 926	480 320
Valmistus omaan käyttöön	26 412	21 080	24 130	3 580	3 684	3 791	3 901
Toimintamenot							
Henkilöstömenot							
Palkat ja palkkiot	-498 660	-501 233	-501 196	-502 780	-517 269	-532 269	-547 705
Henkilösivumenot							
Eläkemenot	-112 921	-110 551	-112 119	-111 164	-114 368	-117 685	-121 098
Muut henkilösivumenot	-19 294	-18 010	-17 076	-19 749	-20 316	-20 905	-21 511
Palvelujen ostot	-770 589	-799 458	-827 977	-836 168	-860 597	-885 553	-911 233
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-74 738	-60 382	-66 429	-59 641	-61 344	-63 123	-64 954
Avustukset	-118 045	-113 466	-117 276	-114 351	-117 664	-121 073	-124 582
Vuokramenot	-55 940	-59 822	-60 190	-73 122	-75 174	-77 354	-79 597
Muut toimintamenot	-6 540	-5 986	-5 552	-7 022	-7 223	-7 435	-7 654
Toimintamenot yhteensä	-1 656 728	-1 668 909	-1 707 815	-1 723 996	-1 773 954	-1 825 398	-1 878 333
Toimintakate	-1 179 864	-1 206 331	-1 228 805	-1 279 122	-1 316 362	-1 354 681	-1 394 112
Verotulot	914 515	981 030	970 500	1 039 500	1 089 500	1 124 500	1 159 500
Valtionosuudet	291 062	290 400	300 237	326 100	328 100	330 100	332 100
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot	5 772	6 173	6 173	6 108	6 483	6 513	6 473
Muut rahoitustulot	29 358	31 042	32 661	35 001	33 336	33 238	33 459
Korkomenot	-11 733	-13 313	-13 313	-14 600	-14 947	-14 957	-15 210
Muut rahoitusmenot	-1 113	-154	-168	-125	-125	-125	-125
Vuosikate	47 998	88 847	67 285	112 862	125 985	124 588	122 085
Poistot ja arvonalentumiset	-108 319	-117 649	-114 832	-112 862	-114 005	-115 067	-121 847
Satunnaiset erät	1 520	0	1 028	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-58 801	-28 801	-46 519	0	11 980	9 521	238
Poistoeron muutos	1 813	700	700	700			
Varausten muutos	0	0	0	0			
Rahastojen muutos	2 312	475	475	475			
Tilikauden yli- tai alijäämä	-54 677	-27 626	-45 344	1 175			

Verotulot

Kuntalain 66 §:n mukaan viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista. Kunnalle suoritettavat verot muodostuvat kunnan tuloverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon, kiinteistöverosta ja koiraverosta, jos kunta on päättänyt periä koiraveroa.

Kuntien verotulot 2018

Kuntien tilinpäätösten mukaiset verotulot olivat noin 22,4 mrd. euroa vuonna 2018. Kuntien verotulot vähenivät yhteensä 118 milj. euroa mrd. euroa (-0,5 %) edellisestä vuodesta. Kunnallisverotulot vähenivät 146 milj. euroa (-0,8 %). Kuntien yhteisöverotilitykset vähenivät 12 milj. euroa (-0,6 %). Kiinteistöverotulot kasvoivat 39 milj. euroa (2,2 %). Yhteensä kunnallisveroja kertyi 18,76 mrd. euroa, yhteisöveroja 1,86 mrd. euroa ja kiinteistöveroja 1,81 mrd. euroa.

Kuntien verotulot 2019

Kuntien arvioidaan saavan verotuloja kuluvana vuonna yhteensä noin 22,89 mrd. euroa. Kunnallisveron tilitykset ovat kasvamassa 1,8 %. Kuntien saamien yhteisöverotilitysten arvioidaan kasvavan 2,9 %. Kiinteistöveron tilitykset nousevat 3,7 %. Kaikkiaan kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan noin 460 milj. euroa.

Vuonna 2019 arvioidaan kunnallisveroja kertyvän 19,10 mrd. euroa, yhteisöveroja 1,91 mrd. euroa ja kiinteistöveroja 1,88 mrd. euroa. Kunnallisveron tilitykset ovat vähentyneet kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 8,9 %, yhteisöverotilitykset ovat kasvaneet 2,9 % ja kiinteistöverotilitykset ovat kasvaneet 3,2 %.

Kunnallisverotilitysten voimakkaan vähenemisen taustalla on verokorttiuudistuksen ja tulorekisteri-ilmoituksen käyttöönoton vaikutukset tilityksiin. Kunnille tilitettyjä ennakkoita on kuluvana vuonna pienentänyt kaksi toisistaan erillistä seikkaa:

1. Uudessa ennakoperintämenettelyssä on luovuttu palkkakausikohtaisista tuloarvioista ja sivutulokorteista, jonka johdosta ennakonpidätykset on toimitettu huomattavasti aiempaa käytäntöä alhaisempina. Tulorekisteri-ilmoitusongelmien osuus tästä vajeesta on Verohallinnon selvityksen mukaan noin 13 prosenttia ja kertymävajeen loppuosa johtuisi verokorttiuudistuksesta ja muista mahdollisista tekijöistä.
2. Tilitysten pohjana olevat ennakonpidätykset eroavat toimitetuista ennakonpidätyksistä Tulorekisteri-ilmoittamisen ongelmien vuoksi.

Kuntien verotulot 2020

Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 5,7 %. Kuntien verotulojen kokonaismääräksi arvioidaan 24,20 mrd. euroa. Kunnallisverotuloja arvioidaan kertyvän 20,28 mrd. euroa, yhteisöveroja 2,05 mrd. euroa ja kiinteistöveroja noin 1,92 mrd. euroa.

Kunnan tulovero

Vuoden 2020 talousarvio on laadittu 20,25 tuloveroprosentin mukaan. Vuoden 2020 verotuloarviota tehtäessä käytettävissä on ollut ennakkotieto vuoden 2018 veroista, jonka mukaan verotettavat tulot kasvoivat koko maassa 2,7 % ja Tampereella 4,2 %. Tampereen verotettavien tulojen arvioidaan kasvavan 3,9 % vuonna 2019 ja 5,3 % vuonna 2020.

Vuonna 2019 kunnallisverotilitysten kumulatiivinen muutos Tampereella on syyskuun tilityksen jälkeen -9,1 % ja ko-

ko maassa -8,9 %. Tilanne paranee loppuvuoden aikana. Vuoden 2019 alkuvuoden heikon kehityksen taustalla on verotuksen joustavan valmistumisen vaikutus sekä verokorttiuudistuksen vaikutus. Tampereen kunnallisverotilitysten arvioidaan kuitenkin kasvavan vuodesta 2018 noin 4,4 %. Vuonna 2020 kunnallisveroja arvioidaan kertyvän 865,0 milj. euroa, jossa on kasvua 8,0 %. Suurta kasvua selittävät veroprosentin korotus, verotuksen joustava valmistuminen sekä verokorttiuudistus. Veroprosentin 0,50 %-yksikön korotuksen vaikutus kaupungin verotuloihin on noin 20 milj. euroa.

Osuus yhteisöveron tuotosta

Yhteisövero on kertymässä vuonna 2019 noin 80 milj. euroa. Kaupungin yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2020 määräytyy verovuosien 2018 ja 2017 perusteella ja tieto osuudesta saadaan tammikuussa 2020. Talousarviovaiheessa on arvioitu kaupungin yhteisövero-osuuden pysyvän ennallaan. Arvioidulla kunnille tilitettävällä 2,05 mrd. eurolla ja Tampereen jako-osuudella yhteisöverotuloja arvioidaan tilitettävän noin 82 milj. euroa vuonna 2020.

Kiinteistövero

Kiinteistövero on kiinteistöveroprosentin mukainen osuus kiinteistön arvosta. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa säädettyjen vaihteluvälien rajoissa vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Kiinteistöveroprosentit määrätään prosentin sadasosan tarkkuudella.

Verotulot (1 000 euroa)	TP 2018	Alkup. TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kunnallisvero	767 389	817 300	801 000	865 000	911 000	943 000	975 000
- veroprosentti	19,75	19,75	19,75	20,25	20,25	20,25	20,25
Osuus yhteisöveron tuotosta	71 098	76 000	80 000	82 000	84 000	85 000	87 000
Kiinteistövero	76 028	87 730	90 000	92 500	94 500	96 500	97 500
Yhteensä	914 515	981 030	971 000	1 039 500	1 089 500	1 124 500	1 159 500

Kiinteistöveron tuotto on vuonna 2019 noin 90,0 milj. euroa ja kiinteistöveron tuotoksi arvioidaan 92,5 milj. euroa vuonna 2020. Vuodelle 2020 voimalaitosten kiinteistöveroprosenttia korotetaan 1,50 prosentista 3,00 prosenttiin.

Kiinteistöveron pohjatietojen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi Tampereella on käynnistetty kiinteistöveroprojekti, jossa tarkoitus on varmistaa, että kiinteistörekisterissä olevat tiedot ovat oikein. Projektin tuloksena odotetaan kiinteistöveron tuottoon lievää positiivista vaikutusta taloussuunnitelmakaudella.

Valtiovarainministeriön johdolla on valmisteltu kiinteistöverouudistusta, jonka piti tulla voimaan vuoden 2020 alusta. Kiinteistöverotusta on tarkoitus uudistaa niin, että verotusarvot vastaisivat paremmin alueen hintatasoa ja rakentamiskustannuksia. Uudistuksen tavoitteena ei ole nostaa tai laskea kiinteistöveroa. Verorasitus jakautuisi kuitenkin osin uudella tavalla eri kiinteistöjen kesken.

Valtiovarainministeriö linjasi lausuntopalautteen perusteella vuoden 2018

lopussa, että kiinteistöverouudistus toteutetaan yhdessä vaiheessa ja uudistus myöhentyy. Valmistelua on jatkettu valtiovarainministeriön johdolla. Valtiovarainministeriön puolesta uudistus voidaan ottaa käyttöön vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa. Päätökset asiasta on tarkoitus päättää nykyisen vaalikauden aikana.

Taloussuunnitelma 2020–2023

Tampereen verotulojen arvioidaan kasvavan taloussuunnitelmakaudella vuosittain keskimäärin 4,5 % veroprosentin korotuksen vaikutuksesta ja, jos yleinen talouskehitys toteutuu arvioidusti ja työllisyysaste paranee odotetusti. Vuonna 2019 verotulot ovat kasvassa 6,2 %. Vuonna 2020 verotulojen arvioidaan kasvavan 7,1 %, vuonna 2021 kasvuksi arvioidaan 4,8 %, 3,2 % vuonna 2022 ja 3,1 % vuonna 2023. Mahdollisen sote-uudistuksen toteutuminen vähentää kaupungin verotuloja, valtionosuuksia sekä toimintamenoja merkittävästi. Talousarvion laadintavaiheessa ei ole tarkempaa tietoa uudistuksen toteutuksen aikataulusta.

VEROTULOT

+68,5 MILJ. €

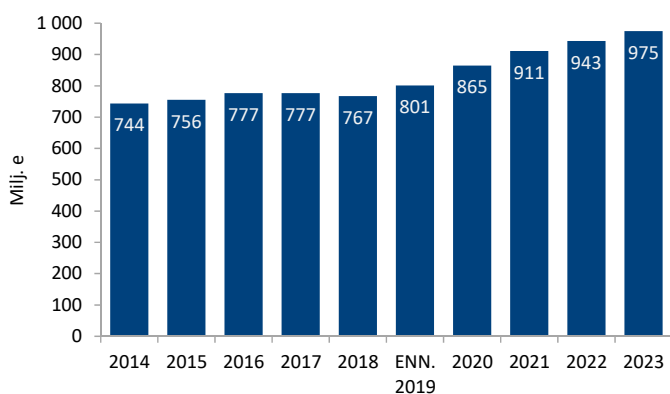
TA 2020/ENN. 2019

+7,1%

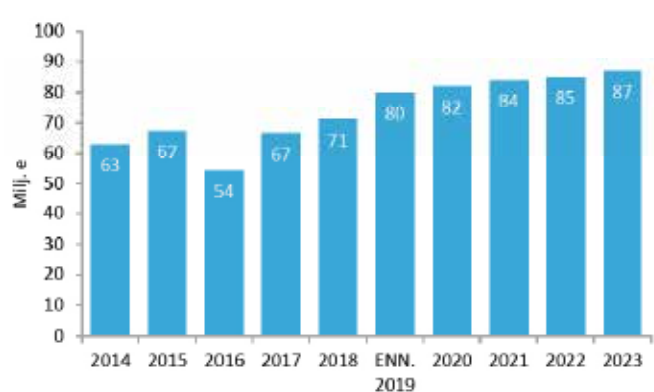
TA 2020/ENN. 2019

Kunnallisverotulojen arvioidaan kasvavan taloussuunnitelmakaudella keskimäärin 5,1 % veroprosentin korotuksen, työllisyyskehityksen ja asukasmäärän kasvun myötä. Vuonna 2020 kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan 8,0 %. Ilman veroprosentin korotusta kasvu olisi 5,6 %. Yhteisöverotulojen arvioidaan lievästi kasvavan taloussuunnitelmakaudella. Kiinteistöveron arvioidaan suunnitelmakaudella kasvavan vuosittain noin kaksi prosenttia.

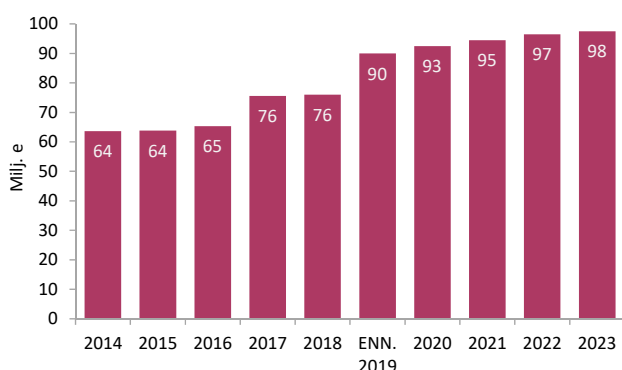
KUNNALLISVERON KEHITYS

YHTEISÖVERON KEHITYS

KIINTEISTÖVERON KEHITYS

KIINTEISTÖVEROPROSENTIT

	Vaihteluvälit (Kiinteistö- verol)	TAMPERE	
		2019	2020
Yleinen	0,93–2,00	1,25	1,25
Vakituiset asuinrakennukset	0,41–0,90	0,65	0,65
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	0,93–2,00	1,10	1,10
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00–1,80	0,40	0,40
Voimalaitokset	enint. 3,10	1,50	3,00
Rakentamattomat rakennuspaikat	2,00–6,00	5,00	5,00

Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmä uudistettiin vuoden 2015 alusta. Valtionosuudet määräytyvät pitkälti kunnan väestön ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella. Jos sote-uudistus toteutuu, valtionosuusjärjestelmä uudistetaan. Nykyisen järjestelmän keskeiset määräytymisperiaatteet on kuitenkin tar-
keus säilyttää.

Hallitus päätti budjettiriihen yhteydessä aikaistaa kunnille maksettavan 237 milj. euron kertaluonteisen valtionosuuksien lisäyksen ensi vuodelta vuodelle 2019. Ilman kunnille maksettavaa kompensatiota valtionosuutta oltaisi leikattu kilpailukyky sopimuksen takia tuplasti. Toimenpide helpottaa kuntien taloustilannetta yksittäisenä vuonna 2019, mutta samalla vähentää valtionosuustuloja vuonna 2020.

Kuntien valtionosuudet ovat vuonna 2020 kasvamassa 550 milj. eurolla. Kuntien valtionosuuksien ensi vuoden kasvu aiheutuu kilpailukyky sopimuksen päättymisestä (lomarahojen leikkaukseen liittyvä valtionosuuden vähennys päättyy vuoteen 2019), indeksikorotuksesta (määräaikainen laki indeksijäädityksistä vuosina 2016-2019 päättyy), valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta sekä verotulomenetysten kompensatioiden kasvusta.

Lopulliset valtionosuudet vahvistetaan vuoden loppuun mennessä. Peruspalvelujen valtionosuus tulee muuttumaan ainakin sairastavuuskertoimen, verotuksen valmistumisen sekä koulutustausta- ja työpaikkaomavaraisuuskertoimien päivityksessä.

Valtionosuuden kasvu ei kuitenkaan merkitse puhdasta tulonlisäystä kuntien kassaan. Suurta osaa valtionosuustulon kasvua vastaa joko muun tulon

vähennys tai kustannusten kasvu. Esimerkiksi lomarahojen leikkaukseen liittyvä valtionosuuden vähennys päättyy vuonna 2019. Valtionosuudet kasvavat noin 263 miljoonaa euroa, mutta vastaavasti lisääntyvät myös kuntien palkkakustannukset.

Tampereen valtionosuudet ovat kuluvana vuonna kasvamassa 3,2 %. Ilman kilpailukyky sopimukseen liittyvää kompensatioerää kaupungin valtionosuudet eivät kasvaisi lainkaan vuonna 2019. Valtionosuuksia on vuonna 2019 kertymässä 300,2 milj. euroa.

Taloussuunnitelma 2020–2023

Vuoden 2020 talousarviossa valtionosuuksien kokonaismäärä kasvaa voimakkaasti. Suurta osaa valtionosuustulon kasvua vastaa kuitenkin joko muun tulon vähennys tai kustannusten kasvu, joten kaupungin talous ei kuitenkaan vahvistu vastaavasti.

Vuonna 2020 valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 326 milj. euroa, joka on noin 26 milj. euroa vuotta 2019 enem-

VALTIONOSUUDET

+25,9 MILJ. €

TA 2020/ENN. 2019

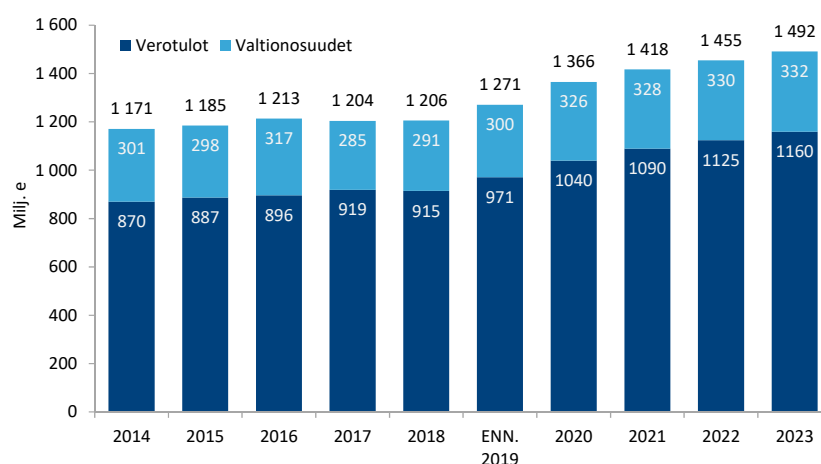
+8,6%

TA 2020/ENN. 2019

män. Taloussuunnitelmakaudella 2021–2023 valtionosuuksien arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 0,6 prosenttia. Vuonna 2021 valtionosuuksia arvioidaan kertyvän noin 328 milj. euroa, vuonna 2022 noin 330 milj. euroa ja vuonna 2023 noin 332 milj. euroa.

Sote-uudistusta on suunniteltu toteutettavaksi kuluvalle vaalikaudella. Muutokseen tarkempaa ajankohtaa tai toteuttamistapaa ei kuitenkaan ole vielä päätetty. Mikäli sote-uudistus toteutuu kuluvalle vaalikaudella, kaupungin valtionosuudet, verotulot ja menot vähenevät huomattavasti.

VERORAHOITUKSEN KEHITYS

Valtionosuudet (1 000 euroa)	TP 2018	Alkup. TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	159 876	150 445	159 645	166 800	168 800	170 800	172 800
Veromenetysten kompensatio*	71 988	81 955	82 315	96 700	96 700	96 700	96 700
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	59 198	58 000	58 270	62 600	62 600	62 600	62 600
Yhteensä	291 063	290 400	300 230	326 100	328 100	330 100	332 100

* Verotulojen menetysten kompensatio erotettaneen valtion talousarviossa valtionosuuksista erilliseksi eräksi (HE 31/2019). Erä esitettäneen jatkossakin tuloslaskelmassa valtionosuuksissa.

Korkotulot ja -menot

Vuodesta 2019 piti tulla melko hyvä kasvuvuosi niin maailman kuin Euroopan taloudelle. Pitkin kuluva vuosi on talouskasvua kuvaavaa bruttokansantuotteen ennustetta jouduttu laskemaan alaspäin erityisesti varsin ärhäkäksi kasvaneen USA:n ja Kiinan kauppasodan vuoksi. Vaikutukset heijastuvat globaalissa maailmassa myös eurooppalaisten ja suomalaisten yritysten teollisuustuotantoon ja investointeihin negatiivisesti.

Euroopan Keskuspankki on joutunut tarkistamaan rahapolitiikkaansa heikentyneiden näkymien vuoksi. Pankin toimintaa ohjaavaa talletuskorkoa laskettiin hieman ja arvopapereiden osto-ohjelman uudesta aloittamisesta päätettiin syyskuussa. Rahapolitiikan ennustetaan nykytiedoilla säilyvän keveänä vielä jonkin aikaa, mikä osaltaan tukee kasvua ja investointihalukkuutta. Keskuspankin ohjauskorko on ollut nollassa jo pitkään, eikä sen nostolle ole näkyvissä päivämäärää.

Ensi vuoden talousarvio on laadittu erittäin matalalla pysyvälle korkotasolle. Lyhyiden markkinakorkojen arvioidaan olevan negatiiviset koko ensi vuoden. Lyhyillä euribor-koroilla on

vaikutusta erityisesti kaupungin korkomenojen puolella, sillä suuri osa kaupungin korkotuloista perustuu kiinteäkorkoihin saamisiin.

Korkotulot

Ulkoisten korkotulojen arvioidaan olevan ensi vuonna noin 6,1 milj. euroa ja siitä valtaosa koostuu edelleen antolainojen koroista. Näistä merkittävimmät ovat Tampereen Sähkölaitos Oy:n vaihtovelkakirjalainastaan maksama noin 4,3 miljoonan euron korko sekä konsernin vuokra-asuntoyhteisöjen lainoistaan maksama noin 0,7 miljoonan euron suuruinen korko. Antolainojen korkotulot kasvavat hieman, sillä Tampereen Monitoimiareena Oy:lle myönnetään lainaa valtuustopäätöksen mukaisesti rakentamisen edetessä.

Sisäiset korkotulot koostuvat taseyksiköiltä perittävistä koroista sekä asunto- ja kiinteistölautakunnalta perittävistä kiinteistörahoituksen korkosuosauksista.

Korkosijoitusten määrä on laskenut ja korkotaso on alhainen, joten niiden tuottojen arvellaan jäävän mataliksi. Muihin korkotuloihin kirjataan lähinnä konsernitilisaldolle saatava tuotto.

Korkomenot

Kaupungin ulkoiset korkomenot tulevat ensi vuonna kasvamaan lainamäärän nousun vuoksi. Korollisen vieraan pääoman keskihinta on alhaisen korkotason ansiosta edelleen kohtuullinen; arvion mukaan noin 1,5 % keskimääräiselle laina- ja leasingpääomalle laskettuna. Luku sisältää vajaa 0,1 %-yksikköä laskennallista menoa vuonna 2015 toteutetusta korkomenojen jaksotuskäytännön muutoksesta.

Kaupunki käyttää vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskien hallintaan korkojohdannaisia, joilla osa korkomenoista on vaihdettu kiinteiksi. Tällä valtuuston hyväksymien rahoitusperiaatteiden ja lainanotto-suunnitelmien mukaisella toimintatavalla tavoitellaan korkomenojen pienempää vaihtelua ja parempaa ennustettavuutta. Koronvaihtosopimusten kiinteiden korkojen vaihteluväli on 0,0-3,9 % ja keskiarvo on tällä hetkellä noin 2,4 %. Sopimukset ovat pitkäaikaisia ja kaupunki hyötyy niistä, mikäli markkinakorot tulevaisuudessa nousevat sopimuskoron yläpuolelle. Lainojen suojausaste on noin 57 %, minkä johdosta tulevien vuosien mahdolliset koronnousut vaikuttavat

Korkotulojen erittely (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Sisäiset korkotulot	1 685	2 200	2 441	2 600	2 500	2 400	2 300
Sisäiset erät yhteensä	1 685	2 200	2 441	2 600	2 500	2 400	2 300
Antolainat	5 247	5 783	5 178	5 718	6 093	6 123	6 173
Sijoitukset	261	90	159	90	90	90	0
Muut korkotulot	264	300	220	300	300	300	300
Ulkoiset erät yhteensä	5 772	6 173	5 557	6 108	6 483	6 513	6 473
Yhteensä	7 458	8 373	7 998	8 708	8 983	8 913	8 773

Korkomenojen erittely (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Sisäiset korkomenot	-1 685	-2 200	-2 441	-2 600	-1 800	-2 400	-2 300
Sisäiset erät yhteensä	-1 685	-2 200	-2 441	-2 600	-1 800	-2 400	-2 300
Rahalaitokset	-11 412	-12 813	-12 592	-14 100	-14 447	-14 457	-14 710
Lahjoitusrahastot	-93	-100	-97	-100	-100	-100	-100
Muut korkomenot	-228	-400	-304	-400	-400	-400	-400
Ulkoiset erät yhteensä	-11 733	-13 313	-12 993	-14 600	-14 947	-14 957	-15 210
Yhteensä	-13 418	-15 513	-15 434	-17 200	-16 747	-17 357	-17 510

kaupungin korkomenoihin vain osittain.

Muihin korkomenoihin kirjataan konsernitiliin liittyneille tytäryhteisöille maksettava euribor-sidonnainen talletuskorko.

Suunnitelmajaksolla vuosina 2021-2023 korkomenojen arvioidaan pysyvän melko vakaina kasvavasta lainamäärästä huolimatta. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin koko vieraan pääoman suh-

teellinen kokonaiskustannus alenee vuosi vuodelta hieman. Arvio perustuu talousarvion laadintahetkellä vallinneeseen korkomarkkinoiden ennustamaan hyvin matalalla säilyvään korkotasoon.

Muut rahoitustulot ja -menot

Rahoitustulot

Muiden ulkoisten rahoitustulojen arvioidaan hieman laskevan sekä kuluvan vuoden talousarvioon että toteumaennusteeseen verrattuna. Liikelaistosten peruspääomakorvaukset, jotka ovat kaupungin sisäisiä eriä, laskevat hieman sillä Tampereen Infra Liikelaistoksen toiminta lakkaa yhtiöittämisten johdosta.

Ulkoiset rahoitustulot sisältävät arvion Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin 1,4 milj. euron suuruudesta peruspääoman korvauksesta. Merkittävän suuruiseksi kasvaneet osinkotulot tulevat hieman laskemaan, sillä Tampereen Sähkölai-

tos Oy maksoi kuluvana vuonna normaalin osingon lisäksi 5,0 milj. euron suuruisen kertaosingon. Mikäli ensi vuoden osinkotulot toteutuvat talousarvion mukaisina, ylittyy valtuuston vuosille 2018-2020 asettaman talouden tasapainotusohjelman mukainen 9,0 milj. euron suuruisen osinkojen kasvutavoite kumulatiivisesti noin 9,5 milj. eurolla. Käytännössä kaikki osinkoja maksavat konserniyhtiöt ovat kiitettävästi lisänneet osingonmaksuaan kuluneiden muutaman vuoden aikana. Osinkotulot ovat kuitenkin riippuvaisia yhtiöiden liiketoiminnan menestyksestä, ja siten niihin sisältyy epävarmuutta

kaupungin talouden suhteen.

Muihin rahoitustuloihin on talousarviovuodelle kirjattu kaupungin myöntämistä takauksista saatava provisiotulo. Muihin rahoitustuloihin kirjataan myös sijoitusten arvonalennusten oikaisut.

Rahoitusmenot

Muihin rahoitusmenoihin kirjataan mm. sijoitusomaisuuden myyntitappiot ja arvonalennukset sekä lainojen ja omaisuuden hoidosta aiheutuneet menot.

Merkittäviä myyntitappioita tai arvonalennuksia ei odoteta tuleville vuosille.

Muiden rahoitustulojen erittely (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Liikelaistosten peruspääomakorvaukset							
Tampereen Vesi Liikelaitos	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Tampereen Infra Liikelaitos	890	890	890	0	0	0	0
Tampereen Voimia Liikelaitos	222	0	0	0	0	0	0
Sisäiset erät yhteensä	11 612	11 390	11 390	10 500	10 500	10 500	10 500
Kuntayhtymien peruspääomakorot ja yliäämänpalautus	7 287	3 145	1 445	1 445	1 445	1 445	1 445
Rahoitusarvopapereiden myyntivoitot	1 820	0	6	0	0	0	0
Verotilityskorot	7	0	9	0	0	0	0
Osinkotulot	19 274	26 700	29 442	32 720	33 170	33 170	33 170
Muut rahoitustulot	970	1 196	1 490	835	965	892	1 038
Ulkoiset erät yhteensä	29 358	31 041	32 391	35 000	35 580	35 507	35 653
Yhteensä	40 970	42 431	43 781	45 500	46 080	46 007	46 153

Muiden rahoitusmenojen erittely (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Korvaus peruspääomasta	-11 612	-11 390	-11 390	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Sisäiset erät yhteensä	-11 612	-11 390	-11 390	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Verotilitysten korkomenot	-2	0	0	0	0	0	0
Viivästyskorkomenot	-40	-30	-30	0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	-1 070	-124	-129	-125	-125	-125	-125
Ulkoiset erät yhteensä	-1 113	-154	-159	-125	-125	-125	-125
Yhteensä	-12 725	-11 544	-11 549	-10 625	-10 625	-10 625	-10 625

INVESTOINNIT

Investointilaskelmat sisältävät investointisuunnitelmat talousarvio- sekä taloussuunnitelmavuosille. Investoinnit-luku on kooste edellä Käyttötalous-osa ja investoinnit yksiköittäin -osassa esitetyistä investoinneista ja tekstissä mainituista eristä saa lisätietoa yksikkökohtaisista kirjan osioista. Kooste investoinneista vuosille 2020-2029 esitetään liitteenä kirjan lopussa. Koosteessa on esitetty talousarviovuoden 2020 lisäksi taloussuunnitelmavuodet 2021-2023, sekä alustavat suunnitelmat vuosille 2024-2029. Investointien sitovuustasot on esitetty talousarvion alkuosan luvussa Talousarvion sitovuus.

Kaupungin nettoinvestoinnit vuoden 2020 talousarviossa ovat 200,2 milj. euroa. Investointien yhteenlaskettu rahavirta (nettoinvestoinnit vähennettynä pysyvien vastaavien myyntituloilla) on 177,3 milj. euroa. Investointien ja vuosikatteen välistä suhdetta kuvaava investointien tulorahoitusprosentti on 56.

Investointitaso on korkea talousarviovuonna 2020 ja pysyy korkeana taloussuunnitelmavuosina 2021-2023. Vuonna 2021 nettoinvestointitaso kohoaa 223,1 milj. euroon, ja laskee taloussuunnitelmavuosina 2022 ja 2023. Investointikoosteen lopussa on yhteen veto investoinneista, jotka on määritelty mahdollisiksi ja niiden toteuttamiseksi täytyy omaisuuden myyntivoittojen toteutua talousarviota suurempina. Investointien koosteeseen on sisällytetty taloussuunnitelmavuosille myös muulla rahoitusmallilla toteutettavaksi suunniteltuja kohteita.

Talousarviovuosi 2020

Vuonna 2020 suurimmat investointikokonaisuudet ovat asunto- ja kiinteistö- lautakunnan talonrakennushanke- kokonaisuus ja yhdyskuntalautakunnan investoinnit.

Vuonna 2020 talonrakennushankkeiden kokonaisuus on merkittävin investointirahojen käyttökohde ja vuonna 2020 talonrakennushankkeiden koko-

naisbudjetti on 67,8 milj. euroa. Budjetti jakaantuu uudis- ja lisärakentamiseen sekä korjaushankkeisiin siten, että korjaushankkeet ovat noin 45 % ja uudis- ja lisärakentaminen noin 55 % talonrakennushankkeiden budjetista. Kokonaisbudjetista käytetään noin 38,8 milj. euroa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rakennuksiin. Muista talonrakennushankkeiden määrärahoista käytetään muun muassa noin 9,7 milj. euroa kulttuuri- ja vapaa- aikapalveluiden rakennuksiin ja 8,3 milj. euroa Rauhaniemen sairaalan (RAUSA) laajennusosan rakentamiseen.

Vuonna 2020 yhdyskuntalautakunnan alaiset nettoinvestoinnit ovat 46,1 milj. euroa. Suurin osa budjetista käytetään olemassa olevan yhdyskuntarakenteen perusparantamiseen sekä uuden rakentamiseen, jotka ovat yhteensä noin 28,3 milj. euroa. Budjetista käytetään varoja myös liikennejärjestelyihin sekä sähköisten järjestelmien ja ulkovalaistuksen LED-vaihtoihin. Raitiotiehen liittyviin hankkeisiin on varattu noin 7,3 milj. euroa.

Talonrakennushankkeet ja yhdyskuntarakentaminen ovat yhteensä 113,9 milj. euroa eli yli puolet kaupungin kokonaisinvestoinneista.

Vuonna 2020 kolmanneksi suurin investointikokonaisuus on Tampereen Vedellä, jonka investointibudjetti on 26,3 milj. euroa. Budjetti jakaantuu peruskorjauksiin (9,5 milj. euroa) ja uudistuotantoon (11,2 milj. euroa). Muita isoja investointeja tekeviä toimijoita ovat asunto- ja kiinteistö- lautakunnan maan-

esirakentaminen ja tonttimaan hankinta 18,0 milj. eurolla, sivistys- ja kulttuurilautakunta 6,2 milj. eurolla sekä konsernihallinto 5,2 milj. eurolla.

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmien investointibudjetti vuonna 2020 on yhteensä 21,6 milj. euroa. Budjetti jakautuu 11,4 milj. euron Viiden Tähtien keskustan kehitysohjelmaan ja 10,1 milj. euron Hiedanrannan kehitysohjelmaan. Kehitysohjelmien investointirahat käytetään maan esirakentamiseen sekä kaupunkiympäristön rakentamiseen.

Taloussuunnitelmavuodet

Vuosina 2021-2023 investointibudjetti pysyy suurena. Vuonna 2020 nettoinvestointien arvioidaan olevan noin 200 milj. euroa, ja investointitaso nousee taloussuunnitelmavuosina 2021 ja 2022 yli 220 milj. euroon. Vuonna 2023 investointitaso laskee alle 200 milj. euron. Näiden lisäksi on investointikoosteen lopussa listaus ehdollisista investoinneista, joiden toteuttamisen edellytys on myyntivoittojen toteutuminen talousarviota suurempana. Investointeja tulee arvioida suhteessa vuosikatteeseen ja investointien tulorahoitusprosenttiin, joka vaihtelee 56 % ja 62 % välillä talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosien aikana. Vuonna 2023 tulorahoitusprosentti nousee yli 60 % tulorahoituksen tavoitteen.

Suurimmat investointitoimijat säilyvät taloussuunnitelmakaudella samoina. Talonrakennushankkeiden budjetti

	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Bruttoinvestoinnit (investointimenot)	203 047	223 202	220 152	196 520
Nettoinvestoinnit (investoinnit - rahoitusosuudet)	200 185	223 140	220 090	196 458
Investointien rahavirta (nettoinvestoinnit - om.myynti)	177 327	199 625	196 590	172 943
Vuosikate	112 862	125 985	124 588	122 085
Investointien tulorahoitusprosentti	56%	56%	57%	62%

nousee kuitenkin merkittävästi vuoden 2020 tasosta ja kaupunkiympäristön rakentaminen vaihtelee suunnitelman mukaan taloussuunnitelmavuosina. Taloussuunnitelmavuosien aikana merkittävä muutos tapahtuu kehitysohjelmien budjetissa, joka toteutettavien investointien osalta laskee taloussuunnitelmavuosina, koska osa suunnitelluista investoinneista on sisällytetty myyntivoittoihin sidottuihin investointeihin. Muut toimijat tavoittelevat hie-

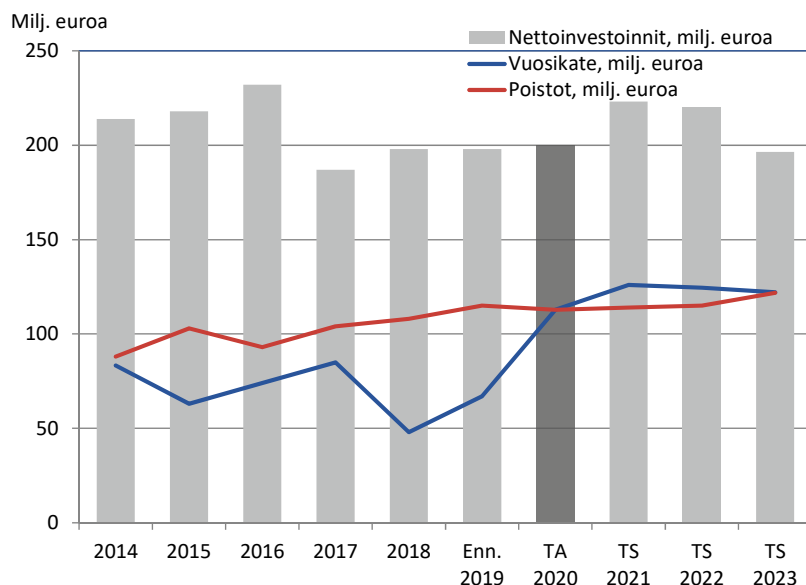
man matalampaa investointitasoa kuin talousarviovuonna 2020.

Omaisuuksien myynti ja rahoitusosuudet

Investointien rahavirtaan vaikuttavia myyntituloja saadaan omaisuutta myymällä. Vuonna 2020 omaisuutta arvioidaan myytävän noin 22,9 milj. eurola. Summa sisältää noin 8,3 milj. euroa maanmyyntituloja ja noin 14 milj. euroa yksittäisten rakennuskohteiden myyn-

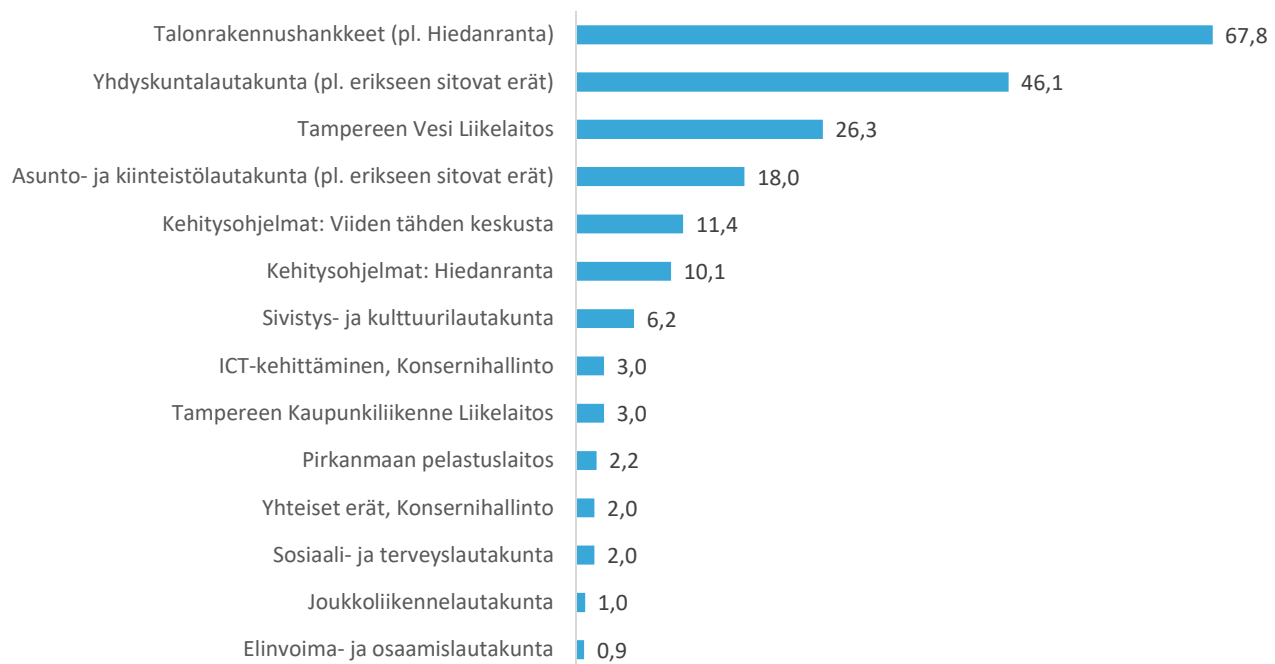
tiä. Summaan lasketaan myös Finnpark Oy:n maksama SVOP-rahaston palautus 0,5 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuosille kiinteän omaisuuden myynnissä maanmyyntituloissa arvioidaan nousua ja rakennusten myyntituloissa laskua verrattuna vuoden 2020 tasoon. Vuonna 2020 rahoitusosuudeksi arvioidaan 2,9 milj. euroa Rauhaniemen sairaalan projektiin.

NETTOINVESTOINNIT, VUOSIKATE JA POISTOT

INVESTOINNIT			TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Hyvinvoinnin palvelualue						
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	Nettoinvestoinnit		6 198	6 624	6 937	7 100
Sosiaali- ja terveyslautakunta	Nettoinvestoinnit		1 990	2 000	2 000	2 000
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue						
Elinvoima- ja osaamislautakunta						
Ammatillinen koulutus	Nettoinvestoinnit		896	1 000	1 000	1 000
Asunto- ja kiinteistölautakunta						
Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)	Nettoinvestoinnit		67 804	118 735	114 685	93 552
Maa- ja vesialueet	Nettoinvestoinnit		17 970	9 660	12 060	11 060
Viiden tähden keskusta	Nettoinvestoinnit		2 970	3 365	60	60
Hiedanranta	Nettoinvestoinnit		10 140	6 760	6 000	2 500
Kaupunkiympäristön palvelualue						
Yhdyskuntalautakunta						
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Nettoinvestoinnit		46 081	39 974	43 810	41 448
Viiden tähden keskusta	Nettoinvestoinnit		8 475	6 304	3 300	7 000
Hiedanranta	Nettoinvestoinnit		0	0	0	0
Joukkoliikennelautakunta	Nettoinvestoinnit		1 000	500	500	500
Konsernihallinto						
Yhteiset erät	Nettoinvestoinnit		2 000	2 000	3 500	3 500
Muut	Nettoinvestoinnit		150			
ICT-kehittäminen	Nettoinvestoinnit		3 000	500	500	500
Taseyksiköt						
Pirkanmaan pelastuslaitos	Nettoinvestoinnit		2 208	2 218	2 238	2 238
Liikelaitokset						
Tampereen Vesi Liikelaitos	Nettoinvestoinnit		26 303	21 000	21 000	21 000
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	Nettoinvestoinnit		3 000	2 500	2 500	3 000
Nettoinvestoinnit yhteensä			200 185	223 140	220 090	196 458

NETTOINVESTOINNIT TOIMIJOITTAIN 2020 (MILJ. EUROA)

RAHOITUSLASKELMA

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen, sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kaupungin rahavaroihin eli sitä, miten kaupungin rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana. Välituloksena esitetään Vaikutus maksuvalmiuteen.

Talousarvion 2020 rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä tulorahoitus on talousarviovuonna 91,9 milj. euroa. Investointien aiheuttama rahoitustarve eli investoinnit vähennettynä niihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja myyntituloilla on 177,3 milj. euroa. Tulorahoitus ei riitä investointien kattamiseen, ja toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu yhteensä 85,4 milj. euroa negatiiviseksi.

Antolainojen määrän arvioidaan laskevan ohjelman mukaisten lyhennysten johdosta 0,6 milj. euroa. Antolainojen lisäykset ovat 15,8 milj. euroa.

Uutta lainaa arvioidaan nostettavan 123,4 milj. euroa. Kaupungin lainoja lyhennetään maksuohjelmien mukaisesti 13,4 milj. eurolla. Lainamäärä kasvaa nettomääräisesti 110 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä on nousemassa vuoden 2020 lopussa 3 711 euroon.

Kaikkiaan talousarvion vaikutus kaupungin rahavaroihin on 9,4 milj. euroa positiivinen. Talousarvion toteutuessa kaikilta osiltaan kaupungin rahavarat ja erät muut maksuvalmiuteen vaikuttavat erät kasvavat kyseisellä summalla.

Taloussuunnitelmakauden rahoituslaskelma

Kaupungin strategian mukainen kasvutavoite edellyttää isoja investointeja sekä palvelutiloihin että kaupungin infrastruktuuriin. Vuosien 2020–2023 investointisuunnitelma nousee yhteensä noin 840 milj. euroon, josta talonrakennushankkeiden osuus on lähes puolet, noin 395 milj. euroa. Talonrakennushankkeissa korostuu varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osuus, joka on nousemassa noin 243 milj. euroon. Investointien valmistelussa on painotettu sisäilmaongelmaisten rakennusten peruskorjausta ja uudisrakentamista sekä kaupungin kasvuun vastaamista, minkä vuoksi investointitaso on korkea. Kaupungin kasvuun ja olemassa olevan infran kunnossapitoon esitetään neljän vuoden aikana kohdistettavan 163 milj. euroa. Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan kehitysohjelmiin esitetään

57 milj. euroa. Maan esirakentamiseen ja rakentamiskelpoiseksi saattamiseen esitetään 51 milj. euroa.

Suurten investointitarpeiden vuoksi kaupungin lainamäärä nousee nopeasti, jos kaikki investoinnit tehdään kaupungin taseeseen. Jos investointien toteuttamisessa käytetään muita rahoitusmalleja, kaupungin lainamäärä kasvaa hitaammin. Kaupungin lainamäärä voi kasvaa taloussuunnitelmakaudella noin 1 180 milj. euroon, jos kaikki suunnitellut investoinnit toteutuvat suunnitellussa aikataulussa. Vuoden 2023 lopussa asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan nousevan selvästi yli 4 600 euroon. Talouden tasapainottamistoimenpiteillä tavoitellaan lainamäärän hitaampaa kasvua.

Erityisesti suurten talonrakennushankkeiden toteuttamisen vuoksi investointien tulorahoitustavoite taloussuunnitelmakaudella on noin 60 prosenttia. Tällöin taloussuunnitelmakaudelle suunniteltu vuotuinen noin 210 milj. euron keskimääräinen investointitaso edellyttäisi noin 125 milj. euron vuosikatetta.

Tulevien vuosien investointien aiheuttamaa suurta lisärahoitustarvetta voidaan kattaa osittain myös omistuksien uudelleenjärjestelyillä ja omaisuuden myynnillä sekä vaihtoehtoisilla rahoitusmalleilla. Omaisuuden myynnistä saatavia tuloja tulee ensisijaisesti kohdistaa suunniteltujen investointien omarahoitusosuuden vahvistamiseen ja velanottotarpeen vähentämiseen.

NETTOINVESTOINNIT

200 milj. €

TA 2020

INVESTOINTIEN TULORAHOTUS

56%

TA 2020

LAINAKANTA

900 milj. €

(enn. 31.12.2020)

LAINAMÄÄRÄ/AS.

3 711 €

(enn. 31.12.2020)

RAHOITUSLASKELMA 2020

1 000 euroa	Kaupunki ilman liike- laitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset ja rahastot	Yhteensä, sisäiset erät mukana	Yhteensä, sisäiset erät vähennetty
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	82 665	30 197	112 862	112 862
Tulorahoituksen korjauserät	-20 923	-20	-20 943	-20 943
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-173 744	-29 303	-203 047	-203 047
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 862	0	2 862	2 862
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 838	20	22 858	22 858
Toiminnan ja investointien rahavirta	-86 302	894	-85 408	-85 408
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-15 750	0	-15 750	-15 750
Antolainasaamisten vähennykset	561	0	561	561
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	123 447	0	123 447	123 447
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 447	0	-13 447	-13 447
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	8 509	894	9 403	9 403
Muut maksuvalmiuden muutokset	894	-894	0	0
Vaikutus rahavaroihin	9 403	0	9 403	9 403

RAHOITUSLASKELMA 2018–2023

1 000 euroa	TP 2018	Alkup. TA 2019	TP 2019 Enn	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	47 998	88 847	67 285	112 862	125 985	124 588	122 085
Satunnaiset erät	1 520	0	1 028	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-23 593	-31 678	-21 574	-20 943	-21 405	-21 881	-22 370
	25 925	57 169	46 739	91 919	104 581	102 707	99 715
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-199 531	-196 093	-200 558	-203 047	-223 202	-220 152	-196 520
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 987	3 232	2 972	2 862	62	62	62
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	30 042	40 080	27 428	22 858	23 515	23 500	23 515
	-167 502	-152 781	-170 158	-177 327	-199 625	-196 590	-172 943
Toiminnan ja investointien rahavirta	-141 578	-95 612	-123 419	-85 408	-95 044	-93 883	-73 228
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-2	-22 100	-7 970	-15 750	-100	-100	-100
Antolainasaamisten vähennykset	3 969	584	979	561	2 912	561	265
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	179 757	133 400	133 400	123 447	115 885	120 265	143 362
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 620	-43 404	-43 447	-13 447	-15 885	-20 265	-63 362
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-30 329	0	29 748	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	5 197	-27 132	-10 708	9 403	7 768	6 578	6 937
Muut maksuvalmiuden muutokset	27 255	0	0	0	0	0	0
Vaikutus rahavaroihin	32 451	-27 132	-10 708	9 403	7 768	6 578	6 937
Rahavarat 31.12.	170 862	73 917	160 154	169 557	177 325	183 903	190 840
Rahavarat 1.1.	138 411	101 045	170 862	160 154	169 557	177 325	183 903

Antolainauksen muutokset

Antolainojen nettomäärän arvioidaan kasvavan vuonna 2020 noin 13,6 milj. eurolla verrattuna vuoden 2019 toteumaennusteeseen. Erityisesti antolainakantaa kasvattaa Tampereen Monitoimiareena Oy:lle myönnettävä 14,1 milj. euron suuruinen laina sekä pienehköt varaukset muihin lainoihin. Tampereen Monitoimiareena Oy:n antolainat tulevat vuosina 2019 ja 2020 tehtävien nostojen jälkeen koostumaan alkuperäisen päätöksen mukaisesta 22,0 milj. euron pääomasta.

Antolainojen muita lisäyksiä on budjetoitu sosiaaliseen luototukseen 0,25 milj. euroa ja 0,1 milj. euroa Sivistys- ja kulttuurilautakunnan myöntämiin lainoihin Tampere Filharmonian muusikoiden soitinhankintoihin sekä kuvataiteilijoille myönnettäviin lainoihin.

Antolainojen lyhennykset kohdistuvat lähinnä konsernin asuntoyhteisöjen lainoihin sekä jäljellä oleviin asuntolainoihin.

Merkittävimmät antolainasaamiset kaupungilla tulee olemaan Tampereen

Sähkölaitos Oy:ltä 70,0 milj. euroa, Tampereen Monitoimiareena Oy:ltä 22,0 milj. euroa sekä Tampereen Vuokralosäätiöltä 13,6 milj. euroa.

Tytäryhteisöjen pitkäaikainen lainarahoitus otetaan pääsääntöisesti suoraan rahalaitoksilta ja kaupunki takaa lainoja valtuuston tapauskohtaisilla päätöksillä. Taulukon antolainoihin ei sisälly tytäryhtiöille konsernitilin kautta myönnetty lyhytaikaiset luotot.

Antolainat (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Konserniyhteisöt ja muut	91 718	116 606	98 772	112 417	109 652	109 237	109 117
Vähennykset	-3 754	-484	-916	-505	-2 865	-515	-220
Lisäykset	0	22 100	7 970	14 150	100	100	100
Asuntolainat	382	365	319	263	216	170	125
Vähennykset	-214	-100	-63	-56	-47	-46	-45
Antolainat yhteensä	92 100	116 971	99 090	112 679	109 867	109 406	109 241
 Sosiaalinen luototus	 234	 556	 214	 344	 474	 604	 734
Vähennykset	-89	-150	-120	-120	-120	-120	-120
Lisäykset	97	500	100	250	250	250	250

Korollisten velkojen muutokset

Ensi vuonna kaupungin korollisen velan arvioidaan kasvavan 110,0 milj. eurolla. Tämä on noin 10 milj. euroa vähemmän kuin arvio vuoden 2019 velan kasvusta ja arvio perustuu sekä alhaisempaan investointimäärään että kohentuneeseen omarahoitusosuuteen.

Rahalaitoksilta olevat pitkäaikaiset lainat lyhenevät vuonna 2020 maksuohjelmien mukaisesti 13,4 milj. eurolla ja uutta velkaa tarvitaan siten 123,4 milj. euroa. Konsernitilin kautta tytäryhteisöille olevan lyhytaikaisen velan arvioidaan säilyvän ennallaan. Pitkäaikaisista velkaa edustavat rahalaitoslainat

ovat talousarviossa sitovia.

Taloussuunnitelmakaudella 2021-23 velkaantumisen arvioidaan jatkuvan noin 100 milj. euron suuruisella tasolla. Investointipaineet säilyvät edelleen korkealla, mutta vuosikatteen odotetaan paranevan, mikä auttaa velan kasvun hillitsemisessä. Silti jakson lopulla korollista velkaa arvioidaan olevan jo lähes 1,2 miljardia euroa ja asukaskohmainen lainamäärä nousee selvästi yli 4 600 euron.

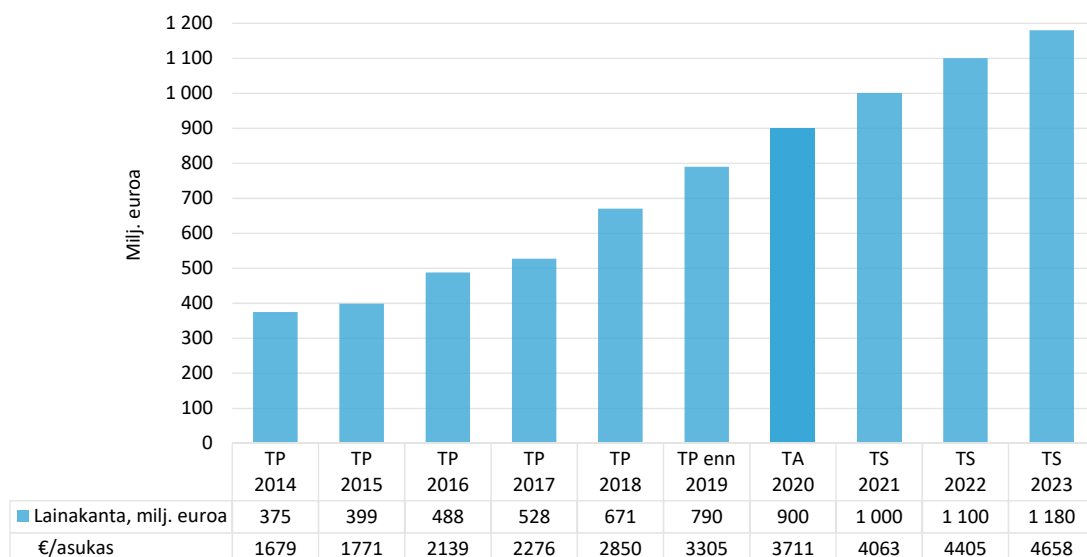
Korollisen tasevelan lisäksi kaupungilla on velkaa vastaavia rahoitusleasing-sopimuksia, jotka esitetään vain

taseen liitetiedoissa. Näiden määrä oli vuoden 2018 tilinpäätöksessä 85,4 milj. euroa.

Kaupunki toteuttaa parhaillaan raitiotien ensimmäistä vaihetta. Raitideinfran sekä kaluston omistus tulee olemaan Tampereen Raitiotie Oy:llä ja yhtiö myös rahoittaa hankkeen. Tästä syystä raitiotiehankkeen velat eivät näy kaupungin luvuissa. Samalla konseptilla toimii myös Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy, jonka seudullinen puhdistamoinvestointi ja sen rahoittamiseksi otetut lainat näkyvät yhtiön taseessa.

Korolliset velat (1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP Enn 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Pitkäaikaiset korolliset velat							
Rahalaitoksille	500 291	597 530	590 244	700 244	800 244	900 244	980 244
Lyhennykset	-6 620	-43 404	-43 447	-13 447	-15 885	-20 265	-63 362
Nostot	179 757	133 400	133 400	123 447	115 885	120 265	143 362
Lyhytaikaiset korolliset velat							
Henkilöstökassalle	3	0	-0	0	0	0	0
Tytäryhteisöille	170 249	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Korolliset velat yhteensä	670 543	797 530	790 244	900 244	1 000 244	1 100 244	1 180 244
Lainat euroa/asukas	2 850	3 336	3 305	3 711	4 063	4 405	4 658
Asukasmäärä	235 239	239 100	239 100	242 600	246 200	249 800	253 400

LAINAMÄÄRÄN KEHITYS

LIITTEET

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja -yhteisöt

Investoinnit kohteittain 2020 - 2029

Täydentäviä tietoja

Kaupunginvaltuustossa 18.11.2019 tehdyt muutokset

KONSERNIIN KUULUVAT TYTÄRYHTIÖT JA -YHTEISÖT

Konserniohjaus Tampereen kaupungissa

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Valtuuston asettamat tavoitteet ohjaavat kunnan edustajia tytäryhteisöjen toimielimissä, mutta eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Tampereen kaupungin omistajapolitiikan päämääränä on olla aktiivinen, vaativa ja selkeä omistaja, joka varmistaa omien omistustensa tehokkaan hyödyntämisen kaupunkilaisten hyväksi.

Talousarviossa asetetaan tytäryhteisökohtaiset vuoden 2020 toiminnan ja talouden tavoitteet merkittävälle tytäryhteisölle. Tytäryhtiöiden ja -yhteisöjen toiminnasta raportoidaan Tampereen toiminnan ja talouden katsauksissa, tilinpäätöksessä sekä yhtiöitä käsittelevässä vuosiraportissa.

Tampereen kaupungin omistajapolitiikan päämääränä on, että Tampereen kaupunki on aktiivinen, vaativa ja selkeä omistaja, joka varmistaa omien omistustensa tehokkaan hyödyntämisen kaupunkilaisten hyväksi. Konsernin toimintaa ohjaavat omistajaohjauksen periaatteet sekä tytär- ja osakkuusyhteisöjä koskevat Tampereen kaupungin konserniohje ja Hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohje.

Tampereen kaupunkikonserniin kuului vuonna 2019 elokuussa yhteensä 75 yhteisöä. Kaupunki on konsernin emoyhteisö. Tytäryhteisöksi nimitetään niitä yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on määräamisvalta. Osakkuusyhteisöksi nimitetään yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on yksin tai yhdessä muiden konserniyhteisöjen kanssa samanaikaisesti huomattava vaikutusvalta (20–50 % äänivallasta) ja merkittävä omistussuus (vähintään 20 % yhtiön omasta pääomasta) yhteisössä.

Vastuu konserniohjauksen toteuttamisesta

Kuntalain mukaan kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, jonka ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaa konsernijohto. Tampereen kaupungin hallintosäännön mukaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja. Kaupunginhallituksen konsernijaosto vastaa omistajaohjauksen täytäntöönpanosta ja mm. yhteisökohtaisista omistajastrategioista. Viranhaltijaorganisaatiossa omistajaohjaus kuuluu konsernijohtajan alaisuudessa toimivan konserniohjauksen omistajaohjausyksikölle.

Alla on kuvattu Tampere-konserni omistajaohjauksen näkökulmasta. Tampere-konserniin kuuluvat peruskaupunki, liikelaitokset, tytäryhtiöt ja säätiöt, osakkuusyhteisöt ja kuntayhtymät.

Konsernirakenteen muutokset

Merkittävänä muutoksena konsernirakenteessa on vuonna 2019 tapahtuva Tampereen Infra liikelaitoksen yhtiöittäminen ja Tampereen Infra Oy:n perustaminen. Syyskuussa 2019 perustetun Tampereen Infra Oy:n päätarkoituksena on tuottaa omistajalleen yhdyskuntatekniikan rakentamis-, paikkatieto- ja kunnossapitopalveluja sekä kuljetus- ja korjaamopalveluja. Tampereen Infra Oy kuuluu Tampereen kaupunkikonserniin ja se on täysin Tampereen kaupungin omistama yhtiö. Tampereen kaupunki myy perustettavalle yhtiölle Tampereen Infra Liikelaitoksen liiketoiminnan 1.1.2020, jolloin liikelaitoksen toiminta lakkaa kokonaisuudessaan. Yhtiö toimii kaupungin sidosyhteisönä (in house) ja kaupunki voi hankkia yhtiöltä palveluja kilpailuttamatta.

Hiedanrannan Kehitys Oy perustettiin kesällä 2019 Tampereen kaupungin

TAMPERE-KONSERNI (1.1.2020)

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Tampereen Vesi Liikelaitos

Pirkanmaan pelastuslaitos

Kuntayhtymät:

- Pirkanmaan Liitto 45,58 %
- Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä 38,18 %
- Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä 62,45 %

Merkittävimmät osakkuusyhteisöt:

- Coxa Oy 20,6 %
- Vuores Palvelu Oy 14,6 %
- Suomen Hopealinja Oy 30,46 %
- Tuotekehitys Oy Tamlink 24 %
- YH Kodit Oy 21,8 %
- Monetra Pirkanmaa Oy 21 %

Tytäryhtiöt ja -yhteisöt

- Tampereen Sähkölaitos –konserni 100 %
- Pirkanmaan Jätehuolto Oy 65,33 %
- Ekokumppanit Oy 90,57 %
- Tredea Oy 60,47 %
- Visit Tampere Oy 60,47 %
- Pirkanmaan Voimia Oy 82 %
- Tampereen Sarka Oy 100 %
- Tampereen Työvalmennussäätiö Syke
- Tampere-talo Oy 100 %
- Tampereen Särkänniemi Oy 100 %
- Oy Runoilijan Tie 72,58 %
- Tammenlehväsäätiö 100 %
- Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy 66 %
- Finnpark Oy 100 %
- Tampereen Kotilinnasäätiö
- Tampereen Vuokratulosäätiö
- Vilusen Rinne Oy 100 %
- Tampereen Vuokra-asunnot Oy 100 %
- Pirkan Opiskelija-asunnot Oy 100 %
- Tampereen Palvelukiinteistöt Oy 100 %
- Treda-Kiinteistöt Oy 66,46 %
- Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy 71,2 %
- Tuomi Logistiikka Oy 50,9 %
- Tullinkulman Työterveys Oy 75,1 %
- Tampereen Raitiotie Oy 100 %
- Tampereen Tilapalvelut Oy 100 %
- Tampereen Infra Oy 100 %
- Hiedanrannan Kehitys Oy 100 %

Hiedanrannan alueen kehittämisen projektinjohto-organisaatioksi. Yhtiö vastaa Hiedanrannan kehittämisestä ja toteuttaa sille siirrettäviä julkiseen palveluun rinnastettavia tehtäviä. Hiedanrannan alueen kehittämisen organisointi toteutetaan yhtiöratkaisuna siten, että muodostetaan kaksi yhtiötä: Hiedanrannan Kehitys Oy ja Hiedanranta Ky. Hiedanrannan Kehitys Oy toimii projektinjohto-organisaationa ja Hiedanranta Ky rahoitusvälineenä. Hiedanrannan Kehitys Oy valmistelee etenemissuunnitelmat vuosittain kaupunginhallitukselle ja toimeenpanee Hiedanrannan kehitysohjelman. Yhtiö myös valmistelee, arvioi ja esittelee maanomistajayhteistyötä ja Hiedanranta Ky:tä koskevat hankkeet ja sopimukset asetettujen kriteereiden pohjalta. Hiedanranta Ky puolestaan on Tampereen kaupungin suoraan omistama yhtiö ilman omaa henkilökuntaa. Kaupun-

ki siirtää vaiheittain osia Hiedanrannan maaomaisuudesta Hiedanranta Ky:lle ja samalla asettaa yhtiölle alueisiin liittyvät kehittämisvastuut etupainoisine kehittämiskustannuksineen. Yhtiömuotona kommandiittiyhtiön toiminta on lähellä kaupunkia ja yhtiö palauttaa kehittämisen tuloksena syntyneen alueen infran sekä taloudellisen hyödyn kaupungille.

Konsernin taloudellinen asema ja keskeisten tytäryhteisöjen talousarvioiden tunnusluvut vuodelle 2020

Tampereen kaupunkikonsernin vuoden 2018 toimintakate oli -994,2 milj. euroa. Vuosikate kattoi poistoista 97 prosenttia. Konsernin nettoinvestoinnit vuonna 2018 olivat 473,8 milj. euroa ja investointien tulorahoitusprosentti 42. Taseen loppusumma oli 3 778,1 milj. euroa. Konsernin lainakanta oli 31.12.2018

tilanteessa 1 718,8 milj. euroa ja asukas-kohtainen lainakanta 7 307 euroa.

31.8.2019 tilanteesta laaditun konsernin tuloslaskelmaennusteen mukaan vuoden 2019 toimintakate tulee olemaan -1 032,0 milj. euroa. Vuosikateennustetaan kattavan poistoista 109 prosenttia. Taseen loppusumma 31.8.2019 tilanteessa oli 3 734,4 milj. euroa. Konsernin lainakanta oli 1776,5 milj. euroa ja asukaskohtainen lainakanta 7483 euroa. Konsernin lainakantaennuste vuodelle 2019 on 1879,7 milj. euroa, mikä tekee 7 862 euroa asukasta kohden. Konsernin investointiennuste vuodelle 2019 on 438,7 milj. euroa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty tulostaulu Tampereen kaupunkikonsernin 15 merkittävimmän tytäryhteisön talousarvioiden tunnusluvuista vuodelle 2020.

Tulostaulu 15 merkittävimmän tytäryhteisön talousarvioiden tunnusluvuista vuonna 2020

Yhteisön nimi 1000 euroa	Omistus- osuus %	Liike- vaihto	Liike- vaihdon muutos	Liike- voitto	Netto- tulos	Korollinen vieras pääoma	Lainojen muutos	Henkilöstö
Tampereen Sähkölaitos -konserni	100,0	286 595	811	42 309	25 383	294 000	6 000	402
Tampereen Tilapalvelut Oy	100,0	121 000	21 818	760	586	600	-300	232
Tuomi Logistiikka Oy	50,2	110 000	2 992	450	310	1 307	-163	255
Tampereen Vuokratulosäätiö	100,0	67 000	1 952	12 000	8 000	284 000	28 144	66
Pirkanmaan Voimia Oy	82,0	60 600	0	550	550	0	0	634
Pirkanmaan Jätehuolto Oy	49,7	38 952	-3 168	1 924	2 154	0	0	88
Finnpark Oy	100,0	28 000	683	6 400	4 600	56 000	-4 700	55
Tampereen Särkänniemi Oy	100,0	21 807	1 038	1 816	1 356	13 640	-1 480	282
Tullinkulman Työterveys Oy	75,2	21 180	296	434	303	850	-117	260
Tampereen Vuokra-asunnot Oy	100,0	21 057	907	3 930	2 865	53 000	-2 900	19
TREDU-Kiinteistöt Oy	66,0	18 610	4 710	3 000	1 371	90 252	13 991	4
Tampere-talo Oy	100,0	15 000	754	15	0	0	0	70
Tampereen Kotilinnasäätiö sr	100,0	13 585	0	1 375	500	84 550	1 875	14
Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	100,0	13 200	-380	1 120	428	103 307	12 000	18
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	100,0	6 107	403	1 000	800	31 486	-457	3

Omistusosuus= kaupungin suora tai välillinen omistusosuus 31.8.2019

Nettotulos= liike-tulos + rahoitustuotot - rahoituskulut - välittömät verot

Tampereen kaupungin konsernirakenne 31.8.2019

Tytäryhteisöt		Muu- tos-%	Tytäryhteisöt		Muu- tos-%
Ekokumppanit Oy (osuus äänimäärästä 93,50 %)	90,57%		Tampereen Vuokra-asunnot Oy	100,00%	
Finnpark Oy (konserni)	100,00%		Tampereen Vuokratalosäätiö	100,00%	
Finnpark Tekniikka Oy	0,00%		Atalan Metsätonttu As Oy	100,00%	
Pysäköintiveturi Kiint Oy	92,70%		Myllyn Pysäköinti Oy	56,68%	
(osuus äänimäärästä 89,86 %)			VTS Kiinteistöpalvelu Oy	100,00%	
Tullin Parkki Oy (osuus äänimäär. 59,46 %)	69,60%		Tampere-talo Oy	100,00%	
Pellavan Parkki Kiint Oy	60,60%		Tavase Oy	80,10%	
Haukiluoman Liikerakennus Oy	100,00%		TREDU-Kiinteistöt Oy	66,46%	
Helapuiston Lähipalvelukeskus Oy	70,05%	100,00%	Tullinkulman Työterveys Oy*	75,19%	
Hiedanrannan Kehitys Oy	100,00%		Tuomi Logistiikka Oy*	50,20%	
Keinupuistokeskus Oy	57,02%		Vilusen Rinne Oy	100,00%	-0,53%
Lukonmäen Palvelukeskus Kiint Oy	59,31%		Vuores Palvelu Oy	14,63%	
Länsi-Tesoman Liikekeskus Kiint Oy	52,97%		(osuus äänimäärästä 14,82 %)		-7,31%
Maijalanpuiston Lähipalvelukeskus Oy	86,08%				
Pelipuiston Lähipalvelukeskus Oy	54,34%		*ilmoitettu kaupungin suora omistus		
Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	100,00%				
Tieteenkadun Parkki Kiint Oy	68,75%		Kuntayhtymät		
Tupakkikiven Parkki Kiint Oy	61,03%		Pirkanmaan liitto	45,58%	
Pirkanmaan Jätehuolto Oy	49,69%		Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (konserni)	38,18%	
(konserni, osuus äänimäärästä 65,33 %)			Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä	62,45%	
Pirkan Putkikeräys Oy	43,50%				
(osuus äänimäärästä 60,37 %)		-0,28%	Osakkuus- ja omistusyhteisyyshyönteisöt **		
Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy	43,03%		Atalan Liikekeskus Kiint Oy	40,00%	
(osuus äänimäärästä 60,33 %)		-2,66%	Ateljeetalo Oy	47,66%	
Pirkanmaan Jätevesipalvelut Oy	49,69%		Coxa Oy (konserni) ***	20,56%	
(osuus äänimäärästä 65,33 %)			Hervannan Juhani As Oy	25,27%	-2,77%
Pirkanmaan Voimia Oy*	82,00%		Hervannan Kanjoni As Oy	41,28%	
Runoilijan tie Oy	72,58%		Kosken Parkki Kiint Oy	21,08%	
Tammenlehväsäätiö (konserni)	100,00%		Monetra Oy	21,00%	
Tammenlehväkeskus Oy	100,00%		Monetra Pirkanmaa Oy	21,00%	-4,00%
Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Tredea Oy	60,47%		Mummunkujan pysäköinti Oy	31,33%	
Visit Tampere Oy	60,47%		Suomen Hopealinja Oy	30,46%	
Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy	71,20%		Tampereen Monitoimiareena Koy	40,00%	
Tampereen Kotilinnasäätiö	100,00%		Tumpin Parkki Kiint Oy	20,96%	
Pispan Tupahaka As Oy	75,71%		Tuotekehitys Oy TamLink	24,00%	
Tampereen Tammelankodit As Oy	100,00%		Virontörmän Lämpö Oy	40,42%	
Vellamonkodit Oy	100,00%		YH Kodit Oy (konserni)	21,86%	
Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy	66,00%				
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	100,00%		**Kursivoidut osakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen		
Tampereen Raitiotie Oy	100,00%		***Osakkeita myyty 31.8.2019 jälkeen. Myöhempi omistusosuus 13,04 %.		
Tampereen Sarka Oy	100,00%				
Tampereen Sähkölaitos Oy (konserni)	100,00%		Yhteisyyshyönteisöt		
Tammervoima Oy	75,35%		Jotospirtti Oy	50,00%	
(osuus äänimäärästä 83,01 %)			Lännen Palveluyhtiöt Oy	31,19%	
Tampereen Sähköverkko Oy	100,00%		Pikassos Oy	25,00%	
Tampereen Vera Oy	100,00%				
Tampereen Särkänniemi Oy	100,00%		Yhdistelemättömät tytäryhteisöt		
FunZones Oy	66,67%		Suomen Itämeri-Instituutin säätiö	100,00%	
Tampereen Tilapalvelut Oy	100,00%		International Forest Machine Operator		
Tampereen työvalmennussäätiö Syke	100,00%		Training Centre	100,00%	

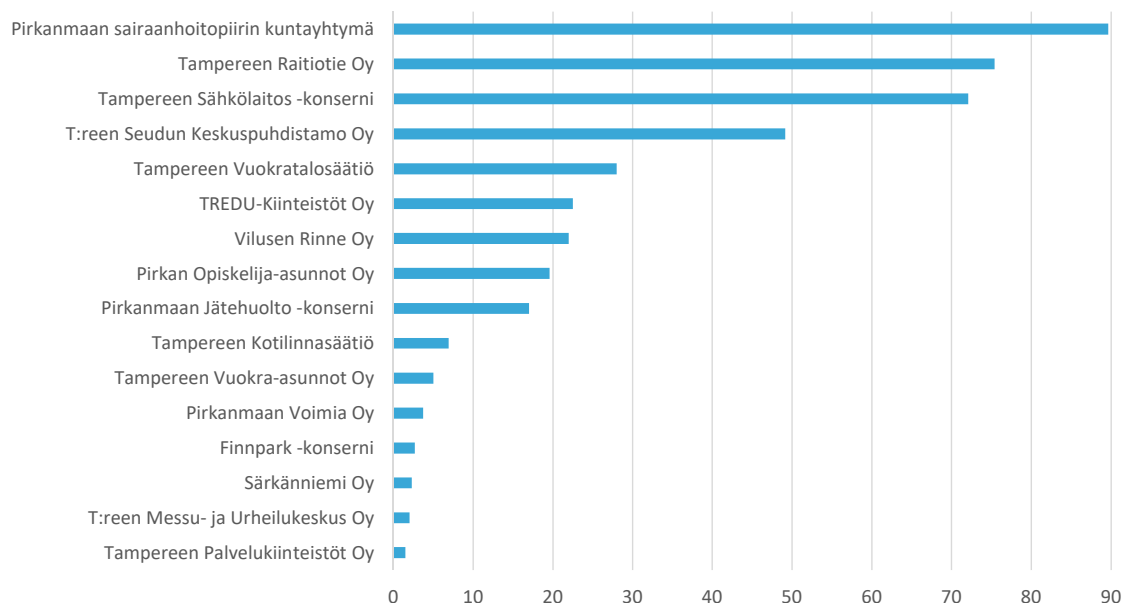
Konserniyhteisöjen investoinnit vuonna 2020

Tampereen kaupunkikonserni investoi merkittävästi myös konserniyhteisöjen-
sä kautta talousarviovuonna 2020. Alla

olevassa taulukossa on esitetty vuoden
2020 investoinnit merkittävimmiltä yh-
teisöiltä kerättyjen tietojen perusteella.

Luvuista ei ole eliminoitu konsernin si-
säisiä investointeja.

MERKITTÄVIMPIEN KONSERNIYHTEISÖJEN INVESTOINNIT, MILJ. EUROA

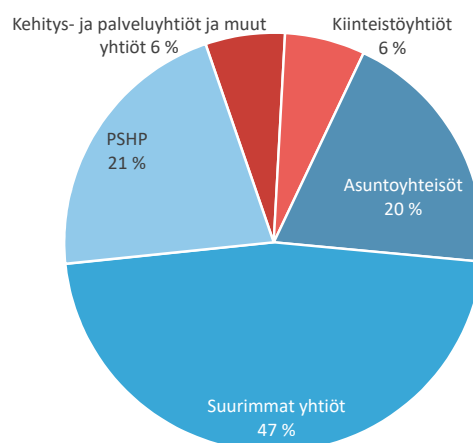

Merkittävimpien konserniyhteisöjen investoinnit ovat vuonna 2020 noin 420 milj. euroa. Koko konsernin investointitaso on noin 623 milj. euroa. Luvuista ei ole eliminoitu konsernin sisäisiä investointeja. Tarkat investointibudjetit yhtiöiden osalta päätetään toimijoiden omissa päätöksentekokelemissä vasta loppuvuonna 2019.

Konserniyhteisöjen investoinneista suurin osa (68 %) kohdistuu kaupunkiympäristön kehittämiseen ja energiaan erikoistuneisiin yhtiöihin sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään. Konsernin asuntoyhteisöjen osuus investoinneista on 20 %. Merkittävimpiä investointeja tekevät Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän

lisäksi Tampereen Raitiotie Oy, Tampereen Sähkölaitos -konserni sekä Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy. Suurimpia yksittäisiä investointeja ovat Tampereen Sähkölaitos -konsernin Naistenlahti 3 -voimalaitosprojekti ja Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n Sulkavuoren keskuspuhdistamo.

MERKITTÄVIMPIEN KONSERNIYHTEISÖJEN INVESTOINTIEN JAKAUTUMINEN

KONSERNIYHTIÖIDEN JA -YHTEISÖJEN TAVOITTEET VUODELLE 2020

Tavoitteiden asettamisen prosessi uudistui vuonna 2018 kaupungin toimintamalliuudistuksen myötä. Keskeinen tavoite oli vahvistaa palvelualueiden johdon osallistumista ao. palvelualueen toimintakenttään kuuluvien tytäryhteisöjen omistajatavoitteiden asettamisessa. Tämän mukaisesti palvelualueiden johdon kanssa on kesäkuussa 2019 käyty läpi yhteisöjen omistajatavoitteet ja erityisesti niiden toiminnalliset osiot. Konsernijaosto hyväksyi liikelaitosten ja tytäryhteisöjen omistajatavoitteet 18.9.2019.

Tytäryhteisöjen tavoitteet koskevat koko taloussuunnitelmakauden mitausta ajanjaksoa. Tällä tavoitellaan pitkäjänteisempää ohjausta ja mittaristoa,

joka suuntaa paremmin tytäryhteisön strategisia valintoja. Tytäryhteisöille on asetettu sekä talouden että toiminnan tavoitteita. Kaikille tytäryhteisöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen kestävä kehityksen tavoite: yhtiö kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan. Tavoitteelle on asetettu yhtiökohtaiset vuositason mittarit, jotka sovitaan tytäryhtiöiden kanssa. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Kestävä Tampere 2030 -ohjelman tiekarttaa, osana Kaupunkiympäristön palvelualueen tavoitteiden raportointia. Lisäksi kaupunginhallituksen konsernijaosto kiinnitti tavoitteita käsitellessään (18.9.2019 § 108) huomiota MaaS -sopimuksen toteuttamiseen

kaupunkiympäristön palvelualueelle sijoittuvien yhtiöiden osalta. Konsernijaosto esitti kaikille sopimuksessa mukana oleville yhtiöille toiveena, että sopimusta edesautetaan niiden yhtiöiden osalta, jotka ovat sopimuksessa mukana. Mobility as a Service (MaaS) eli Liikkuminen palveluna tarkoittaa kokonaisuutta, jossa liikkumistarpeet on paketoitu kokonaisuuksiksi ja käyttäjä päättää millaisia osia hän haluaa pakettiinsa ostaa. Mallissa käyttäjä maksaa yhden hinnan ja kustannus jakautuu eri kulkumuotojen mukaan. Talousarviossa on esitetty konsernijaoston hyväksymät kaupungin tytäryhteisöjen omistajatavoitteet.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueeseen liittyvät yhtiöt/yhteisöt

Tampereen Särkänniemi Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1965
- Toimiala: matkailun edistäminen Tampereella ja siihen liittyvä liiketoiminta sisältäen huvipuisto- ja ravitsemustoiminnan; lisäksi kokonaisuuteen kuuluu Tampereen kaupungin hallinnoima Sara Hildénin taidemuseo

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Maksettu osinko on 50 % yhtiön nettotuloksesta tai vähintään 1 250 000 euroa pääoman palautukset huomioiden.	Maksetun osingon määrä (mukaan lukien pääoman palautus)	409 000	500 000	1 250 000	50	50	50
Yhtiön sijoitetun pääoman tuotto -% kasvua.	Sijoitetun pääoman tuotto-%	1,3	5	5,5	6	6	6
Kävijämäärä on vähintään 3 prosenttia suurempi kuin 5 edellisen vuoden kävijämäärien (tavoitevuodesta 5 ed. vuoden) keskiarvo.	Toteutunut kävijämäärä (kasvu-%)	2	3	3	3	3	3
Toiminnan tavoitteet:							
Tampereen Särkänniemi Oy toteuttaa yhteiskuntavastuutaan palkkaamalla nykyistä enemmän nuoria kesätyöntekijöitä.	Toteutustilanne, kesätyöpaikan saaneiden nuorten määrä (kasvu ed. vuoteen verrattuna)	400 kesätyöntekijää					
Matkailun ekosysteemin kehittäminen yhteistyössä elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueen kanssa. Särkänniemen alue on Tampereen vapaa-ajan ja matkailun hub.	Toteutustilanne						
Uusiutuvan energian osuus koko energiankäytöstä on 80 %.	%						

Tampere-talo Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1988
- Toimiala: Tampere-talon hallinta ja vuokraus musiikki-, kongressi-, juhla- ja näyttelytapahtumille ja niihin liittyvän palvelun ja laitteiden vuokraus, sekä ohjelma- ja ravintolatoiminta

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso				
			Ennuste 2019	2020	2021	2022	2023
Yhtiön liikevaihdon kasvu	liikevaihdon kasvu-%	Liikevaihto + muut tuotot 18,9 M€, liikevaihdon toteutunut kasvu oli 7,15 %.	3,4	4	4	4	4
Tampere-talon päiväkävijöiden määrä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna	Toteutunut kävijämäärä	605 575					
Yhtiön nettotulos on positiivinen.	Milj. euroa	0,077	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toiminnan tavoitteet:							
Kongressien määrä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna.	Kotimaisten ja kv-kongressien määrän kasvu						
Tampereen tunnettuuden ja vetovoiman kasvattaminen yhteistyössä Tampereen kulttuuri- ja matkailutoimijoiden kanssa. Matkailun ja kulttuurin ekosysteemin ja yhteismarkkinoinnin kehittäminen yhteistyössä hyvinvoinnin palvelualueen sekä elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualueen kanssa.	Toteutustilanne vuosisikohtaisissa mittareissa			Tampere-talon vetovoimaisuuden kasvattaminen, Tampere-talon taloudellisen vaikutus talousalueellaan 47 M€, uusien liiketoimintamahdollisuuksien selvittämisen/toteuttaminen	Tampere-talon vetovoimaisuuden kasvattaminen, Tampere-talon taloudellisen vaikutus talousalueellaan 48 M€, uusien liiketoimintamahdollisuuksien selvittämisen/toteuttaminen, ison salin mekaniikka-remontti	Tampere-talon vetovoimaisuuden kasvattaminen, Tampere-talon taloudellisen vaikutus talousalueellaan 49 M€, uusien liiketoimintamahdollisuuksien selvittämisen/toteuttaminen	Tampere-talon vetovoimaisuuden kasvattaminen, Tampere-talon taloudellisen vaikutus talousalueellaan 50 M€

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2005
- Toimiala: kiinteistöjen vuokraus, kehittäminen ja hallinta

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Maksettu osinko on 50 prosenttia yhtiön nettotuloksesta tai vähintään 1,0 milj. euroa	Maksettu osinko % / eur	411 421	321 407 euroa (50 % tuloksesta)	50 % / 1000 000 euroa	50	50	50
Yhtiön SIPO -%	Sipo-%	2,6	5	4	4	4	4
Yhtiön omavaraisuusaste	Omavaraisuus-%	23,9	30	27	28	28	28
Toiminnan tavoitteet:							
Realisointisuunnitelman toteutus etenee. Pääoman kiertoa tehostetaan ja myyntivoitosta palautetaan vähintään 2/3 omistajalle. Määritellyn sote-omaisuuden ostaminen kaupungilta ja takaisinvuokrasopimukset palvelukäytössä olevista tiloista.	Toteutustilanne						

Tredu-Kiinteistöt Oy

- Omistus 66,46 %
- Perustettu 2013
- Toimiala: kiinteistöjen vuokraus ja hallinta

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Sijoitetun pääoman tuotto-%	Sipo-%	0,2	1,5	2	3	4	4
Toiminnan tavoitteet:							
Tredu-Kiinteistöt Oy vuokraa laadukkaita tiloja toisen asteen koulutus-toiminnan käyttöön kilpailukyysisin hinnoin	Vuokrataso (euro/m2), vuokratason vertailu muihin alan toimijoihin						
Laaditun kiinteistöjen realisointisuunnitelman toteutus suunnitellusti.	Toteutustilanne						
Osallistuminen uusien oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tilankäytön tehostamistavoitteiden toteuttamiseen	Uudet oppimisympäristöt, tehostamistavoitteiden toteutustilanne						

Tampereen Vuokratalosäätiö

- Perustettu 1970
- Toimiala: hankkia asuntoja mahdollisimman halpaa vuokraa vastaan sosiaalisesti erityisessä asunnontarpeessa oleville henkilöille, hallita ja omistaa tontteja ja asuinrakennuksia sekä vuokrata asuntoja

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asuntojen taloudellinen käyttöaste	Toteutunut käyttöaste	98,2	98	98	98	98	98
Säätiön sijoitetun pääoman tuotto -%	Sipo-%	5,1	6	6	6	6	6
Vuokratalosäätiön korjausvelan määrä rakennuskannan arvosta	%	1,18	1,8*	1,8	1,8		
VTs -kotien asuntokannan kasvattaminen siten, että MAL-sopimuksen tavoitteet osaltaan toteutuvat. Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2018-2021 mukaisesti kaupungin vuokrataloyhteisöt tuottavat yhteisvastuullisesti puolet kaupungin tavoitteena olevista kohtuuhintaisista asunnoista	Toteutustilanne, uusien asuntojen määrä keskimäärin	217	228	222	200	200	200
*korjausvelan laskentaa on tarkennettu vuodesta 2019 alkaen -Säätiö 2019: uudella laskentatavalla 1,80 % (vanha 1,15 %) -Säätiö 2020: uudella laskentatavalla 1,80 % (vanha 1,19 %)							

Vilusen Rinne Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1967
- Toimiala: asuntojen rakennuttaminen, hallinta ja vuokraus

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asuntojen taloudellinen käyttöaste	Toteutunut käyttöaste	98	98	98	98	98	98
Yhtiön sijoitetun pääoman tuotto -%	Sipo-%	0,1	5	4	4	4	4
Yhtiö maksaa kaupungille vuotuisen Ara-säännösten mahdollistaman enimmäisosingon	Maksetun osingon määrä						
Korjausvelan määrä rakennuskannan arvosta	%	1,46	1,9*	0,2	0,2		
*korjausvelan laskentaa on tarkennettu vuodesta 2019 alkaen - Viri 2020: uudella laskentatavalla tavoite 0,2 %, Korjausvelan taso laskee merkittävästi kahden kohteen myynnistä ja kohteiden korjauksista johtuen.							

Pirkan Opiskelija-asunnot Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1966
- Toimiala: asuntojen rakennuttaminen, hallinta ja vuokraus opiskelijoille

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asuntojen taloudellinen käyttöaste	Toteutunut käyttöaste	95,36	95	95	95	96	96
Yhtiön SIPO -%	Sipo-%	1,54	4	3	3	4	4
Yhtiön omavaraisuusaste kasvaa vähintään yhdellä %-yksiköllä	Omavaraisuusaste-%	5,62	6,5	7,5	8,5	9,5	10,5
Pirkan Opiskelija-asunnot Oy:n korjausvelan määrä rakennuskannan arvosta	%	4,9	4,9	4,2	3,5	3,3	3
Toiminnan tavoitteet:							
Asuntokannan kasvattaminen siten, että MAL-sopimuksen tavoitteet osaltaan toteutuvat. Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2018-2021 mukaisesti kaupungin vuokratuloyhteisöt tuottavat yhteisvastuullisesti puolet kaupungin tavoitteena olevista kohtuuhintaisista asunnoista	Uusien asuntojen määrä keskimäärin, täydennys-rakennushankkeiden toteutus-tilanne	0	0	130	70	70	

Tampereen Vuokra-asunnot Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2000
- Toimiala: asuntojen vuokraus ja hallinta sekä kaupunkikonserniin kuuluvien asuntojen omistajahallintotehtävät.

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asuntojen taloudellinen käyttöaste	Toteutunut käyttöaste	99,42	99	99	99	99	99
Yhtiön sijoitetun pääoman tuotto -%	Sipo-%	5,2	7	6,5	6	6	6
Yhtiö maksaa kaupungille vuotuisen Ara-säännösten mahdollistaman enimmäisosingon	Maksetun osingon määrä		572 068				
Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n korjausvelan määrä rakennuskannan arvosta	%	1,22	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
Toiminnan tavoitteet:							
Asuntokannan kasvattaminen siten, että MAL-sopimuksen tavoitteet osaltaan toteutuvat. Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2018-2021 mukaisesti kaupungin vuokratuloyhteisöt tuottavat yhteisvastuullisesti puolet kaupungin tavoitteena olevista kohtuuhintaisista asunnoista.	Uusien asuntojen määrä keskimäärin	50	75	100	100	100	

Tampereen Kotilinnasäätiö

- Perustettu 1963
- Toimiala: järjestää asuntopalveluita ikääntyville ja eläkkeellä oleville ihmisille, rakentaa tuettua asumista ja palveluasumista varten tiloja sekä neuvoo asukkaita asumiseen liittyvissä kysymyksissä

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asuntojen taloudellinen käyttöaste	Toteutunut käyttöaste	98,7	98	98	98	98	98
Säätiön omavaraisuusaste kasvaa vähintään yhdellä %-yksiköllä edelliseen vuoteen verrattuna.	%	15,9					
Toiminnan tavoitteet:							
Kotilinnasäätiön korjausvelan määrä (% rakennuskannan arvosta) alenee edellisen vuoden tasosta	Korjausvelan määrä % rakennuskannan arvosta						
Asuntokannan kasvattaminen siten, että MAL-sopimuksen tavoitteet osaltaan toteutuvat. Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2018-2021 mukaisesti kaupungin vuokrataloyhteisöt tuottavat yhteisvastuullisesti puolet kaupungin tavoitteena olevista kohtuuhintaisista asunnoista.	Uusien asuntojen määrä keskimäärin	0	50	50	70	70	

Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy

- Omistus 66 %
- Perustettu 2005
- Toimiala: tilojen vuokraus urheilu-, messu- ja kongressitapahtumiin sekä niihin liittyvien oheispalvelujen tarjoaminen

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Yhtiön sijoitetun pääoman tuotto-%	Sipo-%	2,9	5	6	6	6	6
Messu- ja urheilukeskuksen laajennusinvestoinnit etenevät suunnitelmallisesti sisältäen mm. pysäköintitarkaisuut ja hotellihankkeen.	Toteutustilanne						

Oy Runoilijan tie

- Omistus 72,58 %
- Perustettu 1967
- Toimiala: matkustajalaivaliikenne ja siihen liittyvä muu liiketoiminta

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Tulos on positiivinen	Tilikauden tulos	7 711	> 0	> 0	> 0	> 0	> 0
Toiminnan tavoitteet:							
Matkustajamäärä on kasvanut edellis- vuodesta.	Matkustajamäärän kehitys						
Matkailun ekosysteemin kehittäminen yhteistyössä elinvoiman ja kilpailuky- vyn palvelualueen kanssa.	Toteutustilanne						

Tampereen Sarka Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2011
- Toimiala: avustavien hyvinvointi- sekä hallinto- ja tukipalveluiden tuottaminen ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistäminen

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Tulos on positiivinen	Tilikauden tulos	97 578	> 0	> 0	> 0	> 0	> 0
Toiminnan tavoitteet:							
Toiminta on kehittynyt ja laajentunut siten, että asiakkaiden määrä ja työl- listyneiden määrä kasvavat edelliseen vuoteen verrattuna.	Asiakkaiden määrä (kasvu-%), työllistyneiden määrä (%)	asiakkaiden määrän kasvu 6,2 %/ työllistynei- den määrä 16,8 %					
Toimintaa suunnataan tukemaan työllisyydenhoidon tavoitteita yhteis- työssä työllisyydenhoidon palvelujen kanssa.	Toteutustilanne						
Yhteistyökumppaneiden asiakasty- tyväisyys on kehittynyt positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna.	Asiakastytytyväisyyksmittausten tulokset						

Tampereen työvalmennussäätiö Syke

- Perustettu 2011
- Toiminnan tarkoitus: säätiön tarkoituksena on edistää työllistymistä sellaisille henkilöille, jotka ovat vaikeassa työmarkkina-tilanteessa tai jotka tarvitsevat erityisiä palveluita sijoittuakseen työmarkkinoille

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso				
			Ennuste 2019	2020	2021	2022	2023
Tulos on positiivinen	Tilikauden tulos	106 525	> 0	> 0	> 0	> 0	> 0
Toiminnan tavoitteet:							
Kuntouttavan työtoiminnan ja työhönvalmennuksen asiakasmääriä koskevat tavoitteet on toteutettu. Kuntouttavan työtoiminnan asiakaspäivien määrä kasvaa pajoilla edelliseen vuoteen verrattuna. Toiminnan asiakaslähtöisyys ja vaikuttavuus kehittyvät myönteisesti.	Tavoitteiden toteutuminen, asiakaspäivien määrä ja asiakkaiden jatkoluttuminen (avoimet työmarkkinat, tukityö, koulutus)	Toteutuneiden asiakaspäivien määrä on noussut 18.949 päivästä (2017) 23.135 päivään eli 22 prosenttia.					
Vahvistetaan työllisyyskoulutusyhteistyötä aktiivisilla toimilla	koulutukseen siirtyvien määrä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista	NA	20%	22%			
Asiakastytytyväisyys on kehittynyt positiivisesti edelliseen vuoteen verrattuna ja on parempi kuin toimijoilla keskimäärin.	Asiakastytytyväisyys-mittaus-tulokset						

Tampereen Tilapalvelut Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2018
- Toimiala: yhtiö tuottaa omistajalleen Tampereen kaupungille rakennusten ja tilojen rakennuttamispalveluja, isännöinti-huolto ja kunnossapitotoimintaa sekä niihin liittyvää suunnittelua, konsultointia ja palvelujen myyntiä

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2023	2024
Toiminnan tavoitteet:							
Yhtiön tulos on positiivinen		1,3 milj. euroa	900 000	175 000	169 000	163 000	177 000
Yhtiön toimintaa on kehitetty siten, että yhtiöittämisen tavoitteet toteutuvat: toiminnan keskimääräinen 2 %:n vuosittainen tehostamistavoite vuosina 2018-2022 toteutuu ja toiminnan laatuvaatimukset kehittyvät positiivisesti	Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun määrään, palvelusopimuksen toteutuminen			Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun määrään, palvelusopimuksen toteutuminen	Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun määrään, palvelusopimuksen toteutuminen	Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun määrään, palvelusopimuksen toteutuminen	Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun määrään, palvelusopimuksen toteutuminen
Kaupungin ja yhtiön välisen palvelusopimuksen tavoitteet täyttyvät kriittisten kokonaisuuksien osalta: 1) rakennetun omaisuuden korjausvelan pienentyminen 2) sisäilma-kohteiden laskeva määrä ja niistä johtuvien väistötilojen laskeva määrä 3) - ylläpitokustannukset ovat suurten kaupunkien keskitasoa paremmat 4) rakennuttamispalveluiden korkea laatu 5) asiakastyytyväisyyden parantaminen	1) Trellum, 2) lkm sekä m2 ja €, 3) KTI, 4) hankekohtaiset laatu- ja kustannustavoitteet, 5) asiakastyytyväisyyskysely						

Kaupunkiympäristön palvelualueelle liittyvät yhtiöt

Tampereen Sähkölaitos Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1950
- Toimiala: energialiiketoiminta

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Maksettu osinko 50 % konsenin nettotuloksesta tai vähintään 17 milj. euroa	%	15,4	22,7	20,0	20,0	20,0	20,0
Omistaja-arvo kehittyy positiivisesti	Osakekannan arvo lisättyinä maksetuilla osingoilla (kasvu-%)	1,1	5	5	5	5	5
Sähkölaitoksen taloudellinen tulos on toimialallaan kilpailukykyinen. Toimialan kilpailukyky mittarin arvo on yli 50.	Kehitystavoitteen kilpailukyky mittarin arvo (sis. 6 keskeistä tunnuslukua, skaala 0-100)	>50	>50	>50	>50	>50	>50
Toiminnan tavoitteet:							
Uusiutuva energia koko energiatuotannosta % (vesivoima, tuulivoima, bioenergia, jäte-energia)	%	>40	>40	>41	>42	>43	>45

Finnpark Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 1970
- Toimiala: maksullisen pysäköinnin järjestäminen sekä pysäköinti- ja liikekiinteistöjen rakennuttaminen, kehittäminen, hallinta ja vuokraus

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Maksettu osinko on 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 1,2 milj. euroa	%	1,1	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5
Konsernin SIPO -%	Sipo-%	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Toiminnan tavoitteet:							
Kunkun parkin kehitys etenee aikataulussa aiesopimuksen mukaisesti	kyllä/ei		kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

- Omistus 49,69 % (osuus äänimäärästä 65,33 %)
- Perustettu 1994
- Toimiala: jätteenkäsittely, muu jäte- ja ympäristöhuoltotoiminta sekä tähän liittyvien tuotteiden kauppa

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso				
			Ennuste 2019	2020	2021	2022	2023
Omakustannusperiaate on toteutunut pitkän tähtäimen velvoitteita vastaavasti, kuitenkin siten että hinnat ovat kokonaisuudessaan edullisimmassa kolmanneksessa suurista kaupungeista.	Hintataso, omakustannusperiaatteen toteutuksen kokonaisarvio	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa	Hintataso Suomen edullisimmassa kolmanneksessa
Yhtiön maksama osinko	Maksettu osinko		0	2,9	> 2,9		
Vieraan pääoman osuuden lisääminen investoinneissa.	Vieraan pääoman osuus -%	50	50	60	60	70	70
Toiminnan tavoitteet:							
Asiakkaalle tarjottavan jätetiedon kehittäminen.	Tehdyt toimenpiteet						
Laaditaan vuoden 2020 aikana suunnitelma aikatauluineen kierrätysasteen parantamiseksi ympäristö- ja talousvaikutukset huomioon ottaen.	Tehty suunnitelma						

Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2015
- Toimiala: toimia seudullisena vesihuoltolaitoksena osakaskuntiensa alueella

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Hanke etenee hyväksytyn rahoitus- ja toteutussuunnitelman ja kustannusarvion mukaisesti.	Toteutustilanne	Suunnitelmat valmiit	Raken- tamisen valmiste- lut käyn- nissä	Raken- taminen käynnis- tyy	Raken- taminen käynnissä	Raken- taminen käynnissä	Raken- taminen käynnissä

Tuomi Logistiikka Oy

- Omistus 50,9 %
- Perustettu 2015
- Toimiala: logististen toimintojen (esim. hankintapalvelut, materiaalihuolto ja kuljetustenohjaus) hoitaminen ja siihen liittyvän toiminnan edistäminen, kehittäminen ja toteuttaminen

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen läh- tötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Asiakashinnat pidetään alhaisina ja yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että toiminta voidaan kehittää.	Yhtiön tulos		< 0,5 milj euroa	< 0,5 milj euroa	< 0,5 milj euroa	< 0,5 milj euroa	< 0,5 milj euroa
Toiminnan tavoitteet:							
Hankintapalvelujen laadun parantaminen tukemaan paremmin asiakkaan tuloksellista (taloudellinen tehokkuus, loppukäyttäjien tarpeet ja vaikeuttavuus) hankintatoimintaa.	Hankintapalvelujen asiakastytyväisyysmittauksen tulokset (keskiarvo) Väittämän "Tuomen asiantuntijoilla on hyödyllisiä näkemyksiä hankintamme toteuttamiseksi" tulos Laadun paranemisen näkyä asiakkaan hankintakäytäntöjen uudistumisena.	Kyselyn väittämien KA 2,8 ja kouluarvosana KA 7,6 KA 2,7 (mittaus toteutettu 1/2019)		Keskiarvo > 3,1 ja kouluarvosana 8,0 KA > 3,0	Keskiarvo > 3,2 ja kouluarvosana 8,1 KA > 3,1		
Toimitusvarmuus ja palvelujen laatu kehittyvät materiaali- ja henkilökuljetuspalveluissa ja raportointia ja oikea-aikaista viestintää toimitus- ja laatuerojen kehittämisen. Palvelut tukevat asiakkaiden toiminnan suunnitelmallista ja häiriötöntä toteuttamista.	Asiakkaan kokemus palvelujen luotettavuudesta ja tiedonsaannista paranee. Asiakastytyväisyyden systemaattinen seuraminen aloitetaan			Suunnitelma tehty ja toteutus aloitettu. Neuvontaa on toimitusvarmuudesta tarjottu 100 prosenttisesti edellä mainituissa palveluissa, joiden arvo ylittää 0,3 milj. euroa (urakoissa EU:n kynnysarvon)			
Yhtiö kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja asiakkaita neuvotaan systemaattisesti energiatehokkaiden ja vähäpäästöisten hankintojen toteuttamisessa	Suunnitelma tavoitteen toteuttamiseksi tehtävistä toimenpiteistä aikatauluineen on tehty ja suunnitelmaa toteutetaan Neuvontaa on tarjottu energian, kuljetuspalveluiden, joukkoliikennepalveluiden, ajoneuvojen, rakentamisen, laitteiden, koneiden ja ruokapalveluiden hankinnoissa ja tämä on dokumentoitu.			Suunnitelma tehty ja toteutus aloitettu. Neuvontaa on dokumentoidusti tarjottu asiakkaille 100 % em. hankinnoista, joiden arvo ylittää 0,3 milj. euroa (urakoissa EU-kynnysarvon).			

Ekokumppanit Oy

- Omistus 90,57 %
- Perustettu 2002
- Toimiala: ympäristönhuoltoon, yhdyskuntasuunnitteluun ja teknisiin palveluihin kuuluvat tiedotus-, neuvonta- ja asiantuntijapalvelut sekä ympäristönhuoltoon, yhdyskuntasuunnitteluun ja teknisiin palveluihin kuuluvien tuotteiden myyminen ja välittäminen

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Tulos on positiivinen.	Tilikauden tulos	37 370	> 0	> 0	> 0	> 0	> 0
Toiminnan tavoitteet:							
Kuntalaisten kestävän ja vähäpäästöisen elintavan tukeminen ja neuvonta sekä hiilineutraaliutta edistävien toimintamallien tunnistaminen	Tehdyt toimenpiteet erityisesti liikkumisessa, energiatehokkuudessa ja ruokahävikissä.						

Tampereen Raitiotie Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2016
- Toimiala: rakennuttaa, omistaa, hallita, ylläpitää, huoltaa ja kehittää Tampereen kaupungin alueella sijaitsevien raitiotielinjojen raitiotieliikennettä palvelevia raiteita, huolto- ja varikkorakennuksia, ja muita tiloja, rakennelmia sekä laitteita. Lisäksi yhtiö voi hankkia ja omistaa raitiotiekalustoa.

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Hankkeen 1. vaihe pysyy tavoitekustannuksessa ja aikataulussa?	Kyllä/ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Hallinto on järjestetty tehokkaasti	Hallintovastike €/vuosi	477 000	1 560 000	1 888 000	1 500 000	1 700 000	1 900 000
Operaattorin valintaan ja kehitysvaiheeseen osallistuminen		Markkina- vuoropuhelu	Liikennöit- sijä valittu	Kehitys- vaihe	Kehitys- vaihe	Operointi käynnistyy	Operointi käynnissä

Tampereen Infra Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2019
- Toimiala: Yhtiön toimialana on rakennusala, sisältäen yhdyskuntatekniikan paikkatietopalvelut, kunnossapito- ja rakentamispalvelut sekä kuljetus- ja korjaamopalvelut.

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Yhtiömuodon mahdollistama toiminnan kehitystyö on aloitettu ja konkreettisia toimenpiteitä on tehty.	Toimenpiteet ja toteutustilanne						
Yhtiön tulos on positiivinen (0-300 000 euroa)	Tilikauden tulos						
Tuotettujen palveluiden hinta- ja laatutaso vastaa yksityisten kilpailijoiden tasoa	Toteutunut hinta- ja laatutaso						

Hiedanrannan Kehitys Oy

- Omistus 100 %
- Perustettu 2019
- Toimiala: Yhtiön toimialana on kehittää Hiedanrantaan uusi kaupunginosa sekä yhteistyössä yksityisten maanomistajien kanssa mahdollistaa Lielahden kaupunkirakenteen uudistaminen.

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Tampereen kaupungille on laadittu päätösesitys perusteluineen nollakuidun osalla tehtävistä toimenpiteistä tulevien kymmenen vuoden osalta	Toteutustilanne kyllä/ei			Kyllä			
Avauskorttelista korttelisuunnitelma ja asemakaava sen pohjalta asemakaavaluonnosvaiheessa	Toteutustilanne kyllä/ei			Kyllä			
Hiedanrannan älykkään ja kestävä infrastruktuurin sisältö määritelty kaavaprosessin edellyttämässä laajuudessa	Toteutustilanne kyllä/ei			Kyllä			

Hyvinvoinnin palvelualueelle liittyvät yhtiöt / yhteisöt

Tullinkulman Työterveys Oy

- Omistus 75,2 %
- Perustettu 2015
- Toimiala: työterveyshuoltopalvelut

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Yhtiön tulos on vähintään 300 000 €	Tilikauden tulos	-92 839	200 000	300 000	400 000	450 000	500 000
Yhtiö maksaa omistajilleen osinkoa vähintään 50 % tilikauden tuloksesta.	Maksetun osingon määrä	0	100 000	150 000	200 000	225 000	250 000
Toiminnan tavoitteet:							
Tampereen kaupungin ostamien työterveyspalveluiden painopiste siirtyy selvästi ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon (ennaltaehkäisevien työterveyspalveluiden suhteellinen osuus kasvaa ja on yli 55 %)	Toteutustilanne	Toteutustilanne	Toteutustilanne	Toteutustilanne, kustannuskehitys kela 1-2	Toteutustilanne	Toteutustilanne	Toteutustilanne
Sähköisten palvelujen lisääminen asiakkaille	Toteutustilanne						
Tampereen kaupungin työterveyshuollon kustannukset/htv ovat 545 €/htv tai alle ja kela 0-luokan kokonaiskustannukset ovat alle 400 000 €.	Bruttokustannus/htv (kustannus ennen Kelan korvauksia)	557€/htv	550	545			

Tammenlehvässätiö

- Perustettu 1991
- Toiminnan tarkoitus: sosiaalihuollon avopalvelujen tuottaminen

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Sote/Maku-uudistuksen vaikutukset säätiön toiminnan kannalta on arvioitu ja tarvittavat toimenpiteet toteutettu	Toteutustilanne	Seurattu ja valmistauduttu muutokseen eri skenariolla.	Toteutustilanne	Toteutustilanne			
Kuntoutus- ja hoitopaikkojen käyttöaste on mahdollisimman korkea ja kuntoutus vaikuttavaa.	Kuntoutus- ja hoitopaikkojen käyttöaste on vähintään 95 %, asiakkaan arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta (vrt. vuosi 2018)	Arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta oli tavoitteen mukainen 4,6 /5.	Arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta on ollut tavoitteen mukainen eli vähintään 4,5/5.	Käyttöaste yli 95%, asiakkaan arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta väh. 4,5/5.	Käyttöaste yli 95%, asiakkaan arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta väh. 4,5/5.	Käyttöaste yli 95%, asiakkaan arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta väh. 4,5/5.	Käyttöaste yli 95%, asiakkaan arvio kuntoutuksen vaikuttavuudesta väh. 4,5/5.

Pirkanmaan Voimia Oy

- Omistus 82 %
- Perustettu 2018
- Toimiala: yhtiö tuottaa ja järjestää omistajilleen Tampereen kaupungille ja Pirkanmaan Sairaanhoidopiirille ateria- ja puhtaanapitopalveluita sekä näihin palveluihin liittyviä muita tukipalveluja ja asiantuntijapalveluja.

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2018	Ennuste 2019	Mittarin tavoitetaso			
				2020	2021	2022	2023
Toiminnan tavoitteet:							
Yhtiön tulos on positiivinen	Tilikauden tulos	N/A	400 000	400 000			
Hinnat ovat kilpailukykyisiä, asiakkaille tasapuolisia ja läpinäkyviä. Vuonna 2020 Tampereen kaupungin hinnat laskevat keskimäärin 1 prosentin.	Toteutustilanne, kaupungin palveluista maksaman hinnan kehittyminen suhteessa palvelun volyymiin ja määriin, säästötavoitteen toteutuminen, palvelusopimuksen toteutuminen						
Yhtiö kehittää laadunvalvontaa siten, että se varmistaa palvelun hyvän laatutason palveluntuottajasta riippumatta.	Asiakastytyytyväisyysmittauksen tulokset kehittyvät positiivisesti, tilaaja-asiakkaiden suositteluhaluus						
Asiakkaiden hyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna.	Ravitsemuksen hyvinvointimatriisin tulos						

INVESTOINNIT KOHTEITTAIN 2020-2029

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
BRUTTOINVESTOINNIT (investoitimenot)	203 047	223 202	220 152	196 520	217 192	216 857	217 399	199 517	221 137	228 299	2 143 322
NETTOINVESTOINNIT (investointimenot - rahoitusosuudet)	200 185	223 140	220 090	196 458	217 192	216 857	217 399	199 517	221 137	228 299	2 140 274
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA (nettoinvestoinnit - om.myynti)	177 327	199 625	196 590	172 943	198 692	198 357	198 884	181 017	202 622	209 799	1 935 856
Omaisuuksien myynti (luovutustulo)	22 858	23 515	23 500	23 515	18 500	18 500	18 515	18 500	18 515	18 500	204 418
Maanmyyntitulot	8 288	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	143 288
Budjettivaraus rakennukset	14 050	8 000	8 000	8 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	56 050
Pirkanmaan pelastuslaitos		15		15			15		15		60
Tampereen Kaupunkiliikenne	20										20
SVOP-palautus Finnpark	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5 000
Rahoitusosuudet	2 862	62	62	62	0	0	0	0	0	0	3 048
Männistö, Rausan laajennus (ARA investointiavustus)	2 800										2 800
Pirkanmaan pelastuslaitos	62	62	62	62							248
Leasinghankkeet, vuokraus tai muu rahoitusmalli; kokonaisarvo yli 50 000€	0	0	6 000	32 871	24 000	0	20 200	3 910	0	0	86 981
Lamminrahkan yhtenäiskoulu 1. ja 2. vaihe (yhteishanke Kangasala)				7 371				3 910			11 281
Kaupin kehityshyvinvointikeskus				25 500							25 500
Keskusvirastotalon arkisto			6 000								6 000
Kisapuiston uusi päiväkotikoti (vanhan Kisapuiston koulun ja päiväkodin paikalle)					9 500						9 500
Ojalan päiväkotikoti ja koulu (puurakenteinen)					8 000						8 000
Peltolammin hyvinvointikeskus							20 200				20 200
Sara Hildénin taidemuseo Finlaysonin alueelle							xx				xx
Hippotalon päiväkotikoti					6 500						6 500

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
INVESTOINTIOSA											
KIIINTEÄ MAAOMAISUUS	17 970	9 660	12 060	11 060	9 400	10 100	10 000	9 500	10 000	10 000	109 750
Tonttimaan hankinta	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Maanhankinta	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5 000
Asemakaava-alueet	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	30 000
Maan esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen	14 470	6 160	8 560	7 560	5 900	6 600	6 500	6 000	6 500	6 500	74 750
Pilaantuneiden maiden puhdistus	9 690	3 160	5 560	4 560	1 900	2 600	2 500	2 000	2 500	2 500	36 970
Johtosiirrot ja muut	1 780	2 000	3 000	3 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	33 780
Maan esirakentaminen Lahdesjärvi	2 500										2 500
Maan esirakentaminen Kolmenkulma	500	1 000									1 500
RAKENNUKSET	69 954	118 085	113 985	92 852	108 500	109 750	111 100	93 530	120 025	127 320	1 065 101
Uudis- ja lisärakennukset	38 705	64 772	49 920	28 372	38 100	39 100	49 700	43 500	34 395	39 500	426 064
Varhaiskasvatus	12 240	9 730	4 800	0	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	98 770
Hippoksen uusi päiväkoti	2 590										2 590
Lielahden uusi päiväkoti	3 430	3 530									6 960
Multisillan päiväkoti (osin puurakenteinen)	2 000	5 100									7 100
Messukylän (uusi) päiväkoti	100	1 100	4 800								6 000
Mustametsän päiväkoti ja neuvola	4 120										4 120
Budjettivaraus					12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	72 000
Varhaiskasvatus ja perusopetus yhtenäisrakennus	15 215	45 292	33 700	14 572	13 100	22 600	33 200	27 000	17 595	12 000	234 274
Pellervon päiväkoti ja koulu	5 815	2 700									8 515
Olkahisen koulun uudisrakennus ja päiväkodin perusparannus	6 500	4 900									11 400
Sammon koulun laajennus ja päiväkoti (ent. Liisanpuiston koulu)	400	14 800	14 900								30 100
Kaakinmaan (Eteläpuiston) päiväkoti ja koulu ja PMO sali			100	5 960							6 060
Isokuusen päiväkoti ja koulu (puurakenteinen)	2 000	7 892									9 892
Etelä-Hervannan koulu ja päiväkoti uudisrakennus	500	14 900	14 900	3 712							34 012
Pohjois-Hervannan koulun perusparannus ja laajennus				300	9 100	9 100					18 500
Ikurin päiväkoti ja koulu		100	3 800	4 400							8 300
Kanjonin päiväkoti ja koulu uudisrakennus					1 400	3 300	6 300				11 000
Järvensivun koulu ja päiväkoti perusparannus ja laajennus						100	2 900	3 000			6 000

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
Hiedanrannan koulu ja päiväkoti vaihe 1						300	7 500	7 500	4 900		20 200
Kalkun päiväkoti ja koulu				200	2 600	2 600					5 400
Kaukajärven koulun perusparannus ja laajennus ja päiväkoti ja kirjasto						400	12 000	12 000	5 395		29 795
Budjettivaraus						6 800	4 500	4 500	7 300	12 000	35 100
Lukiokoulutus	0	0	0	0	0	0	0	0	300	11 000	11 300
Tilat uudelle lukiolle, uudisrakennus/käyttötavan muutos									300	11 000	11 300
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	1 000	7 000	9 220	5 000	1 500	0	0	0	0	0	23 720
Kalevan liikuntapuiston huoltorakennus					1 500						1 500
Tammelan stadion	1 000	7 000	9 220	5 000							22 220
Sosiaali- ja terveyspalvelut	8 250	750	0	0	0	0	0	0	0	0	9 000
Männistö, Rausa	8 250	750									9 000
Konsernihallinto / Muut kiinteistöt	2 000	2 000	2 200	8 800	11 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	49 000
TKL-Varikko			200	6 800	7 000						14 000
Budjettivaraus					2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	15 000
Purkukustannukset	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	20 000
Korjaushankkeet	31 249	53 313	64 065	64 480	70 400	70 650	61 400	50 030	85 630	87 820	639 037
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet	2 500	3 500	4 000	4 000	5 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	52 000
Päiväkotien perusparannukset	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Perusparannukset	5 300	24 413	30 865	18 380	14 800	25 750	25 200	15 830	53 430	55 620	269 588
Pispalan koulun perusparannus	2 000	7 673									9 673
Lentävänniemen koulun A-osan sisäilmakorjaukset	2 000										2 000
Pyynikintie 2 perusparannus	500	12 100	12 400								25 000
Kissanmaan koulun perusparannus			200	7 350	3 700						11 250
Tammelan koulu, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperustaranne	200	2 800	11 160	2 000							16 160
Hyhkyn koulun ja Huovarin päiväkoti	300	0	3 740								4 040
Messukylän koulu / puurakennukset 2 ja 1 ja kivirakennus	300	1 740	1 415	3 580							7 035
Lamminpään koulun rakennus 2 perusparannus		100	1 950	1 950							4 000
Lamminpään koulun rakennus 1 perusparannus				3 100	1 050						4 150
Tammelan koulun perusparannus (rakennus 1)				200	3 900	3 900					8 000
Härmälän koulun perusparannus				200	5 650	5 650					11 500

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
Harjun koulun rakennusten A ja C perusparannus					100	2 800					2 900
Koiviston koulun perusparannus (kivikoulu+tiilikoulu)					200	3 600	8 000				11 800
Hatanpään koulun perusparannus					200	9 400	9 400				19 000
Takahuhti A koulu (vanha ristinarkku) vl. 5-9 perusparannus						200	5 400	5 400	5 400		16 400
Aleksanterin koulun perusparannus						200	2 000	1 100	4 450	4 450	12 200
Juhannuskylän koulu, Johanneksen koulutalon perusparannus							200	3 530	3 530	680	7 940
Pyynikin koulun perusparannus							200	4 600	4 600		9 400
Kämmenniemen koulu								200	6 000	6 300	12 500
Kämmenniemen koulu, Terälahden koulutalon perusparannus								100	2 800		2 900
Saukonpuiston päiväkotijoukko ja koulu perusparannus ja laajennus								100	4 900	5 000	10 000
Takahuhti B koulu, vl. 1-4 perusparannus								200	3 700	3 900	7 800
Linnainmaan koulun perusparannus								200	4 800	10 000	15 000
Juhannuskylän koulu, Tammerkosken koulutalon perusparannus								200	7 550	7 550	15 300
Raholan koulun perusparannus								200	5 300	5 300	10 800
Hyhkyn koulu lisärakennus perusparannus									100	2 200	2 300
Lentävänniemen koulun muutos pienten lasten yksiköksi									100	5 900	6 000
Kaarilan koulun perusparannus									200	3 300	3 500
Harjun koulun lisärakennus perusparannus										100	100
Leinolan koulun perusparannus										740	740
Atalan koulun perusparannus										200	200
Lukiokoulutus	300	300	500	7 400	7 800	400	400	400	400	400	18 300
Lukioiden pienet hankkeet	300	300	400	400	400	400	400	400	400	400	3 800
Lyseon Lukion perusparannus			100	7 000	7 400						14 500
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	9 699	12 600	16 700	22 700	30 300	26 000	17 300	15 300	13 300	13 300	177 199
Hervannan vapaa-aikakeskuksen V-rakennuksen perusparannus		200	4 000	4 800							9 000
Hervannan toimintakeskuksen K-rakennuksen perusparannus			200	2 800	3 900						6 900
Hervannan toimintakeskuksen E-rakennuksen perusparannus				100	1 400						1 500
Kaupin urheilupuisto	2 699	3 600	4 200								10 499
Hervannan uimahallin allasosaston perusparannus sekä ilmastoinnin uusiminen	3 500										3 500
Hakametsän jäähallin kehittäminen			200	7 600	7 600	7 600					23 000
De Gamlas Hem ja Kurila perusparannus				100	2 500	2 900					5 500
Tullikamari	100	1 200	1 200	1 200							3 700

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
Taidekeskus Mäntinranta				100	1 400						1 500
Tampereen Taidemuseon perusparannus						200	2 000	2 000			4 200
Tesoman uimahallin perusparannus					200	2 000	2 000				4 200
Kokoelmakeskus, perusparannus	100	3 000	2 900								6 000
Tampere-talon korjaustyöt	300	1 600	400	400	400	400	400	400	400	400	5 100
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet	1 000	1 000	1 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	17 000
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet	300	300	500	500	500	500	500	500	500	500	4 600
Liikuntapaikkojen perusparannukset	1 000	1 000	1 200	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200	18 600
Liikunta ja nuoriso pienet hankkeet	700	700	900	900	900	900	900	900	900	900	8 600
Budjettivaraus					7 300	7 300	7 300	7 300	7 300	7 300	43 800
Sosiaali ja terveystalvet	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	12 000
Sosiaali- ja terveystalvet pienet hankkeet	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	12 000
Konsernihallinto / Muut kiinteistöt	7 950	7 000	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	74 950
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit	3 000	3 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	34 000
Virastotalon laajennus ja perusparannus, suunnittelu	1 000										1 000
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt	350	400	400	400	400	400	400	400	400	400	3 950
Muiden rakennusten sekä kaupunkikuvallisten kohteiden inv.	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	36 000
KADUT, LIIKENNEVÄYLÄT, PUISTOT	43 881	37 774	41 610	39 248	44 600	43 000	41 000	41 000	39 000	39 000	410 113
Ratikkakäytävään liittyvät hankkeet	7 330	8 000	8 000	5 000	5 000	4 000	3 000	3 000	3 000	3 000	49 330
Ratikkakäytävän rinnakkaishankkeet	7 330	8 000	8 000	5 000	5 000	4 000	3 000	3 000	3 000	3 000	49 330
Perusparantaminen	10 014	9 000	9 500	10 000	12 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	120 514
Katujen perusparantaminen	3 714	3 500	3 500	4 000	5 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	54 714
Viheralueiden perusparantaminen	1 500	1 500	1 500	1 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	18 000
Hulevesijärjestelmien perusparantaminen	1 500	1 500	1 500	1 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	18 000
Siltojen perusparantaminen	3 300	2 500	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	29 800
Liikennejärjestelyt	2 600	2 000	2 200	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	24 300
Kävely, pyöräily ja esteettömyys	2 000	1 500	1 700	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	19 200
Liikenteen rauhoittaminen ja 30 km/h:ssa aluenopeusalueet	200	200	200	200	400	400	400	400	400	400	3 200
Joukkoliikenne (liityntäpysäköinti)	400	300	300	300	100	100	100	100	100	100	1 900

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
Uudisrakentaminen	18 287	15 000	18 110	17 948	19 600	17 000	17 000	17 000	15 000	15 000	169 945
Asuinalueiden rakentaminen											0
Yritysalueiden rakentaminen											0
Kohdistamaton	18 287	15 000	18 110	17 948	19 600	17 000	17 000	17 000	15 000	15 000	169 945
Erikoisrakenteet	2 250	2 000	2 800	2 800	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	36 850
Satamat	0	0	800	800	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	16 600
Sähköiset järjestelmät	2 250	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	20 250
Muut kohteet	3 400	1 774	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0	0	0	9 174
Ulkovalaistuksen LED-vaihdot	3 400	1 774	1 000	1 000	1 000	1 000					9 174
KEHITYSHANKKEET	21 585	16 429	9 360	9 560	12 665	12 000	13 100	12 600	10 000	10 000	127 299
Viiden tähden keskusta	11 445	9 669	3 360	7 060	12 665	12 000	13 100	12 600	10 000	10 000	101 899
Investointien suunnittelu	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	6 000
Keskustan kehittämissohjelman toimenpiteet					2 000	2 000	2 000	2 000	6 400	7 400	21 800
- Areenan liittyvät katujärjestelyt	900										900
- Ratinan kauppakeskussopimuksen häntä mm. portaiden kattaminen	200										200
- Ratikkaan liittyen Hämeenkadun "Valoviikkovalaistuksen" aloitus	100										100
- Tapahtuma-alueet	100										100
Kansi ja areena, kansi, rakentaminen	1 210	1 805									3 015
Kansi ja areena, yleiset alueet, rakentaminen	1 575	1 704	2 000	1 200	365						6 844
Asemakeskus / Ratapihankadun silta				4 500	4 000	2 000	2 500				13 000
Tullikamarinaukio/ Tullin alueen kehittäminen, Kapa	500	3 000									3 500
Tullikamarinaukio/ Tullin alueen kehittäminen, Kitia	1 200	1 500									2 700
Ratinansuvanto							1 000	3 000	2 000	2 000	8 000
Särkänniemi ja Mustalahti lähialueineen ja Näsinsilta	500										500
Viinikanlahti, Kitia	500				300	2 000	2 000	2 000	1 000		7 800
Viinikanlahti, Kapa					5 000	5 000	5 000	5 000			20 000
Ranta-Tampella, pima	60	60	60	60							240
Ranta-Tampella, rakentaminen	4 000	1 000	700	700	400	400					7 200
Hiedanranta	10 140	6 760	6 000	2 500	0	0	0	0	0	0	25 400
Pilaantuneet maat / esirakentaminen	2 000										2 000
Vaitinaron rantatäyttö	5 040	6 760	6 000	2 500							20 300

[illegible]

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
LIIKELAITOKSET	31 573	25 780	25 800	26 300	26 027	26 007	26 199	26 887	26 112	25 979	266 664
Tampereen Vesi Liikelaitos	26 303	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000	215 303
Peruskorjaukset	9 473	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	80 573
Uudistuotanto	11 230	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	129 130
Osakkeet (Keskuspuhdistamon pääomitus)	5 600										5 600
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	3 000	2 500	2 500	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	29 000
Pirkanmaan pelastuslaitos	2 270	2 280	2 300	2 300	2 027	2 007	2 199	2 887	2 112	1 979	22 361

MYyntIVOITTOIHIN SIDOTUT INVESTOINNIT 2020-2029

NETTOINVESTOINNIT EHDOLLISET (myyntivoittoihin sidottu)	8 616	42 545	35 875	43 985	47 250	75 800	54 300	8 200	8 700	11 000	336 271
NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	208 801	265 685	255 965	240 443	264 442	292 657	271 699	207 717	229 837	239 299	2 476 545
RAKENNUKSET											
Uudis- ja lisärakennukset ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	1 000	13 000	18 000	19 035	6 200	6 200	6 100				69 535
Tampereen Taidemuseon laajennus				800	6 200	6 200	6 100				19 300
Virastotalon laajennus ja perusparannus	1 000	13 000	18 000	18 235							50 235
KADUT, LIIKENNEVÄYLÄT, PUISTOT											
Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	3 486	4 745	1 300	1 000							10 531
Perusparantaminen (katu, hule, viher, sillat)	2 186	3 245	1 000	1 000							7 431
Kävely, pyöräily ja esteettömyys	800	1 000	300								2 100
Liikenteen rauhoittaminen ja 30 km/h:ssa aluenopeusalueet	500	500									1 000
Uudisrakentaminen ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	1 630	7 000	2 875	1 000							12 505
Asuin- ja yritysalueiden rakentaminen	1 630	7 000	2 875	1 000							12 505

Investoinnit kohdeselitys	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023	Arv. 2024	Arv. 2025	Arv. 2026	Arv. 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	YHTEENSÄ 2020-2029
Erikoisrakenteet ja muut kohteet ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	1 000	1 500	0	0							3 300
Satamat	800	800									1 600
Sähköiset järjestelmät + led-vaihdot	200	1 500	0	0							1 700
KEHITYSHANKKEET											
Viiden tähden keskusta ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	700	10 500	8 700	13 950	17 450	46 200	37 000	0	4 000	11 000	149 500
Keskustan kehittämisohjelman toimenpiteet	700	1 000	2 000	2 000							5 700
- Valoviikkovalaistus		1 000									1 000
Asemakeskus, yleiset alueet, Ratapihankadun silta			1 500	2 000		25 000	16 000				44 500
Särkänniemi ja Mustalahti lähialueineen, Onkiniemi		2 000	1 000	500	500	500	500				5 000
Särkänniemi ja Mustalahti lähialueineen ja Näsinsilta		6 500	3 500	5 000	2 000						17 000
Eteläpuisto, Kitia									4 000	4 000	8 000
Eteläpuisto, Kapa										7 000	7 000
Näsikallion eritasoliittymä ja Amurintunneli				1 000	10 000	20 000	20 000				51 000
Pyynikintori johtosiirrot ja pima			700	700							1 400
Pyynikintorin yleiset alueet				700	700	200					1 600
Amuri				800							800
Sorinaukio				500	2 500						3 000
Tammelantori ja pysäköintilaitosten yhteydet				250	750						1 000
Tammerkosken rannat, sillat ja rantaraitit				500	1 000	500	500				2 500
Hiedanranta ehdolliset (myyntivoittoihin sidottu)	800	5 000	5 000	9 000	23 600	23 400	11 200	8 200	4 700	0	90 900
Pilaantuneet maat / esirakentaminen		3 000	2 000	1 000	1 000	500	700	700			8 900
Vaitinaron rantatäyttö											0
0-kuitu	800	1 000	2 000	8 000	8 000	8 000	3 000				30 800
Rakennusten kunnostaminen		1 000	1 000								2 000
Talonrakennusohjelma, uudisrakennukset						300	7 500	7 500	4 700		20 000
Vaitinaron eritasoliittymä (ei kuulu kehitysohjelman hanke)					14 600	14 600					29 200

TÄYDENTÄVIÄ TIETOJA

Kaupunki ja liikelaitokset	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Asukasmäärä 31.12.	223 004	225 118	228 274	231 853	235 239	239 100	242 600	246 200	249 800	253 400
Tuloveroprosentti	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	20,25	20,25	20,25	20,25
Kiinteistöveroprosentit										
- yleinen	1,05	1,05	1,05	1,15	1,15	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
- vakituinen asuinrakennus	0,50	0,50	0,50	0,55	0,55	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
- muut kuin vakituinen asuinrakennus	0,90	0,90	0,90	1,00	1,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
- yleishyödyllinen yhteisö	0,25	0,25	0,25	0,30	0,30	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
- rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,00	4,00	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
- voimalaitokset	ei mää- rätty	ei mää- rätty	ei mää- rätty	1,40	1,40	1,50	3,00	3,00	3,00	3,00
Koiravero	34	34	34	34	ei mää- rätty	-	-	-	-	-
Toimintakate, milj. euroa	-1 090,4	-1 123,4	-1 144,9	-1 137,7	-1 179,9	-1 206,3	-1 279,1	-1 316,4	-1 354,7	-1 394,1
Verotulot, milj. euroa	870,1	886,9	896,2	919,0	941,5	981,0	1 039,5	1 089,5	1 124,5	1 159,5
Valtionosuudet, milj. euroa	300,5	298,4	317,2	285,1	291,1	290,4	326,1	328,1	330,1	332,1
Vuosikate, milj. euroa	83,3	63,3	74,4	85,1	48,0	88,8	112,9	126,0	124,6	122,1
Poistot, milj. euroa	-88,2	-103,1	-93,0	-103,9	-108,3	-116,9	-112,9	-114,0	-115,1	-121,8
Vuosikate, % poistoista	94	61	80	82	44	76	100	111	108	100
Tulos, milj. euroa	-19,3	-38,4	-21,3	-10,7	-58,8	-28,8	0,0	12,0	9,5	0,2
Nettoinvestoinnit, milj. euroa	213,9	212,7	218,5	195,0	183,5	192,9	200,2	223,1	220,1	196,5
Investointien tulorahoitus, %	39	30	34	44	26	46	56	56	57	62
Lainakanta 31.12., milj. euroa	374,7	398,8	488,3	527,7	670,5	797,5	900,2	1 000,2	1 100,2	1 180,2
Lainat, euroa/asukas	1 680	1 772	2 139	2 276	2 850	3 336	3 711	4 063	4 405	4 658
Nettomenot, euroa/asukas	4 889	4 990	5 016	4 907	5 016	5 045	5 273	5 347	5 423	5 502
Verotulot, euroa/asukas	3 902	3 940	3 926	3 964	4 002	4 103	4 283	4 425	4 502	4 576
Valtionosuudet, euroa/asukas	1 347	1 326	1 390	1 230	1 237	1 215	1 344	1 333	1 321	1 311
Vuosikate, euroa/asukas	373	281	326	367	204	372	465	512	499	482

Kaupunginvaltuustossa 18.11.2019 tehdyt muutokset talousarvioon

YLEISET LÄHTÖKOHDAT

s. 3 Esipuhe (ja s. 118 Yhteiset erät)

Menojen vähennys:
100 000 euron menoleikkaus koskien osallistuvaa budjetointia

s. 41 Hiedanranta-kehitysohjelma

Tekstilisäys:
Vaitinara-kappaleen viimeinen lause jatkuu "...hyötykustannuslaskelmien pohjalta"

s. 44 Smart Tampere -kehitysohjelma

Tekstilisäys:
Toiminnan painotukset vuonna 2020 -otsikon toisen kappaleen loppuun uusi lause: "Perinteisellä henkilökohtaisella yhteydenotolla on mahdollista asioida ja saada asiansa hoidettua myös jatkossa."

KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN

Sivistys- ja kulttuurilautakunta

s. 56

Menojen lisäys:
100 000 euron lisämääräraha avustuksiin, joista 50 000 euroa kohdistuu sosiaali- ja terveyslautakunnalle ja 50 000 sivistys- ja kulttuurilautakunnalle.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

s. 63

Menojen lisäys:
100 000 euron lisämääräraha avustuksiin, joista 50 000 euroa kohdistuu sosiaali- ja terveyslautakunnalle ja 50 000 sivistys- ja kulttuurilautakunnalle.

s. 65 Ikäihmisten palvelut

Tekstilisäys:
"Uudistetaan vanhusten hoitoketju yhdessä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Varmistetaan, että työote on kuntouttava aina kotihoidosta tehostettuun palveluasumiseen saakka. Hyödynnetään teknologiaa ja digitaalisia palveluja. Tavoitteena on vanhusten hoiva ja hoito oikeaan aikaan, oikeassa paikassa, laadun parantaminen ja kustannusten kasvun hillitseminen."

Tekstilisäys:
"Rintamaveteraanien kotona asumista tukevia palveluita tarjotaan yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen."

Elinvoima- ja osaamislautakunta

s. 81 Vetovoima ja edunvalvonta

Menojen lisäys:

50 000 euron lisämääräraha matkailun edistämiseen, kohdennettuna Visit Tampereen tilaukseen.

Asunto- ja kiinteistölautakunta

s. 84-85

Tulojen lisäys:

Lisätään toimintatuloihin 5 000 000 euroa omaisuuden myyntivoittoihin ja investointitaulukkoon pysyvien vastaavien luovutustuloihin sama summa. Huomioidaan em. muutokset myös kaupungin taloussuunnitelmavuosien 2021-2023 tuloslaskelmassa, investointilaskelmissa ja rahoituslaskelmassa.

Tulojen lisäys:

Pusikoitumisen ehkäisyn nimissä metsänmyyntituloja lisätään 50 000 euroa.

Konsernihallinto

s. 118 Yhteiset erät (ja s. 3 Esipuhe)

Menojen vähennys:

100 000 euron menoleikkaus koskien osallistuvaa budjetointia.

LASKELMAT

s. 133 Verotulot

Tulojen vähennys:

Vuosien 2020-2023 kunnallisveron veroprosentti on 20,25 %.

Vähennetään vuosien 2020-2023 kunnallisverotuloja 10 000 000 euroa/vuosi.

s. 133 ja 134 Verotulot

Tulojen lisäys:

Vuoden 2020 voimalaitosten kiinteistöveroprosentti on 3,00 %.

Lisätään vuosien 2020-2023 kiinteistöverotuloja 500 000 euroa/vuosi.

s. 137 Muut rahoitustulot ja -menot

Tulojen lisäys:

Lisätään vuosien 2020-2023 osinkotuloja 4 500 000 euroa/vuosi.